

ชุมนุมทรัพย์สินทางปัญญาจากพระไตรปิฎก

๖
เข้า

ไปอยู่ใน

ใจ

พระทวารวิสุทธิ

เข้าไปอยู่ในใจ

ปฐมภาคแห่งคัมภีร์ปฏิรูปมนุษย

เข้าใจ

ลิขสิทธิ์	มูลนิธิธรรมกาย
คณะผู้จัดทำ	กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต
ISBN	974-91480-3-7
พิมพ์ครั้งที่	๑
วันที่พิมพ์	๑๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๖
จำนวนพิมพ์	๔๓,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์และ เผยแพร่โดย	ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ๒๓/๒ หมู่ ๗ ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ๑๒๑๒๐ โทร. ๐-๒๘๓๑-๒๗๐๔-๗ โทรสาร ๐-๒๘๓๑-๒๗๐๘ http://www.ibscenter.net http://www.exam2you.com
จำนวนหน้า	๒๔๘ หน้า
พิมพ์ที่	บริษัท เซอร์วิกราฟฟิค ๑๙๙๑ จำกัด โทร.๐-๒๖๙๑-๘๘๒๑-๒ ๕๓๑, ๕๓๓, ๕๓๕, ๕๓๗ ซ.อินทามระ ๓๓ ถ.สุทธิสาร แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

ราคา ๑๕๐ บาท

คำนำ

ในฐานะที่คณะผู้จัดทำหนังสือนี้ มีส่วนเป็นเจ้าของประเทศเช่นเดียวกับคนไทยทุกคน จึงต้องมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกับคนไทยทั้งแผ่นดิน และรัฐบาล ไม่ว่าใครจะมาเป็นรัฐบาล และนายกรัฐมนตรีก็ตาม นอกจากนี้เราไม่เคยมีความคิดว่าประชาชนมีสิทธิแต่จะเรียกร้องให้รัฐบาลทำอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อประชาชนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่คิดอยู่เสมอว่า นอกจากการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ถ้าประชาชนจะมีส่วนช่วยรัฐบาล ทำในสิ่งที่เป็นโยบายนี้ให้แก่ชาติบ้านเมืองตามศักยภาพของตนด้วย ก็ควรจะกระทำ

เราได้ติดตามการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ก็ได้เห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายในการบริหารบ้านเมืองอย่างมีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยมองทุกเรื่องในลักษณะองค์รวม มิใช่มองเฉพาะเรื่อง และเล็งผลระยะยาวไปถึงอนาคต ดังนั้นการบริหารจัดการของรัฐบาลจึงเข้าลักษณะปฏิรูป และพัฒนาทุกๆเรื่องก็ว่าได้ ซึ่งสอดคล้องตาม

เข้าใจ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

การบริหารจัดการของรัฐบาลที่เรา และประชาชนเห็นเป็นรูปธรรมก็คือ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเกินคาด ซึ่งมีผลให้ประชาชนในระดับรากหญ้ากินดีอยู่ดีขึ้น มีความหวังในชีวิตมากขึ้น และที่สำคัญคือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความมั่นใจว่า รัฐบาลจะสามารถแก้ปัญหาวิกฤตต่างๆ ของชาติ ที่หมักหมมมานานได้สำเร็จด้วยดีทุกๆ ด้าน ซึ่งจะมีผลให้ประเทศชาติของเรา ก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเทียบมไหล่เทียมปากับนานาประเทศ ถึงขั้นที่จะพุดคุยต่อรองในเรื่องผลประโยชน์ของชาติบนเวทีโลก อย่างมีสิทธิเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตามเราเห็นว่าปัญหาวิกฤตต่างๆ ของชาติที่หมักหมมกันมานานจนถึงขณะนี้ เป็นปัญหาเรื่องคน คือคนส่วนใหญ่ในชาติ มีความเห็นเป็นมิชฌาภิภูฏ ความเห็นมิชฌาภิภูฏของคนในชาติจะเห็นได้จากการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องทำนองคลองธรรม มีการประพตติผิตศีลกันโดยทั่วไป เช่น การคอร์รัปชัน การล้างผลาญชีวิตกัน การทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพล ลักษณะนิสัยที่จมอยู่กับอบายมุขทุกๆ เรื่อง ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ฯลฯ

การแก้ปัญหาเรื่องคนให้สัมฤทธิ์ผลจริง จึงจำเป็นต้องแก้หลายๆ ด้านพร้อมกัน การแก้ไขที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งก็คือ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจให้แก่ผู้คนในบ้านเมือง

ธรรมชาติของคนเรานั้นประกอบด้วยกายกับใจ ถ้าร่างกายมีภูมิคุ้มกันโรคดี ร่างกายคนเราก็สมบูรณ์แข็งแรง โรคพยาธิก็ไม่ว่าแผ้วพานในด้านจิตใจก็เช่นเดียวกัน ถ้าใจคนเรามีภูมิคุ้มกันดี ก็เลสคือความโลภ

เข้าใจ

ความโกรธ ความหลง ก็ไม่สามารถเข้าครอบงำจิตใจได้

การที่ผู้คนโดยทั่วไปในบ้านเมืองมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิแสดงพฤติกรรมทุศีลกันเนื่องๆ ก็เพราะพวกเขาขาดภูมิคุ้มกันจิตใจ

ดังนั้น พวกเราจึงมีความเห็นว่า การแก้ปัญหาเรื่องคนให้ได้ผลยั่งยืน จำเป็นต้องมุ่งพัฒนาภูมิคุ้มกันจิตใจเป็นสำคัญ และจำเป็นต้องกระทำพร้อมกันไปกับการแก้ปัญหาด้านอื่นๆ ด้วย การแก้ปัญหาด้วยการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการพัฒนาอาชีพ และการหาแหล่งเงินกู้ยืมให้แก่ประชาชน โดยขาดการสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจให้มัน อาจจะได้ผลไม่ยั่งยืน

อนึ่ง เคยมีเรื่องราวปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทย และประวัติศาสตร์ในหลายๆ ประเทศมาแล้วว่า คราใดที่ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในชาติก็จะมีความเป็นอยู่อย่างพึงเพ้อ พุ่มเพื่อย สُر่ย์สُر่ย์ เห็นห่างจากการศึกษาและปฏิบัติธรรมมากขึ้น แล้วพากันหันเข้าหาความรื่นเริงบันเทิงใจ ในด้านอบายมุขต่างๆ เมื่ออบายมุขครองเมือง โดยไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง และทันเวลา ชาติบ้านเมืองก็ถึงกับล่มสลาย ดังเคยปรากฏมาแล้วในอดีต

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน ในเบื้องต้นอบายมุขอาจเป็นเพียงเรื่องของการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ครั้นนานไปก็จะกลายเป็นธุรกิจขึ้นมาสำหรับผู้ประกอบการ และเป็นการเสพคุ่นของผู้รับบริการ ต่อจากนั้นปัญหาต่างๆ ที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมก็จะประดังเข้ามา ดังที่รัฐบาลต้องเหน็ดเหนื่อยจัดระเบียบสังคมกันอยู่ทุกวันนี้

เข้าไปอยู่ในใจ

เราในฐานะที่ศึกษา และปฏิบัติธรรมกันมาพอสมควร เล็งเห็นว่า ถ้ารัฐบาลมีโครงการสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจให้แก่ประชาชน พร้อมๆ กับโครงการสร้างภูมิคุ้มกันร่างกาย และโครงการอื่นๆ อีกมากมาย การปฏิรูปและพัฒนาประเทศชาติของรัฐบาล ก็จะสัมฤทธิ์ผล ดังที่วาดฝันทุกประการ ซึ่งมีใช่เฉพาะฝันของรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังเป็นฝันของประชาชนทั้งชาติ ร่วมกันอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้เราจึงได้ช่วยกันรวบรวมพระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณพระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทัตตชีโว) เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจ ซึ่งพระเดชพระคุณได้แสดงไว้ในโอกาสต่างๆ หลายครั้งมาเรียบเรียงเป็นหนังสือ “เข้าไปอยู่ในใจ” เล่มนี้ เพื่อเป็นแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจที่ยังบริสุทธิ์ให้มีประสิทธิภาพต่อต้านมิชฌาภิบาล ขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือปลดปล่อยมิชฌาภิบาลที่กำลังออกฤทธิ์อยู่ในจิตใจผู้คนให้หมดอำนาจไป

หนังสือ “เข้าไปอยู่ในใจ” นี้ เป็นงานค้นคว้าที่เป็นการจุดประกายความคิดใหม่ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเริ่มต้นทำความเข้าใจ คำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ลึกซึ้งจนถึงแก่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อที่สำคัญที่สุดของอริยสัจ ๔ คือ มรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นหัวใจของการเปิดประตูชี้หนทางแก้ไข เพื่อดับทุกข์ของมนุษยชาติ

ในมรรคมีองค์ ๘ ที่เริ่มต้นด้วยคำว่า “สัมมาทิฐิ” ซึ่งทุกคนก็แปลว่า “ความเข้าใจที่ถูกต้อง” ซึ่งถ้าดูเผินๆ ก็มีความหมายปรกติหลายคนก็จะอ่านผ่านไป แล้วบอกตัวเองว่า “เข้าใจ” แล้ว แต่ถ้าไล่เรียง

เข้าใจ

จริง ๆ เจ้าตัวอาจจะตกใจว่า ที่ว่าเข้าใจนั้น จริง ๆ ก็ยังไม่เข้าใจ

เพราะมี ๒ ประเด็นคำถามที่ซ่อนอยู่ในข้อนี้ คือ หนึ่ง เข้าใจเรื่องอะไร และสอง เข้าใจลึกซึ้ง จนเข้าไปฝังลึกอยู่ในใจแล้วนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องหรือไม่ ตรงนี้แหละที่เป็นที่มาของหนังสือเล่มนี้

เพราะ “สัมมาทิฐิ” ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการไขจักรวาล เพื่อนำไปสู่ทางปฏิบัติที่ดับทุกข์ได้ จะต้องประกอบด้วย ๒ ความหมาย คือ

ข้อแรก ต้องเข้าใจในสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการ ที่เป็นผังสำเร็จแห่งความเป็นมนุษย์อันประเสริฐ ซึ่งถ้าปราศจากความเข้าใจ และศรัทธาใน ๑๐ ประการนี้ หรือเข้าใจแต่ไม่ครบถ้วน ส่วนที่ขาดหายไปก็จะทำให้เกิดกรรมที่นำไปสู่ทุกข์ได้

ข้อที่สอง แม้มีความเข้าใจถูกต้องอย่างลึกซึ้งแล้ว เป็นความเข้าใจที่ถาวรหรือไม่ หรือเป็นเพียงการอ่านตำราพระพุทธรศาสนา เพื่อประดับสติปัญญา แต่หาได้นำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันไม่ เพราะยัง “ไม่เข้าไปอยู่ในใจ”

หนังสือ “เข้าไปอยู่ในใจ” นี้ จึงเป็นการเตือนสตินักคิด นักเขียน นักปฏิบัติว่าก้าวแรกแห่งการศึกษาพระพุทธรศาสนานั้น ถ้าขาด “สัมมาทิฐิ” คือ ความเข้าใจถูกต้อง ซึ่งถ้าไม่เข้าไปอยู่ในใจและไม่อยู่ให้ตลอดทุกวินาที ผลเสียก็จะเกิดตามมา คือ มีความเข้าใจผิด เอาสิ่งผิด ความรู้ผิดไปอยู่ในใจแทน กลายเป็นมิจฉาทิฐิ ที่เข้าไปอยู่ในใจ ยิ่งอยู่นาน มิจฉาทิฐิยิ่งฝังลึกจนยากจะแก้ไข

เข้าใจ

ปัญหาของสังคมมนุษย์ทั้งโลก แท้จริงแล้วเกิดจากความผิดเพียงประการเดียวนี้เอง นั่นคือความเข้าใจผิด ผลเสียจึงตามมาคือ คิดผิด พุดผิด ทำผิด ประกอบอาชีพผิด พยายามผิด ระวังผิด และใจตั้งมั่นผิด กลายเป็นผิดทั้งขบวน

หนักไปยิ่งกว่านั้น คือ การนำเอาความเข้าใจผิดเข้าไปอยู่ในใจไว้นานๆ ก็ะกลายเป็นนิสัยอันถาวร เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ความเดือดร้อนให้กับตัวเอง สังคม ประเทศ และมนุษยชาติ ฉะนั้นถ้าจะแก้ปัญหานี้ จะปฏิรูปมนุษย์ให้ได้ ก็ต้องแก้กันที่จุดวิกฤตนี้

เท่ากับบอกว่า ก้าวแรกซึ่งเป็นก้าวที่สำคัญอย่างยิ่งในการเข้าถึงพระพุทธศาสนาของมนุษย์ตั้งแต่จุดกำเนิด ก็คือ ต้องปลูก “สัมมาทิฐิ ๑๐ ประการ” หรือ “ความเข้าใจถูก ๑๐ ประการ” ให้ “เข้าใจ..ไปอยู่ใน..ใจ” ให้ได้

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือ “เข้าใจ..ไปอยู่ใน..ใจ” เล่มนี้จะเป็นคู่มือเนรมิตแสงเงินแสงทองแห่งการดำเนินชีวิตให้แก่ท่านผู้อ่านทุกๆ คน ทุกเพศทุกวัย และทุกระดับการศึกษา สารแห่งธรรมที่จะก่อให้เกิดแสงเงินแสงทองจะแตกต่างกันไป คือ :-

๑. เยาวชนวัยรุ่นวัยเรียน จะได้ว่ารู้เป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตมีอะไรบ้าง แล้วเตรียมตัวเพื่อการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นตั้งแต่เยาว์วัยไม่ให้หลงทาง

๒. หนุ่มสาวที่กำลังจะสร้างครอบครัว จะได้ว่าควรจะเลือกใคร

เข้าใจ

มาเป็นเพื่อนคู่ชีวิตเพื่อประคองกันเดินไปสู่เป้าหมายชีวิตได้สำเร็จทุกระดับ

๓. ผู้เป็นพ่อแม่ที่มีลูกเล็กๆ จะได้รู้ว่าจำเป็นต้องปลูกฝังเรื่องอะไรให้แก่ลูกอย่างเร่งด่วนบ้างเพื่อให้ลูกสามารถไปสู่เป้าหมายได้ทุกระดับ ไม่มีผิดพลาด

๔. ผู้เป็นครูอาจารย์จะได้รู้ว่าจำเป็นต้องปลูกฝังเรื่องอะไรให้แก่ศิษย์ของตนบ้าง เพื่อให้เป็นคนมีความรู้คู่คุณธรรม และเป็นคนดีที่โลกต้องการ

๕. ผู้ใกล้เกษียณอายุ จะได้รู้ว่าตนจำเป็นต้องถ่ายทอดหลักสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และการครองชีวิตอย่างไรบ้างแก่ผู้ได้บังคับบัญชา และแก่บุตรที่กำลังจะบินไปจากอก

๖. ผู้ที่เกษียณอายุแล้ว จะได้รู้ว่าในเวลาที่จะจากโลกไปนั้น มีแต่บุญหรือบาปเท่านั้นที่จะติดตัวไปได้ ถ้าเลือกบุญก็จงเร่งรีบสะสมให้ยิ่งขึ้น บาปจะได้ตามไม่ทัน

๗. หลวงพ่อหลวงพี่ทั้งหลาย ที่มองเห็นทางไปนิพพานของตนแล้ว ก็จะได้รู้ว่าสาระสำคัญยิ่งแห่งธรรมที่ท่านจะพึงเมตตา มอบให้แก่ลูกหลานชาวพุทธ และชาวโลกนั้นคืออะไร

หากรัฐบาลมองเห็นประโยชน์ แล้วนำไปเป็นแนวทางจัดทำโครงการระดับชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจให้แก่ประชาชน (ซึ่งได้แสดงแนวคิดในการทำโครงการพอเป็นสังเขปไว้ในบทสุดท้าย) ก็จะเกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ที่สำคัญคือเชื่อว่า โครงการนี้จะสามารถ

เข้าใจ

เกือบหน้ให้โครงการต่างๆ ของรัฐบาลประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน เพราะประชาชนทั้งชาติมีจิตใจตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิอย่างมั่นคง จนมิฉะ ทิฐิไม่สามารถออกฤทธิ์กำเริบได้

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณ พระภวนาวีรยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว) เป็นอย่างยิ่ง ที่เมตตาอนุญาตให้ นำพระธรรมเทศนาของท่านมาเป็นข้อมูลในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้

อนึ่ง หากมีข้อผิดพลาดประการใดในหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าจะเป็น ในด้านหลักธรรม หรือหลักภาษาก็ตาม คณะผู้จัดทำต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย และพร้อมที่จะน้อมรับฟังคำชี้แนะจากท่านผู้อ่านโดยตลอด ด้วยความขอบคุณยิ่ง

กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต

กรกฎาคม ๒๕๕๖

เข้าใจ

สารบัญ

บทที่ ๑ บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบัน	๓
สาเหตุแห่งปัญหาวิกฤตในสังคม	๗
การแก้ปัญหาย่างถูกต้อง	๑๔

บทที่ ๒ วิธีแห่งโลกและชีวิต

สิ่งที่เป็นคู่กันโดยธรรมชาติ	๑๗
๑. ความเห็นเกี่ยวกับการแบ่งปัน	๑๘
๒. ความเห็นเกี่ยวกับการสงเคราะห์	๒๑
๓. ความเห็นเกี่ยวกับการบูชาบุคคลที่ควรบูชา	๒๕
๔. ความเห็นเกี่ยวกับผลของกรรมดี และกรรมชั่วที่บุคคลทำไปแล้ว	๒๙
๕. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “โลกนี้”	๔๑
๖. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “โลกหน้า”	๔๘
๗. ความเห็นเกี่ยวกับพระคุณของมารดา	๕๘
๘. ความเห็นเกี่ยวกับพระคุณของบิดา	๖๑
๙. ความเห็นเกี่ยวกับสัตว์ที่ผุดขึ้นเกิด	๖๓
๑๐. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ว่า มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งโลกนี้โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งตาม	๗๘

เข้าใจ

สรุป ความเห็นที่จัดเป็นสัมมาทิฐิ และมิจฉาทิฐิ	๘๔
กลุ่มบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างกัน	๘๖
คนดีต้องเข้าใจทั้งมิจฉาทิฐิ และสัมมาทิฐิ	๘๘
เป้าหมายถูกต้องนำไปสู่สันติสุข	๙๒
พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา	๙๓
บทที่ ๓ โลกต้องการกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง	๙๕
ไม่เชื่อเพราะไม่เห็น	๙๗
ตามนุษย์ไม่สามารถเห็นได้ทุกสิ่ง	๙๘
การเห็น ๒ ประเภท	๙๙
วิธีการทางวิทยาศาสตร์ใช้พิสูจน์เรื่องละเอียดทางธรรมไม่ได้	๑๐๑
พระยาผู้ห่วงใยประชาราษฎร์	๑๐๒
กัลยาณมิตรผู้เปลี่ยนปมมิจฉาทิฐิ	๑๐๔
วิธีพิสูจน์โลกหน้าของผู้มีปัญญาทางโลก	๑๐๖
โลกต้องการกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง	๑๓๔
อยากมีสุขต้องแจกสุขก่อน	๑๓๗
รอยเบื่อนที่กำลังทำได้ยาก	๑๓๙
สุคติ คือปรโลกของสัมมาทิฐิบุคคล	๑๔๑

บทที่ ๔ เยี่ยมวิมานเทพบุตร

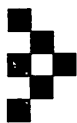
เสรีสสภวิมาน	๑๔๕
ข่าวสารจากปายาสีเทพบุตร	๑๔๖
เทพอารักขาผู้เดินทางในทะเลทราย	๑๔๗

เข้าใจ

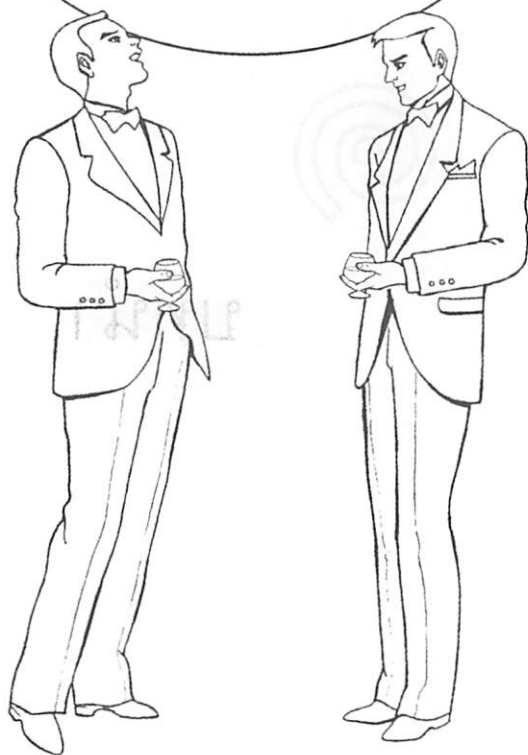
อุตตรวิมาน	๑๕๖
กัลยาณมิตร คือผู้ชี้ความสุขแก่เรา	๑๖๐
ใครคือกัลยาณมิตรของเรา	๑๖๐
ไวพจน์ของกัลยาณมิตร	๑๖๓
คุณสมบัติของกัลยาณมิตร	๑๖๔
ความสำคัญของกัลยาณมิตร	๑๗๐
พระพุทธองค์ คือกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐสุดของโลก	๑๗๐
พึงให้ทานโดยเคารพ	๑๗๑
สัมภาวอุบาสกบรรลุลหัตผล	๑๗๓
สรุป	๑๗๓
บทที่ ๕ การปลูกฝังสัมมาทิฐิ	๑๗๙
โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ “ระดับชาติ” เร่งด่วน	๑๗๙
ลักษณะของโครงการ	๑๘๑
แนวคิดในการบริหารโครงการ	๑๘๔
บทสรุป	๒๑๙
โครงสร้างโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติ	๒๒๐
วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น	๒๓๐

Steno

บทนำ

Signature

บทที่ ๑

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบัน

สภาพสังคมไทยปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในเมืองใหญ่ หรือในชนบท เปลี่ยนแปลงจากอดีตมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพในเมืองใหญ่นั้น เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก

ถ้ามองในแง่วัตถุ ผู้คนส่วนใหญ่อาจจะเห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงนี้คือวิวัฒนาการมาสู่ความเจริญรุ่งเรือง เพราะมีอาคารบ้านเรือนสวยงามมากมาย เกิดขึ้นแทนบ้านหลังคาจาก หลังคาสังกะสี และอาคารพาณิชยกรรมเก่าๆ ในอดีต มีอาคารสำนักงาน และศูนย์การค้าสูงเทียมเมฆผุดขึ้นมากมายไม่แพ้มหานครในประเทศมหาอำนาจ มีถนนหนทางที่กว้างขวางเป็นจำนวนมากเกิดขึ้นแทนถนนแคบๆ และถนนลูกรัง เชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนน้อยใหญ่ ชนบท และจังหวัดใหญ่ต่างๆ ทำให้สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้สะดวกทั่วประเทศก็ว่าได้

เข้าใจ

นอกจากนี้ยังมีระบบโทรคมนาคมทันสมัย ที่มีเครือข่ายติดต่อกันได้รวดเร็วทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นอยู่มุมไหนของประเทศ วิวัฒนาการในด้านวัตถุนี้ ย่อมทำให้ผู้คนโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี เป็นความเจริญของสังคม ขณะเดียวกันถ้ามองไปที่พฤติกรรมของผู้คนในสังคม ก็จะได้พบว่า อัตราความเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมของผู้คนนั้น ไม่ได้ช้ากว่าในด้านวัตถุเลย บางทีอาจจะเร็วกว่าด้านวัตถุด้วยซ้ำไป แต่เป็นที่น่าเศร้าใจว่า ความเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมของผู้คนนั้น ไม่ได้สวยงามเหมือนด้านวัตถุ ทว่าน่าเกลียดน่ากลัวอันตรายยิ่งนัก

ถ้าได้ติดตามข่าวรายวันที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ เราจะได้ทราบว่า ผู้คนจำนวนไม่น้อยในสังคมทุกระดับ ทุกแห่ง ทุกเพศ ทุกวัย มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา ก่อให้เกิดอันตราย ก่อให้เกิดทุกข์ ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม เป็นต้นว่า ในกลุ่มผู้ใหญ่โดยทั่วไปมีการล้างผลาญชีวิตกันรายวัน ด้วยเรื่องหึงหวงกันบ้าง แก่แค้นกันบ้าง หักหลังกันบ้าง ฯลฯ

ผู้ใหญ่บางคนบางพวก ที่พัวพันกับอบายมุขประเภทต่างๆ ย่อมหนีไม่พ้นเรื่องหนี้สิน ซึ่งส่งผลให้ต้องประกอบอาชีพ หรือทุจริตผิดกฎหมาย ในที่สุดถ้าไม่จบชีวิตด้วยการล้างผลาญกันเอง ก็ต้องเข้าไปเสวยกรรมชั่วของตนในคุกตะราง

ผู้ใหญ่บางคนบางพวก ก็ประกอบธุรกิจอย่างหนึ่งอย่างใดบ้างหน้า แต่เบื้องหลังนั้นมีอาชีพทุจริตต่างๆ กันไป เช่น โจรกรรมรถยนต์ บ่อนเถื่อน ค้าเด็ก ค้ายาเสพติด ฯลฯ ผู้ใหญ่บางคนบางพวก แม้มีอาชีพ

เข้าใจ

การงานเป็นหลักแหล่งมั่นคงดีแล้ว ก็ยังหาวิธีรวยทางลัด ด้วยการ
โครงการทรัพย์สินของบริษัทที่ตนสังกัดบ้าง รวมหัวกันโครงการเงิน
ของธนาคารบ้าง ค้ายาเสพติดบ้าง ฯลฯ

ข้าราชการบางคนบางพวก แม้มีงานทำเป็นหลักแหล่งมั่นคง
แล้ว ก็ยังหารายได้เสริมด้วยการคอร์รัปชันบ้าง ใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่รีดไถ
ประชาชนบ้าง ค้ายาเสพติดบ้าง ฯลฯ

บรรดานักการเมืองบางคนบางพวก ทั้งที่ร่ำรวยแล้ว และยังไม่
ร่ำรวย ก็ฉวยโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งของตน แสวงหาความ
ร่ำรวยในทางทุจริต โดยการคอร์รัปชันบ้าง เป็นผู้อยู่เบื้องหลังธุรกิจและ
การงานผิดกฎหมายบ้าง ฯลฯ

ครูอาจารย์บางคนบางพวก ก็มีวิธีหารายได้เสริม ด้วยการออก
เงินกู้ดอกเบี้ยแพงให้ลูกศิษย์บ้าง ขยันสอนเสริมนอกเวลา แต่ไม่ชอบ
สอนในเวลาบ้าง ขายยาเสพติดให้ลูกศิษย์บ้าง ที่เลวร้ายที่สุดก็คือ
ข่มขืนกระทำชำเราลูกศิษย์ แม้เป็นเด็กหญิงตัวเล็ก ๆ

ฆราวาสบางคนบางพวก ทั้งที่มีฐานะร่ำรวยและยากจนก็เบียดบัง
หาผลประโยชน์จากพระพุทธศาสนา เอาทรัพย์สินจากพระพุทธศาสนา
ไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวบ้าง ด้วยการแบ่งเงินบริจาคของวัดมาเป็นของ
ตนบ้าง ฯลฯ

มิฉนั้นบางคนที่มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ก็
แสวงหาผลประโยชน์ด้วยการหลอกลวงผู้คนให้จ่ายเงินซื้อสินค้าใน
เว็บไซต์ของตน ผ่านบัญชีธนาคาร โดยไม่ได้รับสินค้าใดๆ บ้าง หรือ

๘. เข้าใจ

มีฉะนั้นก็ประกาศขายสื่อลามกผิดกฎหมายบ้าง ฯลฯ

เด็กวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยแทนที่จะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนตามหน้าที่ของตน แต่ก็ไปหลงมัวเมาอยู่กับแหล่งอบายมุขต่างๆ กลางวันบ้าง กลางคืนบ้าง เมื่อเงินทองไม่พอใช้ ก็หันไปค้ายาเสพติดบ้าง ขายบริการทางเพศบ้าง จี๋ปล้นบ้าง โจรกรรมบ้าง ฯลฯ

เด็กหญิงวัยรุ่นบางคนบางพวก ที่ชอบความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ทำตัวเลียนแบบดารา หรือสาวไฮโซ แต่ไม่มีเงิน ก็อาจหาเงิน โดยขายบริการทางเพศบ้าง ขายยาเสพติดบ้าง ฯลฯ

หนุ่มสาววัยรุ่นที่ไม่รักเรียน แต่รักเกมกามราคะ จนเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา ก็ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการทำแท้ง บางคนก็ประสบความสำเร็จ แต่บางคนก็เสียชีวิตตามทารกในท้องไปด้วย

ปัญหาพฤติกรรมผิดศีล ผิดกฎหมายในสังคมปัจจุบัน ยังมีรายละเอียดมากกว่าที่นำเสนอเป็นตัวอย่างมากมายหลายร้อยเท่าหนัก ยิ่งในเมืองใหญ่ ปัญหาก็มากตามไปด้วย และมีความสลับซับซ้อนอย่างคาดไม่ถึง

ปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้ ในที่สุดก็จะกลายเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชาติ เป็นปัญหาที่พัวพันสลับซับซ้อน ดุจกลุ่มเชือกที่พัวพันกันยุ่งเหยิง หาต้นหาปลายไม่พบ ยากที่จะสาងออก และกลายเป็นปัญหาวิกฤตต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบ้านเมืองแล้ว ยังจะนำพาประเทศชาติไปสู่ความล่มสลายอีกด้วย

สาเหตุแห่งปัญหาวิกฤตในสังคม

ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากเด็กหรือผู้ใหญ่ ล้วนเป็นปัญหาพฤติกรรมไร้ศีลไร้ธรรมของผู้คนในสังคมทั้งสิ้น ถ้ามองว่าสาเหตุที่แท้จริงแห่งปัญหาเหล่านั้น คืออะไร?

มีผู้คนไม่น้อยมองว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาวิกฤตในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาวิกฤตที่เริ่มเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เรื่อยมานั้น เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งเริ่มจากการที่ค่าเงินบาทของไทยลดลงถึงเท่าตัว และเกือบเท่าตัวในเวลาต่อมา ส่งผลให้นักธุรกิจส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหาหนี้สิน ซึ่งทวีขึ้นชนิดที่ตึงรับไม่ทัน บางคนถึงกับต้องล้มละลาย สภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบไปเป็นปัญหาการว่างงานของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคม ตลอดถึงปัญหาการเมืองในประเทศของเรา

ถ้ามองว่าเรื่องเศรษฐกิจ คือต้นเหตุที่แท้จริง หรือสำคัญที่สุดของปัญหาวิกฤตของชาติ ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารบ้านเมือง จะต้องทุ่มเทพลังลงไปแก้เรื่องเศรษฐกิจ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องอื่นๆ เท่าที่ควร ด้วยหวังว่าเมื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจสำเร็จแล้ว ปัญหาด้านอื่นๆ จะหมดไปเองโดยปริยาย นั่นคือเชื่อว่า ถ้าประชาชนมีกินมีใช้กันถ้วนหน้าแล้ว บ้านเมืองจะสงบสุข

ถ้าเชื่อว่าจะเป็นจริงเช่นนั้น ก็ต้องถามว่า ครูอาจารย์บางคนที่ข่มขืนกระทำชำเราลูกศิษย์ของตน ก็เพราะมีปัญหายากจนจริงหรือไม่ แพทย์บางคนที่เป็นฆาตกร มีวิธีฆาตกรรมอย่างสยดสยองนั้น ก็เพราะ

เข้าใจ

มีปัญหายากจนจริงหรือไม่ รัฐมนตรีบางคนที่คอร์รัปชันเป็นร้อยๆ ล้าน ก็เพราะมีปัญหายากจนจริงหรือไม่ ผู้คนไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเยาวชนที่เข้าไปหลงระเริงอยู่ในบาร์ ในผับ เสพยาเสพติดกัน ก็เพราะมีปัญหายากจนจริงหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณากันให้ละเอียดรอบคอบแล้ว เราย่อมจะพบว่าผู้คนที่มีความผิดกรรมชั่วช้าเลวทราม ผิดศีล ผิดกฎหมายนั้น มีทั้งคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและคนยากจน ดังนั้นความคิดที่ว่าถ้าประชาชนมีกินมีใช้กันถ้วนหน้าแล้ว บ้านเมืองจะสงบสุข จึงเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า มีคนจนที่หาเช้ากินค่ำ ด้วยหยาดเหงื่อแรงกายจำนวนมาก ที่สามารถตั้งอยู่ในความดีได้ ซึ่งบางคนอาจจะผิดศีลบ้างเล็กน้อย เช่น ตกเบ็ด ทอดแห เป็นครั้งคราว เพื่อเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอด แต่ก็ไม่เคยทำผิดกฎหมายเลย ในทางตรงข้าม ผู้ที่ทำผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมอย่างฉาฉาฉฉา กลับเป็นคนมีเงิน มีหน้าขำ บางรายยิ่งรวย ยิ่งมีตำแหน่งใหญ่ ก็ยิ่งทำความชั่วร้ายแรงมาก เพราะอาจคิดว่าความร่ำรวย และยศถาบรรดาศักดิ์ของเขา จะสามารถปกป้องตัวเขาให้พ้นผิดได้

แท้ที่จริงปัญหาในบ้านเมืองของเรานั้นมีอยู่มากมายหลายประเภท ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ไม่ใช่เฉพาะแต่เพียงปัญหาเศรษฐกิจเท่านั้น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นและหมักหมมพอกพูนเรื่อยมาเป็นเวลานาน ทำนองเดียวกับตะกอนหิน ดิน ทราย ที่ถูกพัดมาจาก

ต้นน้ำลำธาร มากองทับถมไว้ที่ปากแม่น้ำ ฉะนั้น ทรายใดที่สันดอนปากน้ำยังไม่โผล่ขึ้นเหนือน้ำ ผู้คนก็จะไม่รู้ว่ามีทรายทับถมของตะกอนเหล่านั้น ปัญหาต่างๆ ในบ้านเมืองก็เช่นเดียวกัน ล้วนค่อยๆ พักตัวอยู่เป็นเวลานาน แล้วจึงแผ่ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ จนเห็นเด่นชัด เมื่อปัญหาเด่นชัดขึ้น ท่านผู้ปกครองแผ่นดินแต่ละยุคแต่ละสมัย ต่างก็พยายามทุ่มเทสติปัญญาแก้ปัญหาหันมาเป็นระยะๆ ในระยะที่มีการรณรงค์แก้ปัญหาชนิดถึงลูกถึงคน ก็สามารถสยบปัญหาลงได้หนึ่งสนิท แต่ต่อมาปัญหาเหล่านั้นก็เริ่มก่อตัวขึ้นอีกทีละน้อยๆ จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาเลวร้ายให้รัฐบาลต้องปราบปรามแก้ไขกันอีก เข้าทำนองตำราวจักรกฤษณ์ พอต่ำรวจวางใจเมื่อใด ขโมยเป็นต้องออกอาละวาดอีก สภาพการณ์เช่นนี้เคยมีปรากฏมาแล้วหลายครั้งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือ เรื่องการปราบปรามสิ่งเสพติด

การปราบปรามสิ่งเสพติด คือ ผิ่น ได้เคยทำกันมาแล้วอย่างหนัก ตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์^{*} คือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในปี พ.ศ. ๒๓๕๔ ได้มีการประกาศห้ามซื้อขาย และสูบฝิ่นในราชอาณาจักรไทย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องถูกลงอาญา โดยการเขียนตัวอย่างหนัก แล้วถูกนำไปตระเวนทั้งทางน้ำและทางบกอย่างละ ๓ วัน เพื่อเป็นการประจานให้รู้สึกอับอาย เช็ดหลาบ ไม่กลับไปทำผิดอีก แต่ถึงแม้จะถูกลงทัณฑ์ขนาดนั้นแล้ว ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการสูบฝิ่นได้อย่างเด็ดขาด ยังมีการลักลอบสูบกันอยู่ทั่วไป

* ส.พลายน้อย “ยกเลิกการสูบฝิ่น” ๑๐๐ ปีรอยอดีต หน้า ๒๓๗

เข้าใจ

เว้นระยะได้เพียง ๒๘ ปี ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ต้องมีการปราบปรามกันอย่างหนักอีกครั้งหนึ่ง มีการจับฝิ่นตามหัวเมืองชายทะเลในภาคใต้เป็นจำนวนมาก แล้วนำมาทำพิธีเผาอย่างใหญ่โตในกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๓๘๒

ต่อมาอีก ๑๒๐ ปี คือในสมัยรัฐบาล ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ต้องมีการปราบฝิ่นขนาดหนักอีกครั้งหนึ่ง มีการเผาทั้งฝิ่น ทั้งกล่องยาฝิ่นที่จับมาได้ ณ ท้องสนามหลวง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ส่วนโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนั้นรุนแรงถึงขั้นยิงเป้าประหารชีวิต

ชั่วเวลาที่ผ่านมา ประมาณ ๔๐ ปีเศษ ปัญหาสิ่งเสพติดก็ปะทุรุนแรงขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้เปลี่ยนเป็นยาบ้า (ยาเสพติดในรูปแบบใหม่) ที่นำเอาฝิ่นมาผสมกับสารเคมี ให้มีฤทธิ์ทำลายระบบประสาทของผู้เสพรุนแรงยิ่งกว่าฝิ่นอีกหลายเท่าและยึดเยื้อต่อเนื่องมาถึงรัฐบาลปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖)

ปัญหายาเสพติดที่ปะทุขึ้นอีกในปัจจุบันนี้ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาในอดีตที่ผ่านมา น่าจะเป็นการแก้ไขที่ไม่ครบวงจร เข้าลักษณะหินทับหญ้า หรือไฟไหม้ฟางหรือเปล่า รัฐบาลในปัจจุบันจึงต้องมาเหน็ดเหนื่อย และเสี่ยงงบประมาณอย่างมหาศาลในการแก้ปัญหาที่เคยแก้มาแล้วถึง ๓ ครั้ง แทนที่รัฐบาลจะนำงบประมาณและสติปัญญาไปคิดพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไปข้างหน้า

อย่างไรก็ตาม การที่กล่าวเช่นนั้น มิได้มีเจตนาจะโจมตีผู้ใดให้เสียหาย ทั้งไม่ได้หมายความว่า ไม่สนับสนุนนโยบายปราบปรามยา

เข้าใจ

เสพติดของรัฐบาล ตรงกันข้ามกลับมีความชื่นชมในการทำสงครามปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง และขอเป็นกำลังใจสนับสนุนให้รัฐบาลเดินหน้าต่อไป จนกว่าจะประสบชัยชนะอย่างเบ็ดเสร็จ แต่ทว่าการแก้ปัญหาเสพติดในครั้งนี้ น่าจะดำเนินการให้ครบวงจร

การแก้ปัญหาเสพติดให้ครบวงจรควรทำอย่างไร

แท้ที่จริงแผ่นดินประเทศไทยนี้เป็นของคนไทยทุกคน ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาเสพติดโดยตรงในชาติ ก็คือคนไทย ดังนั้นเราคงจะปล่อยให้การแก้ปัญหของชาติเป็นภาระของรัฐบาลฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ประชาชนทั้งชาติจะต้องช่วยรัฐบาลแก้ไขปัญหาด้วย โดยทำให้เต็มตามหน้าที่ และกำลังความสามารถของแต่ละคน และแต่ละองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน

ในการช่วยรัฐบาลของภาคเอกชนนั้น แม้ยังไม่สามารถเข้าไปร่วมช่วยเหลือโดยตรงได้ เพียงแค่แต่ละคน แต่ละสมาคม มีจิตใจตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิ ไม่คิดและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ก็ถือว่ามีส่วนช่วยเหลือรัฐบาลได้อย่างมากในระดับหนึ่งแล้ว

อย่างไรก็ดี การที่จะปลูกฝังสัมมาทิฐิให้ประทับแน่นอยู่ในใจของคนทั้งชาติไม่ใช่เรื่องง่ายเลย แต่ก็ไมยากจนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ถ้ารัฐบาลมีนโยบายที่จะทำ และวางแผนให้ประชาชนมีโอกาสร่วมมือ

โดยสรุปก็คือ การแก้ปัญหาเสพติดในระดับชาติ ให้ได้ผลอย่างเบ็ดเสร็จ รัฐบาลน่าจะดำเนินโครงการใน ๒ ลักษณะคือ

เข้าใจ

๑. โครงการแก้ปัญหาระยะสั้น ซึ่งต้องมีการรณรงค์กันอย่างจริงจัง หลายด้าน หลายรูปแบบ คือ มีทั้งการประชาสัมพันธ์ การบังคับใช้กฎหมาย การบำบัดรักษา การฝึกอาชีพ (แล้วแต่กรณี) ฯลฯ ให้ได้ผลสำเร็จเป็นรูปธรรมในระยะเวลาที่กำหนด (กำลังทำอยู่)

๒. โครงการแก้ปัญหาระยะยาว จัดเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการแก้ปัญหาระยะสั้น ด้วยการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้ผู้คนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โครงการนี้ต้องเน้นหนักในด้านการศึกษาและปฏิบัติธรรม เป็นโครงการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการหยุดชะงักให้ขาดช่วง ไม่มีการเลิกล้ม ต้องทำต่อเนื่องทุกรัฐบาล เพราะเป็นโครงการพัฒนาจิตใจบุคคล ให้บริสุทธิ์ใสสว่าง เป็นสัมมาทิฐิ

ตราบใดที่ความสว่างในจิตใจยังคงอยู่ ความมืดมิด คือมิจฉาทิฐิ จะออกผลไม่ได้เลย และตราบใดที่ประชาชนทั้งชาติมันอยู่ในสัมมาทิฐิ ปัญหยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่ง ก็จะไม่เกิดขึ้นใหม่อีก และปัญหาเก่าก็จะคลี่คลายไปเองจนหมดสิ้น

ทั้งหมดนี้คือการแก้ปัญหยาเสพติดอย่างครบวงจร เมื่อโครงการแก้ปัญหาระยะยาวออกผลดีแล้ว ต่อแต่นี้ไปก็ไม่จำเป็นต้องมีโครงการระยะสั้นอีก

จากปัญหาการปราบปรามฝิ่นที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ถ้าวิเคราะห์ดูให้ลึกซึ้งย่อมจะเห็นได้ว่า เป็นปัญหาความเสพคุ่นของคนเราเป็นสำคัญ มิได้เป็นปัญหาที่มีต้นเหตุมาจากความยากจน หรือปัญหาเศรษฐกิจแต่อย่างใด ตรงกันข้ามผู้ที่ไปสูบฝิ่นนั้นแหละจะต้องมีเงิน เพราะถ้าไม่มี

เข้าใจ

เงินซื้อฝัน ก็จะไม่ฝันมาสูบ

อย่างไรก็ตาม ถ้าย้อนกลับไปศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราก่อนการเกิดปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ก็จะพบว่า แท้ที่จริงนั้นมีปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หมักหมมทับถมกันมาหลายรัฐบาลแล้ว และค่อยๆ เพิ่มความร้อนแรงขึ้นเรื่อยๆ ครั้นเมื่อเกิดปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่แตก จึงส่งผลกระทบถึงปัญหาเลวร้ายเหล่านั้นทันที กลายเป็นปัญหาวิกฤตทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองพร้อมๆ กัน ด้วยเหตุนี้ การที่จะมองว่า ปัญหาเศรษฐกิจ คือสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวิกฤตในบ้านเมือง คงจะถูกไม่หมด

สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวิกฤต คืออะไร

คงจะตอบคำถามนี้ได้ว่า สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวิกฤตในบ้านเมืองของเรา ตลอดเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันก็คือ ผู้คนส่วนใหญ่ในบ้านเมืองมีปัญหา ถามว่าปัญหาอะไร ปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ การขาดความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิตตามความเป็นจริง หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิต ซึ่งมีศัพท์ทางธรรมว่า “มิจฉาทิฐิ” หรือ “ความเห็นผิด” มิจฉาทิฐินี้เองที่เป็นเหตุให้ผู้คนในสังคมมีพฤติกรรมไร้ศีลธรรม ดังที่ยกมาแสดงเป็นตัวอย่างแล้ว

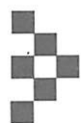
เข้าใจ

การแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง

ขณะนี้เราได้ทราบชัดแล้วว่า เหตุแห่งปัญหาวิกฤตอยู่ที่ผู้คนในบ้านเมือง ดังนั้นการแก้ปัญหาให้ถูกต้อง ก็จะต้องแก้ที่ผู้คนในชาติบ้านเมืองนั่นเอง จึงจะมีโอกาสประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

เนื่องจากผู้คนเข้าใจผิดหรือเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิตตามเป็นจริง เพราะฉะนั้นก็จำเป็นต้องแก้ความเข้าใจผิดนั้นให้เป็นความเข้าใจถูกต้อง ซึ่งมีคำศัพท์ทางธรรมว่า “สัมมาทิฐิ” หรือ “ความเห็นถูก” นี่คือหลักการในการแก้ปัญหา อย่างถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิต

ความเห็นอย่างใดจัดเป็นสัมมาทิฐิ อย่างใดจัดเป็นมิจฉาทิฐิ มีคำอธิบายอย่างละเอียดในบทถัดไป

วิถีโลกและชีวิต

บทที่ ๒

วิถีโลกและชีวิต

สิ่งที่เป็นคู่กันโดยธรรมชาติ

สิ่งต่างๆ อันเป็นธรรมชาติธรรมดาที่เกิดขึ้น และเป็นไปในโลกนี้ มีอยู่ไม่น้อยที่เกิดขึ้นเป็นคู่กลับหรือคู่ปรับกันเสมอ แต่ละคู่ก็แตกต่างกันชนิดอยู่คนละขั้วอย่างเห็นได้ชัดเจนทีเดียว เช่น ความสว่างคู่กับความมืด ความสุขคู่กับความทุกข์ ความดีคู่กับความชั่ว บุญคู่กับบาป ความเย็นคู่กับความร้อน ความฉลาดคู่กับความโง่ และสัมมาทิฐิคู่กับมิจฉาทิฐิ

ในการศึกษาสิ่งที่มีธรรมชาติที่เป็นคู่กลับกันนี้ จำเป็นจะต้องนำสิ่งทั้งสองมาพิจารณาพร้อมกันโดยการเปรียบเทียบกัน ก็จะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สำหรับเรื่องสัมมาทิฐิและมิจฉาทิฐิ ก็เช่นเดียวกัน ถ้านำความเห็นหรือทิฐิสองประเภทนี้มาเปรียบเทียบกัน ก็จะทำให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย

เข้าใจ

ในการแสดงพระธรรมเทศนาเรื่องทิลกฐิต์ทั้ง ๒ ประเภทนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงแสดงด้วยวิธีการเปรียบเทียบ โดยทรงแบ่งสัมมาทิลกฐิต์ออกเป็น ๑๐ ประการ และมีฉันทิลกฐิต์ ๑๐ ประการ* ดังนี้

๑. ความเห็นเกี่ยวกับการแบ่งปัน

การแบ่งปัน คืออะไร

เนื่องจากคนเราจะมีชีวิตรอดอยู่ในโลกนี้ได้ จะต้องมีการบำเพ็ญบารมีอย่างน้อย ๔ ประการ คือ ๑) ที่อยู่อาศัย หมายถึงทั้งอาคารและพื้นแผ่นดินอันเป็นที่ตั้งของอาคาร ตลอดจนที่ดินสำหรับทำมาหากินด้วย ๒) อาหาร ๓) เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และ ๔) ยารักษาโรค รวมเรียกว่าปัจจัย ๔ รองลงมาก็เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำมาหากิน เพราะฉะนั้น การแบ่งปันขั้นพื้นฐานจึงมีอยู่ ๓ ประการ คือ ๑) ปันกันอยู่ ๒) ปันกันกิน ๓) ปันกันใช้ การแบ่งปันที่มีความสำคัญรองลงไปก็อาจจะเป็น การแบ่งปันความรู้ การแบ่งปันอาชีพ หรือสิ่งอื่นใดก็ขึ้นอยู่กับความขาดแคลน และความพร้อมของทั้งฝ่ายผู้รับและผู้ให้

ทำไมจึงต้องแบ่งปันกัน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญก็คือ เพื่อป้องกันมิให้คนเราคิดโลภเห็นแก่ได้ และแสดงพฤติกรรมไร้น้ำใจต่างๆ อันจะนำไปสู่การผิดศีล ผิดกฎหมาย ในที่สุด การแบ่งปันกันอย่างถูกต้องวิธีจึงเป็นไปเพื่อ :-

* สาลยสูตร ม. ม. มก. ๑๔/๔๘๓/๒๔๕

เข้าใจ

๑. เพื่อป้องกันการอยู่แบบตัวใครตัวมัน เพราะคนเราต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ไม่มีใครสามารถอยู่อย่างมีความสุขสบายตามลำพังได้

๒. เพื่อป้องกันปัญหาเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา เพราะจะทำให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ต้องเดือดร้อน ขาดแคลน อดอยาก

๓. เพื่อป้องกันการเอาเปรียบ เบียดเบียนผู้อื่นที่ด้อยกว่าในด้านต่างๆ

๔. เพื่อป้องกันการกักตุนสินค้าไว้ค้ากำไรเกินควร ซึ่งเป็นการกอบโกยผลประโยชน์ด้วยความเห็นแก่ตัว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งๆ ที่ตนเองก็มีอยู่อย่างล้นเหลือ จะกินจะใช้อย่างไร ก็ไม่รู้จักหมดสิ้น ฯลฯ

เห็นผิดจึงไม่คิดแบ่งปันให้ใคร

ใครก็ตาม ที่ไม่คิดและไม่รู้จักแบ่งปัน ย่อมมีพฤติกรรมผิดๆ ดังกล่าว ทั้งนี้เพราะเขาไม่เห็นโทษของพฤติกรรมผิดๆ เหล่านั้น อีกทั้งไม่เห็นคุณประโยชน์ของการแบ่งปัน ยิ่งกว่านั้นเขายังเห็นผิดว่า ถ้าเขาจะแบ่งปันสิ่งของของเขาให้แก่ใคร เขาก็จะเสียประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว ไม่มีทางจะได้รับประโยชน์อันใดเลย เพราะฉะนั้น เขาจึงไม่คิดและไม่แบ่งปันสิ่งใดให้แก่ใคร ความเห็นเช่นนี้จัดเป็นมิฉันทิภูฏิ

เข้าใจ

ทำไมการไม่เห็นประโยชน์ของการแบ่งปันจึงจัดเป็นมิจฉาทิฏฐิ

ทั้งนี้เพราะผู้ไม่เห็นประโยชน์ของการแบ่งปัน อาจถือโอกาส ประพฤติตน เอาไรต์เอาเปรียบและเบียดเบียนผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง การทะเลาะเบาะแว้ง และการทะเลาะวิวาท กัน ในที่สุดก็จะกลายเป็นปัญหาวิกฤตขึ้นในบ้านเมือง

ตรงกันข้าม ที่ใดหรือสังคมใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน หมู่บ้าน ประเทศ หรือแม้ระดับโลก ถ้าสมาชิก แต่ละคนของสังคมนั้น มีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันโดยบันกันอยู่ บันกันกิน บันกันใช้ สังคมนั้นจะมีแต่บรรยากาศที่อบอุ่นด้วยรอยยิ้มอย่างมีไมตรีจิต มิตรภาพ ต่างคนต่างรักใคร่สมัคสมานสามัคคีกัน เห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยเรื่องต่างๆ ไม่แทงกันข้างหลัง ไม่ต้องทำใบปลิว หรือบัตรสนเท่ห์เพื่อใส่ความโจมตีกัน ไม่ต้องให้ข่าวหนังสือพิมพ์เพื่อ บิดเบือนความจริง จนเกิดความเข้าใจสับสนขึ้น แม้บางครั้งอาจจะมีบางคน เกิดความรู้สึกรู้สึกขัดแย้งกัน ด้วยเรื่องความคิดเห็น หรือเรื่องอื่นใดก็ตาม ย่อมสามารถทำความเข้าใจ ประนีประนอมกันได้ ให้อภัยกันได้โดย ง่าย เนื่องจากมีความเป็นมิตรกัน มิได้มองกันด้วยสายตาแห่งความ เป็นศัตรูคู่อาฆาต ด้วยเหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ผู้ให้ย่อม ผูกมิตรไว้ได้” ^๒

ตามหลักพระพุทธศาสนา ถือว่าการแบ่งปัน หรือการให้เป็น “ทาน” หรือ “การทำทาน” ชนิดหนึ่ง ผู้ที่มีนิสัยชอบแบ่งปัน ก็เพราะมีใจ

^๒ อาฬวกสูตร ส.ม.ก.๒๕/๘๔๕/๔๒๕

เข้าใจ

เป็นกุศล และมีความฉลาด เขาจะมีความสุข และความปลื้มใจ เมื่อได้ทำทาน รวมทั้งเกิดความเห็นว่าการทำทาน คือเครื่องมือสำคัญ ยิ่งในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในโลก

นั่นก็คือเขาเห็นด้วยใจของเขาว่า “ทานที่ให้แล้วมีผล” ความเห็นเช่นนี้ชื่อว่า “สัมมาทิฐิ” ในทางกลับกัน ผู้ที่ไม่คิดแบ่งปัน ไม่คิดจะให้อะไรใคร ขำร้ายยังจะคิดเบียดเบียน แย่งแย่งของของผู้อื่นอีก ก็เพราะเห็นว่าการทำทานไม่ได้ทำให้เกิดผลดีอะไรขึ้นกับตัวเขา เขาจึงเห็นว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผล” ความเห็นเช่นนี้ชื่อว่า “มิฉนาทิฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๑ : ที่ว่า ทานมีผลหรือการแบ่งปันมีผล คือ มีผลให้คนเราสามารถป้องกันและกำจัดความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัวออกจากใจได้ ขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มพูนความปรารถนาดีต่อกันและกันระหว่างผู้ให้กับผู้รับ

๒. ความเห็นเกี่ยวกับการสงเคราะห์

การสงเคราะห์คืออะไร

การสงเคราะห์ตามนัยที่จะกล่าวถึงนี้ หมายถึง การให้ความช่วยเหลือกลุ่มชนในสังคมที่มีปัญหา หรือประสบปัญหาต่างๆ แตกต่างจากเรื่อง “ทาน” ในข้อ ๑ ซึ่งเป็นการให้แก่บุคคลเป็นรายตัว มิใช่กลุ่มชนในสังคม ดังนั้นสงเคราะห์ในที่นี้จึงหมายถึง สังคมสงเคราะห์

สังคมสงเคราะห์เป็นการพัฒนาสังคม

ทำไมต้องทำสังคมสงเคราะห์

เนื่องจากในบ้านเมืองของเรา มีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก ความขาดแคลน และความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต เช่น ผู้ทุพพลภาพมาแต่กำเนิด ผู้ทุพพลภาพจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ คนชราที่ยากไร้ ขาดที่พึ่ง เด็กกำพร้า ผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น ผู้คนเหล่านี้ไม่สามารถช่วยตนเองได้ จำเป็นที่บรรดาบุคคลซึ่งมีกินมีใช้ไม่เดือดร้อน บุคคลที่มีฐานะมั่งคั่ง ร่ำรวยจะต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือประคับประคอง เพื่อให้บุคคลผู้โชคร้ายดังกล่าว

- ๑) สามารถมีชีวิตอยู่ได้
- ๒) มีโอกาสได้รับการศึกษาพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
- ๓) สามารถแก้ปัญหาเร่งด่วนที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้สำเร็จ

แท้ที่จริงงานช่วยเหลือสงเคราะห์บุคคลดังกล่าว รัฐก็ดำเนินการอยู่แล้ว แต่เนื่องจากความจำกัดงบประมาณ และกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจทำให้ไม่สามารถสงเคราะห์ผู้คนเหล่านั้นได้อย่างทั่วถึง รวดเร็ว ทันทั่วถึง ถ้าเราช่วยสงเคราะห์ได้อีกทางหนึ่งก็เท่ากับเป็นการช่วยรัฐด้วย เพราะถ้าผู้คนทุกหมู่เหล่าสามารถช่วยตัวเองได้ ก็จะไม่ก่อปัญหาขึ้นในสังคม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การทำสังคมสงเคราะห์ ของภาคเอกชน เป็นการช่วยรัฐพัฒนาสังคมที่เหมาะสมยิ่ง

นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนพราหมณ์ คือ พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำหน้าที่

เข้าใจ

เผยแพร่ธรรม เป็นครูบาอาจารย์สอนวิชาศีลธรรม สอนความเป็นมนุษย์ ให้แก่ผู้คนในสังคม ให้ตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิ ไม่หลงมัวเมากับความเห็น อันเป็นมิจฉาทิฐิ ไม่ก่อปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ ขึ้นในสังคม

สมณพราหมณ์เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยจุดปัจจัยจากญาติโยมเป็น เครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตและต้องอาศัยอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นจากญาติโยม สำหรับเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ศีลธรรม ดังนั้น การอุปถัมภ์สมณพราหมณ์ด้วยเรื่องต่างๆ ก็จัดว่าเป็นสังคมสงเคราะห์อีกอย่างหนึ่งด้วย

ถ้าประชาชนไม่สงเคราะห์เหล่าสมณพราหมณ์ ท่านก็จะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ครูสอนศีลธรรมที่ท่านพึงปฏิบัติต่อสังคมอีกต่อไปได้ จำต้องสีกหาลาเพศออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตดังเช่นฆราวาสโดยทั่วไป ถ้าเป็นเช่นนั้นชาวโลกก็คงจะไม่มีโอกาสได้เรียนรู้วิชาว่าด้วยความ เป็นมนุษย์ เพราะตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ทางโลก ไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือต่างประเทศ ล้วนเปิดสอนกันแต่วิชาที่มุ่งเน้นในด้านวัตถุ ขาดการมุ่งพัฒนาในด้านจิตใจและความเป็นมนุษย์อย่างจริงจัง

ถ้าสังคมมนุษย์ขาดครูบาอาจารย์ผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนวิชาแห่งความเป็นมนุษย์ให้แล้ว อีกไม่ช้าไม่นาน ผู้คนในมนุษยโลก ก็จะมีความเป็นมนุษย์เฉพาะกายเท่านั้น แต่จิตใจของเขาอาจจะดูร้ายยิ่งกว่าดิรัจฉานเสียอีก ซึ่งในที่สุดโลกมนุษย์ก็อาจจะต้องถูกยุบไปรวมเป็นส่วนหนึ่งของ อบายภูมิเป็นแน่ ด้วยเหตุนี้การสงเคราะห์สมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบของชาวโลกทุกคน

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวแล้ว การทำสังคมสงเคราะห์

เข้าใจ

จึงเป็นสิ่งจำเป็น มีประโยชน์ และควรทำอย่างยิ่ง แต่ก็มีผู้คนไม่น้อยไม่คิดและไม่ทำสังคmsgเคราะห์ เพราะพวกเขามองไม่เห็นว่าการทำสังคmsgเคราะห์จะให้ผลดีอย่างไรแก่พวกเขา ความเห็นเช่นนี้ก็จัดว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิประการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้คนไม่น้อยทั้งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมาก ค่อนข้างดี และไม่ต๊นั้ก แต่ก็มึน้ำใจและนึสัยสงเคราะห์ผู้คนในชุมชนต่งๆ แม้ไม่สามารถสงเคราะห์ด้วยเงินทอง หรือทรัพย์สินสิ่งของใหม่เอี่ยมถอดต้ามมีคุณภาพดี ก็อุตส่าห์สงเคราะห์ด้วยร่างกายแรงใจ ตลอดจนแบ่งปันสิ่งของที่ตนใช้แล้ว เช่น เสื้อผ้า และเครื่องมือเครื่องใช้ต่งๆ เป็นต้น น้ำใจของผู้ทำสังคmsgเคราะห์เหล่านึ้ น่าสรรเสริญยิ่งนัก

บุคคลที่มีน้ำใจเสียสละทำสังคmsgเคราะห์เป็นนึสัย ความเสียสละนึ้นนอกจากจะสามารถเป็นบุญมัตถุ์กัน ไม่ให้เขาเกิดความโลภ ตลอดจนความโกรธ และความหลงขึ้นได้โดยง่ายแล้ว ยังจะก่อให้เกิตอานิสงส์แก่ตัวเขาอย่างมาก คือ

- ๑) ผู้ที่ทำสังคmsgเคราะห์ ย่อมเป็นที่รักที่ชอบใจของผู้คนเป็นอันมาก
- ๒) คนดีย่อมอยากคบค้าสมาคมด้วย
- ๓) ผู้ที่ทำสังคmsgเคราะห์ย่อมมีชื่อเสียงขจรขยายไปไกล
- ๔) ผู้ที่ทำสังคmsgเคราะห์ย่อมเป็นผู้องอาจ ไม่เก้อเขิน เมื่อเข้าไปอยู่ในที่ประชุมใหญ่

พระพุทธศาสนาเรียกการทำสังคmsgเคราะห์ว่า “ยัญ” หรือ “ยัญ

เข้าใจ

ที่บูชาแล้ว” พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า “ยัญที่บูชาแล้ว มีผล” หมายความว่า การทำสังคัมสงเคราะห์มีผลดี มีประโยชน์มาก ควรทำอย่างยิ่ง ใครก็ตามที่เห็นว่า “ยัญที่บูชาแล้วมีผล” ความเห็นของเขาชื่อว่า “สัมมาทิฐิ”

ในทางกลับกัน ใครก็ตามที่เห็นว่า “ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล” ความเห็นของเขาชื่อว่า “มิจฉาทิฐิ” ผู้ที่มีมิจฉาทิฐิประเภทนี้นอกจากจะไม่สังเคราะห์กลุ่มชนใดๆ แล้ว ยังจะจ้องหาโอกาสเบียดบังทรัพย์สินสมบัติของสังคมอีกด้วย เช่น การเบียดบังงบประมาณในโครงการต่างๆ ของรัฐ เป็นต้น

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๒: ที่ว่า ยัญที่บูชาแล้วมีผล หรือการทำสังคัมสงเคราะห์มีผล คือ มีผลช่วยให้ตนเองสามารถป้องกันและกำจัดความโลภได้อย่างกว้างขวางและยั่งยืนขึ้น ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มพูนความรักความปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ที่อยู่ร่วมโลกเดียวกันให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๓. ความเห็นเกี่ยวกับการบูชาบุคคลที่ควรบูชา

การบูชา คืออะไร

การบูชาในเรื่องนี้ หมายถึง การนำสิ่งของที่สมควรไปสักการะหรือมอบให้ผู้ที่ควรบูชา

เข้าใจ

ใครบ้าง คือบุคคลที่ควรบูชา

บุคคลที่ควรบูชา ก็คือบุคคลที่เคยประกอบคุณงามความดีมาแล้ว ทั้งแก่เรา และผู้อื่น แบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑) บุคคลที่มีพระคุณต่อตัวเราเองโดยตรง และท่านยังมีชีวิตอยู่ เช่น มารดา บิดา ครูอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ ผู้บังคับบัญชา ตลอดจนผู้มีอุปการคุณในด้านต่างๆ

๒) บรรพบุรุษ และญาติมิตรผู้ล่วงลับไปแล้ว

๓) บุคคลที่มีศีลธรรมสูงส่ง มีความสำเร็จในชีวิต สมควรเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมได้

๔) สมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ซึ่งกำลังมุ่งมั่นพัฒนาผู้คนในสังคม

จุดมุ่งหมายของการบูชาบุคคลที่ควรบูชา

ทำไมจึงต้องยกย่องบูชาให้เกิดริบุคคลดังกล่าว

จุดมุ่งหมายสำคัญก็คือ :-

๑) เพื่อแสดงความกตัญญูทวนเวลาที่ แก่ผู้ที่เคยมีพระคุณแก่เราเอง มาก่อน

๒) เพื่อแสดงการยอมรับนับถือ ให้เกียรติ ยกย่อง เทิดทูน บุคคลที่เราได้เห็นแล้วว่า มีคุณงามความดีมากพอ

๓) เพื่อประกาศเกียรติคุณของท่านนั้นๆ ให้โลกรู้ และยึดไว้เป็นแบบอย่างบุคคลผู้บำเพ็ญความดี ที่ใครๆ ก็ควรปฏิบัติตาม

๔) เพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่สังคม คือเคารพพระธรรมหรือ

เข้าใจ

ถือศีลธรรม ตลอดจนคุณความดีเป็นใหญ่ ไม่ใช่ถ้อยคำตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ และความร่ำรวยเป็นใหญ่

๕) เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้คอยจับผิด คิดอิจฉาริษยาผู้อื่น ตลอดจนยกตนข่มท่าน แต่ทว่าคอยสังเกตคุณความดีของผู้อื่น แล้วนำมาเป็นแบบอย่างปฏิบัติตาม

ผลเสียของการไม่บูชาบุคคลที่ควรบูชา

ถ้าคนเราไม่ยกย่องบูชาให้เกิดริบบุคคลที่ควรบูชาจะเกิดผลเสียอย่างไร

ผลเสียโดยสรุปก็คือ มิฉนาทิมิฎฐิบุคคลจะครองเมือง ผู้คนในสังคมจะแย่งกันเด่น แย่งกันดัง แย่งตำแหน่ง แย่งกันอยู่ แย่งกันกิน แย่งกันใช้ ผู้ได้บังคับบัญชาก็คิดจะแย่งตำแหน่งหัวหน้า ลูกน้องที่ได้ดิบได้ดีขึ้นมาก็ทำตัวเป็นวัวลี้มัติน แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลูกพี่ ที่เคยให้การอุปการะสนับสนุน ศิษย์ที่ได้ไต่เต้าขึ้นไปสู่ตำแหน่งสูงได้ ก็แสดงพฤติกรรมวัดรอยเท้าครูบาอาจารย์ คนที่เคยเป็นเพื่อนรักกัน ก็มีพฤติกรรมเหยียบจุมูกัน เมื่อถึงคราวแย่งผลประโยชน์กัน เหล่านี้คือตัวอย่างของความขัดแย้ง วุ่นวาย สับสน ที่จะเกิดขึ้นในสังคม ถ้าผู้คนไม่เคารพยกย่องบูชาบุคคลที่ควรบูชา ในที่สุดก็จะกลายเป็นความแตกแยกระหว่างผู้คนในบ้านเมือง เกิดเป็นหลายก๊ก หลายพวก หลายสี อันจะนำไปสู่ความหายนะ และความสิ้นชาติ สิ้นศาสนา

สาเหตุที่คนเราไม่บูชาบุคคลที่ควรบูชา

ทำไมคนเราจึงไม่ยกย่องบูชาให้เกิดริบคนดีหรือบุคคลที่ควรบูชา อาจมีหลายสาเหตุ เช่น เพราะมีความโลภ อยากเด่นดังกว่า

เข้าประตูใจ

ใครๆ เพื่อเป็นทางมาแห่งอำนาจและผลประโยชน์ของตน จึงไม่ยกย่องให้เกียรติผู้อื่นที่เหนือกว่าตนในด้านต่างๆ ด้วยการกล่าวโจมตีบุคคลเหล่านั้น เพื่อเป็นการยกตนให้เด่นดัง เป็นที่สนใจของผู้คนในสังคมขึ้นแทน

บางคนอาจมีความคิดอิจฉาริษยาผู้อื่น ไม่ต้องการเห็นผู้อื่นเด่นดังกว่าตน จึงไม่ยกย่องใครๆ ทั้งสิ้น แม้พ่อแม่ครูอาจารย์ของตนเอง

บางคนมีปมด้อย ซึ่งอาจเกิดจากเคยถูกกดขี่ข่มเหงน้ำใจมาแต่เยาว์วัย ไม่ได้ได้รับความยกย่องให้เกียรติจากใครมาแต่เด็ก จนเกิดเป็นความฝังใจว่าทุกคนในโลกนี้ไม่มีคนดี มีแต่คนใจร้าย ไม่มีความยุติธรรม เขาจึงไม่ยกย่องบูชาให้เกียรติคนดี หรือใครๆ ทั้งสิ้น

โดยสรุปก็คือ ผู้ที่มีความโลภเป็นนิสัย ผู้ที่มีนิสัยอิจฉา ริษยา และผู้ที่มีปมด้อย จะไม่รู้จักรักยกย่องสรรเสริญใครๆ แม้แต่บุคคลที่ควรแก่การยกย่องบูชา

อย่างไรก็ตาม เด็กๆ ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน ปลุกฝังศีลธรรม และมารยาทดีงามต่างๆ จากพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูอาจารย์มาเป็นอย่างดี รวมทั้งการรู้จักยกย่องให้เกียรติผู้อื่น ครั้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะไม่มีนิสัยดังกล่าว

ในพระพุทธศาสนา เรียกการนำสิ่งของที่สมควร เช่น ดอกไม้ ูปเทียน สิ่งของเครื่องใช้ที่พอเหมาะ ตลอดจนข้าว ปลา อาหาร ที่ประณีต ฯลฯ ไปสักการะ คือมอบให้บุคคลที่ควรแก่การยอมรับนับถือว่า “การเชนสรวง” พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า “การเชนสรวงมีผล” หมายความว่า การนำสิ่งของที่สมควรไปมอบให้ผู้ที่ควรยกย่อง ให้เกียรติ

เข้าใจ

ในวาระที่เหมาะสม ย่อมมีผลดี มีประโยชน์ ควรทำอย่างยิ่ง

ใครก็ตามที่เห็นว่า “การเช่นสรวงมีผล” ความเห็นของเขาชื่อว่า “สัมมาทิฏฐิ” ในทำนองตรงกันข้าม ใครก็ตามที่เห็นว่า “การเช่นสรวงไม่มีผล” ความเห็นของเขาชื่อว่า “มิฉนาทิฏฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฏฐิอันดับที่ ๓ :ที่ว่า การเช่นสรวงมีผล หรือการบูชาบุคคลที่ควรบูชามีผล คือมีผลดีในการส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมถือธรรมเป็นใหญ่ มีจิตใจผ่องใส เกิดกำลังใจในการทำความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไปและก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

๔. ความเห็นเกี่ยวกับผลของกรรมดี และกรรมชั่วที่บุคคลทำไปแล้ว

ความหมายของ “กรรม” ตามหลักพระพุทธศาสนา

ก่อนอื่น ถามว่า “กรรม” คืออะไร

คำว่า “กรรม” ในพระพุทธศาสนา แปลว่า “การกระทำโดยเจตนา” นั่นคือ การกระทำทางกาย วาจา และใจ ทุกเรื่องทุกประการไม่ว่าดีหรือชั่ว ที่เกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำ ถือว่าเป็น “กรรม” ทั้งสิ้น

ความหมายโดยย่อของ กรรมดี และกรรมชั่ว

กรรมที่เรียกว่า กรรมดี หมายถึงการกระทำที่ดีงาม เหมาะสม ไม่ผิดศีล ไม่ผิดธรรม ไม่มีบาป เช่นการทำทาน การสงเคราะห์ผู้คนใน

เข้าใจ

สังคม การยกย่องบูชาคนดี เป็นต้น

ส่วน กรรมชั่ว หมายถึงการกระทำที่ผิดศีล ผิดธรรม เช่น การฆ่าสัตว์ การเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น การใส่ร้ายผู้อื่น เป็นต้น กรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดบาปทั้งสิ้น

เกณฑ์ในการตัดสินกรรมดี กรรมชั่ว

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเกณฑ์ในการตัดสินเรื่องกรรมดี กรรมชั่ว ไว้ดังนี้ คือ

เกณฑ์ในการตัดสินกรรมดี หรือกุศลกรรม

เกณฑ์ในการตัดสินกรรมดี มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

๑) พิจารณาที่ผลสุดท้ายของการกระทำ ดังที่ตรัสว่า

“บุคคลทำกรรมใดแล้วไม่เดือดร้อนในภายหลัง มีจิตเข้มแข็งเบิกบานได้รับผลกรรมใด กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมดี” ๓

๒) พิจารณาที่ต้นเหตุของการกระทำ ดังที่ตรัสว่า

“กรรมใดที่บุคคลทำด้วย อโลภะ อโทสะ อโมหะ กรรมนั้นเป็นกุศล กรรมนั้นไม่มีโทษ กรรมนั้นมีผลเป็นสุข” ๔

๓ เขมสุตฺร สัง.ส.มจร. ๑๕/๑๐๓/๑๑๑

๔ ปฐมนิทานสูตร อัง. ตัก. มก. ๓๔/๕๕๑/๕๒๐

เข้าใจ

เกณฑ์ในการตัดสินกรรมชั่ว หรืออกุศลกรรม

เกณฑ์ในการตัดสินกรรมชั่ว มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ

๑) พิจารณาที่ผลสุดท้ายของการกระทำ ดังที่ตรัสว่า

“บุคคลทำกรรมใดแล้ว ย่อมเดือดร้อนในภายหลัง และมีหนานองด้วยน้ำตา ร้องไห้อยู่ ได้รับผลกรรมใด กรรมที่ทำแล้วนั้นเป็นกรรมไม่ดี” ๕

๒) พิจารณาที่ต้นเหตุของการกระทำ ดังที่ตรัสว่า

“กรรมใดที่บุคคลทำด้วยโลภะ โทสะ โมหะ กรรมนั้น เป็นอกุศลกรรม กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีผล เป็นทุกข์” ๖

สาระสำคัญของกฎแห่งกรรม

สาระสำคัญของกฎแห่งกรรม คืออะไร

สาระสำคัญของกฎแห่งกรรม คือ “ทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว” ดังธรรมภาษิตว่า

“บุรุษทำกรรมเหล่าใดไว้ เขาย่อมเห็นกรรมเหล่านั้นในตน ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น” ๗

๕ เขมสูตร สัง. ส. มจร. ๑๕/๑๐๓/๑๑๑

๖ ปฐมนิทานสูตร อัง. ติก. มก. ๓๔/๕๕๑/๕๒๐

๗ จุลลนันทียชาดก ขุ. ชา. ทุก. มก. ๕๗/๒๙๔/๓๘๘

เข้าใจ

จากธรรมชาตินี้มีสาระสำคัญอาจแยกออกได้ ๔ ประเด็นด้วยกัน
คือ

๑. ผู้ใดทำกรรมดี หรือชั่ว ย่อมได้รับผลของกรรมเหล่านั้นด้วย
ตนเอง

๒. ผู้ใดทำดี จะได้ผลดี

๓. ผู้ใดทำชั่ว จะได้ผลชั่ว

๔. ผลของกรรมเปรียบเทียบได้กับการออกผลของพืช กล่าวคือ
เมื่อปลูกพืชชนิดใด จะได้เก็บผลของพืชชนิดนั้น

การเกิดผลของกรรมทั้งดีและชั่วเรียกว่าวิบาก ซึ่งมีกฎเกณฑ์
แน่นอนตายตัว ท่านจึงเรียกกฎเกณฑ์แห่งวิบากกรรมว่า “กฎแห่ง
กรรม” กฎนี้เป็นกฎเหล็กที่เที่ยงธรรมที่สุด ไม่ต้องมีการตีความใดๆ

จากสาระสำคัญ ทั้ง ๔ ประเด็นของธรรมชาติ ดังได้แสดงแล้ว
ท่านผู้อ่านคงจะเห็นแล้วว่า กฎแห่งกรรม เป็นกฎแห่งเหตุและผลที่เข้าใจ
ได้ง่าย เพราะทุกคนสามารถตรงได้จากประสบการณ์ในชีวิตจริงของ
ตนเอง เช่น เด็กที่เกียจคร้านไม่ยอมเรียนหนังสือ ย่อมอ่านหนังสือไม่
ออก คนบางคนที่ดีมีสุราจนเมามาย ย่อมควบคุมสติไม่อยู่ ย่อมทำ
กรรมชั่วได้ทุกเรื่อง เป็นต้น แต่ทำไมจึงยังมีผู้คนจำนวนไม่น้อย ที่มีความ
สงสัยการออกผลของกรรม แล้วไม่เชื่อกฎแห่งกรรม

เนื่องจากการกระทำของผู้คนโดยทั่วไป มีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว
ปะปนกันไปในแต่ละวัน ประการหนึ่ง การทำกรรมดีและกรรมชั่วของ
คนเรานั้น มิได้ทำกันเพียงแค่ครั้งเดียว แต่ทำกันบ่อยๆ อีกประการหนึ่ง

เข้าใจ

ทำให้การออกผลของกรรมมีความสลับซับซ้อนมาก จึงดูเหมือนว่า การออกผลของกรรม มิได้สอดคล้องกับกรรมภาษิตดังกล่าว เพราะเหตุนี้เอง จึงทำให้มีผู้คนสงสัยเรื่องกฎแห่งกรรมอยู่เสมอ

กาลเวลาแห่งการให้ผลของกรรม

เกี่ยวกับความสลับซับซ้อนในเรื่องการออกผลของกรรมนี้ พระพุทธศาสนามีคำอธิบายละเอียดพอสมควร “ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า กาลเวลาแห่งการให้ผลของกรรมแต่ละครั้งที่เราทำมีอยู่ ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ กรรมที่ให้ผลในชาตินี้

ระยะที่ ๒ กรรมที่ให้ผลในชาติหน้าถัดจากชาตินี้ไป

ระยะที่ ๓ กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป ไม่มีกำหนดจนกว่าจะหมดกิเลสบรรลุประณิพพาน

จากเรื่องกาลเวลาแห่งการให้ผลของกรรมนี้ แสดงให้เห็นว่า โลกหน้ามี ตายแล้วไม่สูญ ตราบใดที่ยังมีกิเลส จะต้องไปเกิดอีก ส่วนว่าจะไปเกิดเป็นอะไร อยู่ที่ไหน กรรมของตนจะเป็นผู้จัดสรรให้เอง

อย่างไรก็ตาม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสยืนยันว่ากรรมที่บุคคลใดทำแล้ว จะส่งผลแก่บุคคลนั้นอย่างแน่นอน สำหรับกรรมชั่วนั้น เมื่อถึงคราวกรรมออกผลก็ไม่มีสิ่งใดมีพลังอำนาจมาขัดขวางตัดทอนได้ดังที่ตรัสว่า

“บุคคลที่ทำกรรมชั่วไว้ หนีไปแล้วในอากาศ ก็ไม่
พึงพ้นจากกรรมชั่วได้ หนีไปในท่ามกลางมหาสมุทร

เข้าใจ

ก็ไม่พึงพินจากกรรมชั่วได้ หนีเข้าไปสู่ชอกฏเขา ก็ไม่
พึงพินจากกรรมชั่วได้ (เพราะ)เขาอยู่แล้วในประเทศ
แห่งแผ่นดินใด พึงพินจากกรรมชั่วได้ ประเทศแห่ง
แผ่นดินนั้น หามีอยู่ไม่” ๔

นอกจากนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังได้ตรัสเรื่องวิบากของกรรม
ทั้งชั่วและดีไว้ดังนี้

“ผู้มีกรรมลามก ย่อมเข้าถึงนรก ผู้มีกรรม
เป็นเหตุแห่งสุคติ ย่อมไปสวรรค์ ผู้ไม่มีอาสวะย่อม
ปรินิพพาน” ๕

จุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องกรรม

ทำไมคนเราจึงต้องศึกษาเรื่องกรรม

จุดมุ่งหมายของการศึกษาเรื่องกรรม ก็เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรม
อย่างไรเป็นกรรมดี อย่างไรเป็นกรรมชั่ว แล้วเลือกประพฤติปฏิบัติ
เฉพาะแต่กรรมดีเท่านั้น ไม่ยอมแตะต้องกรรมชั่วเป็นอันขาด แม้ความ
ชั่วเพียงนิดก็ไม่คิดทำ เพราะกรรมดีจะนำความสุขมาให้เป็นรางวัล ส่วน
กรรมชั่วจะนำความทุกข์และความเดือดร้อนมาให้เป็นการลงโทษทัณฑ์

คนเราทุกคนย่อมปรารถนาความสุข การตั้งใจศึกษาสรรพ
วิชาการต่างๆ ให้ความรู้มากมายสูงส่ง ก็เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความ
มั่นคง และความสุขให้แก่ชีวิตตนเอง แต่ถ้าไม่รู้เรื่องกรรม เขาก็อาจจะ

๔ ปาปวรรค ขุ. ธ. มก. ๔๒/๑๘/๓

๕ ปาปวรรค ขุ. ธ. มก. ๔๒/๑๘/๓

เข้าใจ

ใช้ความรู้ของตนไปในทางที่ผิด เช่น ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของตนไปสร้างอาวุธชีวภาพเพื่อใช้ในสงคราม ขำล้าถึงผลาญชีวิตผู้คน การใช้ความรู้ทางศัลยกรรมไปผ่าตัดร่างกายคนดี เพื่อปล้นไตเอาไปขายให้คนไข้ที่กำลังรอเปลี่ยนไต ดังที่มีข่าวฮือฮาในบางประเทศเป็นระยะๆ เป็นต้น การกระทำเช่นนี้ก็เข้าทำนอง “ความรู้ที่เกิดขึ้นแก่คนพาล มีแต่จะนำไปสร้างความฉิบหาย”

เพราะฉะนั้น คนที่มีความรู้ทางโลกมากมาย แต่ไม่รู้เรื่องกรรม ก็มีแต่จะใช้ความรู้ของตนสร้างความหายนะให้แก่โลก ในที่สุดตนเองก็จะมีทางรอดจากโทษ และทุกข์จากกรรมชั่วของตน ความปรารถนาที่จะมีชีวิตเป็นสุข ก็จะเป็นทุกข์เข้ามาแทนที่ สู้คนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ แต่รู้ว่าอะไรเป็นกรรมดี อะไรเป็นกรรมชั่ว แล้วเลือกทำแต่กรรมดี ละเว้นกรรมชั่วทุกอย่าง แม้จะมีอาชีพเป็นคนดูแลทำความสะอาดห้องสุขา ชีวิตของเขาก็มีความสุขตามอัตภาพ ไม่ทุกข์ใจ

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า ชีวิตคนเราจะมีสุขและมีคุณค่าอย่างแท้จริง ก็อยู่ที่การเลือกทำแต่กรรมดีเท่านั้น

ชีวิตของคนเราอาจเปรียบได้กับถ้วยแก้วใบหนึ่ง ขณะที่ถ้วยแก้วใบนั้นยังไม่ถูกนำมาใช้ ก็อาจจะไม่มีคุณค่าอย่างใด แต่ถ้าถ้วยใบนั้นถูกนำมาใช้เป็นถ้วยน้ำมนต์ มันก็จะมีคุณค่ากลายเป็นถ้วยศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาทันที ในทางกลับกัน ถ้าถ้วยใบนั้นถูกนำมาใช้ใส่ยาพิษ มันก็เป็นถ้วยอัปมงคลที่ไร้คุณค่า เรื่องนี้ฉันใด ชีวิตของคนเราก็ฉันนั้น ถ้าทำแต่กรรมดี ชีวิตก็มีคุณค่าและมีความสุข แต่ถ้าไม่รู้เรื่องกรรมดีกรรมชั่ว ทำอะไรๆ ตามใจปรารถนา ชีวิตก็ไร้คุณค่า ประสบแต่ความทุกข์ซ้ำไป

เข้าใจ

พฤติกรรมที่จัดเป็นกรรมดีและกรรมชั่ว

เนื่องจากเกณฑ์ในการตัดสินเรื่องกรรมดี และกรรมชั่วที่กล่าวไว้ในตอนต้น อาจจะกว้างเกินไปสักหน่อย ไม่สามารถช่วยให้ตัดสินได้อย่างถูกต้อง ก็อาจจะเลือกใช้เกณฑ์ใหม่ซึ่งมีรายละเอียดมากขึ้น เกณฑ์นี้จะเป็นการพิจารณาพฤติกรรมของคนเรา โดยแยกเป็นพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ทางใจ ผนวกกับเรื่องอบายมุข ๖ ประการ ดังนี้

๑. กรรมดี การประพฤติปฏิบัติที่จัดว่าเป็นกรรมดี มีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ กับกาไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

กรรมดีทางกาย ได้แก่ การไม่ทำผิดศีล ๓ ข้อแรก ได้แก่

๑) เจตนางดเว้นจากการฆ่าทั้งคนและสัตว์ ตลอดจนงดเว้นจากการเบียดเบียนทั้งคน และสัตว์ (มีการทำร้ายร่างกาย การกักขัง การทรมานด้วยวิธีต่างๆ เป็นต้น)

๒) เจตนางดเว้นจากการลักขโมย การโจรกรรม จี้ปล้น คดโกง คอรัปชั่น ปลอมแปลงเอกสาร ละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น

๓) เจตนางดเว้นจากการประพฤติดินทางเพศ

นอกจากไม่ทำผิดศีล ๓ ข้อแรกแล้ว ก็ควรจะประพฤติธรรมอันดีงามอย่างน้อย ๓ ประการคือ ๑) มีความเมตตากรุณาต่อคนและสัตว์ ๒) ทำงานอาชีพสุจริต ไม่ผิดศีลไม่ผิดกฎหมาย ๓) รู้จักควบคุมตนในเรื่องกามารมณ์เป็นอย่างดี

กรรมดีทางวาจา ได้แก่ไม่ทำผิดศีลข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ ๔ ประการ คือ

เข้าปณิธิใจ

- ๑) เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ
- ๒) เจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด ทำให้คนแตกกัน
- ๓) เจตนางดเว้นจากการพูดคำหยาบ
- ๔) เจตนางดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ นินทา

นอกจากไม่ทำผิดศีลข้อ ๔ พร้อมด้วยรายละเอียด ๔ ประการ แล้ว ก็ควรจะประพฤติธรรมอันดีงามด้วยการมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ ๔ ประการ คือ

- ๑) พูดแต่คำจริง รักษาสัจจะ รักษาสัญญา
- ๒) พูดส่งเสริมให้ผู้คนมีความสามัคคีกัน
- ๓) พูดแต่คำสุภาพอ่อนหวาน
- ๔) พูดแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

กรรมดีทางใจ เป็นการกระทำที่สุจริตทางใจ มีรายละเอียดอยู่ ๓ ประการ คือ

- ๑) ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน หรือไม่มักได้
- ๒) ไม่คิดพยาบาทจองเวรผู้ใด
- ๓) พยายามพัฒนาตนให้เกิดความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลก และความเป็นไปของชีวิต

การไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข

การไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ๖ ก็จัดว่าเป็นกรรมดีอย่างหนึ่งของเรา อบายมุข ๖ ประกอบด้วย

เข้าประตูใจ

- ๑) การติดสุราและของมึนเมา
- ๒) การชอบเที่ยวกลางคืน
- ๓) การติดการดูการละเล่น
- ๔) การติดการพนัน
- ๕) การคบคนชั่ว
- ๖) การเกียจคร้านในการทำงาน

๒. กรรมชั่ว ความประพฤติที่จัดว่าเป็นกรรมชั่วมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจาและทางใจ กับการเกี่ยวข้องกับอบายมุข

กรรมชั่วทางกาย ได้แก่ การทำผิดศีล ๓ ข้อแรก คือ

๑) เจตนาฆ่า ไม่ว่าคนหรือสัตว์ ตลอดจนการทำร้ายร่างกาย การทรมานคนหรือสัตว์ด้วยวิธีต่าง ๆ

๒) เจตนาลักขโมย โจรกรรมฉ้อปล้น คดโกง คอรัปชั่น ละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นต้น

๓) เจตนาประพฤติดีตทางเพศ

กรรมชั่วทางวาจา ได้แก่การทำผิดศีลข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ ๔ ประการ คือ

๑) เจตนาพูดเท็จ

๒) เจตนาพูดส่อเสียด เพื่อทำให้คนแตกแยกกัน

๓) เจตนาพูดคำหยาบคาย

๔) เจตนาฉ้อโกง

เข้าใจ

กรรมชั่วทางใจ เป็นการทำความผิดที่ทุจริตทางใจ มีรายละเอียดอยู่ ๓ ประการ คือ

- ๑) เฟ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่น หรือมักได้ในทางไม่ชอบ
- ๒) คิดพยาบาทจองเวร
- ๓) มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องโลก และความเป็นไปของชีวิต

การเกี่ยวข้องกับอบายมุข

การเกี่ยวข้องกับอบายมุข ๖ จัดว่าเป็นกรรมชั่วอย่างร้ายแรงยิ่งของคนเรา เพราะใครก็ตามที่จมอยู่กับอบายมุข ๖ แม้เพียงอย่างเดียว ก็ยากที่จะเอาดีได้ในชีวิตนี้ ถ้าจมอยู่กับอบายมุขครบทั้ง ๖ อย่าง แม้ยังไม่จบชีวิตก็อาจจะกลายเป็นคนเร่ร่อนจรจัด หมดศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างสิ้นเชิง ถึงขั้นต้องนอนต้องหลับอยู่ตามพุดบาทไม่ผิดกับสุนัขจรจัด

คนเราทุกคนมีใจ

จากพฤติกรรมที่จัดเป็นกรรมดีและกรรมชั่ว เป็นการยืนยันว่าคนเราแต่ละคน ประกอบด้วย กายกับใจ กล่าวคือ

- ๑) ใจเป็นผู้บัญชาให้กายทำกรรมต่างๆ ทั้งกาย และวาจา
- ๒) ถ้าใจคิดดีคนเราก็นำกรรมดี อีกทั้งไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข
- ๓) ถ้าใจคิดไม่ดีคนเราจะทำกรรมชั่ว อีกทั้งชอบเข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องกับอบายมุข

โดยเหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่า คนเรามีใจเป็นนาย มีกายเป็นบ่าว แม้

เข้าใจ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสยืนยันในเรื่องนี้ว่า

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลใดใจร้ายแล้ว พุดอยู่ก็ดี ทำอยู่ก็ดี ทุกข์ย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้น ถ้าบุคคลใดมีใจผ่องใสแล้ว พุดอยู่ก็ดี ทำอยู่ก็ดี ความสุขย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนี้ เหมือนเงาไปตามตัว ฉะนั้น” **

อนึ่ง เมื่อคนเรามีใจ ย่อมมีนัยต่อไปอีกว่า ทุกคนต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน กล่าวคือ ถ้าทำกรรมชั่วตนเองก็ต้องรับผิดชอบ ทุกข์และโทษ จากกรรมชั่วของตน ใครๆ ไม่สามารถมารับผิดแทนได้ ถ้าทำกรรมดีตนเองก็มีโอกาสรับชอบ เป็นความสุขจากกรรมดีของตน ยิ่งกว่านั้น กรรมที่เราทำเป็นอาจิณ จะเพาะนิสัยดีหรือชั่วติดตัวติดใจต่อไปอีกเรื่อยๆ ไม่รู้จบ

พฤติกรรมคือเครื่องบ่งบอกทิวฐิ

ใครก็ตามที่มุ่งทำแต่กรรมดีเป็นอาจิณ ก็เพราะเขามีความเห็นเป็นสัมมาทิวฐิ ในทางกลับกันใครก็ตามที่เจตนาทำแต่กรรมชั่ว หรือแม้จะทำกรรมดีบ้างชั่วบ้างปะปนกันไป ก็เพราะเขาเห็นว่าผลวิบากของกรรมที่ทำชั่วคงจะไม่มี เห็นว่าการที่ผู้หลักผู้ใหญ่และสมณพราหมณ์พร่ำดักเตือนสั่งสอนให้ละเว้นกรรมชั่ว ก็เป็นเพียงกุศโลบาย หลอกให้ทำกรรมดีเท่านั้น ความเห็นเช่นนี้ของเขา ชื่อว่า มิจฉาทิวฐิ

** ยมการรค ขุ.ธ.มก. ๔๐/๑๑/๑

เข้าใจ

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๔ : ที่ว่า วิชาแห่งกรรมดีกรรมชั่วมีผล คือ ไม่ว่ากาลไหนๆ ในที่สุดแล้ว บุคคลทำดีต้องได้ดีจริง ทำชั่วต้องได้ชั่วจริง

๕. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “โลกนี้”

ความหมายของ “โลกนี้”

โลก คืออะไร

คำว่า “โลก” ตามหลักพระพุทธศาสนามีความหมายกว้างมาก ความหมายอย่างแคบ ยังครอบคลุมถึง ๓ เรื่อง ซึ่งมีศัพท์เฉพาะตามความหมายในตัวเอง คือ

๑) สังขารโลก หมายถึง สังขารร่างกายของคนและสัตว์ทั้งหลาย อันประกอบด้วย กาย กับ ใจ

๒) สัตวโลก หมายถึง หมู่สัตว์ที่มีชีวิตทั้งปวงนอกจากตัวเราเอง เช่น มวลมนุษย์ และสัตว์ดิรัจฉานต่างๆ เป็นต้น

๓) โอกาสโลก หมายถึง สถานที่ที่สัตว์โลกได้อาศัยเป็นที่อยู่ เป็นที่พำนัก และเป็นที่สร้างกรรมทั้งดีและชั่ว ซึ่งได้แก่ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ ผืนฟ้า นั่นเอง

ดังนั้น คำว่า “โลกนี้” จึงมีความหมายได้ทั้ง ๓ เรื่อง หรือทั้ง ๓ โลก ซึ่งมีประเด็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบกว้างๆ ก่อน คือ

เข้าใจ

ก. สัตว์โลกล้วนแตกต่างกัน

ท่านผู้อ่านคงได้ประจักษ์แล้วว่า คนเราแต่ละคนล้วนมีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย ฐานะ สติปัญญา ตลอดจนอุปนิสัย

ท่านคงจะสังเกตมามากแล้วว่า บางคนเกิดมามีรูปร่างได้สัดส่วน แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่พิกลพิการ บางคนก็มีหน้าตาดี เป็นหญิงสุดสวย เป็นชายสุดหล่อ แต่บางคนก็มีหน้าตาขี้ริ้วขี้เหร่ อับลักษณ์ทั้งรูปร่างหน้าตา และผิวพรรณ วรรณะ

ในบรรดาผู้คนที่มีความแตกต่างกันด้านรูปร่างหน้าตาเหล่านี้ ยังมีความแตกต่างกันด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอีก บางคนก็คาบซ้อนเงินซ้อนทองมาตั้งแต่เกิด บางคนก็เกิดมาในครอบครัวยากจนข้นแค้น ชนิดนอนกลางดินกินกลางทราย หรือบางวันก็ไม่มีอะไรจะกิน ถึงกับต้องค้นหาเศษอาหารตามถังขยะสาธารณะมากิน หรือมิฉะนั้น ก็ต้องเป็นขอทานตั้งแต่ยังเป็นทารก ข้ำร้ายกว่านั้นทารกบางคนพอเกิดมาก็ถูกนำไปทิ้งตามที่สาธารณะ ตามกองขยะ ดังที่มีข่าวปรากฏอยู่เป็นระยะๆ

นอกจากจะมีความแตกต่างกันด้านรูปร่างหน้าตา และฐานะแล้ว ในด้านสติปัญญา ก็ยังมีความแตกต่างกันอีกมาก บางคนมีปัญญาฉลาดเฉลียว และมีนิสัยดีมาตั้งแต่เกิด บางคนแม้ร่างกายไม่ทุพพลภาพ แต่เกิดมาก็ทุพพลภาพทางปัญญา นับตั้งแต่คิดหาเหตุผลไม่เป็น ไปจนถึงปัญญาอ่อน คิดอะไรไม่เป็น เรียนอะไรไม่เข้าใจ

เข้าใจ

ข. โลกนี้มีที่มา

ทำไมคนเราจึงแตกต่างกัน

ถ้าพิจารณาด้วยโยนิโสมนสิการ โดยอิงเหตุผลตามเรื่องกฎแห่งกรรม ย่อมจะเกิดความเข้าใจได้ว่า ลักษณะของแต่ละคนทั้งด้านบวกหรือโชคดี และด้านลบ หรือโชคร้าย นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลวิบากของกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ตนก่อขึ้นเองในอดีตชาติ ส่งผลมาถึงปัจจุบันชาติ คือ โลกนี้ไม่ใช่เรื่องของความบังเอิญ หรือ “ดวง” หรือเรื่องที่จะมีผู้วิเศษมาส่งเสริม หรือผู้ร้ายมากลั่นแกล้งให้เกิดขึ้นได้

โดยสรุปก็คือ โลกนี้มีที่มา นั่นคือ กรรมที่เราเคยทำไว้ในอดีตไม่ว่าดีหรือชั่ว อาจเป็นได้ทั้งอดีตช่วงไกล คืออดีตชาติจนกระทั่งมาปฏิสนธิในครรภ์มารดา และอดีตช่วงใกล้ คือ ตั้งแต่วันแรกเกิดจนกระทั่งถึงเมื่อวานนี้ จัดการให้เราเป็นดังเช่นตัวเราในขณะนี้ และเป็นเหตุให้สั่วโลกทั้งหลายแตกต่างกัน

ค. ต้องเข้าใจโลกนี้ให้ถูกต้อง

ต้องเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องอะไรของโลกนี้

สาระสำคัญของโลกนี้ ที่ทุกคนต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ถ่องแท้ มีอยู่อย่างน้อย ๔ ประการ คือ

๑) โลกนี้มีที่มา หมายความว่า การที่เรามีรูปร่างหน้าตา ฐานะทางความเป็นอยู่ สติปัญญา และนิสัย นับตั้งแต่ได้ถือกำเนิดเกิดมาเป็นคนจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ ขณะนี้ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี เป็นที่พอใจหรือไม่ก็ตาม เป็นผลมาจากกรรมดีหรือชั่วที่เราทำไว้เองในอดีตชาติเป็นเหตุสำคัญเหตุหนึ่ง

เข้าใจ

๒) โลกนี้มีความไม่แน่นอน คือ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่จีรังยั่งยืน ไม่คงที่ เช่น คนที่เกิดมาแข็งแรงสมบูรณ์ ก็อาจกลายเป็นคนชราโรคได้ ถ้าปัจจุบันไม่ระมัดระวังดูแลสุขภาพให้ดี หรือชอบแสหาโรคร้ายมาใส่ตัวด้วยความโง่ ความประมาทและอำนาจกิเลส คนที่เกิดมาเป็นเศรษฐี ก็อาจกลายเป็นยากได้ คนที่เคยยากจนก็อาจกลายเป็นเศรษฐีได้ คนทุพพลภาพก็อาจกลายเป็นบุคคลที่ทำคุณประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ให้แก่ชาวโลกได้

ความไม่แน่นอนนี้เกิดจากอะไร

ความไม่แน่นอนนี้ ล้วนเกิดจากกรรมของเราเอง ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกรรมในอดีตชาติของเราเพียงลำพังๆ หรือกรรมที่เราทำขึ้นใหม่ในชาตินี้ร่วมด้วยก็ได้

เรื่องการออกผลของกรรม บางอย่างเราก็อาจตรองหาเหตุผลด้วยโยนิโสมนสิการได้ไม่ยาก บางอย่างก็ยังคงมองไม่ได้ทันที โดยเหตุที่การออกผลของกรรมเป็นเรื่องสลับซับซ้อนมาก ผู้ที่ยังฝึกจิตมาดีไม่พอ จึงยังไม่ควรคิดในเรื่องรายละเอียดให้มากเกินไป มิฉะนั้นอาจเป็นบ้าได้ ^{๒๖}

๓) โลกนี้มีคุณ เพราะเป็นแหล่งสำหรับสร้างบุญกุศลอันประเสริฐเพียงแหล่งเดียว กล่าวคือ สังขารร่างกายของเราที่เป็นมนุษย์อย่างนี้เหมาะแก่การสร้างบุญกุศลหรือกรรมดีได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งสังขารของสัตว์โลกชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเท้ามากหรือเท้าน้อย หรือไม่มีเท้าเลยก็ตาม ไม่สามารถสร้างความดีหรือบุญกุศลดังเช่นมนุษย์ได้ ดังนั้น ใคร

^{๒๖} อจินติตสูตร อัง. จตุก. มก. ๓๕/๗๗/๒๓๕

เข้าไปอยู่ในใจ

ก็ตามที่ฆ่าตัวตาย จึงเป็นคนที่น่าสมเพชที่สุด เพราะนอกจากจะโง่มากจนกระทั่งไม่รู้คุณค่าของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ยังเป็นผู้สร้างบาปมหันต์ให้แก่ตนอีก ด้วยการทำลายร่างกายและชีวิต ซึ่งเป็นอุปกรณ์แสนประเสริฐเพียงชิ้นเดียวที่มีสำหรับไว้ใช้เพิ่มพูนคุณค่าให้แก่ตนเองและชีวิต

สำหรับโอกาสโลก ก็เป็นแหล่งเดียวที่เหมาะสมแก่การสร้างกรรมดีของเรา เนื่องจากเป็นที่อยู่ของสัตว์โลก ซึ่งสามารถเป็นกัลยาณมิตรให้แก่เราได้ นับตั้งแต่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ตลอดจนพระภิกษุสงฆ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ผู้เป็นเพื่อนบุญ ซึ่งมีอยู่แต่เฉพาะในโลกนี้เท่านั้น นอกจากนี้ก็ยังมีผู้คนอีกมากมายต่างฐานะ ต่างศักยภาพอยู่ในโลกนี้ ทำให้เรามีโอกาสสร้างกรรมดี ด้วยการแบ่งปัน หรือการทำทาน การทำสังคัม สงเคราะห์ การถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นเพื่อนบุญ การบูชาบุคคลที่ควรบูชาอยู่เสมอ การได้ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเหตุนี้พระองค์จึงตรัสแสดงว่า ความได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นส่วนแห่งการไปสู่สุคติในโลกหน้า^{๓๓}

ใครก็ตามที่ยึดเอาโลกนี้เป็นเวทีสร้างกรรมชั่วต่างๆ ย่อมแสดงว่าเขาไม่รู้จักคุณค่าของโลกนี้เลย ความเห็นของเขาจึงเป็นมิฉฉาทิฏฐิอย่างร้ายแรง

๔) โลกนี้มีเวลาจำกัด คือมีความตายเป็นตัวจำกัดเวลาแห่งการมีชีวิตอยู่ของคนเรา ความตายเป็นสิ่งที่แน่นอนสำหรับทุกคน แต่วันเวลาแห่งความตายของแต่ละคนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการมดี หรือกรรม

^{๓๓} จวามานสูตร ขุ.อิติ.มก. ๔๔/๒๖๒/๕๐๒

เข้าใจ

ชั่วที่เราทำเอง ทั้งในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ กรรมชั่วที่ทำให้เรามีอายุสั้น ก็คือการทำผิดศีลข้อ ๑ ทั้งในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ

อย่างไรก็ตาม กรรมชั่วในปัจจุบันที่คนเราทำด้วยความประมาท เช่น ขับรถเร็วด้วยความคึกคะนอง ดื่มสุราเมาแล้วขับรถเป็นต้น การกระทำด้วยความประมาทเหล่านี้ ย่อมเป็นเหตุให้คนเราอายุสั้นได้อีกเช่นกัน

ประโยชน์ของความเข้าใจเรื่องโลกนี้ถูกต้อง

ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องโลกทั้ง ๔ ประการดังกล่าวแล้ว มีประโยชน์อย่างไร

ความรู้ ๔ ประการดังกล่าว จะสามารถช่วยให้เราเกิดสติปัญญา สอนตนเองให้เลือกสร้างกรรมในปัจจุบันให้ดีที่สุด กล่าวคือ

๑) ทุกคนต้องรีบทำแต่กรรมดีตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป เพราะการที่เกิดมามีโชคดีในชาตินี้ เนื่องจากกรรมดีในอดีตส่งผล ก็พึงคิดว่าผลของกรรมดีนั้นมีวันสิ้นสุด จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างกรรมดีใหม่อีก เพื่อมิให้ผลแห่งกรรมดี คือ บุญที่สะสมอยู่ในใจมาตั้งแต่อดีตต้องขาดตอน หรือหมดลงเสียก่อน

ส่วนคนที่เกิดมาโชคร้ายด้วยประการต่างๆ ก็อย่าท้อแท้ พึงคิดว่ากรรมดีที่ทำใหม่อย่างต่อเนื่องนับแต่วันนี้ จะต้องออกผลดีต่อไปในอนาคตอย่างแน่นอน ถ้าออกผลไม่ทันในเดือนนี้ ปีนี้ ชาตินี้ ก็จะออกผลในเดือนหน้า ปีหน้า ชาตินี้หน้า ต่อไปอีกได้

เข้าใจ

๒) ต้องไม่ก่อกรรมชั่วใหม่อย่างเด็ดขาด เพราะตระหนักถึงผลร้ายนานาชนิดที่จะติดตามมาทั้งแก่ตนเอง เพื่อนร่วมโลก และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

๓) ต้องไม่อยู่เฉยๆ โดยไม่สร้างกรรมดีอะไรเลย พึงระลึกไว้ว่าการอยู่เฉยๆ นอกจากจะไม่มีกำไรแล้ว ยังจะต้องควักต้นทุนมาใช้จ่ายอีกด้วย นั่นคือบุญจากกรรมดีที่เคยสั่งสมไว้ก็จะหมดสิ้นไป และที่แน่ๆ ก็คือสังขารร่างกายของเราต้องแก่ลงๆ ทุกวัน โอกาสที่จะสร้างกรรมดีใหม่นั้นเหลืออยู่น้อยเต็มที

๔) ต้องใช้ร่างกายอันเป็นที่อาศัยของใจนี้ให้คุ้มค่าที่สุด ไม่ว่าจะป็นร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงหรือร่างกายที่ทุพพลภาพ โดยการศึกษาเรื่องกรรมดีกรรมชั่วให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วเลือกปฏิบัติแต่กรรมดี พึงระลึกเสมอว่า แม้ร่างกายที่ทุพพลภาพของมนุษย์นั้นถึงอย่างไร ก็ยังสามารถใช้สร้างกรรมดีได้อีกมากมาย ต่างกับร่างกายของดิรัจฉาน แม้จะสมบูรณ์แข็งแรงก็ยากที่จะใช้สร้างกรรมดีได้

ส่วนผู้ที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ก็อย่าพึงตกอยู่ใต้อำนาจกิเลสใดๆ แล้วหลงใช้ร่างกายไปทำกรรมชั่วต่างๆ เช่น การทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคาวโลกีย์ เป็นต้น

เกี่ยวกับเรื่องโลกที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ท่านผู้อ่านย่อมเห็นแล้วว่าไม่ว่าจะเป็นสังขารโลก สัตวโลก และโอกาสโลก ซึ่งรวมเรียกว่า “โลกนี้” ล้วนมีคุณค่าต่อทุกๆ ชีวิตนานัปการ ที่สำคัญคือ เป็น สุกติ สำหรับสร้างกรรมดี หรือสร้างบุญบารมีของคนเราให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

คุณของโลกนี้ มีคำศัพท์ทางธรรมว่า “โลกนี้มี” คือมีคุณนั่นเอง

เข้าใจ

ใครก็ตามที่เห็นว่า “โลกนี้มี” ความเห็นของเขาจัดว่าเป็นสัมมาทิฐิ ในทางกลับกัน ใครก็ตามที่เห็นว่า “โลกนี้ไม่มี” ความเห็นของเขาจัดว่าเป็นมิจฉาทิฐิ ทั้งนี้เพราะเขาจะย่ำยีพิทาโลกทั้ง ๓ ด้วยความเห็นผิดของเขาได้ทุกรูปแบบ

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๕ : ที่ว่าโลกนี้มี คือ โลกนี้มีคุณเป็นอย่างไรเหมาะสำหรับใช้สร้างบุญบารมี แต่มีเวลาให้ใช้จำกัด จึงต้องรีบใช้ ใช้อย่างชาญฉลาด ใช้ให้เต็มกำลัง และใช้อย่างทะนุถนอม จึงจะคุ้มค่าที่ได้โลกนี้มา

๖. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “โลกหน้า”

ความหมายของ “โลกหน้า”

โลกหน้า คืออะไร

คำว่า “โลกหน้า” ในความเห็นอันดับที่ ๖ นี้ มีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑) ชีวิตหลังความตาย

๒) สถานที่สถิตของชีวิตหลังความตาย

๑) ชีวิตหลังความตาย หมายความว่า เมื่อคนเรา รวมทั้งสัตว์โลกทั้งมวล ตายแล้ว ไม่สูญหมด จะสูญสิ้นก็แต่เฉพาะร่างกายซึ่งถูกเผาหรือถูกฝังลงดิน ส่วนใจยังไม่สูญตราบใดที่ใจยังมีกิเลสจะต้องไปเกิดมีชีวิตอาศัยในร่างกายใหม่ต่อไปอีก ส่วนจะไปเกิดมีรูปร่างเป็นอะไรยังไม่รู้ แต่ก็พอจะรู้จากการสังเกตและประสบการณ์ในชาตินี้ว่า มีผู้คน

เข้าใจ

ที่ถือกำเนิดเกิดมาในโลกนี้เป็นจำนวนมากมาย ที่มีสภาพดีกว่าตัวเรา ทั้งด้านรูปร่างหน้าตา ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสติปัญญาและนิสัยใจคอ ขณะเดียวกันก็มีผู้คนที่เกิดมาเป็นจำนวนมากย่ำแย่ต่ำด้อยกว่าตัวเราทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ก็ยังมีสัตว์ดิรัจฉานอีกมากมาย เกิดอยู่ร่วมโลกกับเรา เป็นเรื่องบ่งบอกว่า การเกิดมาในโลกนี้ ทั้งของผู้คนที่แตกต่างกัน และของสัตว์ดิรัจฉานต่างๆ ล้วนเป็นผลแห่งกรรมที่แต่ละ ชีวิตเคยสร้างไว้ในอดีตทั้งสิ้น ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า

“สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลว และประณีตได้” ๔๔

และแน่นอนเหลือเกินว่าบรรดาสัตว์โลกที่ถือกำเนิดมาเป็นดิรัจฉานนั้น จะต้องมีกรรมชั่วเป็นเหตุ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานอันมีปกติกระเสือกกระสนนั้นเป็นไฉน คือ งู แมลงป่อง ตะขาบ พังพอน แมว หนู นกเค้าแมว หรือสัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเหล่าใดเหล่าหนึ่ง แม้อื่นๆ ที่เห็นมนุษย์แล้วย่อมกระเสือกกระสน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การอุบัติของสัตว์ย่อมมี เพราะกรรมอันมีแล้วด้วยประการดังนี้แล คือเขาย่อมอุบัติด้วยกรรมที่เขาทำ” ๔๕

๔๔ จุฬกัมมวิภังคสูตร ม.อุ.มก. ๒๓/๕๘๑/๒๕๑

๔๕ ธรรมปริยายสูตร อัง.ทสก.มก. ๓๘/๑๙๓/๔๖๗

เข้าใจ

จากพุทธพจน์นี้ย่อมมีนัยที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ

ก) ไม่ว่ามนุษย์หรือดิรัจฉานที่ถือกำเนิดเกิดมามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ล้วนเป็นการรับผลของกรรม ทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่วที่แต่ละชีวิตเคยทำไว้ในอดีตชาติ คือเป็นทายาทติดตามรับผลแห่งกรรมที่ตนทำไว้ เขาย่อมอุบัติ คือเกิดด้วยอำนาจกรรมที่เขาทำไว้เอง

ข) ทุกชีวิตเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ยังจะต้องมีชีวิตหลังความตายต่อไปอีก ตราบที่ยังไม่หมดกิเลส

ค) แต่ละชีวิตจะถือกำเนิดใหม่เป็นอะไร มีเผ่าพันธุ์เป็นอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไรขึ้นอยู่กับกรรมดีหรือชั่วที่ตนทำไว้เองในชาตินี้ คือมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

๒) สถานที่สถิตของชีวิตหลังความตาย เป็นเรื่องที่แน่นอนว่าเมื่อมีการถือกำเนิดของชีวิต ก็จำเป็นต้องมีสถานที่รองรับชีวิตนั้น จากประสบการณ์ในชีวิตนี้ของเราก็พอจะจินตนาการออกว่า ถ้าเราได้ถือกำเนิดใหม่เป็นคนในตระกูลที่มั่งคั่ง มีเกียรติยศชื่อเสียง เราจะมีสถานที่อย่างใดสำหรับอยู่อาศัย แต่ถ้าเราได้ถือกำเนิดในครอบครัวที่ยากจน ชนแค้น มีพ่อขี้เมาหย่าเปตตลอดกาล เราจะมีสถานที่อย่างใดสำหรับอยู่อาศัย หรือถ้าเราได้ถือกำเนิดเป็นดิรัจฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง เราก็ย่อมจะมีสถานที่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตนั้นๆ โดยสรุปก็คือ โลกคือสถานที่สำหรับรองรับให้เราได้อาศัยอยู่ในโลกหน้านั้น อาจจะมีสภาพดีกว่าหรือแย่กว่าสภาพที่เราอยู่ในขณะนี้ ล้วนเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้น เรื่องโลกหน้าจึงเป็นเรื่องของความไม่แน่นอน คือ

เข้าใจ

ไม่แน่นอนว่าจะต้องไปถือกำเนิดเป็นสัตว์โลกประเภทใด จะมีสถานที่ใด หรือมีสภาพอย่างไรเป็นที่ยู่ออาศัยก็ยังไม่รู้แน่ อาจจะเป็นโลกซึ่งอยู่ใน จักรวาลอื่นก็ได้ แต่สิ่งที่แน่นอนก็คือ เราจะต้องไปเกิดใหม่อีก เพราะ เรายังไม่หมดกิเลส ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องโลกหน้าให้เข้าใจ

ประโยชน์ของการศึกษาเรื่องโลกหน้า

ทำไมเราจึงต้องรู้เรื่องโลกหน้า

สาเหตุที่เราต้องศึกษาธรรมะ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่าง ลึกซึ่งเกี่ยวกับเรื่องโลกหน้าก็เพราะความรู้เรื่องนี้จะช่วยให้เราเกิดปัญญา สามารถเตรียมความพร้อมอย่างถูกต้อง เพื่อการบรรลุสันติสุขอันไพบูรณ์ อันเป็นยอดปรารถนาของมวลมนุษยชาติ

หลักการเตรียมความพร้อมอย่างถูกต้องสู่โลกหน้า

คนเราจะต้องเตรียมความพร้อมหรือเตรียมตัวตายอย่างไร

การเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตหลังความตาย ประกอบด้วย หลักปฏิบัติที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) มีศรัทธามั่นคงในเรื่องกรรม ต้องศึกษากฎแห่งกรรมให้เกิด ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพราะว่าเราจะต้องพยายามละกรรมชั่วทั้ง ปวง จะต้องทำกรรมดีเยอะๆ เราจึงจะประสบแต่ความสุขอันเป็นยอด ปรารถนาของเรา (รวมทั้งมนุษยชาติ) เป็นต้นว่า จะต้องทำกรรมดีอะไร จึงจะมีอายุยืน มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ไข้โรค ไม่เป็นโรคร้ายแรง มีรูปร่าง หน้าตาดี ไม่ขี้ริ้วขี้เหร่ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มั่งคั่ง ร่ำรวยด้วยอาชีพ

เข้าใจ

สุจริต มีเกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นที่ยกย่องเคารพนับถือในสังคม ขณะเดียวกันก็มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และเป็นคนมีกัลยาณมิตรซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องโลกและความ เป็นไปของชีวิตตามความเป็นจริง เพื่อจะได้ครองตนอยู่ในเส้นทางกุศล ธรรมเสมอ มีความเข้าใจว่าโลกนี้มีที่มา โลกหน้ามีที่ไป ส่วนว่าจะไป ถือกำเนิดเป็นอะไร ขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำในชาตินี้เป็นหลัก เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นบทสรุปผลของกรรมดีและกรรมชั่วที่บุคคลทำได้ ก่อนตาย ครั้นตายแล้วถ้าไม่ไปสู่สุคติ ได้เกิดเป็นมนุษย์ก็จะมีผลกรรม ติดตัวมา ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่สุภมาณพ^{๖๖} ดังนี้

บทสรุปเหตุและผลของกรรม (ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์)

กรรมอันเป็นเหตุ		ผลของกรรม
๑.	ก. หมกมุ่นในการประหัตประหารชีวิตสัตว์	อายุสั้น
	ข. ละชาดจากปาณาติบาต	อายุยืน
๒.	ก. มีปกติเบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ ท่อนไม้ ฯลฯ	เป็นคนโรคมาก
	ข. มีปกติไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยฝ่ามือ ท่อนไม้ ฯลฯ	เป็นคนโรคน้อย
๓.	ก. มักโกรธ พยาบาท	เป็นคนมีผิวพรรณทราม
	ข. ไม่มักโกรธ ไม่พยาบาท	เป็นคนน่าเลื่อมใส
๔.	ก. มีใจอิจฉาริษยา	เป็นคนมีศักดา(อำนาจ)น้อย
	ข. ไม่อิจฉาริษยาใคร	เป็นคนมีศักดามาก

^{๖๖} จุฬามมวิงคสูตร ม.อ.มก. ๒๓/๕๗๔-๒๕๑/๒๕๘

เข้าใจ

๕.	ก. ไม่ให้ทานแก่สมณพราหมณ์	เป็นคนมีโศคน้อย
	ข. ชอบให้ทานแก่สมณพราหมณ์	เป็นคนมีโศกมาก
๖.	ก. เย่อหยิ่ง ไม่บูชาบุคคลที่ควรบูชา	เกิดในสกุลต่ำ
	ข. ไม่เย่อหยิ่ง บูชาบุคคลที่ควรบูชา	เกิดในสกุลสูง
๗.	ก. ไม่เข้าไปหาสมณพราหมณ์เพื่อศึกษารธรรม	มีปัญญาทрам
	ข. ชอบเข้าไปหาสมณพราหมณ์เพื่อศึกษารธรรม	มีปัญญามาก

เรื่องของกรรมที่ยกมาแสดงนี้เป็นเพียงส่วนน้อย จากพระธรรมเทศนาซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้มากมาย สมควรที่ท่านผู้อ่านจะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอีก เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งนอกจากจะยึดไว้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันแล้วยังจะเป็นเครื่องช่วยให้รู้จักตนเองดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ว่าเป็นการสั่งสมบุญอย่างหนึ่ง

๒) ตั้งใจรักษาศีลอย่างเคร่งครัด อย่างน้อยที่สุดและสำคัญที่สุดก็คือ ศีล ๕ และถ้าสามารถรักษาศีล ๘ ได้เป็นบางโอกาสหรือได้ตลอดก็ยิ่งดี เพราะนอกจากจะเป็นการสั่งสมบุญเพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะช่วยให้พฤติกรรมทางกาย และวาจา สะอาด บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น

จากสัมมาทิฐิข้อ ๔ และ ๕ ทำให้เรารู้ว่าเราต้องเป็นผู้รับผลของกรรมที่เราทำไว้อย่างแน่นอน ถ้าผลของกรรมชั่วยังไม่เกิดขึ้นในชาตินี้ ก็ยังจะรอเวลาออกผลในชาติภพข้างหน้าอีกถึง ๒ ระยะ ดังได้กล่าวแล้ว เพราะฉะนั้นเราจะต้องไม่ทำกรรมชั่วอีกโดยเด็ดขาด ด้วยการตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์

เข้าใจ

ด้วยเหตุนี้จึงถือว่า ศิลามีคุณูปการต่อธรรมต่าง ๆ เป็นอันกอนันต์
ดังที่พระสีลวเถระ^๗ กล่าวว่า

- ศิลอันบุคคลศึกษาดีแล้ว สังสมดีแล้วย่อมนำสมบัติทั้งปวง
มาให้ในโลกนี้
- ผู้มีศิลปะ ย่อมได้รับการสรรเสริญ และ(ได้รับ) ชื่อเสียงทุกเมื่อ
- ศิลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย
และเป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง เพราะฉะนั้นพึงชำระศิลปะให้บริสุทธิ์
- สังวรศิลปะเป็นเครื่องกันความทุจริต
- ศิลเป็นกำลังหาที่เปรียบมิได้ เป็นอาวุธอย่างสูงสุด เป็นอาวุธ
อันประเสริฐ เป็นเกราะอันน่าอัศจรรย์
- ศิลเป็นเสบียงอันเลิศ เป็นเสบียงเดินทางชั้นเยี่ยม เป็นพาหนะ
ประเสริฐยิ่งนัก
- ในโลกนี้ ศิลเท่านั้นเป็นยอด

บุคคลใดก็ตาม ที่สามารถรักษาศิลได้บริสุทธิ์อยู่เป็นนิจ ย่อม
ได้ชื่อว่าได้สังสมบุญไว้ที่ใจตลอดไป

๓. ตั้งใจให้ทานเต็มที่ คนเราเมื่อตายไปแล้วร่างกายก็เอาไปไม่
ได้ แม้ทรัพย์สมบัติมากมายก็เอาไปไม่ได้ แต่สามารถเอาทรัพย์
ละเอียดเป็นเสบียงติดใจไปได้

ทรัพย์ละเอียด คืออะไร

ทรัพย์ละเอียดก็คือบุญที่เราทำไว้ดีแล้ว บุญนี้จะเป็นที่พึ่งของเรา
ในโลกหน้า ไม่ว่าจะต้องไปเกิดเป็นอะไรอีก บุญนี้ก็จะนำเราไปเกิดใน

^๗ สีลวเถรคาถา ขุ.เถร.มก. ๕๒/๓๗๘/๔๒๕

เข้าพละใจ

ที่เหมาะสม และจะคอยประคับประคองชีวิตของเราให้ประสบแต่ความสุข

จะมีวิธีทำทรัพย์ละเอียดได้อย่างไร

ทรัพย์สมบัติทั้งหลายไม่ว่าปราสาทราชวัง ช้าง ม้า วัว ควาย เพชรนิลจินดา ฯลฯ ที่เรามีอยู่ในโลกนี้จัดว่าเป็นทรัพย์หยาบ แต่สามารถเปลี่ยนให้เป็นทรัพย์ละเอียดได้ โดยการนำไปทำทาน ทำสังคม สงเคราะห์ นำไปสักการบูชาบุคคลที่ควรบูชา ตลอดจนถวายทานแก่ พระสงฆ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ คือเปลี่ยนให้เป็นบุญนั่นเอง บุญที่เกิดขึ้นนี้ มีลักษณะเป็นธาตุบริสุทธิ์ สว่างใส สามารถชำระจิตใจผู้ทำบุญให้ สะอาด ผ่องใส ชุ่มชื้น เบิกบานได้ และที่สำคัญคือสามารถสะสมอยู่ในใจได้ เช่นเดียวกับไฟฟ้าที่สามารถสะสมอยู่ในแบตเตอรี่ ฉะนั้น

วิธีเปลี่ยนทรัพย์หยาบให้เป็นบุญ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำว่า ทรัพย์หยาบของเราถ้ายังไม่ได้นำออกทำทาน แม้จะมีมากมายสักเพียงใด ก็ยังมีได้เป็นประโยชน์แก่ ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์นั้นจริงจาง เปรียบดังทรัพย์สิ่งของของเราที่ขนหนึ่ ไฟไม่ทัน ยามที่บ้านถูกไฟไหม้ นั่นแหละ เพราะทรัพย์เหล่านั้น ย่อมเป็น เชื้อเพลิงให้แก่กองไฟนั้นไป ดังที่ตรัสว่า

“ครั้นเมื่อเรือนถูกไฟไหม้ เจ้าของขนสิ่งใดออก
ได้ ของสิ่งนั้นก็ประโยชน์แก่เจ้าของ ส่วนของที่ไม่
ได้ขนออกก็ไหม้อยู่ในนั้น

ฉันเดียวกันครั้นเมื่อโลก(ตัวเรา)อันขรามรณะไหม้
อยู่อย่างนี้แล้ว ชาวโลกพึงขนออกด้วยการให้ทานเถิด

เข้าไปอยู่ในใจ

สิ่งที่ให้เป็นทานไปแล้วจัดว่าได้ชนะออกอย่างดีแล้ว
ความสำรวมทางกาย วาจา ใจ อันใดในโลกนี้ คือ
เมื่อยังเป็นบุคคล ได้ทำบุญอันใดไว้ บุญอันนั้นย่อม
เป็นไปเพื่อความสุขแก่เขาผู้ละ (โลกนี้) ไป ” ^{๙๘}

เพราะฉะนั้น การเตรียมเสบียงติดตัวไปให้มากที่สุด ก็คือการ
สั่งสมบุญไว้ในใจของเราให้มากที่สุด ด้วยการเร่งรีบทำทานทุกรูปแบบ
เพื่อเปลี่ยนทรัพย์หยาบให้เป็นบุญ ทั้งนี้เพราะ “บุญเท่านั้นย่อมเป็นที่พึ่ง
ของเหล่าสัตว์ในโลกหน้า” ^{๙๙}

๔. ต้องเพิ่มพูนปัญญาให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อให้เกิดปัญญา คือ ความ
รู้ความเข้าใจโลกและความเป็นไปของชีวิตอย่างถ่องแท้ ตรงตามเป็นจริง
นอกจากจะต้องศึกษาพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างกว้าง
ขวางแล้ว สิ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้คือการเจริญภาวนา

ทำไมต้องทำภาวนา

จุดมุ่งหมายของการทำภาวนาในขั้นต้นก็คือ เพื่อฝึกใจให้หยุดนิ่ง
เป็นสมาธิ ไม่คิดซัดส่ายไปในเรื่องต่างๆ

เมื่อใจหยุดนิ่งสนิทเป็นสมาธิได้ต่อเนื่องเป็นเวลานานๆ ใจก็จะสว่าง
โพล่งขึ้นไปตามลำดับๆ จนกระทั่งสามารถส่องให้เห็นความจริงของโลก
และความเป็นไปของชีวิตได้ลุ่มลึก ซึ่งมันลึกซึ้งมองไม่เห็น

จากการเห็นธรรมชาติความเป็นไปของชีวิตและโลกตามความเป็น

^{๙๘} ทุติยชนสูตร อัง.ติก. ๓๔/๔๙๓/๒๑๗

^{๙๙} เสรีสูตร สัง.ส.มก. ๒๔/๒๘๓/๓๖๔

เข้าใจ

จริงนี้เอง จึงก่อให้เกิดปัญญารู้เท่าทันสรรพสิ่งทั้งหลาย ปัญญาชนิดนี้จะมีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับปริมาณความสว่างโพล่งที่เกิดขึ้นภายในเพียงนั้น

อย่างไรก็ตาม แม้การปฏิบัติภาวนายังไม่เกิดความสว่างโพล่งที่กลางใจ แต่การที่บุคคลมีใจสงบอยู่เสมอ ก็จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้เขารู้จักคิดด้วยโยนิโสมนสิการ อันจะเป็นเหตุให้เป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ไม่คิดไม่ทำกรรมชั่วดังเช่นเหล่ามิชฌาทิฐิ กล่าวได้ว่า การหมั่นทำภาวนาอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย แม้ยังไม่ถึงขั้นรู้แจ้งเห็นแจ้ง คนเราก็จะเกิดปัญญาสอนตนเองได้ในระดับหนึ่งว่า อะไรเป็นบาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ และสามารถกำจัดนิสัยที่ไม่ดีของตนให้ลดลง แล้วพัฒนานิสัยดี ๆ ขึ้นมาแทนได้ การเจริญภาวนาจึงเป็นบุญอีกประเภทหนึ่ง

ทั้งหมดนี้ คือเหตุผลที่ว่า ทำไมทุกคนต้องทำภาวนา

ความปลอดภัยในโลกหน้า

เนื่องจากโลกหน้ามีความไม่แน่นอน แต่ทุกคนก็ต้องไปสู่โลกหน้าอย่างไม่มีทางเลือก เพราะยังไม่หมดกิเลส เพราะฉะนั้น ใครที่เคยทำ กรรม ชั่วมาแล้ว ก็ขอให้แล้วไป ลืมอดีตเสีย เพราะถึงอย่างไรก็เรียกคืนกลับไม่ได้ เรื่องอนาคตก็ยังมาไม่ถึง จึงไม่ต้องวิตกกังวลให้เกินเหตุ ฟังท่มชีวิตทำวันนี้ (ปัจจุบัน) ให้ดีที่สุด ด้วยการเตรียมความพร้อมทั้ง ๔ ประการ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งจะเป็นบุญประทับแน่นอยู่ในใจเราตลอดไป และจะเป็นเครื่องค้ำประกันความปลอดภัยทุกประการให้แก่เราในโลกหน้า โดยไม่มีความเสี่ยงอะไรเลย

ความเห็นที่ว่าโลกหน้ามีความไม่แน่นอน ในพระพุทธศาสนาใช้

เข้าใจ

สำนวนว่า “โลกหน้ามี” ใครก็ตามที่ได้เห็นว่า โลกหน้ามี ความเห็นของเขาชื่อว่า “สัมมาทิฐิ” ส่วนใครก็ตามที่ได้เห็นว่า “โลกหน้าไม่มี” ความเห็นของเขาชื่อว่า “มิฉนาทิฐิ” ทั้งนี้เพราะเขาจะมีชีวิตอยู่อย่างประมาทพร้อมที่จะประพฤติดีดี และสร้างกรรมชั่วเพื่อถ่วงตัวเองให้ตกต่ำเนื่องๆ

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิ อันดับ ๖ : ที่ว่าโลกหน้ามี คือโลกหน้ามีจริง ตายแล้วไม่สูญ ความเป็นไปของโลกหน้าเป็นผลจากกรรมดีหรือชั่วที่เราทำไว้อย่างใดในโลกนี้เป็นหลัก ใครๆ จึงต้องไม่ประมาท

๗. ความเห็นเกี่ยวกับพระคุณของมารดา

ในช่วงระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา มักจะมีข่าวการจับกุมหมอเถื่อนตามคลินิกทำแท้งบ่อยๆ หวังว่าท่านผู้อ่านคงจะเคยได้ยินข่าวเช่นนี้บ้าง ท่านเคยคิดหรือไม่ว่า ขณะที่ท่านถือปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดาของท่านแล้ว หากมารดาของท่านเกิดความคิดและกระทำเช่นเดียวกับบรรดาหญิงมีครรภ์ ที่ต้องการกำจัดทารกออกจากครรภ์เหล่านั้น ท่านจะได้มีชีวิตอยู่จนได้อ่านหนังสือนี้หรือไม่

สมมุติว่ามารดาของท่านเป็นคนจู้จี้ขี้น คอยห้ามปรามคอย ขัดใจ หรือบางครั้งอาจทำโทษท่านอย่างรุนแรง เมื่อท่านทำผิด หรือดื้อรั้น ทำให้ท่านรู้สึกเสียใจมาก ทั้งโกรธหรือถึงขั้นเกลียดชังในบางครั้ง ถามว่าท่านคิดว่ามารดาของท่านมีพระคุณต่อท่านหรือไม่ ถ้ามี มีในด้านใด

อนึ่ง สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำมนั้นมีอยู่มากมาย หลายประเภท

เข้าใจ

เช่น สุนัข แมว วัว ควาย ช้าง ม้า ฯลฯ คนเราก็จัดอยู่ในประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมเหมือนกัน ท่านเคยคิดไหมว่า ถ้าชนกรรมของท่านนำปฏิสนธิจิตของท่านไปปฏิสนธิในครรภ์ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมประเภทใดประเภทหนึ่งที่ไม่ใช่คน ท่านจะได้รูปร่างหน้าตาเป็นคนหล่อเหลาสวยงาม ดังที่เป็นตัวท่านอยู่ในขณะนี้หรือไม่ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลยว่า ท่านจะได้รูปร่างที่เป็นมนุษย์ แต่ทว่าท่านจะต้องได้รูปร่างเหมือนกับสัตว์โลกอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ท่านได้อาศัยครรภ์ของสัตว์นั้นเป็นแดนเกิด

สมมติว่า เมื่อตัวท่านถือกำเนิดเกิดมาในโลกนี้ มีรูปร่างเป็นสุนัขพันธุ์พุดเดิ้ลที่น่ารัก เป็นที่โปรดปรานของเหล่าคนร่ำรวยเป็นเศรษฐี สุนัขที่แสนน่ารักตัวนั้น ก็อาจจะมีสร้อยเพชรเป็นปลอกคอ ได้นั่งรถยนต์หรูหราไปไหนมาไหนกับเจ้าของไม่มีห่าง ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างดีเลิศ มีอาหารอย่างดีกินทุกมื้อ ท่านจะพอใจชีวิตเช่นสุนัขพุดเดิ้ลตัวนั้น หรือพอใจที่จะเป็นเช่นตัวท่านในขณะนี้ ซึ่งไม่มีรถยนต์ขับ ยังต้องห้อยโหนรถเมล์ไปทำงานทุกวัน

ถ้าคำตอบของท่าน คือต้องการเกิดเป็นเช่นท่านในขณะนี้ มากกว่าจะเป็นสุนัขพุดเดิ้ลที่แสนน่ารัก มีชีวิตอยู่อย่างแสนสุขสบาย ก็ต้องถามต่อว่าทำไม

คำตอบที่ถูกต้องมีอยู่คำตอบเดียว คือเมื่อเกิดมาเป็นคนได้รูปร่างเป็นคนก็จะมีโอกาสบำเพ็ญคุณความดี หรือสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป สามารถทำใจให้ผ่องใสจนถึงขั้นสว่างโพล่งได้ แต่สัตว์ดิรัจฉานต่างๆ ไม่สามารถทำได้เลยโดยเด็ดขาด

เข้าใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามารดาจะยากจน ไม่มีมรดกกองโตมอบให้ท่าน ให้ได้แต่เพียงต้นแบบร่างกายที่เป็นมนุษย์แก่ท่านเท่านั้น ถามว่าเป็นบุญคุณมากพอหรือยัง

ยิ่งกว่านั้นการที่ท่านสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในฐานะพลเมืองดีของชาติคนหนึ่ง ไม่ประพฤติดีดชั่ว ผิดกฎหมาย ไม่มีเงินทองมากมายขนาดต้องสร้างห้องลับใต้ดินไว้เก็บธนสารสมบัติ ดังเช่นเจ้าพ่อยาเสพติดทั้งหลาย แต่ท่านก็ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามอัธยาศัย ถามว่าการที่ท่านเป็นพลเมืองดีเช่นนี้ ท่านดีด้วยตนเอง หรือใครมีส่วนปลูกปั้นให้ท่านเป็นคนดี

ก่อนจะตอบคำถามนี้ ท่านพอจะมองเห็นพระคุณของมารดาของท่านหรือยัง

จากทั้ง ๓ กรณีที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ไม่ว่าท่านจะมีทัศนะอย่างไรต่อมารดาของท่านก็ตาม แต่ความจริงก็คือ มารดาของท่านมีพระคุณต่อท่านอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑) ให้ชีวิตแก่บุตร

๒) ให้ต้นแบบร่างกายที่เป็นมนุษย์แก่บุตร ซึ่งเหมาะแก่การบำเพ็ญคุณความดีเป็นอย่างยิ่ง

๓) ให้ต้นแบบจิตใจที่เป็นมนุษย์แก่บุตร

พระคุณทั้ง ๓ ประการที่มารดาให้มานี้ แท้ที่จริงก็คือให้โลกนี้แก่บุตรนั่นเอง

อนึ่ง ถ้าท่านตั้งสติระลึกนึกถึงพระคุณของมารดาของท่านโดย

เข้าใจ

ปราศจากความลำเอียงเข้าข้างตนเอง ท่านก็อาจจะมองเห็นพระคุณแห่งมารดาของท่านมากกว่านี้

ความเห็นว่ามีพระคุณต่อบุตร ในพระพุทธศาสนามีสำนวนใช้ว่า “มารดามี” คือมีบุญคุณ หรือมีพระคุณต่อบุตรนั่นเอง ใครก็ตามที่เห็นว่า “มารดามี” ความเห็นของเขาเป็น “สัมมาทิฏฐิ” ในทำนองกลับกัน ใครก็ตามที่เห็นว่า “มารดาไม่มี” ความเห็นของเขาเป็น “มิจฉาทิฏฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฏฐิอันดับที่ ๗ : ที่ว่ามารดามี คือ มารดามีพระคุณต่อบุตรอย่างยิ่ง บุตรทุกคนต้องตั้งใจตอบแทนพระคุณท่านให้เต็มความรู้ความสามารถของตน

๘. ความเห็นเกี่ยวกับพระคุณของบิดา

บิดามีพระคุณต่อบุตรอย่างไร

โดยทั่วไปแล้ว บิดาก็มีพระคุณต่อบุตร ๓ ประการ เช่นเดียวกับมารดา คือ

- ๑) ให้ชีวิตแก่บุตร
- ๒) ให้ต้นแบบร่างกายที่เป็นมนุษย์แก่บุตร
- ๓) ให้ต้นแบบจิตใจที่เป็นมนุษย์แก่บุตร

มักจะมีผู้สงสัยอยู่เสมอว่า บิดาประเภทที่ไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรของตน ตามหน้าที่อันพึงจะต้องรับผิดชอบนั้น ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม มีพระคุณต่อบุตรหรือไม่

เข้าใจ

ถ้าย้อนกลับไปดูพระคุณบิดาที่มีต่อบุตร ๓ ประการ ดังกล่าวแล้ว ท่านก็จะได้คำตอบด้วยตนเองว่า บิดามีพระคุณต่อบุตรอย่างแน่นนอน แต่อาจมีความบกพร่องในประการที่ ๓ ไปบ้าง

อย่างไรก็ตาม ถ้าท่านได้เห็นความบกพร่องในการทำหน้าที่ในฐานะบิดาของท่านประการใดบ้าง ที่ทำให้ท่านไม่พอใจ ท่านก็ควรจะจดจำไว้เป็นบทเรียนสอนใจตนเอง เมื่อถึงคราวที่ท่านต้องทำหน้าที่บิดาของบุตรของท่านบ้าง ก็จงปฏิบัติหน้าที่ของท่านให้สมบูรณ์ อย่าให้ลูกของท่านเกิดทัศนคติในเชิงลบต่อท่าน ดังที่ท่านเคยรู้สึกไม่พอใจบิดาของท่านมาแล้ว ท่านก็จะเป็นคุณพ่อที่น่ารักของลูกๆ ครอบครัวของท่านก็จะมี ความสงบสุข

สาระสำคัญของความเห็นเกี่ยวกับพระคุณของบิดา ก็คือเรื่อง การมีความกตัญญูทวดเวทต่อบิดา เช่นเดียวกับมารดาทุกประการ

ความเห็นว่าเป็นว่าบิดามีพระคุณต่อบุตร ในพระพุทธศาสนาใช้สำนวนว่า “บิดามี” คือมีบุญคุณหรือมีพระคุณต่อบุตรนั่นเอง ใครก็ตามที่เห็นว่า “บิดามี” ความเห็นของเขาเป็น “สัมมาทิฐิ” แต่ใครก็ตามที่เห็นว่า “บิดาไม่มี” ความเห็นของเขาเป็น “มิฉฉาทิฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๘ : ที่ว่าบิดามี คือ บิดามีพระคุณต่อบุตรอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับมารดา

๙. ความเห็นเกี่ยวกับสัตว์ที่ผุดขึ้นเกิด

การถือกำเนิดในมนุษยโลก

ในมนุษยโลก การถือกำเนิดของสัตว์โลกที่เราได้รู้ได้เห็นก็จำกัดอยู่เฉพาะการกำเนิดในโลกนี้ ซึ่งโดยทั่วไปทุกคนย่อมเห็นได้ด้วยตาตนเองชัดๆ ว่ามีการถือกำเนิดอยู่เพียง ๒ ประเภท คือ

๑. เกิดในฟองไข่ (อณูชะตะกำเนิด) ได้แก่สัตว์ดิรัจฉานต่างๆ เช่น ไก่ นก เป็นต้น

๒. เกิดในครรภ์ (ขลาพะชะกำเนิด) คือเกิดในครรภ์หรือจากครรภ์ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมเป็นส่วนมาก เช่น คน สุนัข เป็นต้น

แต่จากการศึกษาค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้พบว่าการเกิดประเภทที่ ๓ อยู่ในมนุษยโลกอีกด้วย คือ เกิดในสิ่งโสโครก ในน้ำ ในอาหารบูดเน่า (สังเสทชะกำเนิด) เช่น จุลินทรีย์ หรือสัตว์เซลล์เดียว ชนิดต่างๆ เป็นต้น จุลชีวันเหล่านี้แม้เราจะไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่ก็มีเครื่องมือวิทยาศาสตร์ คือ กล้องจุลทรรศน์ ใช้ส่องดูได้

โดยสรุปก็คือ การกำเนิดในมนุษยโลก มีอยู่ ๓ ประเภท ด้วยกัน

จากเรื่องกฎแห่งกรรมและโลกนี้-โลกหน้า ทำให้เราเข้าใจชัดว่า การถือกำเนิดทั้ง ๓ ประเภทดังกล่าว ขึ้นอยู่กับกรรมที่แต่ละชีวิตเคยสร้างไว้ คือ มีกรรมเป็นกำเนิด กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีตได้

การถือกำเนิดนอกมนุษยโลก

สมณพราหมณ์หรือบุคคลผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีใจผ่องใส

เข้าใจ

สว่างโพล่งอยู่เป็นนิจ พุ่มเทชีวิตทำภาวนาจนกระทั่งบรรลุญาณทัสสนะ หรือมีตาทิพย์ในระดับต่างๆ ท่านสามารถเห็นการถือกำเนิดของสัตว์โลก นอกมนุษยโลกได้อย่างชัดเจน ท่านได้รู้ได้เห็นว่ายังมีการเกิดอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดจากอำนาจของกรรมที่มนุษย์ทำไว้มากเป็นพิเศษ ถึงขั้นอุกฤษฏ์ทีเดียว อีกทั้งกระบวนการเกิดก็แตกต่างจากทั้ง ๓ ประเภทในมนุษยโลกโดยสิ้นเชิง คือเกิดปั๊บโตปั๊บทันที โดยมีกรรมเป็นทั้งผู้ให้กำเนิดและผู้ประทับประคองดูแล เมื่อถึงคราวตายก็ไม่มีซากศพเหลือให้เห็น คือตายปั๊บสลายปั๊บทันทีเช่นกัน การเกิดประเภทที่ ๔ นี้ ไม่สามารถใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ใดๆ ส่องดูได้

กล่าวคือ บุคคลใดก็ตามที่ได้สร้างแต่กรรมดีไว้มากมาย (สั่งสมบุญไว้มาก) เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ก็จะถือกำเนิดในลักษณะเกิดปั๊บโตปั๊บ ในสถานที่แสนสุขสบาย ยิ่งกว่าในโลกมนุษย์ ซึ่งสมมุติชื่อว่า สวรรค์ (หรือโลกสวรรค์) มีรูปกายเป็นทิพย์ สวยงาม เป็นเทพบุตรก็มี เทพธิดาก็มี สวรรค์มีถึง ๖ ชั้น แต่ละชั้นงามวิจิตรตระการตาไม่เท่ากัน ใครจะได้ไปบังเกิดในชั้นไหนๆ กรรมจะเป็นผู้จัดสรรให้อย่างเป็นธรรม จะถือว่าเป็นการไปพักผ่อนระยะยาว หรือรับรางวัลแห่งการทำความดีก็ได้

สำหรับบุคคลใดก็ตามที่สร้างกรรมชั่วไว้มาก(สั่งสมบาปไว้มาก) เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ก็อาจจะถือกำเนิดเป็นสัตว์ดิรัจฉานอยู่ในมนุษยโลก แต่ผู้ที่สร้างกรรมชั่วไว้มากมายนักเกินกว่าโลกนี้จะรับได้(สะสมบาปไว้มากมาย) เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ก็จะถือกำเนิดใหม่ในลักษณะเกิดปั๊บโตปั๊บ ในสถานที่อันแสนจะทุกข์ทรมานที่มีการลงโทษทัณฑ์อย่างสุดแสนหฤโหด สุดจะนับจะประมาณมิได้ สถานที่สำหรับให้สัตว์โลกซึ่งทำความชั่วไป

เข้าใจ

ถือกำเนิดนั้น สมมุติชื่อว่า อบาย หรือ อบายภูมิ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ภูมิ หรือ ๔ เขตด้วยกัน เรียงลำดับตามโทษหนักลงมาถึงโทษเบา ดังนี้คือ ๑) นรก ๒) เปต ๓) อสุรกาย ๔) ตีรจฉาน ๓ ภูมิแรกอยู่นอก มนุษยโลก ส่วนภูมิที่ ๔ คือ ตีรจฉาน อยู่ในมนุษยโลกนี้

ความหมายของ “สัตว์ที่ผุดขึ้นเกิด”

การถือกำเนิดนอกมนุษยโลก แบบเกิดปุบโตะปั๊บ ทั้งในโลกร สวรรค์และในอบาย ท่านเรียกว่า “สัตว์ที่ผุดขึ้นเกิด” ซึ่งมีคำศัพท์ทางธรรมว่า “โอปปาติกะ” หรือ “อุปปาติกะ”

โอปปาติกะ ที่ผุดเกิดขึ้นในโลกสวรรค์ก็ชื่อว่า ได้เกิดใน “สุคติ” คือเกิดในสถานที่ที่ดี โอปปาติกะในสุคติมีชื่อเรียกว่า เทพบุตร เทพธิดา ส่วนโอปปาติกะ ที่ผุดเกิดขึ้นในอบาย ก็ชื่อว่าได้เกิดใน “ทุคติ” คือเกิดในสถานที่ไม่ดี โอปปาติกะในทุคติมีชื่อเรียกว่า สัตว์นรก เปต อสุรกาย

สภาพชีวิตในสุคติ

สุคติ คืออะไร

คำว่า “สุคติ” หมายถึง สถานที่ที่ดีที่ใครได้อยู่แล้วย่อมเป็นสุข เป็นสถานที่ที่สัตว์โลกซึ่งทำกรรมดีจะไปถือกำเนิดใหม่ หลังจากอำลาโลกนี้ไปแล้ว ได้แก่ ๑) โลกมนุษย์ และ ๒) โลกสวรรค์ ผู้ที่สร้างกรรมดีพอประมาณ ปราศจากกรรมชั่วหรือมีกรรมชั่วเพียงเล็กน้อย ก็อาจจะได้ถือกำเนิดใหม่ในโลกมนุษย์อีกทันที

ส่วนผู้ที่สร้างกรรมดีไว้มากเป็นพิเศษ ก็จะได้โอกาสถือกำเนิด

เข้าใจ

ใหม่แบบโอปปาติกะในโลกสวรรค์ เสวยทิพย์สุขเป็นเวลานานแสนนาน อย่างน้อยที่สุดในสวรรค์ชั้นที่ ๑ ก็มีอายุยาวนานถึง ๕๐๐ ปีทิพย์ (= ๙,๐๐๐,๐๐๐ ปีมนุษย์) และอย่างมากที่สุดในสวรรค์ชั้นที่ ๖ ก็มีอายุยาวนานถึง ๑๖,๐๐๐ ปีทิพย์ (= ๒๘๘,๐๐๐,๐๐๐ ปีมนุษย์) ^{๒๐}

บรรดาเทวดานางฟ้าทั้งหลาย เมื่อหมดบุญหรือหมดผลแห่งกรรม ดีแล้วก็จะตาย(จุติ) ร่างก็จะสลายแล้วหายกลับไปทันที เมื่อมาเกิดใหม่ อีก ส่วนมากก็จะได้เกิดในโลกมนุษย์ แต่จะเกิดในตระกูลสูงหรือต่ำ ก็ขึ้นอยู่กับกรรมดีที่ทำไว้ก่อนไปเกิดในสวรรค์ (แต่บางคนอาจจะต้องไปเกิดในอบายต่อไป เพราะกรรมชั่วที่เคยทำไว้ก่อนไปบังเกิดในสวรรค์ ชิงให้ผล ก็เป็นไปได้ทั้งสิ้น)

สภาพชีวิตในทุกคติ

ทุกคติ คืออะไร

คำว่า ทุกคติ หมายถึงสถานที่ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ที่สัตว์โลก ซึ่งทำกรรมชั่วจะไปถือกำเนิดใหม่หลังจากละโลกนี้ไปแล้ว ได้แก่ สัตว์นรก เปรต อสุรกาย และสัตว์ดิรัจฉาน การแบ่งภูมิต่างๆ ในทุกคติอาจเปรียบได้กับการแบ่งแดนต่างๆ ในเรือนจำ ซึ่งแบ่งแดนกักขังนักโทษตามโทษานุโทษของแต่ละคน

สัตว์โลกที่เกิดแบบโอปปาติกะในทุกคติภูมิทั้ง ๓ คือ นรก เปรต และอสุรกายนั้น ต้องได้รับโทษทัณฑ์ตลอดเวลาที่อยู่ในทุกติ ภูมิที่ต้องรับโทษทัณฑ์หนักที่สุด และมีระยะยาวนานที่สุดก็คือนรก ซึ่งมีระยะเวลายาว

^{๒๐} อุโปสถสูตร อัง. ตก. มก. ๓๔/๕๑๐/๓๘๐

เข้าใจ

นานกว่าชีวิตในสรวงสวรรค์อย่างเทียบกันไม่ได้เลย เช่น อายุสัตว์นรกในมหานรกขุมที่ ๑ ซึ่งสั้นที่สุด (มีอายุถึง ๕๐๐ ปี หรือ เท่ากับ ๑,๖๒๐,๐๐๐ ล้านปีมนุษย์ (๑ วันในนรกขุมนี้ = ๙ ล้านปีมนุษย์) และอายุสัตว์นรกในมหานรกขุมที่ ๘ (อวีจิรณ) ซึ่งยาวที่สุดมีอายุถึง ๑ อันตรกัป ของมนุษย์ ^{๒๑} (๑ อันตรกัป คือ ระยะเวลาที่นับจากอายุเฉลี่ยของมนุษย์ต้นกัป ซึ่งยาวนานเป็นอสงไขยปี (อสงไขยปีมีค่าเท่ากับเลข ๑ ที่มีเลขศูนย์ต่อท้ายอีก ๑๔๐ ตัว) แล้วลดลง ๑ ปี ทุกๆ ช่วง ๑๐๐ ปี จนกระทั่งอายุเฉลี่ยของมนุษย์ลงมาถึง ๑๐ ปี ก็จะไม่ลดลงอีก แต่จะกลับเพิ่มขึ้น ๑ ปี ทุกๆ ช่วง ๑๐๐ ปี จนกระทั่งอายุเฉลี่ยของมนุษย์ขึ้นมาถึงอสงไขยปีตามเดิม) ^{๒๒}

สัตว์ในทุคติภูมิ ที่หมดโทษทัณฑ์แล้ว ก็จะได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในมนุษยโลกอีก แต่ส่วนมากก็จะเกิดในสกุลต่ำ ย่ำแย่ มีสิ่งแวดล้อมที่ชักจูงให้สร้างกรรมชั่วได้มากกว่ากรรมดี ครั้นเมื่อละโลกนี้ไปแล้วก็มักจะกลับไปสู่วงจรเดิมอีก ทำนองเดียวกับวงจรของดิรัจฉานต่างๆ เช่น พวกแมลง พวกผีเสื้อ เป็นต้น หนทางที่จะประสบความสำเร็จอันไพบูรณ์หรือความหลุดพ้นนั้นไกลสุดเอื้อม

โลกมนุษย์เป็นแดนสุคติ

ทำไมโลกมนุษย์จึงเป็นสุคติ

เพราะเป็นสถานที่แห่งเดียวสำหรับสร้างกรรมได้เต็มที่ไม่ว่าดี

^{๒๑} อุบาสิกาดิล วัตรางกุล : เราคือใคร หน้า ๓๐-๓๑

^{๒๒} พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร ป.ธ.๙) : มุนีนากทีปนี หน้า ๒๙-๓๐ พ.ศ.๒๕๔๔

เข้ามามีใจ

หรือชั่วของคนเรา ได้กล่าวแล้วว่าผู้ที่สั่งสมกรรมดีหรือบุญกุศลไว้มากมาย ย่อมจะไปบังเกิดเป็นเทวดา นางฟ้า ในโลกสวรรค์ ได้เสวยความสุขสุดจะนับจะประมาณ นั่นก็เป็นเสมือนหนึ่งการเดินทางไปรับรางวัลแห่งความดีที่ทำไว้ และได้มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจเป็นเวลานานเป็นพิเศษอีกด้วย ขณะที่เหล่าเทวดา นางฟ้าเสวยทิพย์สุขอยู่บนสวรรค์ ก็ไม่มีโอกาสสร้างกรรมดีเพิ่มเติม เพราะองค์ประกอบแห่งทิพยกายไม่อำนวยประการหนึ่ง ประกอบกับไม่มีการเรียนการสอนพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสวรรค์ เป็นประการที่สอง เทวดา นางฟ้าเหล่านี้เปรียบเสมือนเศรษฐีที่นั่งกินนอนกิน นานไปเงินถุงเงินถังย่อมร่อยหรอลง และหมดไปในที่สุด ครั้นเมื่อกาลเวลาแห่งการเสวยผลบุญสิ้นสุดลง เทพทั้งหลายก็จำเป็นต้องจุติ ส่วนจะมากเกิดเป็นมนุษย์อีกหรือไม่ ก็ขึ้นกับผลกรรมที่ทำไว้สมัยเป็นมนุษย์

ส่วนสัตว์โลกที่พ้นโทษทัณฑ์จากอบายภูมิแล้ว ก็มีโอกาสมากลับมากเกิดเป็นมนุษย์อีกเหมือนกัน แต่ทว่ามีความโน้มที่จะได้เกิดในสกุลต่ำ

มนุษย์โลก จึงเป็นเสมือนศูนย์กลางแห่งการทำความดีกรรมชั่วทั้งปวง เนื่องจากมนุษย์มีรูปร่างแข็งแรงทรหดอดทนเหมาะแก่การสร้างกรรมดีทุกรูปแบบ มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีโอกาสฟังพระธรรมเทศนาของพระศาสดาเจ้าโดยตรง หรือจากพุทธสาวก ส่วนเหล่าเทวดา นางฟ้า และสัตว์โลกในอบายไม่มีโอกาสเลย นอกจากนี้โลกนี้ก็ยังเป็นแหล่งพักพิงของสัตว์โลกมากมาย ที่เอื้อให้มนุษย์มีโอกาสสั่งสมบุญด้วยการทำทาน คือ การแบ่งปัน การสงเคราะห์ การบูชาบุคคลที่ควรบูชา การถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ และทักษิณะบุคคล ตลอดจนการแสดงความ

เข้าใจ

กตัญญูต่อมารดา บิดา ครูอาจารย์

ใครก็ตามที่มีปัญญา คือ มีสัมมาทิฐิทั้ง ๘ ประการดังกล่าวมาแล้ว เป็นอย่างน้อย รู้จักสังสมบุญไว้มากๆ งดเว้นจากบาปทั้งปวง เมื่อหมดอายุขัย ละโลกนี้ไปแล้วก็มีโอกาสเดินทางไปรับรางวัล คือ เสวยผลบุญในสุคติโลกสวรรค์ซ้ำอีก เป็นวงจรไม่รู้จบ

สำหรับผู้ที่พ้นโทษมาจากอบาย ถ้าได้มาเกิดเป็นคนอีก แม้จะมีแนวโน้มว่าจะได้เกิดในสกุลต่ำ แต่ถ้ามีโอกาสพบกัลยาณมิตร ซึ่งอาจเป็นครูอาจารย์ หรือพระภิกษุสงฆ์ คอยชี้แนะ สั่งสอนอบรมสัมมาทิฐิทั้ง ๘ ประการนี้ให้ ก็จะสามารถทำบุญทำทาน และสั่งสมกรรมดีเป็นบุญสั่งสมไว้ในใจอยู่เรื่อยๆ โดยไม่ข้องแวะกับการทำกรรมชั่ว ก่อบาปอกุศลใดๆ ก็สามารถเอาตัวรอดได้ คือเมื่อละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมไปเสวยสุขอยู่ในสุคติโลกสวรรค์ เพราะเหตุนี้ โลกมนุษย์จึงถือว่าเป็น แดนสุคติ

ใครก็ตามที่โชคดีได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ไม่ว่าจะเกิดในสกุลสูงหรือต่ำ หรือ พิกลพิการ อย่างไรก็ตาม พึงพยายามแสวงหากัลยาณมิตร เพื่อให้ท่าน แนะนำอบรมศีลธรรม ก็จะมีโอกาสสั่งสมบุญตลอดชีวิต เพื่อไม่ต้องย้อนกลับไปรับโทษทัณฑ์อันหฤโหด สุดแสนยาวนานในอบายอีก

สาเหตุที่คนเราประมาท

ความประมาท คืออะไร

คำว่า “ประมาท” โดยรูปศัพท์หมายถึง ความเป็นอยู่อย่างขาดสติ ความปล่อยปละละเลย อันเป็นเหตุให้คนเราทำความผิดพลาดเสียหาย

เข้าใจ

ตลอดจนละเลยโอกาสที่จะทำเหตุแห่งความดี และความเจริญ

สำหรับ “ประมาท” ที่ใช้ในทางธรรม โดยทั่วไปจะหมายถึง การไม่สนใจใฝ่รู้ธรรมอย่างจริงจัง อันเป็นเหตุให้คนเราประพฤติดีศีล ผิดธรรมตกอยู่ใต้อำนาจกิเลส เห็นผิดเป็นชอบด้วยประการต่างๆ คือเป็นมิจฉาทิฏฐินั่นเอง

ได้กล่าวแล้วว่าบรรดาโอปปาติกะ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์นรก) เมื่อการถูกลงโทษทัณฑ์ในนรกจบสิ้นลง ก็จะมีจิตจากนรกไปเกิดมีชีวิตใหม่ แม้โทษทัณฑ์ในนรกจะจบสิ้นแล้ว แต่ก็จบเฉพาะกรรมหนักเท่านั้น ยังมีเศษกรรมหลงเหลือติดอยู่มากบ้างน้อยบ้าง ทำนองเดียวกับมือที่เปื้อนอาคม แม้ล้างน้ำแล้ว ก็ยังมีกลิ่นเหม็นติดอยู่

ในบรรดาสัตว์โลกที่จิตจากนรกที่มีเศษกรรมติดอยู่มาก ก็จะไปถือกำเนิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ส่วนพวกที่มีเศษกรรมเหลืออยู่น้อย ก็จะไปถือกำเนิดเป็นคนทุพพลภาพ บัญญาอ่อน หรือเกิดในสกุลต่ำ ยากจน ชนแค้น รูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ ขี้ริ้วขี้เหร่ ฯลฯ หรือในบรรดาสัตว์โลกที่สั่งสมบุญกุศลไว้มาก ได้ไปถือกำเนิดแบบโอปปาติกะอยู่ในโลกสวรรค์ เมื่อหมดบุญจากสวรรค์แล้ว ก็จุติลงมาเกิดในโลกมนุษย์ ในตระกูลสูง เป็นผู้มีโอกาสดีในสังคม

กลไกแห่งการเวียนว่ายตายเกิดดังกล่าว มนุษย์โดยทั่วไปไม่สามารถรู้เห็นได้ด้วยตาของตนเอง ทำให้ไม่สามารถเห็นวงจรที่ครบสมบูรณ์ทั้งฝ่ายกรรมดีและกรรมชั่ว แม้จะมีผู้หวังดีหรือมีกัลยาณมิตรมาบอกเล่าก็ไม่เชื่อ (บางคนที่มีสติปัญญาก็พยายามหาวิธีพิสูจน์ ด้วย

เข้าใจ

การศึกษาและปฏิบัติธรรม) บางคนที่หัวก้าวหน้าแต่หลงตนว่าเป็นคนเก่ง ก็นำวิธีการทดลองในห้องวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ แน่นอนเขาย่อมไม่พบความจริง(เนื่องจากวิธีการทดลองเช่นนั้นใช้ไม่ได้กับกลไกแห่งวงจรของกิเลส กรรม และวิบาก) เมื่อไม่พบความจริงก็ไม่ยอมเชื่อ แต่แท้ที่จริงผู้คนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้พยายามหาทางพิสูจน์อะไรทั้งสิ้น คิดแค่เพียงว่าเมื่อไม่รู้ไม่เห็นก็ไม่เชื่อ จึงขาดโยนิโสมนสิการ อันเป็นเหตุให้ คิด พุด และทำสิ่งต่างๆ ด้วยความมั่งง่าย ตั้งตนอยู่ในความประมาท ด้วยการประพฤติดิตถิ์ล สร้างกรรมชั่วอยู่เนื่องๆ

กล่าวได้ว่า การเห็นวงจรแห่งกรรมดีและกรรมชั่วไม่ครบบริบูรณ์นั่นเอง ที่ทำให้คนเรายังตั้งอยู่ในความประมาท มีพฤติกรรมเป็นคนมีฉันทิฏฐิกันเต็มบ้าน เต็มเมืองและเต็มโลก เข้าลักษณะตัวเองดกนรกคนเดียวไม่พอ ยังจะดึงคนอื่นๆ ให้ตกตามไปอีกด้วย

เพชรในดวงใจ

ได้กล่าวแล้วว่า มีสมณพราหมณ์ และบุคคลที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบ สามารถรู้เห็นการถือกำเนิดแบบโอปปาติกะ นั่นคือสามารถรู้เห็นวงจรที่สมบูรณ์แห่งกลไกการทำงาน หรือการออกผลของทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ทำให้เกิดปัญญา และความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องโลก และความเป็นไปของชีวิตตามเป็นจริง เพราะฉะนั้น ใครก็ตามที่สนใจใฝ่รู้วงจรที่สมบูรณ์แห่งการออกผลของกรรม ดังเช่นสมณพราหมณ์ และบุคคลที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบดังกล่าว ก็ย่อมสามารถฝึกฝนตนเองให้เกิดปัญญารู้แจ้งเช่นนั้นได้เหมือนกัน

เข้าใจ

ทำไมคนเราจึงจำเป็นต้องมีปัญญารู้แจ้งเช่นนั้น

ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้ตั้งตนอยู่ในความประมาท ประพัตติตนทุศีล ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่เสี่ยงคุกตะรางเท่านั้น ยังเสี่ยงต่ออนรกอีกด้วย

จะต้องทำอย่างไรปัญญารู้แจ้งจึงจะเกิดขึ้น

โดยหลักการก็คือ การทำให้ผ่องใสยิ่งๆ ขึ้นไป เนื่องจากใจคนเราตั้งแต่เกิดมาเป็นทารกแตกต่างจากสัตว์ดิรัจฉานอย่างมาก คือใสเหมือนเพชร และมีความสว่างอยู่ในตัวเหมือนดาวฤกษ์ ดังที่ท่านกล่าวกันว่าประภัสสรตามธรรมชาติอยู่แล้ว แต่เมื่อไม่ได้รับการฝึกอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ครั้นนานไป ใจที่เคยใสสว่างก็จะกลับกลายเป็นใจที่มีตมิดด้วยอำนาจกิเลส ดังนั้นถ้ารู้จักวิธีและขจัดปัดเป่ากิเลสออกไป ใจก็จะกลับใสเหมือนเดิม หรือยิ่งกว่าเดิม เสมือนหนึ่งมีเพชรอยู่ในดวงใจ

ใจคนเราจะผ่องใสได้จะต้องเริ่มจาก ๑) ละชั่วทั้งปวง ๒) ทำความดีให้ถึงพร้อม และ ๓) ทำใจให้หยุดนิ่งอยู่ภายใน

การละชั่วทั้งปวง ก็คืองดเว้นกรรมชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ ในขั้นต้นก็ละชั่ว ด้วยการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์

การทำความดีให้ถึงพร้อมนั้นมีขอบข่ายกว้างขวางมาก นับตั้งแต่การทำทานในลักษณะแบ่งปัน ในลักษณะสังคมสงเคราะห์ การสักการะบูชาบุคคลที่ควรบูชา การถวายทานแก่สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ การแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการี ด้วยการเอาใจใส่รับใช้เลี้ยงดูเป็นอย่างดี ตลอดถึงการศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระ

เข้าใจ

สัมมาสัมพุทธเจ้า มีเรื่องกฎแห่งกรรมเป็นเอก

เมื่อละชั่วทั้งปวงแล้ว ทำความดีให้ถึงพร้อมแล้ว ก็ทำภาวนาให้ ยิ่งๆ ขึ้นไป จนกระทั่งใจหยุดนิ่ง ใจก็จะผ่องใสไปตามลำดับๆ

เมื่อใจผ่องใสเต็มที่ ใจก็จะสว่างโพลงทำให้สามารถเห็นวงจรแห่งการทำงานของทั้งกรรมดีและกรรมชั่วได้อย่างสมบูรณ์ชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้แจ้งเรื่องสัตว์ผู้เกิดขึ้น หรือโอปปาติกะตามเป็นจริง

คุณประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องโอปปาติกะ

ทำไมคนเราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องโอปปาติกะ

มีเหตุผลอยู่หลายประการ ที่คนเราทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องโอปปาติกะ แต่เหตุผลสำคัญยิ่งมีอยู่ ๒ ประการ คือ

๑) ความรู้เรื่องนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหิริโอตตปปะ คือทำให้เกิดความอายบาปกลัววิบากของบาปขึ้นในใจ ในที่สุดก็จะทำให้ไม่ยอมทำชั่วใดๆ แม้มีโอกาสและไม่มีใครรู้เห็นเป็นพยาน

๒) ความรู้เรื่องนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการพัฒนากำลังใจในการสร้างบุญกุศลของคนเรา ในที่สุดก็จะตั้งใจสร้างบุญบารมี เพื่อกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป จะได้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด บรรลุมรรคผลนิพพาน

หิริโอตตปปะเสมือนห้ามล้อที่ทรงประสิทธิภาพ

ยานพาหนะต่างๆ เช่น รถยนต์ ขณะที่แล่นไปตามท้องถนนด้วย

เข้าใจ

ความเร็วสูง หากมีเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้นขวางหน้ากะทันหัน บั๊จจัยสำคัญยิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้ขับแต่ละคน สามารถควบคุมรถยนต์แต่ละคันให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุได้ ก็คือ ห้ามล้อที่ทรงประสิทธิภาพ หากไม่แล้วการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน จะต้องเกิดขึ้นเป็นโศกนาฏกรรมอย่างไม่มีทางเลี่ยงได้เลย

ข้อนี้ฉันใด หิริโอดตปปะก็ฉันนั้น คือจะทำหน้าที่เสมือนห้ามล้อสะกดคนเราให้หยุดนิ่ง ไม่ก้าวล่วงไปทำบาปทำชั่ว เมื่อถูกบีบคั้น หรือถูกยั่วยุจากสภาพเหตุการณ์แวดล้อมต่างๆ

การทำหน้าที่ของหิริโอดตปปะ

หิริโอดตปปะมีกระบวนการสะกดใจคนเราไม่ให้ทำชั่วได้อย่างไร

การทำหน้าที่ของหิริโอดตปปะ อาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑) ในกรณีที่ถูกรบีบคั้นจากภายนอก การที่เราอยู่ในสังคม ต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมธุรกิจและการเมือง ย่อมมีโอกาสที่คนเราจะขัดใจกัน ขัดผลประโยชน์กัน อิจฉาริษยากัน เป็นคู่แข่งชิงดีชิงเด่นกัน ถ้าเราต้องพบเจอเกี่ยวข้องกับคนพาล ก็อาจมีการวิวาทบาดหมางกันรุนแรงถึงขั้นทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สินกัน

ใครก็ตามที่มีหิริโอดตปปะ เมื่อต้องประสบกับความทุกข์ความเดือดร้อน ทั้งกายและใจอย่างแสนสาหัสจากการกระทำของคู่พิพาทที่เป็นคนพาล เช่น บิดา หรือบุตรของเขา ถูกคู่พิพาทฆ่าตาย สิ่งแรกที่เขาจะต้องทำให้ได้ คือ อดทน ไม่ตอบโต้ด้วยวิธีการรุนแรง ชนิดตาต่อตา ฟันต่อฟัน แต่เขาจะคิดหาทางแก้ไขปัญหาวัยสันติวิธี ทั้งนี้เพราะ

เข้าใจ

เขารู้ดีว่า การตอบโต้ด้วยวิธีรุนแรงถึงขั้นผิดศีล เช่น ฆ่าหรือสังฆ่า คู่พิพาทเป็นการแก้แค้น ฯลฯ เขาจะต้องถูกลงโทษทัณฑ์ในอบายหลังจากโลกนี้ไปแล้ว (แม้ในโลกนี้ก็ยากที่จะรอดพ้นมือกฎหมาย) อย่างสุดแสนหฤโหดยิ่งกว่า และเป็นระยะยาวนานกว่าที่เขาได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของคู่พิพาทนับด้วยแสนเท่าล้านเท่าทีเดียว ทั้งนี้เพราะกรรมวิธีลงโทษในอบายนั้นโหดเหี้ยม และวิตรรกะเกินกว่ามนุษย์และเทคโนโลยีใดๆ จะทำได้ อีกทั้งระยะเวลาทรมานทุกข์ในอบายก็แสนยาวนานเทียบกับโลกมนุษย์ไม่ได้เลย

๒) ในกรณีที่ถูกรังแกหรือเฝ้าหวาดจากภายนอก ดังเช่นสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยอบายมุขต่างๆ เคลื่อนเมือง ใครก็ตามที่มีหิริ โอตตปปะเขาก็จะสามารถสะกดตนเองได้ ไม่ให้ตกอยู่ใต้กิเลสที่มา้วยุเฝ้าหวาด เพราะเขารู้ดีว่าความสนุกสนาน อันเกิดจากอบายมุขต่างๆ เป็นเพียงความเพลิดเพลินชั่วครู่ชั่วยาม ชั่วร้ายกว่านั้น อบายมุขเหล่านี้ถมเท่าไรก็ไม่มีวันเต็ม ถ้าเขาถลံตัวเข้าไปพัวพัน ก็จะมีความชั่วอย่างอื่นตามมาอีก ถ้าเขาไม่สามารถหักห้ามใจ การประพฤติดุศีลก็จะตามมา นั่นคือ มีแนวโน้มที่จะไปสู่ทุกติ อย่างว่าต้องถึงขนาดตกนรกเลย แค่เพียงต้องเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ก็กลัวจนขนพองสยองเกล้าแล้ว เมื่อคิดได้ดังนี้ เขาก็สามารถห้ามตนเอง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข และกรรมชั่วต่างๆ ได้สำเร็จ

ทั้ง ๒ กรณี คือ การทำหน้าที่ของหิริโอตตปปะ ซึ่งพัฒนามาจากความรู้เรื่องโอปปาติกะ

เข้าใจ

ความรู้เรื่องโอปปาติกะมีคุณูปการต่อการสั่งสมบุญ

ความรู้เรื่องโอปปาติกะจะช่วยส่งเสริมให้คนเราเกิดกำลังใจทุ่มเท
สร้างบุญได้อย่างไร

ความรู้เรื่องโอปปาติกะภาคสวดติ จะเอื้ออำนวยให้คนเราดำเนิน
ชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท คือ นอกจากจะตั้งใจเว้นขาดจากกรรมชั่วแล้ว
ยังมุ่งมั่นสร้างแต่กรรมดี และทุ่มเททำให้ผ่องใสอีกด้วย

ทั้งนี้เพราะได้เรียนรู้แล้วว่า ความสุขในโลกมนุษย์อันเกิดจาก
ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุขอันเกิดจากกามคุณ คือ รูป รส กลิ่น เสียง
สัมผัสแม้จะยาวนานกี่วัน กี่เดือน กี่ปี ไม่ว่าจะได้มาจากการเป็นพระราช
พระเจ้าจักรพรรดิ หรือมหาเศรษฐี หรือจะเป็นความสุขที่เลอเลิศวิเศษ
สุดได้มาจากวิธีใดๆ ก็ตาม ก็ไม่ถึงหนึ่งในล้านส่วนเมื่อเทียบกับทิพย์สุข
ในสรวงสวรรค์

ความรู้ความเข้าใจเช่นนี้ ย่อมเป็นกำลังใจอย่างใหญ่หลวง ให้
คนเราดำเนินชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท คือ เว้นขาดจากกรรมชั่วทั้งปวง
เช่น ไม่ทำผิดศีล ไม่เกี่ยวข้องอบายมุข ไม่คอรัปชั่น ไม่ทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพล
มีมือเปื้อนเลือด ฯลฯ แต่ทว่ามุ่งมั่นทำแต่กรรมดี ไม่ว่าจะมิช้องทาง
การทำความดีอะไรก็ตาม มากน้อยเพียงไรก็ตาม เป็นต้องรีบขวนขวาย
ไปสร้างบุญกุศลนั้นอย่างรวดเร็ว ไม่รีรอและไม่ลังเล แต่จะทุ่มเททำอย่าง
เต็มกำลัง ทั้งกำลังใจทรัพย์ กำลังกาย กำลังสติปัญญา ตลอดจนกำลังใจพวก
พ้องญาติมิตร

แม้ในบางครั้งจะพบอุปสรรคขัดขวางมากมายเพียงใด ก็ไม่ย่อท้อ

เข้าใจ

ไม่ทอดถอนใจ แต่จะพยายามหาวิธีฟันฝ่าอุปสรรคนั้นๆ โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ทำความดีไม่หวั่นไหว เพราะตระหนักดีว่าความดีที่ตนทำแล้วในโลกนี้ จะส่งผลให้ประสบสุขอันประณีตยาวนานหลายล้านๆ ปี ปี สุดจะนับจะประมาณในสรวงสวรรค์

โดยสรุปก็คือ ความรู้ในเรื่องโอปปาติกะ จะทำให้คนเราสอนตัวเองได้ว่า

ความชั่วแม้เพียงน้อยนิด ก็มีสิทธิไปนรก

แต่ความดีที่เราทำแม้น้อยนิด ก็มีสิทธิไปสวรรค์เสมอ

ใครก็ตามที่เห็นว่า “สัตว์ผุดขึ้นเกิดมี (จริง)” ความเห็นของเขาถือว่าเป็น “สัมมาทิฐิ” ในทำนองตรงข้าม ใครก็ตามที่เห็นว่า “สัตว์ผุดเกิดขึ้นไม่มี (จริง)” ความเห็นของเขาถือว่าเป็น “มิฉนาทิฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิอันดับที่ ๔ : ที่ว่าโอปปาติกะหรือสัตว์ผุดเกิดขึ้นมี คือ โอปปาติกะมีจริง นรกและสวรรค์ซึ่งเป็นที่เกิดที่อยู่ของเหล่าโอปปาติกะก็มีจริง ทั้งนรกและสวรรค์ต่างอยู่พ้นจากโลกมนุษย์และสายตามนุษย์ แต่ยังไม่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ไม่พ้นจากอำนาจกิเลส และไม่พ้นทุกข์ ถือว่าเป็นสัตว์โลกอีกประเภทหนึ่ง ที่ยังตกอยู่ในความประมาท

เข้าใจ

๑๐. ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ว่า มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งโลกนี้โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งตาม

สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งโลกนี้โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง หมายถึงใคร และท่านมีความสามารถเช่นนั้นได้อย่างไร

ประการแรก สมณพราหมณ์ท่านนั้น ๆ ย่อมหมายถึงพระอรหันต์

ประการที่สอง ความรู้แจ้งเรื่องโลกนี้โลกหน้า ย่อมหมายถึงความรู้แจ้งในสังสารวัฏ คือการเวียนว่ายตายเกิดนั่นเอง

ประการที่สาม สาเหตุที่ท่านมีปัญญาวิเศษสามารถรู้แจ้งโลกนี้โลกหน้าได้ ก็เพราะท่านตั้งใจทุ่มเทประพฤติดีปฏิบัติชอบ ด้วยการละกรรมชั่วทั้งปวง ทำกรรมดีให้ถึงพร้อม และทำใจให้ผ่องใสอย่างไม่ลดละ เมื่อใจของท่านผ่องใสถึงขั้นสว่างโพลง เกิดทิพยจักขุตลอดจนธรรมจักขุ หรือญาณทัสสนะไปตามลำดับๆ ท่านก็สามารถเห็นแจ้งรู้แจ้งโลกนี้โลกหน้าได้ ตามความเป็นจริง ตลอดจนรู้เห็นวิธีฝึกอบรมตนให้พ้นจากสังสารวัฏชัดเจนยิ่งขึ้น หลังจากท่านพากเพียรกลั่นใจของท่านให้ผ่องใสหมดจดยิ่งขึ้นไปไม่เลิกลา ในที่สุดก็หมดกิเลสโดยเด็ดขาด บรรลุสภาวะที่เรียกว่า อรหัตผลเป็น “พระอรหันต์” มีแต่ความสุขอย่างยิ่งไม่ต้องเวียนว่ายในวัฏสงสารอีกต่อไป

จากถ้อยคำที่ว่า “ชนิดที่ทำให้แจ้งโลกนี้โลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง” อาจจะมีความหมายเป็น ๒ นัย คือ

เข้าใจ

นัยที่ ๑ ทำให้แจ้งได้โดยไม่ต้องมีครูอาจารย์เลย ในกรณีนี้ สมณพราหมณ์ ผู้ประพตติปฏิบัติชอบท่านนั้นๆ ย่อมหมายถึงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ซึ่งทรงมาบังเกิดในโลกมนุษย์ แต่ละยุคละสมัย และแต่ละยุคก็จะมีเพียงพระองค์เดียว

นัยที่ ๒ ทำให้แจ้งโดยมีครูอาจารย์สอนให้ แต่ก็ต้องประพตติดีปฏิบัติชอบด้วยตนเอง จึงจะรู้แจ้งเห็นแจ้งได้ ในกรณีนี้สมณพราหมณ์ ผู้ประพตติดีปฏิบัติชอบท่านนั้นๆ ย่อมหมายถึงพระอรหันต์ทั้งปวงมีจำนวนมาก ซึ่งเป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในแต่ละยุคนั้นเอง

เนื่องจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ตรัสเทศนาเรื่องนี้เอง ประการหนึ่ง อีกทั้งบรรดาพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ก็ล้วนเป็นกำลังสำคัญ ในการประกาศพระศาสนาได้ช่วยพระพุทธรองค์สั่งสอนชาวโลก ด้วยกันทั้งสิ้น อีกประการหนึ่ง

เพราะฉะนั้น สมณพราหมณ์ ในความเห็นข้อนี้ พระพุทธรองค์คงมิได้เจาะจงว่าหมายถึงพระองค์เองโดยเฉพาะ แต่ทว่า หมายถึงพระองค์เองผู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมทั้งพระอรหันตเจ้าทั้งหลายด้วย

พระพุทธรองค์ เมื่อทรงรู้แจ้งเห็นแจ้งโลกนี้โลกหน้าแล้ว ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ จึงทรงให้พระอรหันตสาวกทั้งหลายนำความรู้จากประสบการณ์ของตนมาสอนชาวโลกให้รู้แจ้งตามด้วย เพื่อจะได้สามารถพาตนให้พ้นจากสังสารวัฏ ซึ่งเปรียบเสมือนคุกมหึมา ที่ขังสัตว์โลกอยู่ในวงจร แห่งกิเลส กรรม วิบาก อันหาจุดจบมิได้นี้

เข้าไปสนใจ

ผู้มีปัญญาต้องแสวงหากัลยาณมิตร

ถ้าท่านผู้อ่านได้ศึกษาเรื่องราวในสมัยพุทธกาล ก็จะได้พบว่าในสมัยนั้นมีนักคิด นักปรัชญา ที่ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องโลกและชีวิตอยู่มากมาย แต่ไม่ปรากฏว่ามีนักคิดหรือนักปรัชญาคอนใด สำนักใดรู้แจ้งเห็นแจ้งเรื่องกฎแห่งกรรม เรื่องโลกนี้-โลกหน้า เรื่องนรก-สวรรค์ ตลอดจนเรื่องโอปปาติกะ รวมทั้งมรรคผลนิพพานชัดเจนสักท่านเดียว

เพราะไม่รู้แจ้งเห็นแจ้งตามจริง นักคิดทั้งหลายซึ่งตั้งตัวเป็นครูบาอาจารย์ต่างก็มีคำสอนตรงกันข้ามกับพระพุทธศาสนาซึ่งท่านผู้อ่านจะได้เห็นจากคำสอนอันเป็นมัจฉาทิฎฐิทั้ง ๙ ประการที่ผ่านมานั้น ในเมื่อครูบาอาจารย์เป็นมัจฉาทิฎฐิเสียแล้ว จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าสานุศิษย์จะไม่เป็นมัจฉาทิฎฐิตามไปด้วย ชำร่ายศิษย์บางคนยังอาจเป็นมัจฉาทิฎฐิติ่งยิ่งกว่าอาจารย์เสียอีก

พระพุทธองค์ทรงมีวัตถุประสงค์สิ่งใด จึงตรัสเทศนาความเห็นอันดับที่ ๑๐ นี้

จากการวิเคราะห์ความเห็นอันดับที่ ๑๐ นี้มาตั้งแต่ต้น อาจสรุปได้ว่า พุทธประสงค์ในการตรัสเทศนาอันดับที่ ๑๐ ที่สำคัญก็คือ

๑) บุคคลที่รู้แจ้ง โลกนี้-โลกหน้า (สังสารวัฏ) นั้นมีอยู่จริงในโลกนี้ ไม่ใช่มีแต่่นักคิดนักวิจารณ์เช่นเดียวกับเขาเหล่านั้นเท่านั้น

๒) บุคคลที่รู้แจ้งเช่นนี้โดยทั่วไปแล้วจะต้องเป็นสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ อย่างชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันเท่านั้น (ย่อมมิใช่

เข้าใจ

ผู้ครองเรือน) ซึ่งได้แก่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันตเจ้าทั้งหลายนั่นเอง

๓) บุคคลผู้รู้แจ้งเหล่านี้ ล้วนมีความยินดีและเต็มใจทำหน้าที่ กัลยาณมิตร ชี้นำให้ชาวโลกรู้ตาม และมีกำลังใจปฏิบัติตาม

เนื่องจากท่านมีน้ำใจเปี่ยมล้นด้วยความกรุณา ประารถนาจะช่วย ให้สัตว์พ้นทุกข์ โดยมีได้หวังในลาภ ยศ สรรเสริญ แต่ประการใด

๔) ความรู้แจ้งเห็นแจ้ง มิใช่เป็นความรู้ผูกขาดเฉพาะผู้ใดผู้หนึ่ง แต่มนุษย์ปกติธรรมดาทุกคน เช่น เรา-ท่าน ล้วนมีศักยภาพที่จะ พัฒนาตนให้มีความรู้เช่นนี้ได้

แต่ทว่า ต้อง :-

- มีความเพียรอย่างยิ่งยวดไม่มีย่อหย่อน
- ต้องมีความเข้าใจสัมมาทฤษฎีทั้ง ๙ ข้อ ที่ผ่านมาอย่างถ่องแท้
- ต้องมีครูดี อย่างน้อยที่สุด ผู้เป็นครูของเราต้องรู้แจ้งเห็นแจ้ง ด้วยวิปัสสนาญาณ คือมีทั้งทิพยจักขุและธรรมจักขุในระดับหนึ่ง

เนื่องจากในปัจจุบัน เราไม่มีโอกาสได้พบพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือแม้พระอรหันต์ แต่จะยังมีพระอริยบุคคลที่ทรงภูมิรู้ ภูมิธรรม ประพฤติดีปฏิบัติชอบได้ในระดับหนึ่งอยู่บ้าง เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องแสวงหาครูดีให้พบ แล้วเข้าไปศิโรราบ กราบกรานขอเป็นศิษย์ของท่าน เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้อง จริงจัง

๕) โทษภัยของการไม่ชวนชวายฝึกอบรมตนให้รู้แจ้งเห็นแจ้ง ก็คือ เราจะถูกระเบิดโลกาภิวัตน์ ดึงดูดเข้าไปอยู่ในวังวนของสังคมบริโภค

เข้าใจ

นิยมและวัตถุนิยม จนหมดโอกาสสร้างเฉพาะกรรมดี เพราะถูกอำนาจกิเลสบีบคั้นให้ทำกรรมชั่วโดยไม่รู้สึกอาย ไม่รู้สึกกลัว จิตใจก็ไม่ผ่องใส เพราะถูกอำนาจกิเลสครอบงำจนมืดมิดและเศร้าหมอง แนนอนเหลือเกิน เมื่อถึงเวลาละโลก ย่อมมีทุกติเป็นที่ไป ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า

“เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุกติเป็นอันหวังได้
เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง สุกติเป็นอันหวังได้” ^{๒๑}

เพราะฉะนั้นการมีกัลยาณมิตรเป็นครูดี จะช่วยให้เรามีความเข้าใจสัมมาทิฐิทุกข้ออย่างถูกต้องถ่องแท้ ยิ่งกว่านั้นก็จะเข้าใจต่อไปอีกด้วยว่า คนเราทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นเวียนมาจากสวรรค์หรือนรกก็ตาม ล้วนเกิดมาเพื่อสร้างกรรมดีหรือบุญบารมีเท่านั้น เพราะโลกมนุษย์คือสุคติและศูนย์กลางแห่งการสร้างบารมีอย่างแท้จริง มิใช่เพื่อสร้างอำนาจอิทธิพล เป็นอณาภลระดับชาติ ระดับโลก หรือความชั่วร้ายอื่นใด

ปัจจัยส่งเสริมกำลังใจนักสร้างบารมี

อย่างไร นักสร้างบารมีจึงจะมีกำลังใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ
ถดถอย

เพื่อเป็นการสร้างเสริมกำลังใจให้เข้มแข็งอยู่เสมอ ไม่ย่อท้อถดถอยต่อการสร้างบารมีของตน นักสร้างบารมีต้องรู้จักสร้างเสริมเพิ่มพูนกำลังใจ และเป็นกัลยาณมิตรให้แก่ตน ด้วยการตรองให้ตระหนักถึงความมีโชคอย่างยิ่งของตนเองในชาตินี้คือ

^{๒๑} วัตถุนิยม ม. ม. มก. ๑๗/๔๒/๔๓๓

เข้าไม่ถึงใจ

๑. ตนเองเกิดถูกยุค เพราะบางยุคบางสมัยโลกก็กว้างจากพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า สัตว์โลกยุคนั้นๆ ก็ไม่มีโอกาสเรียนรู้ธรรมะอันประเสริฐ แม้เพียงสัมมาทิฐิข้อต้นๆ ก็ไม่รู้ ต้องถือเป็นโชคดียิ่งยิ่งของพวกเราที่ได้เกิดในยุคที่แม้พระองค์จะดับขันธปรินิพพานแล้ว แต่คำสอนของพระองค์ยังหลงเหลืออยู่ถึงจนปัจจุบัน

๒. ตนเองเกิดถูกประเทศ การที่พวกเราเกิดในดินแดนพระพุทธศาสนาก็นับว่าเป็นโชคอย่างยิ่งของเรา เพราะถ้าเกิดในดินแดนที่พระพุทธศาสนาแผ่ไปไม่ถึง ไม่มีศาสนา หรือมีศาสนาอื่น เราก็คงไม่มีโอกาสได้เรียนรู้พระธรรมอันประเสริฐ หรือแม้สนใจอยากเรียนรู้ก็อาจถูกสั่งห้ามหรือถูกลงโทษทัณฑ์

๓. ตนเองเกิดถูกตระกูล จงภูมิใจที่เราได้เกิดในตระกูลสัมมาทิฐิ ไม่ถูกปลูกฝัง ด้วยคำสอนผิดๆ บิดเบือนจากคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ยอมให้ทำอาชีพผิดๆ เป็นต้น มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เป็นสัมมาทิฐิ ตั้งใจสอนให้ลูกหลานเช่นเรา รู้จัก บาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ ไม่ปล่อยปละละเลย ให้เราดกอยู่ในปลักแห่งความชั่ว ถึงแม้ความข่มงวดกดขี่ จะทำให้เรารู้สึกขัดเคืองใจบ้าง หรือแม้ท่านจะไม่มีมรดกมอบให้เรา ก็ต้องถือว่าท่านมีพระคุณต่อเรามากแล้ว

๔. ตนเองเกิดเป็นคนมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ จงภูมิใจในความมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ เพราะทำให้เราสามารถศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจตนเอง มิให้ตกต่ำมืดมิดด้วยอำนาจกิเลสมาได้จนถึงบัดนี้

เข้ามายุ่ง

อย่างไรก็ตาม สำหรับท่านที่กายทพพลาพ แต่จิตใจและสติปัญญาเป็นปกติ ก็พึงอย่าน้อยอกน้อยใจในความโชคร้ายของตน แต่ต้องรีบชวนชวาศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวไปสู่โลกหน้าอันสวยงามเรื่องรองที่รออยู่

ความฉลาดในการเลือกตรงตามแนวทางทั้ง ๔ ประการเหล่านี้จะเป็นกำลังใจให้เราเกิดความทรรอดทน และสามารถพากเพียรสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้น อย่างไม่ลดละต่อไป

ใครก็ตามที่เห็นว่า ในโลกนี้มีสมณพราหมณ์ ผู้ประพตติดี ประพตติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความรู้ยิ่งเอง แล้วประกาศโลกนี้โลกหน้ามีอยู่จริง ความเห็นของเขาถือว่าเป็น “สัมมาทิฏฐิ” ส่วนผู้ที่มีความเห็นตรงข้าม ความเห็นของเขาถือว่าเป็น “มิจฉาทิฏฐิ”

สรุป

สาระสำคัญของสัมมาทิฏฐิ อันดับที่ ๑๐ : ที่ว่าในโลกนี้มีสมณพราหมณ์ผู้ประพตติดีประพตติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความรู้ยิ่งเอง แล้วประกาศโลกนี้โลกหน้ามี หมายความว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนพระอรหันตเจ้า ผู้สามารถรู้แจ้งเห็นแจ้งโลกนี้โลกหน้า ด้วยวิริยอุตสาหะยิ่งของท่านเอง มีจริง ท่านเหล่านั้นเปี่ยมล้นด้วยมหากรุณาได้สละชีวิตบำเพ็ญตนเป็นกัลยาณมิตรให้แก่ชาวโลกเสมอมา

สรุปความเห็นที่จัดเป็นสัมมาทิฏฐิ และมิจฉาทิฏฐิ

ขณะนี้ท่านผู้อ่านก็ได้ทราบถึงสัมมาทิฏฐิ และมิจฉาทิฏฐิอย่างละ

เข้าใจ

๑๐ ประการแล้ว ซึ่งสามารถแสดงเปรียบเทียบกันด้วยสำนวนในพระ
สุตตันตปิฎก ดังนี้

สัมมาทิฐิ ๑๐	มิจฉาทิฐิ ๑๐
๑) ทานที่ให้แล้วมีผล	๑) ทานที่ให้แล้วไม่มีผล
๒) ยัญที่บูชาแล้วมีผล	๒) ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล
๓) การเซ่นสรวงมีผล	๓) การเซ่นสรวงไม่มีผล
๔) ผลคือวิบากของกรรมที่ทำดี และทำชั่วมี	๔) ผลคือวิบากของกรรมที่ทำดี และทำชั่วไม่มี
๕) โลกนี้มี	๕) โลกนี้ไม่มี
๖) โลกหน้ามี	๖) โลกหน้าไม่มี
๗) มารดามี	๗) มารดาไม่มี
๘) บิดามี	๘) บิดาไม่มี
๙) สัตว์ที่หุดขึ้นเกิดมี	๙) สัตว์ที่หุดขึ้นเกิดไม่มี
๑๐) ในโลกนี้มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติ ดีปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความ รู้อย่างเอง แล้วประกาศโลกนี้และโลกหน้า	๑๐) ในโลกนี้ไม่มีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติ ดีปฏิบัติชอบ ชนิดที่ทำให้แจ้งด้วยความ รู้อย่างเอง แล้วประกาศโลกนี้และโลกหน้า

เข้าใจ

กลุ่มบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างกัน

ความเห็นที่แตกต่างกันของผู้คน มีอยู่เพียง ๑๐ ประการ ดังกล่าว
เท่านั้นหรือ

แท้ที่จริงมีมากกว่านี้ ทั้งในกลุ่มที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ และสัมมาทิฎฐิ
ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละคนมีความสนใจเฉพาะเรื่องแตกต่างกัน โดยเหตุนี้
จึงปรากฏในบางพระสูตรว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแบ่งกลุ่มบุคคล
ทั้งที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ และสัมมาทิฎฐิอีกลักษณะหนึ่ง คือแบ่งออกเป็น ๖
กลุ่ม โดยจัดเข้าคู่กันได้เป็น ๓ คู่ดังนี้

มิจฉาทิฎฐิ	สัมมาทิฎฐิ
กลุ่มที่ ๑ มีความเห็นว่า ผลของกรรม ไม่มี ใจไม่มี กลุ่มนี้หลงถือว่าตนเป็นพวก หัวก้าวหน้า ช่างคิดหาเหตุผล แต่ทว่าต่อวัน ทำตัวเป็นข้าศึกต่อพระอรหันต์ มีความ เห็นเป็นมิจฉาทิฎฐิ ๑๐ ประการ ดังกล่าว แล้ว ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “นัตถิกทิฎฐิ”	กลุ่มที่ ๑ มีความเห็นว่า ผลของกรรม และใจ“มี” คือน้อมรับพระธรรมคำสั่งสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วตั้งใจ ปฏิบัติตาม มีความเห็นเป็นสัมมาทิฎฐิ ๑๐ ประการ ดังกล่าวแล้ว ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “อัตถิกทิฎฐิ”

เข้าใจ

มิจฉาทิฏฐิ	สัมมาทิฏฐิ
กลุ่มที่ ๒ กลุ่มนี้มีความเห็นว่า บุญและบาปไม่มี คือใครก็ตามที่ทำกรรมดีด้วยตนเอง หรือสั่งให้ผู้อื่นทำ เขาก็ไม่ได้บุญ ตรงกันข้าม ใครก็ตามที่ทำกรรมชั่ว หรือสั่งให้ผู้อื่นทำเขาก็ไม่ได้บาป ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “อภิริยทิฏฐิ”	กลุ่มที่ ๒ ยอมรับว่า บุญและบาปมี จึงไม่ทำกรรมชั่วและไม่สั่งให้ผู้อื่นทำ แต่ทว่าพยายามทำความดีและสนับสนุนให้ผู้อื่นทำด้วย ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “กิริยทิฏฐิ”
กลุ่มที่ ๓ กลุ่มนี้เห็นว่า ไม่มีเหตุปัจจัยที่ทำให้คนเราเศร้าหมองหรือบริสุทธิ์ ทุกข์หรือสุข จึงเห็นว่าชีวิตของคนเราผันแปรไปตามเคราะห์กรรม ความเกิดและภาวะคือชื่อ “ดวง” นั้นเอง จึงไม่คิดพัฒนาตนด้วยกรรมดี ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “อเหตุกทิฏฐิ”	กลุ่มที่ ๓ กลุ่มนี้เห็นว่า มีเหตุปัจจัยที่ทำให้คนเราเศร้าหมองหรือบริสุทธิ์ ทุกข์หรือสุข จึงไม่เชื่อเรื่อง “ดวง” แต่เชื่อว่าการกรรมดีและชั่ว คือเหตุแห่งสุขและทุกข์ตามลำดับ ความเห็นของกลุ่มนี้มีชื่อทางธรรมว่า “เหตุกทิฏฐิ”

เข้าใจ

คนดีต้องเข้าใจทั้งมิจนาทิกุฐิ และสัมมาทิกุฐิ

ทำไมคนเราจึงต้องเรียนรู้เรื่องมิจนาทิกุฐิ และสัมมาทิกุฐิ

เหตุผลสำคัญก็คือ มิจนาทิกุฐิเป็นเหตุให้ใจคนเรามืดมืดด้วยอำนาจกิเลส แล้วผลักดันบีบคั้นให้ก่อกรรมชั่วต่างๆ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดทุกข์ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ในชาตินี้แล้ว ยังจะพาดน และเพื่อนร่วมชาติไปนรกในชาติหน้าอีกด้วย เพราะเหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงแสดงว่า มิจนาทิกุฐินั้นมีโทษยิ่งกว่าอกุศลธรรมใดๆ ดังนี้

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่น
แม้ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่เกิด
ขึ้น หรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไปเหมือน
มิจนาทิกุฐินี้เลย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่น
แม้ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์ทั้งหลายเมื่อแตกกาย
ตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เหมือน
กับมิจนาทิกุฐินี้เลย...”^{๒๘}

เหตุผลสำคัญที่สุดที่ต้องเรียนรู้เรื่องสัมมาทิกุฐิ ก็เพราะจะทำให้
คนเราคิดพัฒนาชีวิต ด้วยการเว้นขาดจากกรรมชั่วโดยเด็ดขาด สร้าง
กรรมดีทุกรูปแบบหากมีโอกาสและทำให้ผ่องใสเป็นสำคัญ สัมมา
ทิกุฐิจึงเปรียบเสมือนแสงเงินแสงทองแห่งชีวิต ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

^{๒๘} อัง. เอก. มก. ๓๓/๑๘๓/๑๘๒

เข้าใจ

“ดูก่อนนิเทศทั้งหลายสิ่งที่เริ่มต้นเป็นนิมิตเบื้องต้น
แห่งดวงอาทิตย์ เมื่อจะอุทัย คือแสงเงินแสงทองฉนั้นใด

ดูก่อนนิเทศทั้งหลาย สิ่งที่เริ่มต้นเป็นนิมิตเบื้องต้น
แห่งกุศลธรรมทั้งหลาย คือสัมมาทิฐิ ฉนั้นนั่นเหมือน
กันแล” ๒๘

สำหรับมิจฉาทิฐิบุคคลในกลุ่มที่ ๒ และที่ ๓ ที่เพิ่มขึ้นนั้น ถ้า
ท่านผู้อ่านพิจารณาอย่างรอบคอบ ก็จะเห็นได้ว่าทั้ง ๒ กลุ่มนี้ไม่เชื่อ
เรื่องกฎแห่งกรรมนั่นเอง

อนึ่ง สิ่งที่จะทำให้คนเราดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง รู้จักพัฒนา
ตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ก็เพราะมีความเห็น
เป็นสัมมาทิฐิ เป็นพื้นฐานเบื้องต้น

ทำไมจึงต้องเรียนรู้เรื่องมิจฉาทิฐิด้วย

มีหลักคิดง่ายๆ ว่า คนที่คุ้นเคยอยู่กับความสกปรก เมื่อมีใครพูด
สรรเสริญความสะอาด เขาก็จะจินตนาการไม่ออกว่า สิ่งที่เราเรียกว่า “ความ
สะอาด” คืออย่างไร มีคุณประโยชน์จริงหรือไม่ประการใด ต่อเมื่อเขา
ได้เห็นทั้ง ๒ สิ่ง คือความสกปรก และความสะอาดเปรียบเทียบกันแล้ว
เขาก็จะร้องอ้อ คือเข้าใจได้ว่า ความสะอาดนี้ช่างมีคุณค่าเหลือหลาย

โดยทำนองเดียวกันการที่บุคคลจะเกิดความเข้าใจสัมมาทิฐิอย่าง
ถ่องแท้ ก็จำเป็นจะต้องเข้าใจเรื่องมิจฉาทิฐิอย่างถ่องแท้ด้วย มิฉะนั้น
ก็ยังไม่ถึงเลสงสัยทั้งคุณของสัมมาทิฐิ ทั้งโทษของมิจฉาทิฐิ ว่าจริง

๒๘ ปุพพังคสูตร อัง. ทสก. มก. ๓๘/๑๒๑/๓๘๓

เข้าใจ

ดังที่ตนได้ยินได้ฟังมาหรือไม่ ซึ่งจะเป็นเหตุให้จิตใจเศร้าหมองไม่ผ่องใส จึงไม่สามารถควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความดีได้อย่างมั่นคง สม่าเสมอ

สัมมาทิฏฐิคือปัญญานำไปสู่การตั้งเป้าหมายชีวิต

บุคคลใดก็ตามที่มีใจผ่องใสสามารถรองรับด้วยปัญญา จนเกิดความเข้าใจสัมมาทิฏฐิ ดังกล่าวแล้วทั้งหมด ย่อมจะเกิดความเข้าใจต่อไปอีกว่า เขาหรือใครๆ ก็ตาม ล้วนเกิดมาเพื่อทำหน้าที่ ๓ ประการ เท่านั้น มิใช่เพื่อสิ่งอื่นใดเลย คือ

- ๑) ละกรรมชั่ว หรือ อกุศลกรรม
- ๒) สร้าง “กรรมดี” หรือ “กุศลกรรม”
- ๓) ทำใจให้ผ่องใส

การครองชีวิตให้มั่นคงแน่วแน่อยู่กับการบำเพ็ญกรรมดีนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ขนาดนักบวชที่มีพระนิพพานเป็นเป้าหมาย ก็ยังมีโอกาสหลงผิด สร้างอกุศลกรรมหนัก ถึงขั้นตกนรกอเวจีได้ ดังกรณีพระเทวทัต เป็นต้น

เพราะฉะนั้น การที่บุคคลจะสามารถประกอบชีวิตให้อยู่ในวิถีทางแห่งสัมมาทิฏฐิ ได้โดยตลอดรอดฝั่ง ไม่ประมาท ไม่พลาดพลั้ง ก็จำเป็นต้องมีการตั้งเป้าหมายชีวิตอย่างรอบคอบเสียก่อน เพื่อความไม่ประมาท แล้วพยายามพัฒนาดน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายชีวิตที่ตั้งไว้นั้น อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามลำดับ

จากพระธรรมเทศนาในหลายพระสูตร และจากการบำเพ็ญประโยชน์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทรงประกาศไว้อย่างชัดเจนว่า

เข้าใจ

พระพุทธองค์ทรงตามสอนสัตว์ทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ปัจจุบัน
ประโยชน์ชาติหน้า และประโยชน์อย่างยิ่ง

จากความรู้เรื่องประโยชน์ทั้ง ๓ นี้ เราอาจนำมาใช้เป็นหลักใน
การตั้งเป้าหมายชีวิต ได้ ๓ ระดับ คือ

๑. เป้าหมายชีวิตระดับต้น เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อให้สามารถ
พึ่งพาตนเองได้ไม่ตกเป็นภาระแก่ใคร ที่เรียกว่า ตั้งฐานะหรือตั้งตัวได้
ด้วยการประกอบอาชีพสุจริต หรืออาชีพถูกต้อง เพื่อเลี้ยงตนเอง
ครอบครัว มารดา บิดา และบริวารให้มีความสุขพอสมควรในชาตินี้
โดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอาชีพทุจริต ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม
จมอยู่ในอบายมุข และอกุศลกรรมทั้งปวง จะเรียกว่าเป็นเป้าหมายชีวิต
ระดับบนดินก็ได้

๒. เป้าหมายชีวิตระดับกลาง เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อให้
ได้โอกาสไปถือกำเนิดในสุคติโลกสวรรค์ หรือโลกหน้าหลังจากตาย
แล้ว บุคคลที่ตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ ต่างรู้แล้วว่า
สัตว์โลกตายแล้วไม่สูญ ยังจะต้องเดินทางต่อไปอีก และรู้ด้วยว่าการ
บำเพ็ญกุศลธรรมทุกรูปแบบ เว้นขาดจากอกุศลกรรมทั้งปวง และทุ่มเท
เวลาเจริญภาวนา เพื่อการทำให้ฝั่งใสเท่านั้น จึงจะมีโอกาสบรรลุ
เป้าหมายระดับกลาง หรือระดับบนฟ้าได้

๓. เป้าหมายชีวิตระดับสูง เป็นเป้าหมายชีวิตเพื่อมุ่งความหลุด
พ้นจากอำนาจของความบีบคั้นของกิเลส หลุดพ้นจากอำนาจของอวิชชา
และพญามารอย่างถาวร ทำให้ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก คือ
บรรลุมรรคผลนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายของสมณพราหมณ์ ผู้ตั้งอยู่ใน

เข้าใจ

โลกุตตรสัมมาทิฐิ ผู้ครองเรือนยากที่จะมีโอกาสบรรลุเป้าหมายระดับสูงนี้ อาจเรียกว่า ระดับเหนือฟ้าก็ได้

ถึงแม้เป้าหมายชีวิตจะมีอยู่ถึง ๓ ระดับ บุคคลก็ควรตั้งเป้าหมายชีวิตทั้ง ๓ ระดับพร้อมกันไป ทั้งนี้เพราะฆราวาสที่ตั้งอยู่ในโลกียสัมมาทิฐิอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ ย่อมมีโอกาสบรรลุเป้าหมายระดับต้นในชาตินี้ และบรรลุเป้าหมายระดับกลางในโลกหน้าเป็นผลพลอยได้

ขณะที่เป็นฆราวาส ถ้ามีความตั้งใจจริงและมีอินทรีย์แก่กล้า^{๗๗} แล้วตัดใจออกบวชเมื่อใดก็ตาม ถ้าได้มีโอกาสพบกัลยาณมิตร เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระอรหันต์ก็อาจบรรลุเป้าหมายชีวิตระดับสูงได้ แม้จะยังไม่หลุดพ้นจากกิเลสอย่างเด็ดขาดในชาตินี้ ก็อาจก้าวขึ้นสู่ความเป็นอริยบุคคลระดับใดระดับหนึ่งได้

เป้าหมายถูกต้องนำไปสู่สันติสุข

ผู้คนโดยทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมบริโภคนิยม ส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายชีวิตมุ่งอยู่ที่ระดับบนดิน คือความมั่งคั่ง ร่ำรวยเป็นสำคัญ สาเหตุที่อยากร่ำรวย ก็เพราะคิดว่า เงินคือพระเจ้าที่สามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ตามปรารถนา ยิ่งได้เห็นคนร่ำรวย ต่างใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย หูหরা สะดวกสบายด้วยประการทั้งปวง ก็ยิ่งอยากเลียนแบบกัน

^{๗๗} อินทรีย์แก่กล้า หมายถึง ใจที่ได้รับการพัฒนามีคุณภาพสูง ซึ่งมีผลให้ ๑) มีศรัทธา คือ เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมอย่างลึกซึ้ง ๒) มีวิริยะ คือมีจิตใจเข้มแข็ง พร้อมที่จะต่อสู้อุปสรรคทั้งมวล ๓) มีสติ คือมีความรู้ตัวเป็นอย่างดี ไม่หลงใหลง่าย ๆ ๔) มีสมาธิ คือมีจิตใจมั่นคง ไม่วอกแวก เมื่อประสบปัญหาต่างๆ ๕) มีปัญญา คือมีความเข้าใจโลกและชีวิตอย่างลึกซึ้ง

เข้าใจ

มากขึ้น

แท้ที่จริงการตั้งเป้าชีวิตดังกล่าว เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตที่แคบ สั้น และเสี่ยงอันตราย เป็นความคิดที่อยู่บนพื้นฐานของมิจฉาทิฐิ ไม่ได้เตรียมพร้อมสำหรับชีวิตหลังความตาย ซึ่งหากประมาทแม้เพียงเล็กน้อยก็มีแต่ตกนรกสถานเดียว เพราะเหตุใด เพราะย่อมมีพฤติกรรมแบบมิจฉาทิฐินั่นเอง

เพราะเหตุนี้การตั้งเป้าหมายชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตั้งให้ถูกต้อง สัมมาทิฐิบุคคลเท่านั้นจึงจะมีปัญญาตั้งเป้าหมายชีวิตได้ถูกต้องตามแบบเป้าหมายชีวิตทั้ง ๓ ระดับดังกล่าวแล้ว ในเวลาเดียวกัน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา

ศาสนาแห่งปัญญา หมายถึงอะไร

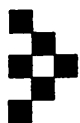
ศาสนาแห่งปัญญา หมายความว่า ไม่มีการบังคับศาสนิกให้ต้องเชื่อดังเช่นศาสนาอื่นๆแต่ให้เชื่อด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยตนเอง ยินดีเชื่อเชื่อยศศาสนิกหรือใครก็ตาม ให้มาพิสูจน์พระธรรมคำสั่งสอนทั้งมวล สำหรับคำสั่งสอนที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก เช่น การออกผลอันสลบดับช้อนของกรรม เรื่องโลกนี้-โลกหน้า นรก-สวรรค์ และโอปปาติกะ ก็บอกวิธีพิสูจน์ไว้ให้ การพิสูจน์พระธรรมคำสั่งสอนที่ลึกซึ้งนั้นไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาพิสูจน์ได้ จำเป็นต้องใช้วิธีการพิเศษโดยเฉพาะในพระพุทธศาสนา ผู้พิสูจน์ที่ใช้วิธีพิสูจน์ไม่ถูกต้อง ย่อมไม่พบความจริงตามพระธรรมคำสั่งสอน เจกเช่นนักคำนวณที่ใช้สูตรผิด ย่อมไม่สามารถแก้โจทย์ได้ ข้อนี้นั่นใดก็ฉันนั้น

ในสมัยปลายพุทธกาล มีนักคิดบางท่านพยายามพิสูจน์คำสั่งสอน

เข้าใจ

ในพระพุทธศาสนา แต่เพราะเขาไม่รู้วิธีพิสูจน์ที่ถูกต้อง จึงต้องคว้าน้ำเหลวตลอด ซ้ำร้ายกว่านั้นก็คือ เป็นเหตุให้เขาสร้างบาปกรรมด้วยการฆ่าคนมากมายหลายคน ขอเชิญติดตามเรื่องนี้ในบทต่อไป

๓

โลกต้องการกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง

Signature

บทที่ ๓

โลกต้องการกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง

ไม่เชื่อเพราะไม่เห็น

ได้กล่าวแล้วแต่ต้นว่า เหตุปัจจัยที่แท้จริงของปัญหาวิกฤตในบ้านเมืองของเราก็คือ ปัญหาเรื่องคน คือคนมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิ

เหตุแห่งมิจฉาทิฐิของผู้คนส่วนใหญ่อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การไม่เชื่อและไม่ทราบพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่เชื่อและไม่ทราบธรรมะที่เป็นกุญแจสำคัญไขไปสู่ความเข้าใจถูกเรื่องโลก และความเป็นไปของชีวิตตามเป็นจริงที่สำคัญยิ่ง ๓ เรื่อง คือ ๑ เรื่องกฎแห่งกรรม ๒ เรื่องโลกหน้า ๓ เรื่องสัตว์ผุดขึ้นเกิด (โอปปาติกะ)

ทำไมผู้คนเหล่านั้นจึงไม่เชื่อธรรมะดังกล่าว

สาเหตุที่ไม่เชื่อเพราะเขาไม่เคยเห็นความจริงเหล่านั้นด้วยตาของตนเอง (มังสัจักขุ) เช่น ไม่เคยเห็น นรก สวรรค์ ไม่เคยเห็นเทพบุตร

เข้าใจ

เทพธิดา ไม่เคยเห็นสัตว์นรก ชลช เพราะไม่เห็นจึงไม่เชื่อ เพราะไม่เชื่อ ย่อมทำกรรมชั่ว (หากสบโอกาส) เพราะทำกรรมชั่ว ใจจึงมืด (ด้วย อำนาจ บาบ) เพราะใจมืดจึงไม่สนใจธรรมะ และพร้อมที่จะทำความชั่วยิ่งๆ ขึ้น ไป ผลคือทั้งตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ต้องเดือดร้อน กันถ้วนหน้า

ตามมนุษย์ไม่สามารถเห็นได้ทุกสิ่ง

ในช่วงตลอด ๒ เดือน ที่ผ่านมา (ไตรมาสที่ ๒ ของปี ๒๕๔๖) มี ข่าวเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดมรณะ (sars) ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้คน พากันหวาดผวากลับตายกันไปทั่วโลก ดังที่ท่านผู้อ่านคงจะจำกันได้ ถ้ามว่าท่านเชื่อหรือไม่ว่า เชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคไข้หวัดมรณะมีอยู่จริง

ถ้าท่านตอบว่าไม่เชื่อ ก็เท่ากับท่านบอกว่า บุคคลระดับรัฐมนตรี สาธารณสุขของไทยและของประเทศต่างๆ ที่มีโรคไข้หวัดระบาด ตลอด จนเจ้าหน้าที่ขององค์การอนามัยโลก ที่ออกมาให้ข่าวเกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้หวัดมรณะ เชื่อถือไม่ได้ ใช่หรือไม่

แต่ถ้าท่านตอบว่าเชื่อ ก็เท่ากับท่านยอมรับว่าการที่ตาของท่าน (รวมทั้งของปวงชนทั่วไป) ไม่สามารถมองเห็นสิ่งใดทั้งหมดนั้น มิได้ แสดงว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่จริงในโลกและจักรวาลของเราใช่หรือไม่ ทั้งนี้ย่อมมีความหมายครอบคลุมไปถึงว่า การที่ท่านไม่สามารถเห็นนรก สวรรค์ โอบปาดิเกะ ตลอดจนการทำงานของกฎแห่งกรรม ตามที่พระสัมมา สัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในพระไตรปิฎกนั้น ก็มิได้แสดงว่า เรื่องเหล่านั้น ไม่มีอยู่จริง ใช่หรือไม่

เข้าใจ

แท้ที่จริงเรื่องเหล่านั้นมีอยู่จริง แต่ตาของท่านไม่มีศักยภาพ หรือพลังสูงพอที่จะเห็นได้ต่างหาก

การเห็น ๒ ประเภท

ปุถุชนคนมีมิจฉาทิฐิ ไม่เคยศึกษาพระพุทธศาสนา ไม่รู้ธรรมะ แม้จะมีความรู้ทางโลกสูงระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ตลอดจนมีคุณวุฒิพิเศษเกินปริญญาเอกขึ้นไป ย่อมไม่รู้ไม่เข้าใจว่า การเห็นของคนเรานั้น มีอยู่ ๒ ประเภท คือ

๑) เห็นด้วยตาธรรมตา(มังสจักขุ) การเห็นประเภทนี้หมายรวมถึงการเห็นของคน ไม่ว่าสายตาวาวหรือสายตาสั้นที่ต้องอาศัยแว่น สายตาเป็นเครื่องช่วย และการเห็นโดยมองผ่านเลนส์ของกล้องต่างๆ เช่น กล้องจุลทรรศน์ กล้องส่องทางไกล กล้องส่องดูดาว ฯลฯ การเห็นประเภทนี้ แม้บุคคลจะมีใจมืดมิด เพราะถูกครอบงำด้วยอำนาจกิเลส ก็มีโอกาสดูเห็นสิ่งต่างๆ ได้ชัดเจน

๒) เห็นด้วยใจ มีสำนวนภาษาทางธรรมว่า เห็นด้วยญาณ (ญาณทัสสนะ) บ้าง เห็นด้วยตาทิพย์ (ทิพยจักขุ) บ้าง การเห็นประเภทนี้เป็น การเห็นด้วยใจที่ผ่องใส เพราะมีความสว่างโพล่งเกิดขึ้นที่กลางใจ ซึ่งเกิดจากการฝึกอบรมตนตามเส้นทางทาน ศีล ภาวนา หรือศีล สมาธิ ปัญญา ก็ได้ทั้งนั้น เหตุปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ความสว่างโพล่งเกิดขึ้น ที่กลางใจ ก็คือ การทำให้ใจหยุดใจนิ่งอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานๆ ซึ่งเรียกว่า การทำภาวนา อันเป็นเหตุให้ใจผ่องใสสว่างขึ้น เนื่องจากกิเลสใน ใจแม้มีอยู่ ก็ออกฤทธิ์ไม่ได้ ตีกริแห่งความสว่างโพล่งของใจจะขึ้นอยู่กับความหยุดนิ่ง

เข้าใจ

ได้สนิทของใจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ใจของท่านนิ่งสนิทตลอดทุกลมหายใจ อย่างถาวร กิเลสที่แผงมาแต่กำเนิดจึงถูกกำจัดให้อันตรธานไปโดยสิ้นเชิง ท่านองเดียวกับห้องที่เปิดไฟตลอดเวลา ความมืดย่อมถูกกำจัดไปโดยเด็ดขาด ฉะนั้น

ด้วยความสว่างโพล่งอันประมาณมิได้ ซึ่งเกิดจากการทำภาวนา ที่เป็นเหตุปัจจัยให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย สามารถเห็นและเกิดความเข้าใจถูกในสรรพสิ่งทั้งหลายตรงตามความเป็นจริงด้วยตนเอง ไม่ว่าเรื่องเหล่านั้นจะลึกลับเพียงไหน ทั้งที่มีอยู่ในโลกนี้และโลกหน้า พระพุทธองค์ และเหล่าพระอรหันตสาวกก็รู้แจ้งเห็นแจ้ง โดยสิ้นเชิง แล้วนำความรู้จากประสบการณ์การศึกษาค้นคว้าทดลองแบบ เอาชีวิตเป็นเดิมพันเหล่านั้นมาสอนชาวโลกให้รู้ตาม

ด้วยเหตุนี้ มิจฉาทิฐิบุคคลที่มีใจมืดสนิท ไม่มีตาทิพย์ ย่อมขาดศักยภาพของการเห็นด้วยใจโดยปริยาย จึงไม่สามารถเห็นสิ่งละเอียดต่างๆ หรือสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นความเร้นลับของโลก และความ เป็นไปของชีวิต ดังนั้น การที่ท่านไม่สามารถเห็นตามพระธรรมคำสั่งสอน แล้วกล่าวว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีอยู่จริง ไม่เชื่อ ย่อมจะเป็นการปิดกั้นโอกาส แห่งการพัฒนาปัญญาของตน กลายเป็นคนโง่ดักดานตลอดชีวิต ช้ำร้าย จะพาตนไปตกนรกหมกไหม้ไปชั่วกัลปวสาน ด้วยการประพฤติปฏิบัติ ตนไปตามอำนาจมิจฉาทิฐิอีกด้วย

ในทางกลับกัน ถ้าท่านเปิดใจกว้างสลัดความดีร้ายทิ้งไป ท่าน ก็จะรู้จักแสวงหาสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ไม่ช้าไม่นานท่าน ก็

เข้าใจ

อาจจะสามารถฝึกอบรมใจให้ผ่องใสได้ ทำให้สามารถเห็นสัจธรรมต่าง ๆ ได้ ปัญญาของท่านก็จะเพิ่มพูนทวีขึ้น ทั้งนี้ เพราะปัญญาของคนเราพัฒนาไปตามการเห็น ขอให้ท่านพึงสำเหนียกเถิดว่า การเห็นของคนเรามีอยู่อย่างน้อย ๒ ประเภท คือเห็นด้วยมังสัจจะกับทิพยจักขุ

อนึ่ง พึงทราบความจริงว่า สิ่งใดก็ตาม หากสามารถมองเห็นได้ด้วยมังสัจจะ ล้วนสามารถมองเห็นได้ด้วยทิพยจักขุทั้งสิ้น ขณะเดียวกัน สิ่งใดก็ตามที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยมังสัจจะ ก็ล้วนสามารถมองเห็นได้ด้วยทิพยจักขุทั้งสิ้น นั่นคือ การที่ท่านไม่สามารถมองเห็นใจ ใจของตนเองหรือผู้อื่น ไม่สามารถมองเห็นนรก สวรรค์ ด้วยมังสัจจะของท่านนั้น มิได้หมายความว่าสิ่งดังกล่าวไม่มีอยู่จริง มิได้หมายความว่าผู้อื่นก็ต้องไม่เห็นเช่นเดียวกับท่านด้วย เพราะในโลกนี้ผู้มีทิพยจักขุยังมีอยู่

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ใช้พิสูจน์เรื่องละเอียดทางธรรมไม่ได้

บุคคลที่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเห็น ๒ ประเภท ดังกล่าวแล้วยึดมั่นว่า สิ่งใดที่ตนไม่สามารถเห็นด้วยตาตนเอง ก็จะไม่ยอมเชื่อ ก่อนจะเชื่อสิ่งใดๆ ต้องพิสูจน์ให้เห็นจะด้วยตาตนเองเสียก่อน แต่ผู้คนประเภทนี้ส่วนใหญ่ก็ไม่เคยทำการพิสูจน์ใดๆ มีเพียงบางคนเท่านั้น ที่มุ่งมั่นพิสูจน์หาความจริง เรื่องนรก สวรรค์ ตลอดจนเรื่องของใจ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งใช้พิสูจน์เรื่องละเอียดลึกซึ้ง เช่น นรก สวรรค์ และใจไม่ได้ เปรียบเสมือนการใช้กล้องส่องทางไกลมา

เข้าใจ

ส่องดูเชื่อบุญหรือบุญ ย่อมไม่มีทางเห็นเชื่อบุญหรือบุญได้ ฉะนั้น การพิสูจน์ความจริงทางธรรมดังกล่าว ย่อมไม่มีทางสัมฤทธิ์ผล ฉะนั้น

บุคคลที่ขาดโยนิโสมนสิการ พยายามพิสูจน์คำสอนเรื่องนรก-สวรรค์ เรื่องใจ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่นั้น มิได้มีเฉพาะแต่ในสมัยนี้เท่านั้น แม้ในสมัยพุทธกาลก็เคยมี กล่าวคือ คนฉลาดปราดเปรื่อง มีหัวก้าวหน้าแต่ขาดปัญญาทางธรรม ชื่อพระยาปายาสีได้พยายามพิสูจน์เรื่องเหล่านี้มาแล้ว แต่ก็ต้องคว้าน้ำเหลว ดังมีเรื่องราวปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ในพระไตรปิฎก ดังนี้

พระยาผู้ห่วยโยประชากราษฎร์

แคว้นโกศลของพระเจ้าปเสนทิโกศล ในสมัยพุทธกาล เป็นแคว้นใหญ่แคว้นหนึ่ง ประกอบด้วยนครน้อยใหญ่หลายแห่งด้วยกัน ในบรรดานครน้อยใหญ่เหล่านั้น มีนครอยู่แห่งหนึ่งชื่อ เสดัพพะ เป็นนครที่มีพืชพันธุ์ธัญญาหาร และปศุสัตว์ อุดมสมบูรณ์มาก พระเจ้าปเสนทิโกศลได้พระราชทานเสดัพพะนครให้เป็นบำเหน็จความชอบแก่มหาอำมาตย์ผู้หนึ่ง ไปเป็นเจ้าผู้ครองนคร และสถาปนาให้เป็นพระยา มีชื่อว่า พระยาปายาสี *

พระยาปายาสีนี้ กล่าวได้ว่าเป็นคนเก่ง เฉลียวฉลาด รักการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นนิสัยประจำตัว แต่ทว่าเป็นมิจฉาทิฎฐิ คือ มีความเห็น

* ปายาสีราชัญญสูตร ที. มหา. มก. ๑๔/๓๐๑/๓๖๔

เข้าไปอยู่ในใจ

ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิตอย่างผิดๆ เป็นต้นว่า มีความเห็นว่า โลกหน้าไม่มี โอปปาติกะไม่มี ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

สมัยหนึ่ง พระกุมารกัสสปเถระ จาริกไปสู่แคว้นโกศล พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป และหยุดพักแรมอยู่ ณ ป่าไม้สีเขียวซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของเสตัพพนคร พราหมณ์และคหบดีชาวเสตัพพนคร ได้ยินกิตติศัพท์เลื่องลือมานานแล้วว่า พระกุมารกัสสปเถระเป็นพระพุทธรสาวกองค์หนึ่ง ซึ่งแสดงธรรมได้ไพเราะลึกซึ้ง เป็นพระธรรมกถึกที่เป็นบัณฑิต ผู้เพียบพร้อมไปด้วยปฏิภาณ ปัญญา ญาณ และเป็นพหูสูตร ที่สำคัญคือ เป็นพระอรหันต์อีกด้วย

ครั้นเมื่อได้ข่าวการจาริกไปสู่เสตัพพนครของพระเถระ บรรดาชาวเมืองต่างก็ปลาบปลื้มยินดีพากันไปฟังธรรมจากพระเถระ ณ ป่าไม้สีเขียวในเวลากลางวัน

ขณะนั้น พระยาปายาสีกำลังพักผ่อนกลางวัน ณ ปราสาทชั้นบน ได้แลเห็นประชาชนพากันเดินออกจากเสตัพพนครเป็นหมู่ๆ มุ่งหน้าไปทางทิศเหนือ จึงเรียกคนสนิทมาถาม ได้ความว่า ประชาชนเหล่านั้นกำลังมุ่งหน้าไปคารวะ และฟังธรรมจากพระกุมารกัสสปเถระ สาวกของพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระอรหันต์ผู้มีกิตติศัพท์อันงามจรขจายไปไกล

พระยาปายาสีจึงสั่งให้คนสนิทไปบอกประชาชนเหล่านั้นหยุดรอท่านก่อน เพราะท่านจะไปด้วย ทั้งนี้ก็เพราะพระยาปายาสีเคยได้ข่าวว่า ก่อนหน้านั้นไม่นานนักพระกุมารกัสสปเถระเคยไปที่เสตัพพนคร และ

เข้าปอบใจ

ได้แสดงธรรมสั่งสอนประชาชนว่า โลกหน้ามีจริง โอปปาติกะมีจริง กฎแห่งกรรมมีจริง ซึ่งเป็นคำสอนที่ตรงข้ามกับความเชื่อของท่านพระยาโดยสิ้นเชิง ท่านพระยาจึงมีความคิดว่า ชาวเมืองที่เชื่อตามคำสอนของพระเถระย่อมกลายเป็นคนโง่เขลา ดังนั้นในคราวนี้ท่านพระยาจะต้องไปฟังด้วย เพื่อจะได้มีโอกาสโต้วาทะกับพระเถระ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ประชาชนหายโง่ เมื่อพร้อมแล้ว ขบวนของพระยาปายาสีก็เคลื่อนไปสู่ป่าไม้สีเขียว โดยมีประชาชนห้อมล้อมเป็นจำนวนมาก

ครั้นเมื่อเข้าไปพบพระกุมารกัสสปเถระแล้ว พระยาปายาสีและประชาชนทั้งมวลต่างก็แสดงคารวะ และทักทายพระเถระตามสมควร แล้วก็หาที่นั่งกัน

เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว พระยาปายาสีก็กราบเรียนพระกุมารกัสสปเถระว่า ตนมีความเห็นว่า โลกอื่นไม่มี สัตว์ผู้เกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี

กัลยาณมิตรผู้เปลื้องปมมิจฉาทิฎฐิ

พระกุมารกัสสปเถระ เมื่อได้ฟังความเห็นอันเป็นมิจฉาทิฎฐิของพระยาปายาสีแล้ว ด้วยน้ำใจของกัลยาณมิตร พระเถระก็เกิดความคิดที่จะต้องอนุเคราะห์ปลุกฝังสัมมาทิฎฐิให้แก่พระยาปายาสีทันที ด้วยการแก้ไขมิจฉาทิฎฐินั้นให้กลับเป็นสัมมาทิฎฐิ แต่แทนที่พระเถระจะแสดงพระธรรมเทศนาสอนพระยาปายาสี แบบพระเทศน์ให้โยมฟัง ดังที่เราท่านได้เห็นการปฏิบัติกันในสังคมของเรา พระเถระกลับใช้วิธีปุจฉาพยากรณ์ โดยตั้งคำถามให้พระยาปายาสีเป็นผู้คิดค้น หาคำตอบเองมาตอบท่าน

เข้าใจ

ต่อไปนีขอให้ท่านผู้อ่านได้สังเกตการแสดงวาทะหักล้างกันระหว่างผู้มีปัญญาทางโลกกับผู้มีปัญญาทางธรรมซึ่งมีทิพยจักขุ

พระเถระ : ท่านพระยา ตามที่ท่านเห็นว่า โลกอื่นไม่มี สัตว์ผู้ใดเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี ถ้าอย่างนั้น อาตมาขอถามความเห็นของท่านว่า พระจันทร์ พระอาทิตย์มีอยู่ในโลกนี้หรือโลกอื่น เป็นเทวดาหรือมนุษย์

พระยาปายาสี : พระจันทร์พระอาทิตย์มีอยู่ในโลกอื่น ไม่ใช่โลกนี้เป็นเทวดา ไม่ใช่มนุษย์ (สันนิษฐานว่า ถ้าตอบว่า ทั้งพระจันทร์ พระอาทิตย์มีอยู่ในโลกนี้ ก็บอกไม่ได้ว่าอยู่ตรงไหน ครั้นจะบอกว่าสัตว์โลกที่อาศัยอยู่ในนั้นเป็นมนุษย์ จริงๆ ก็ไม่เคยเห็นว่าเป็นอะไรแน่ แล้วอยู่ได้อย่างไร ในเมื่อดวงอาทิตย์แสนจะร้อน ครั้นจะตอบว่าไม่รู้ก็จะกลายเป็นคนโง่ จึงต้องตอบแบบขอไปที)

พระเถระ : ท่านพระยา จากคำตอบของท่าน ก็แสดงว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้ใดเกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

พระยาปายาสี : ถึงแม้พระคุณเจ้าจะกล่าวเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าก็ยังมิเห็นเหตุผลที่ต้องขอยืนยันความเห็นเดิม คือโลกอื่นไม่มี สัตว์ผู้ใดเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี

พระเถระ : ท่านพระยาท่านมีเหตุผลอะไรสนับสนุนความเห็นของท่านอีกหรือ

พระยาปายาสี : มีครับ พระคุณเจ้า

พระเถระ : มีว่าอย่างไร

เข้าไปอยู่ในใจ

วิธีพิสูจน์โลกหน้าของผู้มีปัญญาทางโลก

ก. วิธีพิสูจน์นรก

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ ข้าพเจ้ามีญาติมิตรที่ชอบฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อเจ้อ มักได้ ขอบปองร้ายผู้อื่น มีความเห็นผิด (ทั้งหมดนี้คือหมวดธรรมที่มีชื่อว่า อกุศลกรรมบถ ๑๐) ครั้นเมื่อพวกเขาคนใดคนหนึ่งป่วยหนัก คงจะไม่หายต้องตายแน่ ข้าพเจ้าจึงเข้าไปพุดกับเขาว่า มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีความเห็นว่า บุคคลที่ประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐ เมื่อตายแล้วจะต้องไปสู่ทุคติ นรก เปต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน ตัวเขาก็ประพฤติเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อเขาตายไปแล้ว ถ้าได้พบว่า ความเห็นของสมณพราหมณ์ พวกนั้นเป็นความจริงถูกต้อง ขอให้เขากลับมาบอกข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าจะยอมเชื่อโดยปราศจากความสงสัย ญาติมิตรเหล่านั้นก็รับคำ แต่เมื่อพวกเขาตายไปแล้ว ไม่เคยปรากฏว่ามีญาติมิตรที่ตายไปแล้วกลับมากบอกข้าพเจ้าเลย เพราะเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงขอยืนยันความเห็นของข้าพเจ้างดแล้วนั้น

ข้ออุปมาด้วยใจของพระเถระ

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้นอาตมาขอถามใหม่ว่า ถ้าพวกเข้าหน้าที่ของท่านพระยาจับโจรมาได้ แล้วพามาให้ท่านพระยา ตัดสินลงโทษ ท่านพระยาก็นั่งเจ้าหน้าที่ให้ลงโทษประหารชีวิตโจรนั้น หลังจากที่เจ้าหน้าที่มัดมือโจรไพล่หลัง โกงหัว ดี

เข้าไปอยู่ในใจ

บัณฑิตจารย์ พาตระเวนไปทั่วพระนครตามคำสั่งของท่านแล้ว ก็นำโจรไปนั่งบนตะแลงแกง เพื่อเตรียมตัดศีรษะ โจรจึงขอร้องเจ้าหน้าที่ให้ผ่อนผัน อนุญาตให้เขาได้มีโอกาสเดินทางไปรำลาคาญาตีสนิหิตรสหยาที่บ้านหรือที่นิคมที่อยู่ห่างไกลจากนั้นเสียก่อน แล้วจะกลับมาขึ้นตะแลงแกงให้ตัดศีรษะ ถ้ามว่าเจ้าหน้าที่ของท่านพระยาจะยอมผ่อนผันตามคำอ้อนวอน หรือจะตัดศีรษะของโจรนั้น โดยไม่เสียเวลารอ

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ เจ้าหน้าที่ฆ่าโจรคงจะตัดศีรษะโจรทันที โดยไม่ผ่อนโลมผ่อนผันตามคำอ้อนวอนร้องขอเป็นแน่ครับ

พระเถระ : ท่านพระยา ทั้งโจรทั้งเจ้าหน้าที่ประหาร ต่างก็เป็นมนุษย์อยู่ในเมืองเดียวกัน โจรยังไม่ได้รับการผ่อนผันให้รอการตัดศีรษะไว้ก่อนเลย แต่ญาติมิตรของท่านพระยาที่สร้างอกุศลกรรมอันหนักหน่วง ต้องได้รับโทษทัณฑ์ถึงขั้นไปบังเกิดในนรกแล้ว ไฉนเลยนายนิรยบาลซึ่งไม่ใช่มนุษย์จะสั่งให้รอการลงโทษไว้ จนกว่าญาติมิตรของท่านจะนำความมาบอกท่าน แล้วค่อยกลับไปรับโทษเล่า ด้วยเหตุผลนี้ ท่านพระยาพึงเข้าใจเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้เกิดมี ผลวิบากของกรรมที่ทำความชั่วมี

(อนึ่ง สมมุติว่า ญาติคนหนึ่งของท่านพระยาซึ่งรับปากท่านพระยาไว้ ครั้นเมื่อตายแล้ว ได้ไปบังเกิดใหม่เป็นสุนัขตัวโปรดของท่านพระยา ถ้ามว่าสุนัขตัวนั้นจะสามารถสื่อสารให้ท่านพระยารู้ได้หรือว่า มันเคยเป็นญาติของท่านพระยาในอดีต)

เข้าใจ

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ ความเห็นของพระคุณเจ้าก็น่าจะเป็นจริง แต่ถึงกระนั้น ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลอื่นที่ต้องยืนยันความเห็นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

พระเถระ : ท่านพระยา ยังมีเหตุผลอย่างอื่นอีกหรือ

พระยาปายาสี : ยังมีอีกครับ

พระเถระ : ท่านพระยา อาตมาอยากฟังเหตุผลของท่าน

ข. วิธีพิสูจน์สวรรค์

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ ข้าพเจ้ามีญาติมิตรมากมาย ทั้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพ้อเจ้อ ไม่มักได้ ไม่ปองร้ายผู้อื่น มีความเห็นถูกต้อง (ทั้งหมดนี้คือหมวดธรรมที่มีชื่อว่า กุศลกรรมบถ ๑๐) ต่อมาพวกเขาแต่ละคนล้มป่วยหนัก ดูท่าทางว่าจะไม่รอดต้องตายแน่ ข้าพเจ้าจึงบอกกับเขาว่า มีสมณพราหมณ์ พวกหนึ่งมีความเห็นว่า การประพฤติกุศลกรรมบถ ๑๐ จะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ หลังจากละโลกนี้ไปแล้ว เพราะฉะนั้น พวกเขาย่อมมีโอกาสไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ถ้าความเห็นนี้เป็นจริง ขอให้พวกเขากลับมารายงานให้ข้าพเจ้าทราบด้วย แล้วข้าพเจ้าจะยอมเชื่ออย่างสนิทใจ ญาติมิตรเหล่านั้นก็รับคำเป็นมั่นเป็นเหมาะ แต่ไม่เคยปรากฏเลยว่า จะมีญาติมิตรคนใดกลับมารายงานเอง ทั้งไม่เคยส่งใครมาบอกให้ทราบด้วย เพราะเหตุนี้แหละ ข้าพเจ้าจึงขอยืนยันมั่นคงในความเห็นของข้าพเจ้าว่า

เข้าใจ

โลกอื่นไม่มี สัตว์ผูกเกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่ว
ไม่มี

ประสบสุขแล้วยอมไม่ถวิลหาทุกข์

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าเช่นนั้น อาตมาจะอุปมาให้ฟัง เพราะ
วิญญูชนผู้เป็นนักปราชญ์บางพวกในโลกนี้ สามารถเข้าใจสาระ
สำคัญของธรรมภาสิตได้ด้วยถ้อยคำอุปมา ท่านพระยา สมมุติ
ว่า มีชายคนหนึ่งตกลงไปในบ่อคูถ (อุจจาระ) จนมิดศีรษะ ท่าน
พระยาเห็นแล้ว รู้สึกสงสารชายคนนั้นเป็นอย่างยิ่ง จึงสั่งบรรดา
เจ้าหน้าที่ให้ช่วยกันดึงชายผู้เคราะห์ร้ายคนนั้นขึ้นมาจากบ่อ
แล้วช่วยทำความสะอาดให้เป็นพิเศษ ด้วยการใช้น้ำใ้ซักครูด
อุจจาระออกจากผิวหนังชายผู้นั้นให้เกลี้ยง ใช้ดินสีเหลืองสำหรับ
ขัดตัว ขัดผิวให้ ๓ ครั้ง ใช้น้ำมันขโลมกายให้ทั่ว เอาจุณ (ผง
ละเอียด หรือแป้งหอม) ละเอียดลูบไล้กาย ๓ ครั้ง จนดูผิวเนียน
สะอาดหมดจด จัดแต่งหมวดและทรงผมให้สวยงาม พรมน้ำอบ
น้ำหอมให้มาก ๆ หาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มขาวสะอาดมาให้ใส่ หา
เครื่องทองเครื่องเพชรมาให้ประดับ พร้อมทั้งมีพวงดอกไม้
ประดับกายตามสมควร แล้วให้พักอยู่ ชั้นบนของปราสาท ที่
ตกแต่งไว้อย่างสวยงามวิจิตรตระการตา พร้อมสรรพด้วยเครื่อง
บำเรอกามคุณ ๕ (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) ไม่มีขาดตกบกพร่อง
ถามว่า ชายผู้นั้นยังอยากจะจมลงในบ่อคูถอีกหรือไม่

พระยาปายาสี : ไม่หรอกครับ พระคุณเจ้า เป็นไปไม่ได้เลยที่เขาจะ
ปรารถนาอย่างนั้น

เข้าปณิธิ

พระเถระ : เพราะเหตุใด

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ บ่อดูนั้น ทั้งสกปรก ทั้งเหม็น ทั้ง
น่าเกลียดเต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูล ไยเขาจะปรารถนาจมองไปอีก

เทวดาเหม็นสาบมนุษย์

พระเถระ : พระยาปายาสี อุปมาข้อนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น กล่าว
คือ พวกมนุษย์ทั้งไม่สะอาด ทั้งนับว่าไม่สะอาด ทั้งกลิ่นเหม็น
ทั้งนับว่ากลิ่นเหม็น ทั้งน่าเกลียด ทั้งนับว่าน่าเกลียด ทั้งปฏิกูล
ทั้งนับว่าปฏิกูลกลิ่นมนุษย์เหม็นคลุ้งขึ้นไปถึงเทวดาตั้งร้อยโยชน์
บรรดามิตรสหายของท่านที่ไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ได้
ประสบพบแต่สิ่งวิเศษ สวยงามอันเป็นทิพย์ทั้งสิ้น แล้วไยพวก
เขาจึงอยากจะทำกลับมาก่อท่านอีกเล่า เพราะเหตุนี้แหละ ท่าน
พระยาจึงควรเห็นว่า โลกอื่นมี สัตว์ผุดเกิดมี ผลวิบากของ
กรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

พระยาปายาสี : ที่พระคุณเจ้ากล่าวอย่างนั้นก็คงจะจริงอยู่ แต่ถึง
อย่างไร ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลที่ทำให้ต้องยืนยันความเห็นเดิม
ไม่เปลี่ยนแปลง

พระเถระ : ท่านพระยา ท่านยังมีเหตุผลอย่างอื่นอีกหรือ

ค. วิถีพิสูจน์โลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

พระยาปายาสี : ยังมีอีกครับ พระคุณเจ้า ข้าพเจ้ามีญาติ มิตรมากมาย
ทั้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศุเทจ

เข้าไปดูใจ

และงัดเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาท คือตีมน้ำเมา ได้แก่สุรา และเมรัย (ศีล ๕) ครั้นต่อมา เมื่อพวกเขาแต่ละคนล้มป่วยหนัก คนไหนที่ข้าพเจ้าแน่ใจว่าเขาจะไม่หาย ต้องตายแน่ ข้าพเจ้าจึงเข้าไปบอกกับเขาว่า มีสมณพราหมณ์บางพวกมีความเห็นว่าการประพฤตีสีล ๕ โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ เมื่อตายแล้วจะพึงบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ดังนั้น พวกเขาซึ่งมีศีลบริสุทธิ์ย่อมจะไปบังเกิด ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อย่างแน่นอน หลังจากละโลกไปแล้ว ถ้าความเห็นนี้เป็นจริงก็ขอให้พวกเขา กลับมาบอกข้าพเจ้าด้วย

ถ้ารู้ว่า โลกอื่นมี สัตว์ผุดเกิดมี ผลวิบากของกรรมที่ สัตว์ทำดีทำชั่วมี ก็ขอให้กลับมาบอกด้วย ข้าพเจ้าจะยอมเชื่อ ถ้อยคำบอกเล่าของพวกเขาอย่างสนิทใจ ญาติมิตรเหล่านั้นก็ ยินดีให้สัญญาเป็นมั่นเป็นเหมาะ แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่เคย ปรากฏว่า จะมีญาติมิตรคนใดที่ล่วงลับไปแล้วกลับมาบอกเอง หรือแม้จะให้อาวุธใครมาบอกแทนก็ไม่เคยเลย พระคุณเจ้า นี่แหละครับ คือเรื่องยืนยันความเห็นเดิมของข้าพเจ้า

เทวดาชั้นดาวดึงส์อายุยืนสามร้อยกว่าล้านปี

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น ขอดถามว่า ร้อยปีของมนุษย์ เป็นวันหนึ่งกับคืนหนึ่งของเทวดาชั้นดาวดึงส์ อายุของเทวดา ชั้นดาวดึงส์นั้นยาวนานถึงพันปีทิพย์ (ไม่ใช่ปีมนุษย์) ญาติมิตรของท่านพระยาที่เพิ่งไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ในวันแรก ก็ คงจะตื่นตาตื่นใจกับวิมาน พร้อมด้วยเครื่องบำเรอภาคคุณ ๕

เข้าใจ

อันเป็นทิพย์ทั้งสิ้น จึงคิดว่าขอเสวยผลแห่งกรรมดีของตนให้เต็ม
อิ่มเต็มใจสักสองหรือสามทิวาราตรี (= สองสามร้อยปีมนุษย์) แล้ว
ค่อยกลับมารายงานผลให้ท่านพระยาทราบ ถ้าเป็นเช่นนี้ เมื่อ
ญาติมิตรแต่ละคนที่กลับมาจะมีโอกาสได้พบท่านพระยาหรือ

พระยาปายาสี : คงจะได้พบกันหรือครับ พระคุณเจ้า เพราะพวก
ข้าพเจ้าคงจะตายกันไปเสียตั้งนานแล้ว แต่ เอ๊ะ! ใครบอก
พระคุณเจ้าล่ะครับว่า เทวดาชั้นดาวดึงส์มี หรือว่าเทวดาชั้นดาว
ดึงส์มีอายุยืนถึงเพียงนั้นข้าพเจ้าไม่เชื่อพระคุณเจ้าหรือครับ (ข้อ
นี้ย่อมชี้ชัดว่า พระยาปายาสีจะเชื่อเฉพาะแต่สิ่งที่ตนรู้และเห็นเท่านั้น)

ท่านพระยาอุปมาเหมือนคนตาบอดแต่กำเนิด

พระเถระ : ท่านพระยา คนที่ตาบอดมาแต่กำเนิด ไม่เห็นสีด้า สี
ขาว สีเขียว สีเหลือง สีแดง หรือสีอะไร ๆ เลย พื้นที่เรียบ
หรือไม่เรียบก็ไม่เคยเห็น พระอาทิตย์ พระจันทร์ หรือดาว ก็
ไม่เคยเห็น ถ้าคนตาบอดนั้นพูดว่า รูปด้า รูปขาว รูปเหลือง
รูปแดง พื้นที่เรียบ และไม่เรียบ พระอาทิตย์ พระจันทร์ หรือ
ดาว ไม่มี บุคคลที่เห็นรูปด้า รูปขาว รูปเขียว รูปเหลือง รูป
แดง พื้นที่เรียบและไม่เรียบ พระอาทิตย์ พระจันทร์ หรือดาว
ก็ไม่มี ถ้ามว่า คนตาบอดผู้นั้นพูดถูกหรือไม่

พระยาปายาสี : ไม่ถูกครับ พระคุณเจ้า เพราะสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น
มีอยู่จริง ผู้เห็นสิ่งเหล่านั้นก็มีอยู่จริง คนตาบอดที่พูดเช่นนั้น
ก็ชื่อว่าพูดไม่ถูกต้อง

เข้าใจ

พระเถระ : เรื่องนี้ก็ทำนองเดียวกัน ท่านพระยาอุปมาเหมือนคนตาบอดแต่กำเนิด จึงมาย้อนถามว่า ใครบอกอาตมาว่า สวรรค์ชั้นดาวดึงส์มีเทวดา และเทวดาก็อายุยืนยาวขนาดพันปีทิพย์ แถมยังบอกว่า ไม่เชื่อคำพูดของอาตมาอีกด้วย

ไม่มีตาทิพย์ไม่เห็นนรกสวรรค์

ท่านพระยา ฟังให้ดีนะ โลกอื่นๆ นั้นไม่มีใครสามารถเห็นได้ด้วยมังสจักขุ (ตามนุษย์) อย่างที่ท่านพระยาเข้าใจหรอกนะ แต่สมณพราหมณ์ที่เป็นผู้ไม่ประมาท เข้าป่าแสวงหาที่สงบวิเวกบำเพ็ญเพียรอย่างอุกฤษฏ์ด้วยจิตใจมุ่งตรงต่อพระนิพพานตลอดเวลา จนกระทั่งกาย วาจา ใจ ไสบริสุทธ์หมดจดย่อมบังเกิดทิพยจักขุ (ตาทิพย์) จึงสามารถเห็นโลกนี้โลกอื่น เห็นหมู่สัตว์ที่ผุดเกิดได้ด้วยทิพยจักขุ อันบริสุทธ์ยิ่งกว่าจักขุมนุษย์มากมายหลายร้อยหลายพันเท่า เพราะเหตุนี้แหละท่านพระยา ฟังเห็นเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผุดเกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่ว มีจริงๆ

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้ากล่าวก็อาจจะจริงอยู่แต่ถึงอย่างนั้น ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลที่ทำให้ต้องยืนยันความเห็นเดิมอยู่ครับ

พระเถระ : ท่านพระยา ท่านยังมีเหตุผลข้อโต้แย้งอะไรอีกหรือ

พระยาปายาสี : มีแน่นอนครับ พระคุณเจ้า

เข้าใจ

มิจฉาทิฏฐีย่อมประเมินผู้อื่นด้วยความโง่ของตน

พระยาปายาสี : ข้าพเจ้าได้เห็นสมณพราหมณ์ที่ทรงศีลทรงธรรม
จำนวนมาก ล้วนต้องการมีชีวิตอยู่ ไม่อยากตาย ล้วนรักสุข
เกลียดทุกข์ ถ้าสมณพราหมณ์ที่ประพฤติปฏิบัติชอบเหล่านี้รู้
ว่า เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะได้พบกับชีวิตอันประเสริฐแล้ว
เหตุไฉนจึงไม่ฆ่าตัวตายกันเล่า จะกินยาพิษก็ได้ ยิงตัวตาย
ก็ได้ ผูกคอหรือโดดเหวตายก็ได้ทั้งนั้น แต่เพราะเหตุที่สมณ
พราหมณ์เหล่านี้ไม่รู้ว่า ตายไปแล้วจะได้พบชีวิตที่ประเสริฐกว่า
ใช่หรือไม่ จึงปรารถนาจะมีชีวิตอยู่กันทั้งนั้นไม่อยากตาย จึง
รักสุขเกลียดทุกข์ ทั้งหมดนี้แหละครับ พระคุณเจ้า ที่ทำให้
ข้าพเจ้ายังยืนยันเห็นความเห็นเดิม

(ข้อนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นตรรกะของพระยาปายาสีที่มี ต่อสมณ
พราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ โดยเอาตนเองเป็นมาตรฐาน ว่า
ท่านผู้ทรงศีลเหล่านั้น ๑) ไม่แน่ใจว่าโลกหน้ามี ๒) ไม่แน่ใจเรื่องผล
แห่งกรรมที่ทำได้อย่างออกฤทธิ์แล้ว จะได้ดีหลังจากตาย ดังนั้นจึงไม่
อยากตาย)

มิจฉาทิฏฐีย่อมขาดโยนิโสมนสิการ

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น จงฟังอุปมาเรื่องนี้ให้ดี เรื่อง
เคยมีมาแล้วว่า พราหมณ์ผู้หนึ่งมีภรรยา ๒ คน ภรรยาคน
หนึ่งมีบุตรชายอายุประมาณ ๑๑ ปีเศษ ภรรยาอีกคนหนึ่ง
กำลังมีครรภ์แก่ ครั้นแล้วพราหมณ์ผู้สามีก็ถึงแก่กรรม บุตร

เข้าใจ

วัยรุ่นก็พูดกับแม่เลี้ยงว่าทรัพย์สินสมบัติเงินทองทั้งมวลควรเป็นของ
เขาทั้งหมด เพราะเป็นทรัพย์สินของบิดาของเขา แม่เลี้ยงไม่
มีสิทธิใดๆ ในทรัพย์สินเหล่านั้น ดังนั้น ขอแม่เลี้ยงโปรดมอบ
มรดกแก่เขา

แม่เลี้ยงได้ฟังเช่นนั้น ก็บอกให้บุตรเลี้ยงรอไปจนกว่าเธอ
จะคลอด ถ้าทารกที่เกิดมาเป็นชาย ก็จักมีสิทธิในมรดกส่วนหนึ่ง
แต่ถ้าเป็นหญิง ก็จักตกเป็นบริจาริกา (หญิงรับใช้) ของบุตรเลี้ยง
นั้น ต่อมาไม่นานบุตรเลี้ยงก็อ้อนวอนแม่เลี้ยง ให้มอบมรดกให้
เป็นครั้งที่ ๒ ฝ่ายแม่เลี้ยงก็ให้คำตอบเหมือนเดิม

ครั้นต่อมา บุตรเลี้ยงก็อ้อนวอนแม่เลี้ยงเป็นครั้งที่ ๓
แม่เลี้ยงขัดใจ จึงคว่ำมิดเข้าห้องแห้วห้อง เพื่อจะให้รู้ว่าทารก
ในท้องเป็นชายหรือหญิง แต่หญิงแม่เลี้ยงต้องจบชีวิตลง คือ
ทำลายทั้งชีวิตตนเองทั้งทารกในครรภ์ทั้งทรัพย์สินมรดกอันจะพึงได้
ทั้งนี้ก็เพราะความโง่เขลาของหญิงแม่เลี้ยงที่แสวงหาทายาทโดย
ชาดโยนิโสมนสิการ หรือความคิดอันแยบคาย จนถึงความ
ย่อเยิบฉิบไฉ่ อุปไมยก็ฉิบฉนั้นเหมือนกัน คือท่านพระยาเป็นคน
เขลา ไม่ฉลาด แสวงหาโลกอื่นโดยชาดโยนิโสมนสิการ ก็จักถึง
ความย่อเยิบเหมือนพราหมณ์ผู้นั้น

ผู้ทรงศีลทรงธรรมย่อมมีชีวิตเพื่อเกื้อกูลโลก

ท่านพระยา เหล่าสมณพราหมณ์ผู้มีศีลมีกัลยาณธรรม
เป็นบัณฑิต ย่อมไม่ชิงสุกก่อนห่าม แต่รอเวลาสุกเต็มที่ต่างหาก

เข้าใจ

ท่านพระยา ชีวิตของสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ยั่งยืนยาวนานเพียงใด ย่อมประสบบุญมากเพียงนั้น เพราะต่างปฏิบัติตนเพื่อเกื้อกูลเพื่อความสุข เพื่ออนุเคราะห์ผู้คน เป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก ตลอดจนเพื่อเกื้อกูลความสุข แก่เทวดาทั้งหลาย ท่านพระยา ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ทั้งหมด จงเห็น จงเข้าใจเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้เกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

(พระธรรมเทศนาของพระเถระในข้อนี้ มีนัยว่า สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเป็นบัณฑิต ไม่ใช่ที่ท่านไม่ ยากตายหรือกลัวตาย แต่ท่านยังไม่อยากตายเร็ว เพราะอยาก มีชีวิตอยู่เพื่อสร้างกรรมดีมากๆ ซึ่งจะทำให้ได้บุญมาก ท่านมี บุญมากเท่าใด นอกจากท่านจะมีความสุขมากแล้ว ยังสามารถ อนุเคราะห์คนหรือสัตว์โลกได้มากขึ้นอีกด้วย)

พระยาปายาสี : คำกล่าวของพระคุณเจ้า ฟังดูก็จริงอยู่ แต่ข้าพเจ้าก็ ยังมีเหตุผลที่ทำให้ต้องยืนยันความเห็นเดิมอย่างเหนียวแน่น

พระเถระ : ท่านพระยา ยังมีเหตุผลอื่นอีกหรือ อาตมาอยากฟัง

ค้นหาใจไม่เจอ ถ้าทำผิดวิธี

พระยาปายาสี : ยังมีอีกครับ พระคุณเจ้า เจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าจับโจร ผู้กระทำความผิดแล้วพามาหาข้าพเจ้า ขอให้ส่งลงโทษ ข้าพเจ้าจึง สั่งเจ้าหน้าที่ให้เอาโจรที่ยังมีชีวิตเป็นๆ อยู่ นั้น ใส่ลงในหม้อ ขนาดใหญ่มาก ปิดปากหม้อ เอาหนังสัตว์ดีให้แน่น เอาดิน

เข้าใจ

เหนียวพอกปากหม้อยาให้หนา แล้วยกหม้อขึ้นต้มบนเตาไฟ

เมื่อข้าพเจ้ากะคะเนว่า โจรนั้นตายแล้ว จึงสั่งให้ยกหม้อนั้นลงจากเตา กะเทาะดินออก แก่สายหนังรัดออก เปิดปากหม้อเผ่าสังเกตดู ด้วยหมายใจว่าจะได้เห็นชีวะ (ชีวะ คือจิตที่ออกจากร่าง, วิญญาณ) ของโจรนั้นออกจากหม้อ แต่ก็ไม่เห็นออกมาเลย เหตุนี้แหละครับที่เป็นเครื่องยืนยันความเห็นเดิมของข้าพเจ้า ไม่เปลี่ยนแปลง

ฝันเป็นอาการที่ใจออกไปท่องเที่ยว

พระเถระ : ท่านพระยา ท่านจงฟังให้ดี ท่านพระยาเคยนอนพักกลางวัน แล้วฝันเห็นสวนดอกไม้ ป่า สระโบกขรณี หรือภูมิภาคอันน่ารื่นรมย์บ้างไหม

พระยาปายาสี : เคยครับ พระคุณเจ้า

พระเถระ : ขณะที่ท่านนอนฝันอยู่นั้น มีหญิงบริจาริกาหอมล่อม ท่านอยู่หรือเปล่า

พระยาปายาสี : มีครับ พระคุณเจ้า

พระเถระ : หญิงเหล่านั้น มีบ้างไหม ที่ได้เห็นชีวะของท่านพระยา ออกจากร่าง หรือกลับเข้าไปในร่างของท่านพระยา

พระยาปายาสี : ไม่มีใครเห็นหรือครับ พระคุณเจ้า

พระเถระ : ท่านพระยา ทั้งๆ ที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ หญิงเหล่านั้น ก็ยังมีชีวิตอยู่ ยังไม่เห็นชีวะของท่านพระยาที่กำลังเข้ามา หรือ

เข้าไปอยู่ในใจ

ออกไปจากร่างของท่านพระยาเลย แล้วท่านพระยาจะแลเห็นชีวิตะ
ของคนตายที่กำลังเข้ามา หรือออกไปจากร่างได้อย่างไรเล่า
โดยเหตุนี้ ท่านพระยาจึงเห็นเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้เกิดมี
ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี (อาการฝันเป็นเครื่องยืนยันว่า
คนเรามีใจ)

พระยาปายาสี : การที่พระคุณเจ้ากล่าวอย่างนั้นก็จริงอยู่ แต่ถึงอย่าง
นั้น ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลที่ทำให้ต้องยืนยันความเห็นเดิมอยู่อีก

พระเถระ : ท่านยังมีเหตุผลอะไรอีกหรือ

ใจบัญญัติกายให้ทำ(กิจ)กรรม

พระยาปายาสี : มีรับพระคุณเจ้า เจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าจับโจรที่
กระทำความผิดได้ แล้วพามาหาข้าพเจ้า ขอให้ส่งลงโทษ ข้าพเจ้าจึง
สั่งให้เจ้าหน้าที่ซึ่งนำหน้าท้าวของโจรขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ครั้นแล้ว
สั่งให้เจ้าหน้าที่ใช้สายธนูรัดคอโจรจนสิ้นใจตาย แล้วนำไปซึ่ง
น้ำหนักรีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าศพของโจรมีน้ำหนักมากกว่าขณะ
ที่ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อเปรียบเทียบร่างกายของโจร จะเห็นว่าใน
ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่น้ำหนักเบากว่าเมื่อตายแล้วเรือนร่างก็อ่อนไหว
เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว แต่พอตายแล้วเรือนร่างก็แข็งทื่อ
เคลื่อนไหวไม่ได้เลย ทั้งหมดนี้แหละครับ เป็นเครื่องยืนยัน
ความเห็นของข้าพเจ้า ไม่มีเปลี่ยนแปลง

(ในกรณีนี้ พระยาปายาสีซึ่งนิยมการค้นคว้าหาความจริง โดย
วิธีการทำนองเดียวกับนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า

เข้าพญานใจ

ท่านพระยาไม่รู้ว่าการเคลื่อนไหวของกาย เป็นไปตามบัญชาของใจตน เช่น คนที่ยกมือขึ้นไหว้พระก็เพราะใจสั่งให้ไหว้ เนื่องจากเห็นว่ากิริยาเช่นนั้นเป็นกรรมดี มือป็นรับจ้างที่ออกไปตามไล่ล่าเหยื่อ ก็เพราะใจสั่งให้ทำ ถ้าไม่มีบัญชาจากใจให้ทำเช่นนั้น เขาก็จะอยู่เฉยๆ ไม่มีการเคลื่อนไหวไล่ล่าเหยื่อ)

ไหวติงไม่ได้ เพราะใจทิ้งร่างไปแล้ว

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้นจงฟังให้ดี ร่างกายของท่านพระยานั้นเปรียบเหมือนท่อนเหล็กร้อนอยู่ทั้งวัน ที่ช่างตีเหล็กเผาไฟจนลุกโชนโชติช่วง แล้วนำมาชั่งน้ำหนัก ครั้นต่อมาเมื่อท่อนเหล็กนั้นเย็นสนิทแล้วนำกลับไปชั่งใหม่ ถ้ามว่า เมื่อใดท่อนเหล็กจึงเบา อ่อน หรือควรแก่งาน (ตีให้เป็นรูปทรงต่างๆ) เมื่อถูกเผาร้อนโชนโชติช่วง หรือเมื่อเย็นสนิทแล้ว

พระยาปายาสี : ท่อนเหล็กที่เผาร้อนโชนโชติช่วง มีแต่เตโชธาตุ และวาโยธาตุ จะเบาอ่อน ควรแก่งาน แต่ถ้าเมื่อใดท่อนเหล็กเย็นสนิท ไม่มีเตโชธาตุ และวาโยธาตุ จะหนักแข็งกระด้างไม่ควรแก่งานครับ พระคุณเจ้า

พระเถระ : ท่านพระยา กรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน ขณะร่างกายคนเราประกอบด้วยอายุ ใ่อุ่น และวิญญาณ ก็จะมีเบา อ่อน และควรแก่งาน แต่ถ้าเมื่อใดร่างกายหมดอายุ ใ่อุ่น และวิญญาณ ก็จะมีหนัก แข็งทื่อ และไม่ควรแก่งาน ด้วยความจริงนี้แหละ ท่านพระยา ท่านจงเข้าใจเถิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ผู้เกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

เข้าประตูใน

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้ากล่าวนั้นก็จริงอยู่ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ยังมิเหตุผลอื่น ที่สนับสนุนความคิดเดิมของข้าพเจ้าอีก

พระเถระ : ท่านพระยามิเหตุผลอะไรอีก อาตมาอยากฟัง

ค้นหาใจด้วยกรรมวิธีที่ผิดศีล ย่อมไม่เจอ

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครั้งหนึ่งเจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าจับโจรผู้กระทำความผิดมาได้ จึงพามาหาข้าพเจ้าเพื่อขอให้ส่งลงโทษ ข้าพเจ้าจึงสั่งเจ้าหน้าที่ให้ฆ่าโจรนั้น โดยมีให้ฉิวหนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อกระดูก บอบช้ำเลย เมื่อโจรกำลังจะสิ้นใจตาย ข้าพเจ้าก็สั่งเจ้าหน้าที่ให้ผลักโจรนั้นนอนหงายกับพื้น ด้วยหมายใจว่าจะได้เห็นชีวิตของเขาออกจากร่าง แต่พวกเราก็ไม่เห็นเลย

ข้าพเจ้าจึงสั่งเจ้าหน้าที่ให้จับร่างของโจรนั้นพลิกคว่ำบ้าง ตะแคงซ้าย ตะแคงขวาบ้าง พยายามให้ยืนบ้าง จับเอาหัวห้อยลงบ้าง ทบด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนหิน ด้วยท่อนไม้ ด้วยอาวุธบ้าง ลากไปลากมาบ้าง แต่พวกเรา ก็ได้เห็นชีวิตของเขาออกมาเลย ตาของเขาก็ไม่รับรู้ภาพที่เห็นหูก็ไม่รับเสียงที่ฟัง จมูกก็ไม่รับรู้กลิ่นที่ให้ดม ลิ้นก็ไม่รับรู้รสที่ให้ชิม ผิวกายก็ไม่รับรู้การสัมผัสเลย ทั้งหมดนี้แหละครับ ที่เป็นเครื่องยืนยันความเห็นเดิมของข้าพเจ้าทุกประการ

ทำไม่ถูกวิธีย่อมไม่มีผลสำเร็จ

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้นจงฟังข้ออุปมาของอาตมา

เข้าปญฺเญใจ

เรื่องเคยมีมาแล้ว มีนักเป่าสังข์คนหนึ่ง เดินทางไปยังชนบทชายแดน เมื่อไปถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เขายืนอยู่กลางลานหมู่บ้านนั้น แล้วก็เป่าสังข์ ๓ ครั้ง ครั้นแล้วก็วางสังข์คว่ำลงบนพื้นดินตนเองก็นั่งลงห่างจากสังข์พอสมควร

บรรดาผู้คนในหมู่บ้าน หลังจากได้ยินเสียงสังข์แล้ว ต่างก็ติดอกติดใจไถ่ถามกันว่า เสียงอะไรนะ ช่างไพเราะจับใจเหลือเกิน ในที่สุดก็พากันมารุมล้อมไถ่ถามคนเป่าสังข์ คนเป่าสังข์จึงตอบว่า เสียงที่ไพเราะจับใจนั้นก็คือ เสียงสังข์ พลาซซีให้ผู้คนเหล่านั้นดูสังข์ที่วางไว้ที่พื้นดิน คนเหล่านั้นก็จับสังข์หงายขึ้นแล้วพูดกับสังข์ว่า พูดซิพ่อสังข์ พูดซิพ่อสังข์ แต่สังข์นั้นก็ไม่วางเสียงตามที่ผู้คนสั่ง คนเหล่านั้นจึงจับสังข์คว่ำลงบ้าง ตะแคงซ้ายบ้าง ตะแคงขวาบ้าง ยกขึ้นตั้งบ้าง ตั้งเอาหัวลงบ้าง พุบด้วยฝ่ามือด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้ ด้วยอาวุธบ้าง ลากไปลากมาบ้าง พร้อมทั้งสั่งว่า พูดซิพ่อสังข์ พูดซิพ่อสังข์ แต่สังข์นั้นก็ยังไม่ออกเสียงอยู่นั่นเอง

ท่านพระยา นักเป่าสังข์คิดอยู่ในใจว่า คนชาวชนบทชายแดนพวกนี้ช่างโง่เขลาจริง ๆ ก็ในเมื่อค้นหาไม่ถูกวิธี แล้วจะพบเสียงสังข์ได้อย่างไรกัน ขณะที่คนเหล่านั้นกำลังมองดูสังข์กันอยู่ นักเป่าสังข์จึงหยิบสังข์ขึ้นมาเป่า ๓ ครั้ง วางสังข์ลงกับพื้น แล้วก็เดินหนีไป

ท่านพระยา เมื่อชาวบ้านแลเห็นเช่นนั้น จึงเกิดความเข้าใจว่า เมื่อใดสังข์ประกอบด้วยคน ๑ ความพยายาม ๑

เข้าใจ

และลม ๑ เท่านั้น สังขจึงจะออกเสียงได้ แต่ถ้าสังขขาดองค์ประกอบทั้ง ๓ ดังกล่าว สังขนั้นก็ไม่ออกเสียง อุปมาข้อนี้ฉันใดอุปมาข้ออื่นนั้นก็เหมือนกัน

กล่าวคือ เมื่อใดร่างกายนี้ ประกอบด้วย อายุ ๑ ไออุ่น ๑ และวิญญาณ ๑ เมื่อนั้นร่างกายนี้ก็สามารถนั่ง ยืน เดิน นอน ก้าวหน้า ถอยหลังได้ ตาก็มองเห็นรูปได้ หูก็ฟังเสียงได้ จมูกก็ได้กลิ่น ลิ้นก็ชิมรสได้ ผิวกายสัมผัสสิ่งใดก็รู้สึก ใจคิดอย่างไรก็รู้ ในทางกลับกัน ถ้าวร่างกายนี้หมดอายุ ไออุ่น และวิญญาณ ร่างกายนี้ก็เคลื่อนไหวไม่ได้ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย ก็รับรู้อะไรไม่ได้ทั้งสิ้น ความรู้สึกนึกคิดก็ไม่เกิดขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดนี้ ท่านพระยาจงเข้าใจเกิดว่า โลกอื่นมี สัตว์ ผุดเกิดมี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วมี

พระยาปายาสี : ตามที่พระองค์เจ้ากล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็จริงอยู่ แต่ข้าพเจ้าก็ยังมีเหตุผลอื่น ที่ทำให้ต้องยืนยันความเห็นเดิมอยู่นั่นเองครับ

พระเถระ : ท่านยังมีเหตุผลอะไรอีกหรือ

วิธีการของมิจฉาทิฏฐิบุคคล ใช้พิสูจน์เรื่องใจไม่ได้

พระยาปายาสี : ยังมีอีกครับพระองค์เจ้า วันหนึ่งเจ้าหน้าที่ของข้าพเจ้าจับโจรผู้กระทำความผิดได้ จึงพามาหาข้าพเจ้า เพื่อส่งให้ลงโทษ ข้าพเจ้าก็สั่งเจ้าหน้าที่ให้เชือนผิวหนังของโจรนั้น ด้วยหมายใจจะดูชิวะของโจรนั้น แต่ก็ไม่เห็น ให้เชือนหนัง เชือนเอ็น เชือน

เข้าไปอยู่ในใจ

กระดุก เงื่อนเยื่อกระดุก ก็ไม่เห็นชีวะของโจรนั้นเลย เรื่องนี้แหละครับที่เป็นเครื่องยืนยันสนับสนุนความคิดเดิมของข้าพเจ้า

(ในกรณีนี้ ย่อมมีนัยว่า เพราะเหตุที่พระยาปายาสีไม่เชื่อว่าคนเรามีใจ เนื่องจากค้นหาเท่าไรๆ ก็ไม่พบ จึงเข้าใจว่าคนเราตายแล้วสูญหมด ทำให้เกิดความเห็นว่า ผลวิบากของกรรมที่ทำได้และทำชั่วไม่มี คือไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมนั่นเอง ท่านพระยาจึงสั่งฆ่าคนได้เรื่อยๆ โดยไม่ตระหนกว่าจะมีบาปมาถึงตน กล่าวได้ว่าความเห็นของท่านพระยาก็คงเหมือนๆ กับของผู้คนโดยทั่วไปในยุคปัจจุบัน)

ฉลาดทางโลก มิได้หมายความว่าต้องฉลาดทางธรรม

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น อาตมาจะอุปมาให้ฟัง เรื่องเคยมีมาแล้วว่า ชฎิลผู้นำเรือไฟผู้หนึ่ง อาศัยอยู่ ณ ภูมิมุงด้วยใบไม้ ไกลชายป่า ครั้งนั้น มีหมู่เกวียนมาพักแรมอยู่ในชนบท ไม่ไกลจากอาศรมของชฎิลนัก หมู่เกวียนพักแรมอยู่คืนหนึ่ง แล้วก็จากไป

เมื่อหมู่เกวียนจากไปแล้ว ชฎิลเกิดความคิดว่า อาจจะมีอุปกรณ์บางอย่างถูกทอดทิ้งไว้ ณ ที่พักของหมู่เกวียนบ้าง จึงเข้าไปสำรวจดู ก็ได้พบทารกคนหนึ่งถูกทิ้งไว้ ชฎิลเกิดความเมตตาสงสาร จึงนำทารกนั้นมาเลี้ยงไว้จนเติบโตใหญ่

วันหนึ่ง ขณะที่ทารกนั้นอายุได้ประมาณ ๑๑ ปีแล้ว ชฎิลเกิดมีธุระบางอย่างในชนบท ก่อนไปได้สั่งลูกบุญธรรมให้คอยนำเรือไฟไว้ อย่าให้ไฟดับ ถ้าไฟดับก็ต้องจุดใหม่ แล้วเตรียม

เข้าใจ

อุปกรณ์จุดไฟไว้พร้อมสรรพ คือ มีด ไม้ และไม้สไฟ

เนื่องจากเด็กนั้นเล่นเพลินไป ไฟจึงดับ เด็กจึงคิดจุดไฟตามคำสั่งของพ่อ โดยเอามีดถากไม้สไฟ ด้วยความตั้งใจว่าจะพบไฟบ้าง แต่ก็ไม่พบ เด็กจึงผ่าไม้สไฟไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ก็ไม่พบไฟ จึงเอาเศษไม้ทั้งหมดใส่ครกโขลกจนละเอียด แล้วนำไปโปรยที่ลมแรงๆ ด้วยความตั้งใจจะได้พบไฟ แต่ก็ผิดหวัง

ครั้นชฎิลกลับมา เด็กก็สารภาพความผิดของตนว่า เล่นเพลินไป แล้วก็เล่าวิธีจุดไฟที่ล้มเหลวให้พ่อฟัง ชฎิลผู้บำเรอไฟนั้นจึงคิดว่า เจ้าหนูลูกของเราช่างโง่เขลาเสียนี้กระไร ไม่ฉลาดเอาเสียเลย ใช้วิธีค้นหาไฟโดยอุบายไม่แยบคาย จะได้ไฟอย่างไรกันคิดเช่นนั้นแล้ว ชฎิลก็จับไม้ ๒ อัน มาสีกันจนไฟติดต่อหน้าเด็ก พลองสอนวิธีติดไฟที่คนฉลาดเขาทำกัน พร้อมทั้งติเตียนเด็กว่า ช่างโง่เขลา ไม่ฉลาดเสียเลย

ท่านพระยา อุปมาเรื่องนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น ท่านพระยาโง่เขลา ไม่ฉลาด จึงค้นหาโลกอื่น โดยอุบายไม่แยบคาย โปรดสละความเห็นผิด เห็นชั่วของท่านเสียเถิด ขออย่าให้ความเห็นผิดเห็นชั่วเช่นนั้น มีแก่ท่านพระยาอีกต่อไปเลย เพราะมีจกาทิฏฐิเช่นนั้น จะไม่ก่อประโยชน์เกื้อกูลท่านพระยาเลย มีแต่จะก่อทุกข์ให้ตลอดกาลนานประการเดียว

เข้าใจ

ความดีอันคือองค์ประกอบของมัจฉาทิฎฐิ

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้ากล่าวก็จริงอยู่แต่ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ไม่อาจสละความเห็นผิดนี้ได้หรอกครับ เพราะพระเจ้าปเสนทิโกศลและพระราชารอื่นๆ ย่อมรู้ว่า ข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างไร เพราะเหตุผลอะไรบ้าง ถ้าข้าพเจ้ายอมสละความเห็นของตนเสียแล้ว ทั้งพระเจ้าปเสนทิโกศล ทั้งพระราชารอื่นๆ ก็อาจจะตำหนิติเตียนได้ว่า ข้าพเจ้าโง่เขลา ไม่ฉลาด มีมัจฉาทิฎฐิ ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็จะรู้สึกโกรธ คิดลบหลู่ หรือไม่เคารพหรือตีเสมอพระเจ้าปเสนทิโกศลและพระราชารเหล่านั้น

มัจฉาทิฎฐิทำลายทั้งตนเอง และชาวโลก

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น อาตมาจะอุปมาให้ฟัง เรื่องเคยมีมาแล้วว่า พ่อค้าเกวียนมีเกวียนประมาณพันเล่ม เดินทางออกจากชนบททิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตก กองเกวียนใหญ่่นั้น มีนายกองเกวียนควบคุมไป ๒ คน นายกองเกวียนทั้งสองจึงปรึกษากันแบ่งความรับผิดชอบคุมกองเกวียนคนละ ๕๐๐ เล่ม แล้วก็ต่างคนต่างไป

ขณะเดินทาง นอกจากเกวียนจะต้องบรรทุกสินค้าเป็นจำนวนมากแล้ว ยังจะต้องบรรทุกหญ้าแห้ง หญ้าสด น้ำและไม้เพื่อการบริโภค และอุปโภค ทั้งของพวกลูกเกวียน และปศุสัตว์ไปพร้อมกันด้วย

นายกองเกวียนคนหนึ่ง เมื่อเตรียมการทุกอย่างเสร็จ

เข้าประตูใจ

สรรพแล้ว ก็เดินทางล่วงหน้าไปก่อน เมื่อเดินทางไปได้สองสามวัน ก็พบบุรุษตัวดำตาแดง สะพายแล่งธนู คล้องพวงมัลลียดอกโกมุท (บัวแดง) มีผ้าเปียกผมเปียก กำลังเดินทางสวนมาด้วยรถคันงาม มีโคลนเปื้อนล้อรถ

นายกองเกวียนจึงซักถามบุรุษนั้น ถึงหนทางที่เขาผ่านมาก็ได้รับคำตอบในเชิงแนะนำว่า หนทางข้างหน้าทุรกันดารมาก เพราะฝนตกชุก แต่ทว่ามีน้ำ มีหญ้า และมีไม้ อุดมสมบูรณ์ ดังนั้นควรทิ้งหญ้าและน้ำที่เตรียมไปเสีย เพื่อว่าเกวียนจะได้บรรทุกลำสัมภาระเบาลงทำให้เดินทางได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เนื่องจากทางทุรกันดาร ส่วนหญ้าและน้ำนั้นไปหาเอาในระหว่างทางสะดวกมาก

นายกองเกวียนได้นำเรื่องนี้มาปรึกษากับลูกเกวียน เมื่อไม่มีเสียงคัดค้านนายกองเกวียนก็ตัดสินใจสั่งให้ทิ้งหญ้า น้ำ และไม้ของเกวียนที่เตรียมไปทิ้งเสียเป็นจำนวนมาก ทำให้เกวียนเบาลงเดินทางได้เร็วขึ้น

ครั้นเดินทางไปถึงที่พักกองเกวียนระยะแรก พวกเขาก็ไม่เห็นหญ้า น้ำ และไม้ อุดมสมบูรณ์ดังคำบอกเล่าของบุรุษนั้นเลย ยิ่งเดินทางไกลออกไปเท่าใดก็ยิ่งไม่พบเลย ทำให้ผู้คนและปศุสัตว์ทั้งหลายในกองเกวียนหมดแรง ถูกยักษ์ผู้เป็นอมมนุษย์จับกินเป็นอาหาร เหลือแต่กระดูกทิ้งไว้เป็นกองๆ

ส่วนนายกองเกวียนอีกคนหนึ่ง เมื่อเตรียมการเสร็จสรรพแล้ว ก็ออกเดินทางตามไป ครั้นเดินทางไปได้ประมาณสองสามวัน

เข้าใจ

ก็สวนทางกับบุรุษตัวดำ ตาแดง สะพายแล่งธนู คล้องพวงมาลัย ดอกโกมุท ผ้าเปือก ผมเปือก นั่งรถคันงาม มีโคลนเปื้อนล้อรถ นายกองเกวียนจึงเข้าไปทักทายบุรุษนั้นเพื่อถามถึงสภาพหนทางที่เขาผ่านมา ก็ได้รับคำตอบและคำแนะนำเช่นเดียวกับนายกองเกวียนคนแรก ครั้นแล้วนายกองเกวียนจึงเรียกพวกลูกเกวียนมาปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากบุรุษแปลกหน้านั้น ในที่สุดนายกองเกวียนก็บอกกับพวกลูกเกวียนว่า บุรุษนั้นไม่ใช่ญาติสนิทมิตรแท้ของเรา เราจึงไม่ควรเชื่อคำแนะนำบอกเล่าของเขา ครั้นแล้วสั่งห้ามลูกเกวียนมิให้ทิ้งสิ่งของทุกอย่างที่เตรียมมาเป็นอันขาด

กองเกวียนที่สองนี้เดินทางต่อไป ถึงที่พักระยะที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ แม้กระทั่งระยะที่ ๗ ก็ไม่พบความอุดมสมบูรณ์ด้วยหญ้าและน้ำ ดังคำบอกเล่าของบุรุษแปลกหน้าผู้นั้นเลย ทว่าพบแต่กองกระดูกมนุษย์และปศุสัตว์ และซากเกวียนเหลือทิ้งไว้ ซึ่งทำให้พวกเขาสันนิษฐานได้ว่า พวกกองเกวียนที่หนึ่งถูกยักษ์จับกินหมดแล้ว

นายกองเกวียนจึงเรียกบรรดาลูกเกวียนมาประชุมปรึกษาหารือ แล้วสรุปว่า กองเกวียนแรกมีนายกองเกวียนโง่เขลาเป็นผู้นำ จึงประสบความพินาศย่อยยับดังที่เห็น เพราะฉะนั้น ก่อนจะเดินทางต่อไปอีก ก็ให้สำรวจดูสิ่งของที่ไม่จำเป็นแล้วทิ้งเสีย เพื่อว่าเกวียนจะได้เบาลง ขนไปเฉพาะสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น จะทำให้สามารถข้ามทางทุรกันดารไปได้โดยสะดวกรวดเร็วขึ้น ในที่สุดกองเกวียนที่สองก็บรรลุถึงจุดหมายปลายทางโดยสวัสดิ์

เข้าใจ

ท่านพระยา อุปมาเรื่องนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน ท่านพระยาเป็นคนฉลาด ไม่ฉลาด ค้นหาโลกอื่นโดยอุปมาย ไม่แยบคาย ขาดโยนิโสมนสิการ ในที่สุดก็จะประสบความพินาศ ย่อยยับแตกเช่นนายกองเกวียนคนแรก แม้พวกที่เชื่อฟังท่าน พระยาก็จะพลอยพินาศย่อยยับไปเหมือนพวกลูกเกวียนนั้นด้วย

ท่านพระยา โปรดสละความเห็นมิจฉาทิฎฐิเสียเถิด ขอความเห็นมิจฉาทิฎฐินั้นอย่าได้เป็นสิ่งที่เกื้อกูลให้ท่านประสบทุกข์ตลอดกาลนานเลย

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้ากล่าวอย่างนั้นก็จริงอยู่ แต่ถึงอย่างนั้นข้าพเจ้าก็ไม่อาจสละความเห็นผิดนี้ได้หรอกครับ ทั้งนี้เพราะทั้งพระเจ้าปเสนทิโกศล ทั้งพระราชาอื่นๆ ก็ทรงทราบกันดีว่า ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า โลกอื่นไม่มี สัตว์ผู้เกิดไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี ก็เพราะข้าพเจ้ามีเหตุผลสนับสนุนด้วยประการทั้งปวง ถ้าหากว่าข้าพเจ้าสละความเห็นเดิมของตนเสีย ก็อาจจะถูกพระเจ้าปเสนทิโกศล และพระราชาอื่นๆ ทรงกล่าวติเตียนว่า ข้าพเจ้าช่างโง่เขลา ไม่ฉลาด ยึดถือความเห็นที่เป็นมิจฉาทิฎฐิ ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าก็จะเกิดทิฎฐิมานะ อาจจะโกรธเคือง แล้วแสดงพฤติกรรมลบหลู่ ไม่แสดงความเคารพอ่อนน้อม โดยตีตนเสมอท่านเหล่านั้น

เกิดมิจฉาทิฎฐิ เพราะขาดโยนิโสมนสิการ

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น อาตมาจะอุปมาให้ฟังใหม่

เข้าใจ

เรื่องเคยมีมาแล้วว่า ชายเลี้ยงสุกรคนหนึ่ง ออกจากบ้านไปยัง ตำบลอื่น พบकुด้แห่งจำนวนมาก กองทิ้งตามพื้นดิน เขาจึงคิด จะเอาकुด้แห่งนั้นไปเป็นอาหารสุกรที่เขาเลี้ยงไว้ คิดเช่นนั้น แล้วก็คลี่ผ้าห่มออก ห่อकुด้แห่งไว้เต็มอัตรา ยกเทินไว้บนศีรษะ แล้วเดินต่อไป

ในระหว่างทางฝนตกลงมาห่าใหญ่ เป็นเหตุให้कुด้ในห่อ เปียก ไหลลงมาเประเปื้อนร่างกายของเขา จนเลอะและเหม็น คลุ้ง เขาก็ไม่ยอมทิ้งห่อकुด้นั้น แม้ผู้ที่พบเห็นเขาจะวิพากษ์ วิจารณ์ว่า เขาเสียจริตไปแล้วหรืออย่างไรจึงทำเช่นนั้น แต่เขาก็ตอบกลับไ้ว่า พวกช่างวิจารณ์นั้นแหละเป็นบ้าเป็นคนเสียจริต สาเหตุที่เขาไม่ยอมทิ้งห่อकुด้ก็เพราะมันคืออาหารฟรีสำหรับสุกร ของเขา

ท่านพระยา อุปมาเรื่องนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน ท่านพระยาน่าจะรู้ว่า ท่านเหมือนคนเทินห่อकुด้ ท่านโปรด สละความเห็นผิดของท่านเสียเถิด ขอความเห็นมีจกาทิฏฐินั้น อย่าได้เกื้อกูลท่านพระยาให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อนตลอด กาลนานเลย

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้ากล่าวอุปมานั้นก็จริงอยู่ แต่ถึงอย่าง นั้นข้าพเจ้าก็ไม่อาจลื้มเลิกความเห็นเดิมได้หรอกครับ เพราะ ทั้งพระเจ้าปเสนทิโกศล และพระราชาอื่นๆ ทรงทราบดีว่า ข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างไร เพราะเหตุผลอะไร ถ้าข้าพเจ้าสละ ความเห็นเดิมของตนเสีย ทั้งพระเจ้าปเสนทิโกศล และพระ

เข้าไปอยู่ในใจ

ราชาอื่นๆ ก็จะติเตียนได้ว่า ข้าพเจ้าเป็นคนโง่เขลา ไม่ฉลาด เป็น
มิฉฉาภิภูฏฐิ ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็อาจจะเกิดภิภูฏฐิมานะ โกรธ
แสดงอาการลบหลู่ ตีเสมอ โดยปราศจากความเคารพอ่อนน้อม
ต่อพระราชาเหล่านั้น

มิฉฉาภิภูฏฐิมักหลงว่าตนฉลาด

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้น ฟังอุปมาของอาตมาใหม่
เรื่องเคยมีมาแล้วว่า นักเลงสกา^๒ ๒ คน เล่นการพนันสกากัน
นักเลงสกาคคนหนึ่งจะหยิบเบี้ยแพ้ (เบี้ยที่ทำให้ตนแพ้) ที่ทอดออกมา
มาใส่ปากแล้วกลืนลงท้องทุกตัว นักเลงสกากอีกคนหนึ่งเห็นดังนั้น
จึงกล่าวกับคู่เล่นว่า เพื่อน เจ้าชนะข้างเดียวโปรดให้ลูกสกาแก่
ข้าเถิด ข้าจักเซ่นบูชา นักเลงสกากผู้ชนะก็ตกลง แล้วมอบลูก
สกาให้แก่คู่เล่น

เมื่อได้ลูกสกามาแล้ว นักเลงสกากผู้นั้นก็แอบไปเอายาพิษ
อาบลูกสกา ครั้นต่อมา ก็มาชักชวนเพื่อนคนเดิมเล่นพนันสกากัน
อีก เพื่อนนักเลงสกาคคนนั้นก็ใช้วิธีการเดิม คือ กลืนเบี้ยแพ้
ที่ทอดมาทุกตัว คู่เล่นอีกฝ่ายหนึ่งเห็นดังนั้นจึงกล่าวว่า บุรุษกลืน
กินลูกสกา ซึ่งอาบด้วยยาพิษ มีฤทธิ์ร้ายแรง หากรู้สึกร้าวไม่
นักเลงชั่วผู้น่าสงสารกลืนกินยาพิษเข้าไป ความเร่าร้อนจักต้องมีแก่เจ้า

^๒ สกา คือการพนันอย่างหนึ่ง ใช้ลูกบาทก์(ลูกสกา)ทอด แล้วเดินตัวสกาตามแต้มลูกบาทก์

เข้าใจ

ท่านพระยา อุปมาเรื่องนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน ท่านพระยาน่าจะรู้ว่า ท่านเปรียบเหมือนนักเลงสกา ท่านโปรดสละความเห็นผิดนั้นเสียเถิด ขอความเห็นมัจฉาปฏิฐิ นั้นอย่าได้เป็นสิ่งเกื้อกูลความทุกข์ ความเดือดร้อนแก่ท่านพระยาตลอดกาลนานเลย

พระยาปายาสี : ตามที่พระคุณเจ้าพูดก็จริงอยู่แต่ถึงอย่างนั้นข้าพเจ้าก็ไม่สามารถสละความเห็นเดิมได้ทั้งนี้เพราะพระเจ้าปเสนทิโกศล และพระราชาอื่นๆ ย่อมทรงรู้ว่าข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างไรด้วยเหตุผลอะไร ถ้าหากข้าพเจ้ายอมสละความเห็นเดิม ก็อาจจะถูกท่านเหล่านั้น ต่ำหนิติเตียนว่า ข้าพเจ้าโง่เขลา ไม่ฉลาด ถ้าเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็อาจจะเกิดปฏิฐิมานะ แสดงความโกรธ ความลบหลู่ หรือความดีเสมอท่านเหล่านั้น

มัจฉาปฏิฐิทำให้วิสัยทัศน์ผิด

พระเถระ : ท่านพระยา ถ้าอย่างนั้นอาตมาจะอุปมาให้ฟังอีกเรื่อง เคยมีมาแล้วว่า มีชาย ๒ คนเป็นเพื่อนกัน ชวนกันไปเสี่ยงโชค ด้วยการเดินทางไปสู่ชนบทแห่งหนึ่ง ครั้นเดินทางมาพบบ้านที่ผู้คนทั้งไว้ข้างทางเป็นจำนวนมาก ชายทั้งสองต่างก็รู้สึกอคลี้ฝ้าออกมาห่อป่านนั้นแล้วมัดจนแน่น แล้วก็แบกกันไปคนละห่อ แล้วเดินทางต่อไป

ครั้นมาถึงหมู่บ้านแห่งใหม่ ก็ได้พบด้ายป่านเป็นจำนวนมาก ถูกกองทิ้งไว้ข้างทาง เพื่อนคนหนึ่งจึงเสนอความคิดใหม่

เข้าใจ

ว่า ทิ้งป่านในห่อที่แบกมาเสียดีกว่า แล้วใช้ผ้าห่อด้ายป่านแทน แต่เพื่อนอีกคนหนึ่งไม่เห็นด้วย เพราะมีความคิดว่าได้หอบป่านมาไกลแล้ว จะทิ้งไปก็รู้สึกเสียดาย จึงไม่ต้องการด้ายป่านอีกแล้ว เพราะฉะนั้น เพื่อนที่ไม่เปลี่ยนความคิดจึงแบกห่อป่านเดินต่อไป ส่วนเพื่อนที่เปลี่ยนความคิด ได้แบกห่อด้ายป่านแทนห่อป่านที่แบกมาแต่แรก

ครั้นเมื่อ ๒ สหายเดินทางไปถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง ก็ได้พบผ้าป่านเป็นจำนวนมากกองทิ้งไว้ข้างทาง เพื่อนข้างคิดก็บอกเพื่อนว่า เราหอบป่านหรือด้ายป่านไปก็เพื่อนำไปทอเป็นผ้าป่าน เพราะฉะนั้นเมื่อเราได้พบผ้าป่านแล้ว ไยเราไม่ทิ้งป่านหรือด้ายป่านเสียเล่า แล้วหอบผ้าป่านไปแทน กล่าวดังนั้นแล้ว เพื่อนข้างคิดก็ทิ้งด้ายป่าน แล้วห่อผ้าป่านไปแทน แต่เพื่อนอีกคนหนึ่งก็ยังยืนยันมั่นคงที่จะแบกห่อป่านต่อไป ด้วยเหตุผลว่าได้หอบมาไกลมากแล้ว อีกทั้งมัดไว้ดีแล้วด้วย

ครั้นเมื่อ ๒ สหาย เดินทางไปถึงหมู่บ้านต่อไป ก็ได้พบสิ่งของที่มีผู้คนทิ้งไว้มากมาย ต่างชนิด ต่างคุณค่า ตลอดเส้นทาง เป็นต้นว่า เปลือกไม้ ด้ายเปลือกไม้ ผ้าเปลือกไม้ ฝ้าย ด้าย ฝ้าย ฝ้าย ฝ้าย เหล็ก ดีบุก สำริด เงิน (แร่ธาตุ) และทอง ตามลำดับ ในที่สุด สหายที่ข้างคิดก็แบกห่อทองกลับบ้าน ส่วนสหายผู้มีความคิดมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง ก็แบกห่อป่านกลับบ้าน

บิดามารดา บุตรภรรยา ญาติมิตร เมื่อได้เห็นห่อป่านที่ชายนั้นแบกกลับบ้าน ต่างก็พากันรู้สึกเฉยๆ ไม่ได้มีความยินดี

เข้าใจ

ยืนร่ำกับการไปตระเวนล่าบักตรากตรำของเขาในถิ่นห่างไกลแต่ประการใด

ในทางตรงข้าม สหายที่แบกห่อทองกลับบ้าน บิดามารดา บุตรภรรยา ตลอดจนญาติมิตรของเขา ต่างพากันยินดีปรีดาไปกับเขา ที่เขาแบกห่อทองกลับบ้าน

ท่านพระยา อุปมาเรื่องนี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน ท่านพระยาน่าจะรู้ตัวดีว่า ท่านเปรียบเหมือนชายคนที่แบกห่อป่าน ไปรดสละความเห็นผิดของท่านเสียเถิด ขอความเห็นมิจฉาทิฏฐิอย่าได้มีแก่ท่านเลย เพราะนอกจากจะไม่เกื้อกูล ท่านให้ได้รับประโยชน์อันใดแล้ว ยังจะสร้างความทุกข์ให้แก่ท่านตลอดกาลนาน

คำสารภาพของผู้จนปัญญา

พระยาปายาสี : พระคุณเจ้าครับ ด้วยข้อมูลอุปมาข้อแรกของพระคุณเจ้า ข้าพเจ้าก็รู้สึกดีใจอย่างยิ่งแล้ว แต่ข้าพเจ้าประสงค์จะฟังปฏิภาณแห่งปัญญาอันวิจิตรของพระคุณเจ้า จึงได้แสดงเหตุผลโต้แย้งคัดค้าน พระคุณเจ้ามีปฏิภาณสูงส่งอย่างแท้จริงสามารถไขปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ไพเราะจับใจ มีความแจ่มแจ้งเหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด ชี้ทางแก่ผู้หลงทาง หรือส่องประทีปในที่มืด ด้วยหมายใจจะให้ผู้ฟังเกิดปัญญา เกิดสัมมาทิฏฐิ เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

เข้าใจ

พระคุณเจ้าครับ ข้าพเจ้าใคร่ขอถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นสรณะ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ขอพระคุณเจ้าโปรดทรงจำข้าพเจ้าว่าเป็นอุบาสก ถึงสรณะตลอดชีวิตตลอดไปด้วยครับ

โลกต้องการกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง

จากการสนทนาโต้ตอบระหว่างพระกุมารกัสสปเถระ และพระยาปายาสีที่ผ่านมานี้ ท่านผู้อ่านย่อมเห็นได้ว่า บุรุษทั้ง ๒ ต่างเป็นผู้มีไหวพริบปฏิภาณไวด้วยกันทั้งคู่ กล่าวได้ว่า ถ้าเป็นนักไดวาที ก็เป็นคู่ได้ทีพอพัดพอเหวี่ยงกัน หรือมีฝีปากใกล้เคียงกัน

สำหรับพระยาปายาสีนั้น จะเห็นว่าเป็นคนฉลาดไม่น้อย ช่างคิดหาเหตุผล ขอบศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิเคราะห์วิจัยแบบนักวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องโลกและความเป็นไปของชีวิต แต่เพราะเหตุที่ขาดกัลยาณมิตร แนวการศึกษาค้นคว้าของท่านจึงเข้าลักษณะหลงทาง ไม่สามารถพบสาระสำคัญที่สุดของชีวิต ซึ่งท่านพระยาเรียกว่า ชีวะ(คือใจนั่นเอง) จึงทำให้ท่านไม่มีความเข้าใจเรื่องของใจ เพราะขาดความเข้าใจเรื่องใจ ท่านพระยาก็เลยไม่เชื่อเรื่องโลกหน้า เรื่องโอปปาติกะ เรื่องกฎแห่งกรรม โดยสรุปก็คือ เป็นมิจฉาทิฎฐิเต็มอัตรา

แท้ที่จริง เรื่องผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่ว หรือเรื่องกฎแห่งกรรมนั้น การตรองด้วยเหตุผล และการสังเกตจากประสบการณ์ในชีวิตของตัวเราเอง ของบุคคลใกล้ชิด ตลอดจนชนของบุคคลทั่วไปในสังคม ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะทำให้สามารถยอมรับ

เข้าใจในใจ

เรื่องกฎแห่งกรรมได้ แต่เหตุไฉนพระยาปายาสีซึ่งเป็นผู้ฉลาดเฉลียว จึงตรองเองไม่ออก กลายเป็นคนไม่รู้บุญรู้บาป มีความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ตราบใดที่ยังไม่ศึกษาให้เข้าใจ สัจธรรมอย่างถูกต้องถ่องแท้ คนเราก็กังโง่งอยู่นั่นเอง แต่ท่านพระยา ก็ยังพอมีบุญอยู่บ้าง ใจของท่านยังไม่ถึงขั้นมืดสนิทอย่างถาวร เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาพร้อมด้วยอุปมาอุปไมยอันวิจิตรลึกซึ้ง นุ่มนวลของพระกุมารกัสสปเถระมาตามลำดับแล้ว ใจก็เริ่มสงบชุ่มฉ่ำ เยือกเย็นลง สามารถจับแนวคิดได้ถูกต้อง เป็นโยนิโสมนสิการ ตรองให้เกิดปัญญาเข้าใจเรื่องโลกหน้า เรื่องโอปปาติกะ และยอมรับเรื่องกฎแห่งกรรม ขณะเดียวกันมิจฉาทิฐิของท่านพระยา ก็ถูกปลดปล่อยออกไปได้เป็นอัศจรรย์

ณ จุดนี้เอง ที่ทำให้เห็นได้ชัดว่า กัลยาณมิตรผู้เปี่ยมด้วยภูมิธรรมย่อมมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความเห็น ความเข้าใจกฎเรื่องโลก และความ เป็นไปของชีวิตตามเป็นจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับเราในการครองชีวิตให้อยู่ด้วยความสุข ห่างไกลจากความทุกข์ ความเดือดร้อนอย่างแท้จริง ถ้าขาดกัลยาณมิตรเสียแล้ว แม้คนเราจะฉลาดเฉลียวเพียงใด มีศักยภาพในการทำงานสูงส่งเพียงใด ประสบความสำเร็จในอาชีพเพียงใด แต่ก็จะมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิ อาจก่อกรรมชั่วขั้นอกุศลได้ เช่น เป็นหัวหน้าขบวนการก่อการร้ายระดับโลกที่มีฐานะร่ำรวย มีสมุนบริวารมากมาย เป็นราชายาเสพติดที่มีเครือข่ายทั่วโลก เป็นจอมเผด็จการที่ไม่เคยเคารพกฎกติกาสังคมโลก ฯลฯ

สำหรับพระกุมารกัสสปเถระนั้น จะเห็นได้ว่า ท่านมีเขานัว ไหวพริบชั้นเยี่ยม มีความรู้ความเข้าใจทั้งทางโลก และทางธรรมเป็น

เข้าใจ

อย่างยิ่ง ดังจะเห็นจากข้ออุปมาของท่านแต่ละเรื่อง ล้วนอยู่บนพื้นฐานของความจริง และเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปได้ในชีวิตบุคลชนโดยทั่วไป

ดังนั้น วาทะของท่านนอกจากจะเฉียบคมแล้ว ยังเข้าใจได้ง่าย สำหรับผู้คนโดยทั่วไปอีกด้วย

ยิ่งกว่านั้น คุณสมบัติเด่นของท่านอีกประการหนึ่งก็คือ ความเป็นผู้มีน้ำใจกัลยาณมิตร เพราะน้ำใจกัลยาณมิตรของท่านนี้เอง ทำให้ท่านมีความเมตตา และขันติธรรมสูง สามารถอดทนแสดงธรรมโน้มน้าวพระยาปายาสี ซึ่งมีข้อโต้แย้งด้วยเหตุผลมากมาย อีกทั้งแสดงความเป็นคนหัวดี หัวรั้น ดันทุรังตลอดเวลา แต่พระเถระก็ตั้งอยู่ในความสงบได้โดยตลอด อาจเป็นไปได้ว่า ถ้าหากพระยาปายาสียังไม่ยอมศิโรราบ ขอลี้พระรัตนตรัยเป็นสรณะแล้ว พระเถระก็คงจะแสดงธรรมโน้มน้าวต่อไปเรื่อย ๆ อย่างใจเย็น

สำหรับอาจารย์ทางโลก ถ้าได้พบลูกศิษย์อย่างพระยาปายาสี ก็คงจะไล่ตะเพิดออกไป โดยไม่รอให้แสดงเหตุผลคัดค้านเกิน ๓ ครั้ง เป็นแน่ แต่พระกุมารกัสสปเถระนั้นมีอัธยาศัยแตกต่างจากอาจารย์ทางโลกโดยสิ้นเชิง นี่ก็คือคุณสมบัติพิเศษของกัลยาณมิตรผู้ทรงธรรม

ยิ่งกว่านั้น การที่พระเถระสามารถแสดงธรรม ที่ทำให้พระยาผู้เฉลียวฉลาด แต่เป็นมิชฌาภิกขุ เปลี่ยนมาเป็นสัมมาภิกขุได้ แม้เพียงการฟังธรรมเพียงครั้งแรก และครั้งเดียวเท่านั้น ต้องถือว่าเป็นความสามารถอย่างเอกอุเฉพาะตัวของท่าน อย่างไรก็ตามจากกรณีของพระกุมารกัสสปเถระและพระยาปายาสีนี้ ย่อมเป็นตัวอย่างที่ยืนยันให้เห็นว่า โลกต้องการกัลยาณมิตรผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรมเป็นอย่างยิ่ง

อยากมีสุขต้องแจกสุขก่อน

พระยาปายาสี หลังจากสลัดมัจฉาที่ภูธรีออกจากใจได้ เพราะพระธรรมเทศนาของพระกุมารกัสสปเถระแล้ว ใจของท่านพระยาปายาสีก็เริ่มใสสว่างขึ้น ด้วยอำนาจแห่งสัมมาทิฐิ สามารถตรองเรื่องต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ลึกซึ้งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกฎแห่งกรรม หรือผลวิบากของกรรมที่ทำให้ทำชั่วมี

ตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาลจบจนถึงสมัยพุทธกาล บรรดาพระราชาตลอดจนผู้มีศักดิ์ใหญ่ทั้งหลายในแผ่นดินมีความเชื่อว่าการบูชามหาภัยณ์เป็นสิ่งที่นำความสุขมาสู่ชีวิต ดังนั้น ผู้ที่ปรารถนาความสุขตลอดกาลนานก็ต้องทำพิธีบูชามหาภัยณ์

พระยาปายาสีก็เช่นเดียวกัน ท่านก็มีความคิดที่จะทำพิธีบูชามหาภัยณ์ เพื่อความสุขตลอดกาลนานของท่านเอง และท่านก็รู้ว่า พิธีบูชามหาภัยณ์ตามแบบของพราหมณ์ซึ่งเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น ต้องมีการฆ่าสัตว์จำนวนมาก เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม ขณะนี้ใจของท่านใสสว่างด้วยอำนาจแห่งสัมมาทิฐิ ตรองเห็นโทษเห็นบาปของการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จึงเกิดความล่งเลสงสัย ถ้าจะทำพิธีบูชาภัยณ์ตามแบบที่นิยมกันโดยทั่วไปในขณะนั้น

ดังนั้น ท่านจึงได้ขอร้องพระกุมารกัสสปเถระ ให้แนะนำการทำพิธีบูชามหาภัยณ์ พระเถระได้ให้คำชี้แจงว่า การบูชามหาภัยณ์ตามแบบที่นิยมกันนั้น ต้องมีการฆ่าเหล่าปศุสัตว์มากมาย สำหรับบูชามหาภัยณ์หรือเพื่อนำมาเป็นทานถวายแก่ปฤคาคห คือ พราหมณ์ผู้ทำพิธีบูชามหาภัยณ์นั้น การกระทำเช่นนี้ย่อมเป็นเครื่องสนับสนุนให้เป็นผู้มีความเห็นผิด

เข้าไปอยู่ในใจ

คิดผิด พุดผิด ทำผิด เลี้ยงชีพผิด พยายามผิด ระลึกผิด ตั้งใจผิด (มิจนา ทัศนวิเคราะหฺหรือครบวงจร) เพราะฉะนั้น การบูชามหาญาณประเภทนี้ จึงไม่มีผลมาก ไม่มีอานิสงส์มาก ไม่ทำให้ผู้ประกอบประสบความรุ่งเรืองในชีวิตแต่ประการใดเลย เพราะเป็นการหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น การบูชามหาญาณแบบนี้ เปรียบเหมือนขวานาที่ปลูกข้าวลงในนาที่มีดินเลว ยังไม่ได้แผ้วถางตอหนาม ยังไม่ได้ไถคราด อีกทั้งไม่มีฝนตก ต้องตามฤดูกาล ขอถามท่านพระยาปายาสีว่า การทำเช่นนี้ ขวานาจะประสบผลไพบูลย์หรือ

ในทำนองกลับกัน การบูชามหาญาณที่ไม่ต้องฆ่าสัตว์เลย ปฏิภาหฺ ผู้ทำพิธีบูชามหาญาณนั้น ย่อมเป็นผู้มีความเห็นถูก คิดถูก พุดถูก ทำถูก เลี้ยงชีพถูก พยายามถูก ระลึกถูก ตั้งใจถูก (อริยมรรคมีองค์ ๘)

การบูชามหาญาณแบบนี้ เปรียบเหมือนขวานาปลูกข้าวลงในนาที่มีดินดี แผ้วถางตอหนามออกหมดแล้ว ไถคราดแล้ว อีกทั้งฝนก็ตก ต้องตามฤดูกาล ขอถามท่านพระยาปายาสีว่า การทำเช่นนี้ ขวานาย่อมจะประสบผลไพบูลย์ใช่ไหม

จากพระธรรมเทศนาเรื่องการบูชามหาญาณนี้ พระยาปายาสีย่อมจะตรองเห็นสาระสำคัญได้ว่า ถ้าคนเราปรารถนาความสุขก็จำเป็นต้องแจกจ่ายความสุขออกไปให้ผู้อื่นก่อน แล้วผลแห่งกรรมดีนั้นจะสะท้อนกลับมาสู่เราในที่สุด ในทำนองกลับกันถ้าเราสร้างทุกข์ไว้แก่ผู้อื่น ผลที่จะสนองเราในที่สุดนั้น ย่อมมีแต่ทุกข์สถานเดียว ทั้งหมดนี้ คือสาระสำคัญของกฎแห่งกรรมโดยแท้ เมื่อตรองตามพระธรรมเทศนาทุกเรื่องของพระเถระได้ด้วยปัญญา ท่านพระยาก็คิดแจกสุขให้มหาชน

รอยเบื่อนที่กำลังจัดไต้ยาก

พระยาปายาสีรับฟังพระธรรมเทศนาของพระเถระด้วยความเข้าใจซาบซึ้ง ทำให้เกิดความคิดว่า แทนที่จะทำพิธีบูชามหาญดงที่เคยปฏิบัติกันมาแต่กาลก่อน ก็จะไปเปลี่ยนเป็นการตั้งโรงงาน เพื่อสงเคราะห์มหาชนแทน

นับแต่นั้นมาพระยาปายาสีจึงได้ตั้งโรงงานสำหรับสมณพราหมณ์คนเข็ญใจ ยาก และวณิกทั้งหลาย แต่เพราะเหตุที่พระยาปายาสีมีนิสัยตระหนี่เป็นพื้นฐานประจำใจมาเป็นเวลานาน แม้เมื่อพัฒนาสัมมาทิฐิขึ้นในจิตใจ กระทั่งสามารถตรองเห็นคุณค่าของทาน ถึงกับตั้งโรงงานขึ้นเลี้ยงผู้คนจำนวนมาก แต่วัตถุดิบของที่ทำทานของท่านพระยาปายาสีก็ล้วนแต่เป็นวัตถุดิบของคุณภาพต่ำมาก ๆ ไม่ประณีต คือข้าวที่หุงก็เป็นปลายข้าวปนรำ และไม่มีกับข้าวใดๆ เลย นอกจากน้ำผักดอง ส่วนผ้าที่บริจาค ก็เป็นผ้าผืนเล็กๆ หรือผ้าเบื่อนๆ เนื้อหยาบๆ พนักงานหนุ่มซึ่งได้รับมอบหมายจากพระยาปายาสีให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการต่างๆ ในโรงงาน ก็คือ นายอุตตระ หรือ อุตตรมาณพ ทุกครั้งที่จัดการให้ทานเสร็จแล้ว อุตตรมาณพก็จะกล่าวคำอธิษฐานต่างๆ ว่า ด้วยทานนี้ ขอข้าพเจ้าได้พบกับพระยาปายาสีเฉพาะในโลกนี้เท่านั้น อย่าได้พบในโลกอื่นอีกเลย

เมื่อเรื่องนี้รู้ถึงพระยาปายาสี ท่านพระยาจึงเรียกอุตตรมาณพมาซักถาม อุตตรมาณพก็ยอมรับตามจริง พระยาปายาสีจึงถามอุตตรมาณพใหม่ว่า เจ้าไม่คิดบ้างหรือว่า การที่ข้าให้ทานก็เพราะข้าอยากได้บุญ อุตตรมาณพจึงต้องชี้แจงเป็นเชิงให้ข้อคิดแก่พระยาปายาสีว่า

เข้าใจ

วัตถุดิบของที่ท่านพระยาปายาสีกำหนดให้บริจาดในโรงทาน ทั้งอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ล้วนมีคุณภาพต่ำ ขนาดท่านพระยาเองยังไม่อยากแตะต้องด้วยเท้าเลย โฉนเลยท่านพระยาจะบริโภคสิ่งเหล่านี้ได้ แน่ใจหรือว่าทำทานแล้วจะได้บุญ และเพราะเหตุที่ตัวเขาเอง และทีมงานต่างมีความรักและเคารพในตัวท่านพระยาปายาสีอย่างจริงใจ จึงไม่ปรารถนาจะทำในสิ่งที่ไม่สมควรแก่ฐานะของท่าน

เมื่อพระยาปายาสีได้ฟังคำชี้แจงของอุตตรมานพเช่นนั้น ถ้าเป็นก่อนหน้านี้ ขณะที่ยังมีจิตภาวนาอยู่เต็มอัตร่า ท่านพระยาก็คงจะกริ้วอุตตรมานพเป็นพื้นเป็นไฟ แต่การกลับตรงกันข้าม ท่านพระยาได้สั่งการใหม่ โดยให้จัดเตรียมอาหารคุณภาพดีดังที่ท่านพระยาบริโภค จัดเตรียมผ้าเนื้อดีดังที่ท่านพระยาใช้นุ่งห่ม สำหรับบริจาดในโรงทาน ทั้งนี้ก็คงเป็นเพราะท่านพระยาเกิดรู้สึกละอายแก่ใจ ที่ตนยังมีความตระหนี่ถี่เหนียวโดยไม่สมควร ขณะเดียวกันก็กลัวผู้คนจะติเตียนท่าน ดังเช่นอุตตรมานพ อีกทั้งกลัวจะไม่ได้บุญ สัมมาทิฐิ และหิริ โอตตปปะ ที่งอกงามเกิดขึ้นในจิตใจของท่านพระยานั่นเอง ทำให้ท่านตั้งอยู่ในความสงบ เกิดปัญญา คิดปรับเปลี่ยนการทำทานด้วยสิ่งของคุณภาพดี แม้จะสั่งให้จัดเตรียมวัตถุดิบของประณีต เป็นทานขึ้นแทนแล้วก็ตาม การบริจาดทานของพระยาปายาสีก็ยังไม่สมบูรณ์อยู่นั่นเอง ทั้งนี้เพราะพระยาปายาสีให้ทานโดยไม่เคารพ คือไม่ตระหนักในคุณค่าของทานอย่างแท้จริง ให้ทานโดยไม่มอบน้อม ไม่ได้ให้ทานด้วยมือของตนเอง ให้ทานแบบทิ้งๆ ขว้างๆ โดยสรุปก็คือ สักแต่จะให้ มิได้ให้ด้วยศรัทธาอย่างเต็มเปี่ยมนั่นเอง

เข้าใจ

ณ จุดนี้ท่านผู้อ่านคงพอจะมองเห็นว่า ทั้งๆ ที่สัมมาทิฐิได้พัฒนาขึ้นในจิตใจของพระยาปายาสีแล้ว แต่อิทธิพลของมิจฉาทิฐิคือความตระหนี่ ซึ่งเป็นพื้นลักษณะนิสัยมาแต่เดิม ก็ยังมีเหลือตกค้างอยู่ เป็นเหตุให้ศรัทธาในการทำทานยังเกิดไม่เต็มที่ จึงทำทานด้วยวัตถุสิ่งของที่ไม่ประณีต ทำทานเหมือนไม่เต็มใจ

เพราะฉะนั้น การปลูกฝังสัมมาทิฐิ ถ้าจะให้สมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องรีบปลูกฝังกันตั้งแต่เด็กๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ลักษณะนิสัยที่เป็นมิจฉาทิฐิเกิดขึ้น เพราะเมื่อเกิดขึ้นก่อนแล้วจะกำจัดให้หมดไปได้ยาก ทำนองเดียวกับผ้าขาวสะอาดที่เปื้อนโคลน แม้จะซักผ้านั้นจนโคลนหลุดออกหมดแล้ว แต่ผ้านั้นก็จะมีคราบสกปรกปรากฏให้เห็นตลอดไป

เฉกเช่นพระยาปายาสี ที่ยังมีรอยมลทินแห่งมิจฉาทิฐิเป็นอุปสรรคขวางกั้น มิให้สัมมาทิฐิพัฒนาได้เต็มที่ ทั้งๆ ที่โชคดียังอย่างมหาศาล ได้พบกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐ คือ พระกุมารกัสสปเถระ โดยเหตุนี้ชาวโลกแต่ละคนจึงจำเป็นต้องได้กัลยาณมิตรชี้นำ ปลูกฝังอบรมให้เกิดความเข้าใจถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องโลกและการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถพัฒนาสัมมาทิฐิ นับตั้งแต่เด็กไปจนตลอดชีวิต เพื่อป้องกันมิให้มิจฉาทิฐิกำเริบออกฤทธิ์ได้ ทั้งนี้เพื่อสันติสุขของตนเอง ของสังคมประเทศชาติ และของโลก

สรุป คือปรโลกของสัมมาทิฐิบุคคล

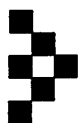
จากเรื่องราวของพระยาปายาสี ท่านผู้อ่านคงยังจำกันได้ว่า พระยาปายาสีเคยสร้างเวรปาณาติบาต ด้วยการสั่งฆ่าคนมาหลายครั้ง

เข้าประตูใจ

ครั้งนี้ได้พบกัลยาณมิตร ดังเช่นพระกุมารกัสสปะเถระมาโปรด ปลดเปลื้องมิฉันทิภฏฐิของท่านพระยาออกไปจนหมดสิ้นแล้ว ท่านพระยาก็ตั้งใจสั่งสมกรรมดีมาตลอด มีการสร้างโรงงาน เป็นต้น ครั้นเมื่อละโลกไปแล้ว กรรมดีของท่านพระยาออกผลก่อน โดยส่งให้ท่านไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นต้น คือจาตุมหาราชิกา

ส่วนบุตรมาณพ พนักงานจัดการเรื่องต่างๆ ในโรงงานของท่านพระยา แม้จะมีทรัพย์ทำบุญทำทานน้อย แต่เพราะเหตุที่มีสัมมาทิฐิอยู่ในระดับสูงกว่าผู้เป็นนาย ตั้งใจประพฤติปฏิบัติชอบมานานกว่าผู้เป็นนาย เมื่อละโลกไปแล้ว เขาก็ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นที่ ๒ คือดาวดึงส์ ซึ่งสูงกว่า สุขกว่า ประณีตกว่า

เรื่องราวของเทพบุตรทั้ง ๒ องค์ ดังกล่าว มีรายละเอียดอยู่ในบทต่อไป

เยี่ยมวิมานเทพบุตร

บทที่ ๔

เยี่ยมวิมานเทพบุตร

เสรีสกวิมาน^๑

ในสมัยพุทธกาล พระมหาสาวกองค์หนึ่ง มีนามว่าพระควัมปติเถระ^๒ ซึ่งมีประวัติ เล่าไว้ว่า ในอดีตชาติ พระเถระเกิดในมนุษย์โลก เคยเป็นคนเลี้ยงโค วันหนึ่งขณะที่ออกไปเลี้ยงโค ได้พบพระอรหันต์องค์หนึ่ง กำลังเดินบิณฑบาตอยู่ คนเลี้ยงโคนั้นจึงนิมนต์พระเถระให้ที่นั่งที่โคนต้นชีกขนาดใหญ่มาก แล้วถวายอาหารแด่พระเถระองค์นั้น

ด้วยอานุภาพของบุญที่ถวายอาหารในครั้งนั้น เมื่อจุติจากมนุษย์โลกแล้ว คนเลี้ยงโคได้บังเกิดเป็นภุมเทวา (เทวดาที่อยู่บนพื้นดินหรือที่เราเรียกว่าพระภูมิเจ้าที่นั่นเอง) สังกัดอยู่ในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกามีวิมานชื่อว่าเสรีสกวิมาน^๓ อยู่ใกล้กับต้นชีกนั้น เทพบุตรนั้นเวียนว่ายอยู่ในเทวโลกและมนุษย์โลกตลอดหนึ่งพุทธันดร (ช่วงเวลาที่ยาวจาก

๑ เสรีสกวิมาน ขุ.วิ.มก ๔๘/๘๔/๖๔๒

๒ ปายาสีราชัญญสูตร ที. มหา.มก. ๑๔/๓๓๐/๓๘๘

๓ เสรีสกวิมาน เป็นวิมานสำหรับเทพผู้จาริกมาจากทุกทิศ มีอยู่ในดงไม้ชื่อ วัฏฏนี (ลับแล)

เข้าใจ

พระพุทธเจ้า) ครั้นแล้วมาบังเกิดในมนุษย์โลก ในสมัยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา มีนามว่า พระควัมปติ หลังจากได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระควัมปติเถระ ก็บรรลุพระอรหัต เป็นพระอรหันตสาวกองค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา

โดยเหตุที่พระเถระเคยชินกับเสริสสกวิมานมาก่อน ครั้นเห็นวิมานว่างอยู่ จึงไปพักกลางวัน ณ เสริสสกวิมานบ่อยๆ

วันหนึ่งปายาสีเทพบุตร เข้าไปหาพระควัมปติเถระ ไหว้แล้วยืน ณ ที่สมควรข้างหนึ่ง พระเถระจึงถามว่า “ท่านเป็นใคร” ปายาสีเทพบุตร จึงตอบว่าตนคือ พระยาปายาสี ได้มาบังเกิด ณ เสริสสกวิมานแห่งนี้

พระเถระจึงกล่าวว่า ท่านเป็นมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นวิปริตมิใช่หรือ มาเกิดในที่นี้ได้อย่างไร ปายาสีเทพบุตรจึงเล่าให้พระเถระฟังว่า “พระกুমารกัสสปเถระได้กำจัดมิจฉาทิฎฐิของข้าพเจ้าออกไปแล้ว จึงมาบังเกิดในวิมานว่างแห่งนี้ แต่เพราะเหตุที่ข้าพเจ้าทำทานโดยไม่เคารพ จึงได้มาบังเกิดในโลกสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาแห่งนี้เท่านั้นเอง”

ครั้นแล้วพระควัมปติเถระจึงถามต่ออีกว่า “ท่านเทพบุตร อุตตรมาณพ ผู้จัดการในทานของท่าน ไปเกิดเสียที่ไหนล่ะ”

ปายาสีเทพบุตรกล่าวตอบว่า อุตตรมาณพ ผู้จัดการทานของตน เมื่อละโลกไปแล้ว ได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้วยอำนาจบุญแห่งการทำทานโดยไม่เคารพ

ข่าวสารจากปายาสีเทพบุตร

ปายาสีเทพบุตร กว่าจะรู้ซึ่งถึงคุณค่าและความจำเป็นของการ

เข้าใจ

ตั้งใจทำทานโดยเคารพก็สายไปแล้ว แต่ก็ได้บังเกิดเป็นบุญเทวาที่มีสัมมา
ทิฐิ มีความเมตตากรุณาสูง และมีความปรารถนาดีต่อชาวโลกทั้งมวล
ในมนุษยโลก จึงขอร้องพระควัมปติเถระว่า

“พระคุณเจ้า เมื่อท่านกลับไปมนุษยโลก ขอตานได้โปรดบอก
แก่คนทั้งหลายว่า จงให้ทานโดยเคารพ จงให้ทานโดยมือของตนเอง
จงให้ทานโดยนอบน้อม จงอย่าให้ทานแบบทิ้งๆ ขว้างๆ (สักแต่ว่าให้)

พระยาปายาสีให้ทานโดยไม่เคารพ ไม่ให้ทานด้วยมือของตนเอง
ให้ทานโดยไม่นอบน้อม ให้ทานแบบทิ้งๆ ขว้างๆ เมื่อตายแล้วได้ไป
บังเกิดในสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ณ เสริสสกวิมานอันเป็นสาธารณะ

ส่วนอุตตรมาณพผู้จัดการทานของพระยาปายาสีนั้น ให้ทาน
โดยเคารพ ให้ทานด้วยมือของตนเอง ให้ทานโดยนอบน้อม ให้ทาน
ไม่ทิ้งๆ ขว้างๆ ตายแล้วก็เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์”

เมื่อพระควัมปติกลับมามนุษยโลกแล้ว ได้บอกข่าวสารจากปายาสี
เทพบุตร แก่ผู้คนที่ทั้งหลายโดยครบถ้วนทุกประการ

เทพอารักขาผู้เดินทางในทะเลทราย

พระควัมปติเถระ นอกจากจะบอกข่าวสารแก่ผู้คนที่ทั้งหลาย ตาม
ที่ปายาสีเทพบุตรฝากมาแล้ว ยังได้เล่าว่า ท้าวมหาราชเวสวัณ (ท้าวจาตุมหาราชองค์หนึ่งประจำทิศเหนือ) ได้แต่งตั้งเสริสสกเทพบุตรเป็น
เจ้าหน้าที่อารักขามนุษย์ที่เดินทางในทะเลทรายให้ปลอดภัย

ครั้งหนึ่ง พวกพ่อค้าชาวอังคะและมคธ ใช้เกวียน ๑,๐๐๐ เล่ม
บรรทุกสินค้าน้ำเต้า เดินทางผ่านทะเลทรายไปขายสินค้านั้นในแคว้นสินธุ

เข้าใจ

และโสวีระ เพราะกลัวร้อนจึงไม่เดินทางในเวลากลางวัน แต่เดินทางในเวลากลางคืน โดยอาศัยดวงดาวเป็นเครื่องกำหนดเป้าหมาย กองคาราวานเกวียนกลุ่มนี้พากันเดินทาง จึงวกลงอยู่ในทะเลทรายนั่นเอง ในบรรดาพ่อค้าที่ไปด้วยกันนั้นมีอุบาสกคนหนึ่ง เป็นคนมีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา รักษาศีลบริสุทธิ์บริบูรณ์ สมบูรณ์ด้วยอุปนิสัยที่จะได้บรรลुพระอรหัต ได้ร่วมเดินทางไปค้าขาย เพื่อหาเงินมาเลี้ยงมารดาบิดารวมอยู่ด้วย

เพื่อที่จะอนุเคราะห์อุบาสกนั้น เสริสสกะเทพบุตรจึงแสดงองค์พร้อมด้วยวิมานต่อคณะพ่อค้าเหล่านั้น ครั้นแล้วได้ถามถึงสาเหตุที่พ่อค้าเหล่านั้นใช้เส้นทางทะเลทราย ซึ่งไม่มีร่มเงาและน้ำ ก็ได้รับคำตอบจากเหล่าพ่อค้าว่า พวกเขา กำลังหลงทาง ต่อไปนี้เป็นการสนทนาระหว่าง เสริสสกะเทพบุตรกับคณะพ่อค้า ตามคำบอกเล่าของพระควัมปติเถระ

เทพบุตร : ดูก่อนมนุษย์ทั้งหลาย ในถิ่นนี้เป็นที่อยู่ของอมนุษย์ ภัยบาบ้ายุคโบราณ เป็นที่ดอน เป็นทะเลทราย ไม่มีน้ำ ไม่มีพืชเป็นอาหาร แดดแผดเผาร้อนระอุ เหมือนแผ่นเหล็กเผาไฟเทียบได้กับความร้อนในนรก เป็นภูมิประเทศเหมือนถูกสาปไว้ เพราะเหตุใดท่านจึงเดินทางมาทางนี้ เพราะความโลภ ความกลัว หรือความหลง

คณะพ่อค้า : กองเกวียนของเรามาจากแคว้นมคธ และแคว้นอังคะ จะบรรทุกสินค้าไปขายที่แคว้นสินธุ และโสวีระ การเดินทางตอนกลางวันร้อนมาก จึงเลือกเดินทางกลางคืน จึงพากันหลงทาง กำลังเป็นทุกข์เหมือนคนตาบอด ข้าแต่ท้าวที่เคารพ พวก

เข้าใจ

ข้าพเจ้าได้มาพบท่านและวิมานอันสวยงามของท่าน ทำให้เกิด
ความหวังว่าจะได้รอดชีวิต จึงพากันดีใจและปลื้มใจเป็นอย่างยิ่ง

เทพบุตร : ดูก่อนพ่อค้าทั้งหลาย พวกท่านเดินทางท่องเที่ยวเลทราย
ไปยังแคว้นต่าง ๆ มากมาย ได้เห็นสิ่งสวยงามอัศจรรย์อะไรบ้าง
เล่าให้ฟังหน่อยได้ไหม

คณะพ่อค้า : ข้าแต่ท้าว สมบัติในเมืองมนุษย์ที่พวกข้าพเจ้าได้เห็น
มาทั้งหมด ยังไม่เคยเห็นสิ่งใดที่อัศจรรย์กว่าวิมานของท่านเลย
พวกข้าพเจ้าดูวิมานอันมีรัศมีงดงามไม่เบื่อเลย มีสระโบกขรณี
เลื่อนลอยไปในอากาศ มีทั้งสวนป่า สวนไม้ผล และไม้ดอกโชย
กลิ่นอบอวล ทั้งเสาวิมานและภายในวิมานล้วนประกอบด้วย
รัตนชาติสว่างไสวภายในวิมานแก้วนี้มีอาหารและน้ำอุดมสมบูรณ์
ตัวท่านก็มีหมู่เทพอัปสรหอมล่อม พร้อมทั้งเสียงดนตรีประโคม
ขับขานอย่างไพเราะ ท่านเบิกบานอยู่ด้วยเทพนารี บันเทิงอยู่
ในวิมานปราสาท อันนารี نرمย์ มีอานุภาพเป็นอจินไตย (ที่พ้น
ความคิดของพวกมนุษย์) ท่านเป็นเทวดา หรือเป็นยักษ์ หรือเป็น
ท้าวสักกะจอมเทพ (พระอินทร์) หรือเป็นมนุษย์ และมีชื่อว่าอะไร

เทพบุตร : ข้าพเจ้าเป็นเทวดา ชื่อเสริสสกะ เป็นผู้คุ้มครองดูแล
รักษาทะเลทราย ตามเทวบัญชาของท้าวเวสวัณ

คณะพ่อค้า : วิมานที่น่าอัศจรรย์นี้ ท่านได้มาอย่างไร เกิดขึ้นเองตาม
ความปรารถนา เกิดขึ้นด้วยโชคชะตา ท่านใช้ฤทธิ์แห่งเทพทำ
ขึ้นเอง หรือเทวดาทั้งหลายทำให้

เทพบุตร : วิมานนี้มีได้เกิดขึ้นด้วยการตั้งใจปรารถนาของข้าพเจ้า

เข้าใจ

มิได้เกิดขึ้นด้วยโชคชะตาหรือความบังเอิญ ข้าพเจ้าไม่ได้ใช้ฤทธิ์
ทำขึ้นเอง เทวดาทั้งหลายก็มิได้ทำให้ แต่ข้าพเจ้าได้มาด้วย
อานุภาพบุญที่เคยทำไว้ ไม่ใช่เป็นวิบากแห่งบาปที่เคยทำ

คณะพ่อค้า : นับว่าท่านมีบุญญาธิการที่เดียว อะไรเป็นวัตร และเป็น
พรหมจรรย์ของท่าน ท่านบำเพ็ญคุณความดีอะไร จึงได้วิมาน
อันสวยงามน่าภูมิใจอย่างนี้

เทพบุตร : สมัยเป็นมนุษย์อยู่ในมนุษยโลก ข้าพเจ้ามีชื่อว่าปายาสี
มีอาชีพรับราชการรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทพระเจ้าปเสนทิโกศล
ได้ทำความดีความชอบไว้ พระราชาจึงพระราชทานเมืองเสตัพพะ
ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในแคว้นโกศล ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์
ธัญญาหาร สัตว์เลี้ยง และน้ำ เป็นบำเหน็จพรหมไทย^๔ แก่ข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าจึงมีชื่อว่า พระยาปายาสี ครอบครองเสตัพพนคร จน
กระทั่งจบชีวิต

ข้าพเจ้าเป็นนัตถิกทิกฐิ (ลัทธิที่ถือว่าไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย
มีความเห็นผิดว่าไม่มีบุญบาป ดายแล้วสูญ ไม่มีการเวียนว่ายตาย
เกิด) ภายหลังต่อมา ได้มีสมณรูปหนึ่ง นามว่ากุมารกัสสปะ
เป็นพหูสูต แสดงธรรมได้วิจิตรไพเราะลึกซึ้งมาก ท่านกุมารกัสสป-
เถระได้แสดงพระธรรมเทศนาโปรดข้าพเจ้า จึงทำให้ข้าพเจ้า
เปลี่ยนความเห็นอันเป็นมิจฉาทิกฐิแต่เดิมเสีย แล้วปฏิบัติตน
เป็นอุบาสก งดเว้นจากปาณาติบาต อทินนาทาน ยินดีเฉพาะ
ภรรยาของตน ไม่ดื่มน้ำเมา เหล่านี้คือวัตรปฏิบัติและพรหมจรรย์

^๔ พรหมไทย ในที่นี้หมายถึงการให้อันประเสริฐ คือสิ่งที่พระราชทานแล้ว จะไม่ยึดกลับคืน

เข้าใจ

ของข้าพเจ้า เป็นคุณความดีที่ข้าพเจ้าสั่งสมไว้ดีแล้ว วิมานนี้เป็นวิบากแห่งบุญของข้าพเจ้า ไม่ใช่วิบากแห่งบาป

คณะพ่อค้าได้เห็นเทพบุตรและวิมานที่วิจิตรตระการตาของเทพบุตร จึงเกิดความเชื่อผลแห่งกรรม แล้วต่างก็แสดงความคิดเห็นระหว่างกันและกันว่า

คณะพ่อค้า : ได้ยินว่า คนทั้งหลายที่มีปัญญา พุฒแต่คำจริง พุฒแต่ปิยวาจา ไม่พุดโป้ปดมดเท็จ คนที่บำเพ็ญสั่งสมแต่คุณงามความดี ไม่ว่าจะเกิดในสถานที่ใด ย่อมได้ประสบแต่ของสวยงาม น่ารื่นเริงบันเทิงใจทั้งสิ้น

ส่วนคนที่ชอบทำบาป ชอบฆ่า ชอบเรื่องเลวร้ายต่างๆ ย่อมเศร้าโศก ย่อมถูกจองจำ ประสบแต่ความทุกข์และความเดือดร้อนด้วยเรื่องเลวร้ายต่างๆ ไม่ว่าจะไปเกิดในที่ใดๆ ก็ไม่พ้นทุกข์

ขณะที่พวกพ่อค้ากำลังคุยแสดงความคิดเห็นกันอยู่นั้น เปลือกผักซีกที่แก้จัดได้หลุดจากขั้ว หล่นลงมาใกล้ประตูวิมานเทพบุตร และเหล่าบริวารต่างแสดงความโหม่นสลดใจ จนออกนอกหน้า

พวกพ่อค้าเห็นเทพบุตร และบริวารแสดงอาการเช่นนั้น จึงถามว่า

คณะพ่อค้า : ท่านเทพบุตร เมื่อสักครู่นี้ มีเหตุอะไรเกิดขึ้นหรือ ท่านและบริวารจึงแสดงอาการเศร้าโศกเสียใจ ดูราวกับน้ำใสที่ถูกกวานให้ขุ่น

เข้าใจ

เทพบุตร : ดูก่อนพ่อค้าทั้งหลาย กลิ่นทิพย์ที่หอมตลบอบอวล อยู่ทั่ววิมานนี้มาจากป่าไม้ซีก นอกจากส่งกลิ่นหอมแล้ว ยังช่วยให้เทพบุตรและบริวารมีรัศมีสว่างไสว สามารถกำจัดความมืดได้ทั้งเวลากลางวันและกลางคืนอีกด้วย เมื่อเปลือกของฝักไม้ซีกแตกออกร่วงลงมา ย่อมเป็นที่รู้กันว่า กาลเวลา ๑๐๐ ปีมนุษย์ได้ล่วงไปแล้ว ดูก่อนพ่อค้าทั้งหลายอายุขัยของข้าพเจ้าจะดำรงอยู่ ๕๐๐ ปีทิพย์ แล้วก็จะจุติ เพราะสิ้นบุญสิ้นอายุ ดังนั้นเมื่อเห็นฝักไม้ซีกสุกแล้วหลุดจากขั้วร่วงลงมา จึงทำให้พวกเรารู้สึกโทมัสเสียใจ เพราะเวลาแห่งการจุติของข้าพเจ้าคืบคลานเข้ามาใกล้ทุกที

เมื่อได้ฟังคำของเทพบุตรเช่นนั้น เหล่าพ่อค้าจึงพูดพลบปาก โยนเทพบุตรว่า

คณะพ่อค้า : ใครๆ ก็ตามที่มีอายุขัยน้อย มีบุญน้อย ควรจะเสerah โศก เพราะความตาย แต่เทพบุตรเช่นท่าน พรุ่งพร้อม ด้วยอานุภาพทิพย์ มีอายุถึง ๔ ล้านปี * อย่างนี้ จะเสerah โศกไปทำไมเล่า

เทพบุตรได้ฟังคำพลบปากของคณะพ่อค้าก็รู้สึกพอใจมาก เพราะรู้สึกว่าเป็นข้อเตือนใจที่มีคุณค่ายิ่ง จึงคิดตอบแทนให้สมกันทีเดียว ดังนั้นเทพบุตรจึงให้คำมั่นว่าจะคุ้มครองพ่อค้าเหล่านั้นให้เดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางโดยสวัสดิภาพ

คณะพ่อค้าจึงกล่าวแสดงความกตัญญูรู้คุณเทพบุตร อีกทั้ง

* ๕๐ ปีของมนุษย์ = ๑ ทิวา กับหนึ่งราตรี ของเทวดาชั้นจาตุมหาราชิกา
ดังนั้น ๕๐๐ ปีทิพย์ = ๔ ล้านปีของมนุษย์ โดยประมาณ

เข้าใจ

สัญญาว่าจะตอบแทนคุณอย่างยิ่งใหญ่ จึงกล่าวว่า

คณะพ่อค้า : คณะของพวกเราพากันเดินทางมาไกลเช่นนี้ ก็เพื่อทำการค้าหาทำไร ถ้าบรรลุปเป้าหมายสมปรารถนาแล้ว ก็จะช่วยกันเสียสละเงินทองประกอบพิธีฉลอง เพื่อบูชาเสริสกกเทพบุตรให้ยิ่งใหญ่ทีเดียว

เทพบุตรปฏิเสธพิธีฉลองของพ่อค้าเหล่านั้น และอวยชัยให้พร พร้อมทั้งให้ข้อเตือนใจว่า

เทพบุตร : ท่านทั้งหลายอย่าได้ทำการบูชาเสริสกกเทพบุตรเลย ขอให้ท่านประสบผลกำไรงดงามตามที่ตั้งความปรารถนาไว้ โดยครบถ้วนบริบูรณ์เถิด และขอให้ท่านทั้งหลายจงงดเว้นการกระทำที่เป็นบาปที่เป็นอกุศลกรรมทั้งปวง มีปาณาติบาต เป็นต้น จงตั้งใจประกอบแต่กรรมดี ประกอบแต่กุศลกรรม มีการให้ทาน เป็นต้นอย่างสม่ำเสมอ เพียงเท่านั้นก็ถือว่าเป็นการฉลองเสริสกกเทพบุตรแล้ว

ครั้นแล้ว เสริสกกเทพบุตร ได้เปิดเผยถึงสาเหตุอันแท้จริงที่ท่านได้ปรากฏแก่พ่อค้าทั้งหลาย ว่า

เทพบุตร : ในหมู่พ่อค้าเกวียนของพวกท่านนี้มีอุบาสกคนหนึ่งเป็นพหูสูต สมบูรณ์ด้วยศีลและวัตรปฏิบัติอันบริสุทธิ์ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียดให้เขาแตกกัน พูดแต่วาจาอ่อนหวานน่ารัก ไม่โอ้อวด ไม่พูดมีเลศนัย ไม่มีมายา เป็นคนตรง ไม่คดโกง ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น เป็นผู้สันโดษ มีวินัย มีความเคารพ และเกรงใจผู้อื่น มีกิริยาสุภาพอ่อนโยนละมุนละไม มีศรัทธาในการทำทาน

เข้าใจ

เป็นผู้มีความรู้ คือรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ในโลกนี้ และประโยชน์ในโลกหน้า เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม เขาแสวงหาโภคทรัพย์สมบัติทั้งหลาย ก็เพื่อเลี้ยงมารดาบิดา มิใช่เพื่อตนเป็นสำคัญ

ถ้ามารดาบิดาของเขาล่วงลับหมดแล้ว เขาก็จะประพฤติพรหมจรรย์ออกบวชเพื่อบำเพ็ญเนกขัมมบารมี เขาเป็นผู้ทำแต่กรรมดี มีความประพฤติอันประเสริฐ อย่างนี้แล้วเขาจะมีความทุกข์ความเดือดร้อนอย่างไรเล่า เพราะอุบาสกคนนี้จะละทำให้ข้าพเจ้าปรากฏแก่ท่านทั้งหลาย

การที่ข้าพเจ้าปรากฏตนแก่ท่านทั้งหลาย คือการประพฤติธรรมของข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้ารักษาศรัทธาธรรม ก็ชื่อว่ารักษาวาทานด้วย ฉะนั้นพวกท่านจงเห็นพระธรรม คือ จงประพฤติธรรมให้บริสุทธิ์ จงประพฤติเฉพาะกุศลกรรมเท่านั้น

ท่านพ่อค้าทั้งหลาย โปรดรับทราบไว้ด้วยว่า ถ้าไม่มีอุบาสกคนนี้แล้ว พวกท่านจะประสบปัญหาเดือดร้อน รุนแรงเหมือนคนตาบอดหลงเข้าไปในป่า ถ้าอุบาสกคนนี้ไม่ได้ร่วมอยู่ในคณะของ พวกท่าน พวกท่านก็คงจะกลายเป็นเถาเถาอยู่ในทะเลทรายแห่งนี้ เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าการคบหาสัตบุรุษ (อุบาสกนั้น) นำสุขมาให้เสมอ

คณะพ่อค้า : ข้าแต่เทวดา อุบาสกคนนั้นคือใคร เขาชื่ออะไร โคตรอะไร ทำงานอะไร พวกข้าพเจ้าเข้าใจแล้วว่า ท่านมาที่นี่เพื่ออนุเคราะห์อุบาสกคนนั้น พวกข้าพเจ้าอยากเห็นอุบาสกคนนั้นจริงๆ ท่านรักอุบาสกคนใด ก็เป็นลาภของอุบาสกคนนั้น

เข้าใจ

เทพบุตร : อุบาสกที่ชื่อว่าสัมภวะ มีอาชีพกัลบก เขาเป็นผู้รับใช้
หวิम्म แต่งผมให้พวกท่าน ท่านอย่าได้ดูหมิ่นอุบาสกคนนั้น
เขาเป็นคนน่ารัก

คณะพ่อค้า : ข้าแต่เทวดา พวกข้าพเจ้ารู้จักกัลบกคนที่ท่านพูดถึงแต่
พวกเราไม่รู้เลยว่า เขาเป็นดังที่ท่านประกาศเกียรติคุณ บัดนี้
ข้าพเจ้าได้รู้จักท่านแล้ว จะเคารพยกย่องบูชาอุบาสกคนนั้นด้วย
ใจจริง

ครั้นแล้วเทพบุตรได้เชื้อเชิญคณะพ่อค้าเข้าเยี่ยมชมวิมาน
ของตน เพื่อให้คำแนะนำสั่งสอน จึงกล่าวว่า

เทพบุตร : มนุษย์ในกองเกวียนนี้ไม่ว่าคนหนุ่ม คนแก่ คนปูนกลาง
(กลางคน) หมดทุกคน ขอเชิญขึ้นวิมาน พวกคนตระหนี่จึงดูผล
ของบุญทั้งหลาย (จะได้เลิกตระหนี่)

พวกพ่อค้าเหล่านั้นทั้งหมด มีความเข้าใจถึงความจำเป็นและ
คุณค่าของการประพฤติกุศลกรรม อันเป็นการประพฤติที่เป็นธรรม
ต่างประกาศตนเป็นอุบาสก ตั้งใจประพฤติตนเป็นคนดี ด้วยเจตนาอัน
แน่วแน่ มีความรู้สึกทราบซึ้งในพระคุณอันประเสริฐของเสรีสก
เทพบุตรเป็นอย่างยิ่ง

คณะพ่อค้าลาจากเสรีสกเทพบุตรไป ด้วยความประทับใจใน เทพ
ฤทธิ์มีรูปลักษณ์ ในที่สุดก็เดินทางไปถึงแคว้นสินธุและโสวีระ สามารถขาย
สินค้าได้หมดอย่างรวดเร็ว ประสบกำไรงาม แล้วพากันเดินทางกลับ
เมืองปาฏลีบุตรอย่างปลอดภัย ได้กลับสู่เคหสถานบ้านเรือนของตน ซึ่ง

เข้าใจ

มีบุตรภรรยาอยู่อย่างพร้อมหน้า คณะพ่อค้าต่างคนต่างมีความสุข และความปลาบปลื้มใจเมื่อระลึกถึงเสรีสกเทพบุตร ดังนั้น จึงร่วมกันสร้างเทวาลัยอย่างวิจิตรตระการตาขึ้นหลังหนึ่ง ให้ชื่อว่า เสรีสกะ iva เป็นที่สักการบูชาเสรีสกเทพบุตร

อุตตรวิมาน

อุตตรมาณพ ผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงทานของพระยาปายาสี เมื่อละโลกไปแล้วได้ไปบังเกิดเป็นเทพบุตรในโลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีวิมาน ๑๒ โยชน์ สวยงามใหญ่โตโอฬารยิ่งนัก มีชื่อว่า อุตตรวิมาน^๑

วันหนึ่ง อุตตรเทพบุตรได้ไปหาพระกুমารกัสสปเถระ พร้อมทั้งวิมาน เพื่อแสดงความกตัญญู ลงจากวิมานแล้ว กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ แล้วยืนประคองอัญชลีอยู่ พระเถระจึงสอบถามเทพบุตร ดังนี้

พระเถระ : วิมานของท่านที่ลอยอยู่ในอากาศนี้คงงามไม่แพ้ห้องประชุมสภาของท่านสักกเทวราช(พระอินทร์) ส่องแสงสว่างเรืองรองไปทั่วอาณาบริเวณกว้างไกล ท่านบรรลुเทวฤทธิ์ มีอำนาจมาก ครึ่งเกิดเป็นมนุษย์ท่านได้ทำบุญอะไรไว้ เพราะบุญอะไร ท่านจึงมีอำนาจรุ่งเรือง มีวรรณะสว่างไสว ไปทุกทิศ

อุตตรมาณพ : ครึ่งเกิดเป็นมนุษย์ ข้าพเจ้าเป็นมาณพ (ชายหนุ่ม) รัชใช้พระยาปายาสี เมื่อได้ทรัพย์มาแล้ว ได้สละทรัพย์ส่วนใหญ่

^๑ อุตตรวิมาน ขุ.วิ.มก. ๔๘/๗๔/๕๗๒

เข้าใจ

เพื่อการทำทาน ข้าพเจ้ามีความเคารพรัก ผู้มีศีลทั้งหลาย มีจิตเลื่อมใสในการบริจาคข้าวและน้ำเป็นทาน ข้าพเจ้าถวายทานโดยเคารพ ด้วยมือของตนเอง เพราะบุญนั้นข้าพเจ้าจึงมีผิวพรรณ วรรณะ สว่างไสวไปทุกทิศ เช่นนี้ เพราะบุญนั้น วิมาน และโกศทุกอย่างที่นารักสวयงามนี้ จึงบังเกิดแก่ข้าพเจ้า

ข้อสังเกต

เสรีสกวิมาน และ อุตตรวิมาน ทั้ง ๒ เรื่องนี้ มีปรากฏอยู่ในพระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๑ (ของมหามกุฏราชวิทยาลัย คือ เล่มที่ ๔๘ พ.ศ. ๒๕๒๕)

สำหรับบทสนทนาระหว่างบุคคลต่างๆ ที่ปรากฏในพระสูตร คณะผู้จัดทำได้ปรับเปลี่ยนสำนวน ภาษาบ้างเล็กน้อย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น มิได้มีเจตนาจะปฏิรูปงานนิพนธ์ของพระอรรถกถาจารย์และอาจารย์ผู้แปลและเรียบเรียงแต่ประการใด หากมีความบกพร่องประการใด ก็ขอได้โปรดยกโทษให้ด้วย

อนึ่ง อุตตรวิมาน การอ้างชื่อพระอรหันตสาวกในพระสูตร กับในอรรถกถาแปล มีการขัดแย้งกันอยู่ แต่นั่นไม่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญ

การที่นำเสนอพระสูตรทั้ง ๒ นี้ ก็เพื่อสนับสนุนเรื่อง “โลกหน้ามี” ในสัมมาทิฏฐิอันดับที่ ๖

จากเรื่องพระยาปายาสีในบทที่ ๓ นั้น ท่านผู้อ่านคงไม่ปฏิเสธว่าท่านพระยาเป็นบุคคลที่ฉลาดปราดเปรื่องมาก ไม่ใช่คนงมงายที่เชื่ออะไรง่ายๆ ก่อนจะเชื่อเรื่องใด ต้องมีการพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยา-

เข้าใจ

ศาสตร์อย่างสมบูรณ์แบบเสียก่อน (ถ้าท่านพระยาเกิดเป็นมนุษย์ในสมัยนี้ น่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ชื่อดังบนโลกคนหนึ่งทีเดียว)

แต่เพราะเหตุที่พระยาปายาสี เป็นนัตถิกทมิฬ คือเห็นว่าโลกอื่น (คือโลกหน้า) ไม่มี นั่นคือตายแล้วสูญหมด ซึ่งจัดว่าเป็นมิจฉาทิฎฐิ ดังนั้น เมื่อพระยาปายาสีได้ยินว่า สมณพราหมณ์บางพวกสอนว่าโลกอื่นมี คือตายแล้วไม่สูญหมด ทุกชีวิตยังต้องไปเกิดใหม่ เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในวัฏสงสารเรื่อยไป ท่านพระยาก็พยายามหาวิธีพิสูจน์ต่างๆ (ดังที่ท่านผู้อ่านได้ทราบจากบทที่ ๓ แล้ว) แต่ก็ไม่พบความจริงตามคำสอนของสมณพราหมณ์เหล่านั้น จึงทำให้ท่านพระยายึดมั่นความเห็นผิดเดิมอย่างเหนียวแน่น โดยไม่ได้เฉลียวใจเลยสักนิดว่ากระบวนการทางวิทยาศาสตร์นั้น ยังไม่ละเอียดลึกซึ้งพอที่จะพิสูจน์ได้ทุกเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตซึ่งบังเกิดขึ้นนอกมนุษย์โลก กรณีของพระยาปายาสีนี้ก็เข้าทำนองฉลาดแต่ไม่เฉลียว

พระกุมารกัสสปเถระ เป็นพระอรหันต์ที่เปี่ยมด้วยเมตตาธรรมอย่างสูงส่ง มีความเข้าใจดีว่า พระธรรมคำสั่งสอนส่วนใหญ่นั้นเป็นนามธรรมยากเกินกว่าปุถุชนจะเกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมยมากมายประกอบการแสดงธรรม จึงจะสามารถนำผู้ฟังให้ตรงตามด้วยเหตุผล เปรียบเทียบกับประสบการณ์จริง กระทั่งเกิดความเข้าใจ และยอมรับได้ พระเถระเองก็มีความสามารถพิเศษในการสรรหาถ้อยคำอุปมาอุปไมย มาแสดงแก่ผู้ฟังอย่างไม่รู้สึกลำบากหน่าย ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง เกิดความรู้สึกลึกซึ้ง และประทับใจพระธรรมเทศนาอันวิจิตรพิสดารของท่านมาก แล้วพากันกล่าวขวัญ ร่ำลือ ประกาศเกียรติคุณของพระเถระให้ขจรขยายไปไกล

เข้าในใจ

เพราะเหตุนี้ จึงทำให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถาปนาท่านไว้ในตำแหน่ง
เอตทัคคะ ผู้เลิศด้วยการแสดงธรรมอันวิจิตร

นับเป็นโชคดีที่พระยาปายาสี ได้มีโอกาสพบกัลยาณมิตร คือ
พระกุมารกัสสปเถระ เมื่อได้ฟังการแสดงธรรมที่เต็มไปด้วยคำอุปมา
อุปไมยอย่างล้นเหลือ พระยาปายาสีก็ใช้ความเป็นคนช่างคิดด้วยเหตุ
ด้วยผล ตรองตามถ้อยคำของพระอรหันตเถระได้ เกิดความเข้าใจอย่าง
ลึกซึ้ง จนทำให้สลัดความเห็นมิจฉาทิฐิเดิมของตนออกไปได้หมด
ถึงกับปฏิญาณตนเป็นอุบาสก ขอถึงพระรัตนตรัย ตั้งอยู่ในสัมมาทิฐิ
ปฏิรูปพฤติกรรมของตนเสียใหม่ มีการตั้งโรงงาน บริจาคทาน เป็นต้น

ถามว่า ขณะที่พระยาปายาสี คิดบริจาคทานนั้น ท่านรู้ถึง
อานิสงส์ของท่านที่จะบังเกิดแก่ท่านในปรโลกหรือไม่ ตอบได้ว่า ไม่รู้
เลย เพราะพระอรหันตเถระไม่ได้บอกท่าน ไม่ได้แสดงธรรมเกี่ยวกับ
อานิสงส์ของการทำทานเลย แต่เพราะเหตุที่ท่านพระยาเป็นคนฉลาด
สามารถคิดได้ด้วยเหตุด้วยผล ซึ่งมีศัพท์ทางธรรมว่า “โยนิโสมนสิการ”
ท่านจึงตรองได้เองในระดับหนึ่งว่า “การทำดี ย่อมได้ดีอย่างแน่นอน”
ท่านจึงคิดทำทาน และเพราะเหตุที่ท่านอยู่ในตำแหน่งสูงถึงขนาดเจ้า
ผู้ครองนครที่มีความอุดมสมบูรณ์ ท่านจึงตั้งโรงงานได้

นอกจากการบริจาคทานแล้วก็น่าเชื่อได้ว่า ท่านจะต้องปฏิบัติ
กุศลกรรมบถ ๑๐ ด้วย ดังจะเห็นจากการที่ท่านคิดทำพิธีบูชามหาญาณ
และขอคำปรึกษาเรื่องนี้กับพระอรหันตเถระ

กว่าท่านพระยาจะได้ประจักษ์ความจริง เกี่ยวกับอานิสงส์อันยิ่ง
ใหญ่ของการบำเพ็ญทานก็ต่อเมื่อละโลกมนุษย์ไปแล้ว ท่านคงจะรู้สึก

เข้าใจ

เสียใจไม่น้อยเหมือนกัน ที่ท่านไม่รู้ซึ่งถึงคุณค่าของการทำทาน จึงทำทานโดยไม่มีศรัทธาเต็มเปี่ยม ไม่ทำทานด้วยมือตนเอง ทำแบบลักแต่ว่าทำผลของกรรมดีที่ได้สวยแม้จะยิ่งใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถเทียบ ได้กับอุตตรมาณพที่เป็นเพียงผู้รับใช้ของท่าน

กัลยาณมิตร คือผู้ชี้นำความสุขแก่เรา

กัลยาณมิตร โดยรูปศัพท์ แปลว่า เพื่อนที่ดี มิตรผู้เปี่ยมด้วยคุณความดี ในทางธรรม เนื้อแท้ของความเป็นเพื่อนหรือมิตร อยู่ที่ความมีใจปรารถนาดีต่อกัน มีความเมตตาปรานีต่อกัน เอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน เห็นใจสงสารสงเคราะห์กันและกัน หอบหิ้วกันไปในยามยาก แะแนวทางชีวิตไปสู่ความสุข และความเจริญอกงาม ห่างไกลจากความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมทรามทั้งปวง เพราะฉะนั้นการมีกัลยาณมิตรผู้ชี้ทางสว่างแก่เรา จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในชีวิตของคนเรา หากไม่แล้วคนเราก็อาจจะไม่มีโอกาสประสบความสุข และความเจริญก้าวหน้าในชีวิตเลย บางคนอาจถึงต้องล้มลุกคลุกคลาน หรือประสบความพินาศเหมือนตกนรกในโลกนี้ทีเดียว

ใครคือกัลยาณมิตรของเรา

จากความหมายของคำว่า กัลยาณมิตร ดังกล่าวแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า ผู้ที่จะเป็นกัลยาณมิตรของเรานั้น มิได้จำกัดอยู่แค่เพียงบุคคลที่มีความสนิทสนมกับเราในฐานะเพื่อนสนิทมิตรสหายเท่านั้น แต่อาจจะเป็นใครก็ได้ที่มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตร และยินดีเต็มใจที่จะช่วยชี้แนะแนวทางแห่งคุณความดีทั้งปวง อบรมสั่งสอนปลูกฝังเราให้มีสัมมาทิฐิ

เข้าใจ

รู้จักดำเนินชีวิตอยู่อย่างถูกต้องทำนองคลองธรรม เพื่อความสุขความเจริญในชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

อย่างไรก็ตาม กัลยาณมิตรของเราก็คือ บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเราในด้านต่าง ๆ ซึ่งตามทรรศนะทางพระพุทธศาสนาแบ่งไว้ ๖ กลุ่ม มีศัพท์ทางธรรมว่า ทิศ ๖ คือ

๑. มารดาบิดาของเรา จัดเป็นทิศเบื้องหน้า บุคคลที่แม่จะเป็น พ่อแม่ของเรา แต่ถ้าขาดคุณสมบัติของกัลยาณมิตร ย่อมเป็นคนพาล ย่อมไม่ชื่อว่ากัลยาณมิตร ใครก็ตามที่มีพ่อแม่เป็นคนพาล นับว่าเป็นผู้โชคร้าย แต่ก็ไม่ควรท้อแท้ ควรพยายามแสวงหากัลยาณมิตรและพัฒนาตนให้มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตรขึ้นมา เพื่อย้อนกลับไปทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ให้กับพ่อแม่ของตนในโอกาสต่อไปเท่าที่เราจะทำได้ด้วย

๒. ครูอาจารย์ จัดว่าเป็นทิศเบื้องขวา ครูอาจารย์ที่ชื่อว่ากัลยาณมิตร จะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังอบรมสั่งสอนศิษย์ให้สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้ทางโลกและทางธรรม ความรู้ทางธรรมที่สำคัญก็คือสัมมาทิฐิ ครูอาจารย์ที่มุ่งปลูกฝังความเป็นเลิศเฉพาะวิทยาการทางโลก โดยไม่ให้ความสำคัญในการปลูกฝังสัมมาทิฐิแก่ศิษย์นั้นไม่ชื่อว่ากัลยาณมิตรที่สมบูรณ์ “เพราะความรู้เพียงด้านวิชาการ หากเกิดกับคนพาล มีแต่จะนำความฉิบหายมาให้ เนื่องจากเขาอาจนำความรู้นั้นไปใช้ในทางที่ผิด”

๓. สามีหรือภรรยาและบุตร จัดว่าเป็นทิศเบื้องหลัง สามีหรือภรรยาย่อมเป็นกัลยาณมิตรคนสำคัญของคู่สมรส รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวด้วย แต่ถ้าสามีหรือภรรยาและบุตรของท่านขาดคุณสมบัติ

เข้าใจ

ของกัลยาณมิตรย่อมเป็นคนพาล ถ้าเป็นเช่นนั้น ครอบครัวของท่านก็ยากที่จะประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิต

๔. มิตรสหาย จัดว่าเป็นทิศเบื้องซ้าย มิตรสหาย หมายถึงเพื่อนของเราหลายกลุ่มด้วยกัน นับตั้งแต่เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมสถาบันการศึกษา เพื่อนร่วมอาชีพ เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น มิตรสหายที่ขาดคุณสมบัติของกัลยาณมิตรย่อมเป็นคนพาล ถ้าเราคบกับคนพาล ย่อมจะมีแต่ความเสื่อมทรามเท่านั้น โอกาสที่จะประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิตอาจไม่มีเลย อาจจะเป็นผู้สร้างปัญหาวิกฤตขึ้นในบ้านเมือง ชำร่วยถ่วงนั้นเมื่อละโลกไปแล้ว ย่อมไปสู่ทุกข์เท่านั้น ไม่มีโอกาสไปสู่สุคติเลย

๕. คนรับใช้และคนงาน จัดว่าเป็นทิศเบื้องล่าง บุคคลในกลุ่มนี้ นอกจากคนรับใช้และคนงานแล้ว ยังรวมถึงผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานต่างๆ ด้วย ถ้าบุคคลเหล่านี้มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตร ย่อมมีส่วนสนับสนุนความสุข และความสำเร็จในชีวิต และการงานของเราเป็นอย่างมาก

๖. พระสงฆ์สมณพราหมณ์ จัดว่าเป็นทิศเบื้องบน คนที่มีสัมมาทิฐิเท่านั้น จึงจะสามารถพัฒนาคุณสมบัติของกัลยาณมิตรขึ้นในตนได้ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ก็คือพระสงฆ์สมณพราหมณ์ อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์สมณพราหมณ์นั้นมิใช่ว่าจะมีคุณสมบัติเป็นกัลยาณมิตรทุกรูป พระสงฆ์สมณพราหมณ์รูปใดที่ขาดคุณสมบัติของกัลยาณมิตร ย่อมถือว่าเป็นพาลหรือพระทุศีล ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับฆราวาสทุกคน ที่จะต้องรู้จักพิจารณาเลือกสรร และแสวงหาพระสงฆ์สมณ

เข้าใจ

พราหมณ์ผู้ก่อปรด้วยคุณสมบัติของกัลยาณมิตร เป็นที่พึงที่ระลึก

ใครก็ตามที่แวดล้อมด้วยบุคคลทั้ง ๖ กลุ่ม ที่เป็นกัลยาณมิตร ย่อมมีโอกาสประสบความสุขความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้อย่างแน่นอน แต่ทั้งนี้ตัวเราเองก็ต้องมีคุณสมบัติของกัลยาณมิตรให้แก่ตนเองอย่างมั่นคงด้วย มิฉะนั้นผู้ที่ เป็นกัลยาณมิตรย่อมไม่ปรารถนาจะคบหาสมาคมกับเรา ถ้าเป็นเช่นนั้นย่อมหมายถึงว่า เราจะต้องตกอยู่ในวังวนของคนพาลตลอดไป

ไวพจน์ของกัลยาณมิตร

คำศัพท์ทางธรรม ที่มีความหมายเช่นเดียวกับกัลยาณมิตรนั้น มีอยู่หลายคำ เช่น คนดี มิตรดี มิตรแท้ บัณฑิต สัตบุรุษ สัปบุรุษ

อนึ่ง คำศัพท์ทางธรรมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า พาล ก็มีอยู่หลายคำ และมักจะใช้เป็นคำตรงข้ามเข้าคู่กับคำที่หมายถึง กัลยาณมิตรด้วย เช่น

คนดี ตรงข้ามกับ คนเลว คนชั่ว

มิตรดี ตรงข้ามกับ มิตรเลว มิตรชั่ว

มิตรแท้ ตรงข้ามกับ มิตรเทียม

บัณฑิต ตรงข้ามกับ พาล

สัตบุรุษ ตรงข้ามกับ อสัตบุรุษ

คุณสมบัติของกัลยาณมิตร

การที่บุคคลจะเลือกคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรได้ถูกตัวนั้น ก็จำเป็นต้องรู้ถึงคุณสมบัติที่แท้จริงของกัลยาณมิตรเสียก่อน และการที่จะรู้ถึงคุณสมบัติของกัลยาณมิตรได้ถูกต้องนั้น ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของคนพาลควบคู่กันไปด้วย เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อเปรียบเทียบ สังเกตพิจารณาและตัดสินใจว่าใครเป็นกัลยาณมิตร ใครเป็นคนพาล ได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาว่าด้วยลักษณะของคนพาลและบัณฑิตเปรียบเทียบกันไว้ในหลายพระสูตรดังนี้

	ลักษณะของคนพาล	ลักษณะของบัณฑิต
๑) ^๗	๑) กายทุจริต ๒) วจีทุจริต ๓) มโนทุจริต	๑) กายสุจริต ๒) วจีสุจริต ๓) มโนสุจริต
๒) ^๘	๑) คิดชั่ว ๒) พูดชั่ว ๓) ทำชั่ว	๑) คิดดี ๒) พูดดี ๓) ทำดี
๓) ^๙	๑) ไม่เห็นความผิดของตน ว่าเป็นความผิด ๒) รู้ว่าตนทำผิดแล้ว ก็ไม่ยอมขอโทษ ๓) เมื่อผู้อื่นทำผิดแล้วขอโทษ ก็ไม่ยอมให้อภัย	๑) เห็นความผิดของตน ว่าเป็นความผิด ๒) รู้ว่าตนทำผิดแล้ว ก็ยอมขอโทษ ๓) เมื่อผู้อื่นทำผิดแล้วขอโทษ ก็ยอมให้อภัย

^๗ ลักษณะสูตร อัง. ตก. มก. ๓๔/๔๔๑/๕

^๘ จินตสูตร อัง. ตก. มก. ๓๔/๔๔๒/๗

^๙ อัจฉยสูตร อัง. ตก. มก. ๓๔/๔๔๓/๘

เข้าใจ

	ลักษณะของคนพาล	ลักษณะของบัณฑิต
๔) ^{๑๐}	๑) ตั้งปัญหาโดยไม่แยบคาย (ทำสิ่งที่ไม่เป็นปัญหาให้เป็นปัญหา เพราะคิดไม่ถูกวิธี) ๒) แก้ปัญหาโดยไม่แยบคาย (กล่าวสิ่ง ที่ไม่เป็นปัญหา ว่าเป็นปัญหา) ๓) เมื่อคนอื่นแก้ปัญหาได้แยบคาย ก็ไม่อนุโมทนา	๑) ตั้งปัญหาโดยแยบคาย (ไม่ทำสิ่งที่ไม่เป็นปัญหา ให้เป็นปัญหา) ๒) แก้ปัญหาโดยแยบคาย (ไม่กล่าว สิ่งที่ไม่เป็นปัญหาว่าเป็นปัญหา) ๓) เมื่อคนอื่นแก้ปัญหาได้แยบคาย ก็อนุโมทนา
๕) ^{๑๑}	๑) กายกรรมที่เป็นอกุศล ๒) วจีกรรมที่เป็นอกุศล ๓) มโนกรรมที่เป็นอกุศล	๑) กายกรรมที่เป็นกุศล ๒) วจีกรรมที่เป็นกุศล ๓) มโนกรรมที่เป็นกุศล
๖) ^{๑๒}	๑) กายกรรมที่เป็นโทษ ๒) วจีกรรมที่เป็นโทษ ๓) มโนกรรมที่เป็นโทษ	๑) กายกรรมที่ไม่เป็นโทษ ๒) วจีกรรมที่ไม่เป็นโทษ ๓) มโนกรรมที่ไม่เป็นโทษ
๗) ^{๑๓}	๑) กายกรรมที่เป็นการเบียดเบียน ๒) วจีกรรมที่เป็นการเบียดเบียน ๓) มโนกรรมที่เป็นการเบียดเบียน	๑) กายกรรมที่ไม่เป็นการเบียดเบียน ๒) วจีกรรมที่ไม่เป็นการเบียดเบียน ๓) มโนกรรมที่ไม่เป็นการเบียดเบียน

^{๑๐} อโยนิโสสูตร อัง. ติก. มก. ๓๔/๔๔๔/๑๑

^{๑๑} อกุศลสูตร อัง. ติก. มก. ๓๔/๔๔๕/๑๔

^{๑๒} สาวัชชสูตร อัง. ติก. มก. ๓๔/๔๔๖/๑๕

^{๑๓} สัพพาทัชชสูตร อัง. ติก. มก. ๓๔/๔๔๗/๑๕

พึงสังเกตว่า ลักษณะของคนพาลในข้อ ๑,๒,๔,๖ และ ๗ ก็คืออกุศลกรรมบถ ๑๐

ส่วนลักษณะของบัณฑิตในข้อ ๑,๒,๕,๖ และ ๗ ก็คือกุศลกรรมบถ ๑๐ นั่นเอง

เข้าใจ

นอกจากนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงคุณสมบัติของ
กัลยาณมิตรไว้ในทศุตยสาสูตร^{๔๔} ว่าจะต้องประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ
ดังนี้

๑. เป็นบุคคลที่น่ารัก	๕. อดทนต่อถ้อยคำ
๒. นำเคารพ	๖. พุดถ้อยคำลึกซึ้ง
๓. นำสรรเสริญ	๗. ไม่ชักนำในทางที่ไม่ดี
๔. ฉลาดพูด	

พระพุทธองค์ตรัสแนะนำว่า บุคคลใดก็ตามที่มีคุณลักษณะ ๗
ประการดังกล่าวแล้วชื่อว่าเป็นมิตรแท้ สมควรที่เราจะคบเป็นมิตร ควร
เข้าไปนั่งใกล้ แม้จะถูกขบไล่ก็ตาม ทั้งลักษณะของคนพาลและลักษณะ
ของบัณฑิตที่ยกมาแสดงไว้นั้น เป็นสิ่งที่สัมมาทิฐิบุคคล สมควรจะนำ
มาพิจารณาให้ลึกซึ้ง แล้วยึดไว้เป็นหลักสำหรับตรวจสอบและพัฒนา
พฤติกรรมทั้งของตนเอง และผู้ที่เราคบหาสมาคมด้วย กล่าวคือ ใช้
ลักษณะของคนพาลเป็นหลักในการตรวจสอบ ทั้งพฤติกรรมของตนเอง
และผู้ที่เราสมาคมด้วย ถ้าพบว่าตนเองมีลักษณะของคนพาล ก็พยายาม
เว้นขาดให้ได้ ขณะเดียวกัน ก็ตั้งใจพัฒนาลักษณะของบัณฑิตให้เกิดขึ้น
ในตนอย่างต่อเนื่อง

แต่ถ้าพบว่าผู้ที่เราสมาคมด้วย มีลักษณะของคนพาล และเรา
เองก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นกัลยาณมิตรขึ้นทำให้เขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
ได้ ก็ควรหยุดสมาคมกับเขาเสีย แต่ถ้าหยุดไม่ได้ เพราะเหตุผลบาง
ประการ เช่น บุคคลเหล่านั้นเป็นบุพการี ซึ่งเรายังต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ ก็

^{๔๔} อัง. สัต. ตก. มก. ๓๗/๓๔/๔๓

เข้าใจ

พึงระลึกไว้เสมอว่า เมื่อเราสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้แล้ว เราจะต้องไม่ดำเนินรอยตามพฤติกรรมแบบคนพาล ดังเช่นบุพการีของเราอย่างเด็ดขาด

ถ้าพบว่าผู้ที่เราคบหาสมาคมด้วย มีลักษณะของบัณฑิตหรือกัลยาณมิตร เราก็ควรสานสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้นต่อไป ขณะเดียวกันก็พยายามสังเกต และถ่ายทอดคุณธรรมของบัณฑิต หรือกัลยาณมิตร มาสู่ตัวเรา เพื่อพัฒนาลักษณะของบัณฑิต และกัลยาณมิตรในตัวเราให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิต และเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคมและชาติบ้านเมืองต่อไป

กัลยาณมิตร ๒ ประเภท

กัลยาณมิตรในชีวิตของคนเรานั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. กัลยาณมิตรที่เราเลือกได้
๒. กัลยาณมิตรที่เราไม่ได้เลือก

๑. กัลยาณมิตรที่เราเลือกได้ หมายถึงบุคคลที่เป็นคนดี มีสัมมาทิฐิ มีความรู้ ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม ที่เราจำเป็นต้องแสวงหา เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเราอย่างมีความสุข และความเจริญก้าวหน้า ซึ่งอาจจะเป็นครูอาจารย์ประจำวิชาต่างๆ ในสถาบันการศึกษา ที่เราสามารถเลือกศึกษาเล่าเรียนด้วย โดยการลงทะเบียนเรียนวิชาที่ท่านสอน หรืออาจจะเป็นบุคคลที่เราเลือกเป็นภรรยา หรือสามี อาจจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ร่วมอาชีพที่เราสามารถเลือกได้

เข้าปฐมนิเทศ

นอกจากนี้ก็คือพระสงฆ์ คนเราทุกชาติทุกภาษาจำเป็นต้องมีศาสนาหรือธรรมะเป็นที่พึ่งในการพัฒนาสัมมาทิฐิ ดังนั้นการเลือกวัดสำหรับเป็นสถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม รวมทั้งการเลือกพระสงฆ์ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรมเป็นครูบาอาจารย์ของเรานั้น เป็นสิ่งที่เราเลือกได้ อย่างไรก็ตาม การที่เราจะเลือกวัดหรือพระสงฆ์ที่มีลักษณะของกัลยาณมิตรอย่างแท้จริงนั้น เราก็จำเป็นต้องมีความรู้ทางพระธรรมวินัยบ้าง ผวนวกกับโยนิโสมนสิการของเราเอง แต่ถ้าเราเป็นคนเชื่อตามกระแสหรือเป็นมิจฉาทิฐิ เราก็อาจจะเลือกพระทุศีลมาเป็นที่พัก ทำให้ไม่มีโอกาสได้พบกัลยาณมิตรที่แท้จริง ซึ่งจะยังผลให้เราประสบความทุกข์และความเดือดร้อนไม่มีที่สิ้นสุด

๒. กัลยาณมิตรที่เราไม่ได้เลือก กัลยาณมิตรประเภทนี้ ก็คือบุคคล ๖ กลุ่ม หรือทิศ ๖ ของเรา ซึ่งมีลักษณะของบัณฑิตและกัลยาณมิตรอย่างสมบูรณ์ ใครก็ตามที่ได้มีโอกาสพบกัลยาณมิตรประเภทนี้ ต้องนับว่าเป็นผู้โชคดีมาก อย่างไรก็ตามความโชคดีนี้มิได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากแต่เป็นอานิสงส์แห่งการสร้างคุณความดีหรือบุญกุศลที่เราสั่งสมมาแต่กาลก่อน

ท่านผู้อ่านคงจำได้ว่า การที่ปายาสีเทพบุตร ปรากฏตนแก่คณะพ่อค้าเกวียนที่หลงทางในทะเลทราย ก็เพราะเทพบุตรมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุเคราะห์ อุบาสกชื่อสัมภาะ ผู้มีอาชีพกัลบกซึ่งร่วมเดินทางไปกับคณะพ่อค้าเกวียนนั้น สาเหตุที่ปายาสีเทพบุตรต้องทำหน้าที่อนุเคราะห์อุบาสกนั้น ก็เพราะเขาเป็นคนดีมีสัมมาทิฐิ ๑๐ อย่างสมบูรณ์ ประกอบสัมมาอาชีพ เลี้ยงพ่อแม่ ทั้งยังมีปณิธานแน่วแน่ที่จะออกบวชเพื่อบำเพ็ญเนกขัมมบารมี หลังจากที่พ่อแม่ของเขาละโลกไปแล้ว

เข้าใจ

แม้ปายาสีเทพบุตรมีจุดมุ่งหมายที่จะอนุเคราะห์สัมภาระอุบาสกแต่เพียงผู้เดียว แต่เพราะเหตุที่คณะพ่อค้าเกวียนเป็นผู้ร่วมทางของอุบาสก จึงพลอยโชคได้ได้รับการอนุเคราะห์ไปด้วย มิฉะนั้นอาจจะประสบความพินาศถึงขั้นละสังขารในทะเลทรายอันร้อนระอุและทุรกันดารกันทั้งคณะ

กล่าวได้ว่า สัมภาระอุบาสกได้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้คณะพ่อค้าโดยไม่รู้ตัว ส่วนคณะพ่อค้าก็มีกัลยาณมิตรโดยที่ไม่ได้เลือก ถ้าวาการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ เป็นเรื่องบังเอิญหรือเปล่า

ถ้าพิจารณาตามหลักของกฎแห่งกรรม ย่อมตอบได้ว่า ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นเพราะคณะพ่อค้าเหล่านั้นก็เคยสร้างคุณความดีกันมาในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เทียบไม่ได้กับคุณความดีหรือบุญของอุบาสก กระนั้นก็ตามเมื่อเทวดาลงรักษากุศลนั้น คณะพ่อค้าจึงได้รับส่วนแบ่งไปบุญนั้นด้วย

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า แม้สัมภาระอุบาสก จะมีบุญยิ่งกว่าผู้ใดในคณะ ถึงขั้นเทวดาลงรักษาก็ตาม แต่เขาก็เป็นเพียงกัลบกเท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าเขามีฐานะยากจน เมื่อเปรียบเทียบกับคณะพ่อค้าเหล่านั้น ทั้งนี้ย่อมฟ้องว่า ในอดีตชาติเขาทำทานมาน้อยนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม จากเรื่องนี้ ย่อมเห็นได้ว่า แม้เพียงการอยู่ใกล้ชิดกับกัลยาณมิตรธรรมดาคนหนึ่ง บุญกุศลของกัลยาณมิตรนั้นก็ยังสามารถแผ่ขยายมาถึงเรา ถ้าหากเรามีศรัทธาเชื่อมั่นในพระธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงเป็นกัลยาณมิตรผู้ยิ่งใหญ่ของโลก แล้วตั้งใจปฏิบัติตามให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ แน่แน่นอนเหลือเกินว่าอานิสงส์อันยิ่งใหญ่จะต้องบังเกิดแก่เราทุกคน

ความสำคัญของกัลยาณมิตร

จากธรรมบรรยายเกี่ยวกับกัลยาณมิตรทั้งหมดนี้ ท่านผู้อ่านย่อม
ทรงได้ด้วยโยนิโสมนสิการเองว่า กัลยาณมิตรนั้นมีบทบาทสำคัญยิ่ง
ตลอดชีวิตของคนเราทุกคน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรานั้นทรงให้ความสำคัญ
ต่อการมีกัลยาณมิตรเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ตรัสไว้ในกัลยาณมิตตาภิ
วรรค^{๙๙} ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่น
แม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด เกิด
ขึ้น หรืออกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป เหมือน
ความเป็นผู้มีมิตรดี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคลมีมิตรดี กุศลธรรม
ที่ยังไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
ย่อมเสื่อมไป”

พระพุทธองค์ คือกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐสุดของโลก

ครั้งหนึ่งพระอานนท์ได้กล่าวกับพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า การมี
กัลยาณมิตรเป็นกึ่งหนึ่งแห่งพรหมจรรย์ ในการครองชีวิตอันประเสริฐ
เมื่อได้สดับเช่นนั้น พระพุทธองค์ทรงคัดค้านทันที โดยตรัสแสดงว่า
กัลยาณมิตรเป็นทั้งหมดของพรหมจรรย์ ดังนี้

“ดูก่อนอานนท์ เธออย่ากล่าวอย่างนั้น ดูก่อน
อานนท์ ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีจิตน้อมไป

^{๙๙} อัง. เอก. มก. ๓๒/๗๒/๑๔๒

เข้าหาใจ

ในคนที่ดี เป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดเลย” ^{๖๖}

ครั้นแล้ว พระพุทธรองค์ได้ทรงแสดงต่อไปอีกว่า พระองค์คือ
กัลยาณมิตร ผู้อนุเคราะห์สัตว์โลกทั้งหลายให้บรรลุความหลุดพ้น ดังนี้

“ดูก่อนอานนท์ ด้วยว่าอาศัยเราเป็นมิตรดี สัตว์
ทั้งหลายผู้มีความเกิดเป็นธรรมดา ย่อมหลุดพ้นจาก
ความเกิดได้ สัตว์ทั้งหลายผู้มีความแก่เป็นธรรมดา
ย่อมหลุดพ้นจากความแก่ได้ สัตว์ทั้งหลายผู้มีความ
เจ็บป่วยเป็นธรรมดา ย่อมหลุดพ้นจากความเจ็บป่วยได้
สัตว์ทั้งหลายผู้มีความตายเป็นธรรมดา ย่อมหลุดพ้นจาก
ความตายได้ สัตว์ทั้งหลายผู้มีความโศก ความร่ำไร
ความทุกข์ ความเสียใจ และความคับแค้นใจเป็นธรรมดา
ย่อมหลุดพ้นจากความโศก ความร่ำไร ความทุกข์ ความ
เสียใจ และความคับแค้นใจได้”

จากพุทธพจน์ทั้งหมดนี้ อาจกล่าวได้ว่า ความสำคัญของกัลยาณ
มิตร อยู่ที่การเป็นผู้ปลูกฝังอบรมสั่งสอน ชี้นำประคับประคองบุคคล
ให้ประพฤติปฏิบัติเฉพาะแต่กุศลธรรม จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย ซึ่งจะ
ส่งผลให้สัมมาทิฐิพัฒนาขึ้นในจิตใจของเขาเรื่อยๆ ขึ้นไป ตลอดชีวิต
สามารถครองชีวิตอยู่อย่างสันติสุข และบรรลุความหลุดพ้นในที่สุด

พึงให้ทานโดยเคารพ

จากการที่ปายาสีเทพบุตรสารภาพกับพระควัมปติเถระว่า แม้น

^{๖๖} ทุติยอัปมาทสูตร สัง. ส. มก. ๒๔/๓๘๒/๔๘๒

เข้าอยู่ในใจ

จะทำทานมากมายถึงขนาดตั้งโรงทานก็ตาม แต่เพราะเหตุที่ทำทานโดยไม่เคารพ ครั้นเมื่อละโลกไปแล้ว อานิสงส์แห่งทานนั้นได้ส่งผลให้ไปบังเกิดเป็นภุมเทวาในสวรรค์ชั้นต้น คือจาตุมหาราชิกาเท่านั้นเอง ผิดกับอุตตรมาณพซึ่งเป็นเพียงบริวารผู้มีหน้าที่จัดการในโรงทานของพระยาปายาสี แต่ทว่ามีความเคารพในการทำทานอย่างยิ่ง ครั้นเมื่อละโลกไปแล้วอานิสงส์แห่งทานนั้นได้ส่งให้เขาไปบังเกิดเป็นสหายของเทวดาในโลกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นสูงกว่าจาตุมหาราชิกา

การทำทานโดยเคารพนั้น ต้องทำอย่างไร

ครั้งหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสสอนอนาถปิณฑิกเศรษฐีเกี่ยวกับการให้ทานโดยเคารพว่า ^{๑๗}

การให้ทานโดยเคารพแก่พระภิกษุสงฆ์ คือการให้ที่ประกอบด้วย

๑. ต้องถวายด้วยอาการนอบน้อมอย่างยิ่ง
๒. ต้องให้ด้วยมือของตนเอง
๓. ต้องให้ของที่มิใช่เหลือเป็นกากเดน หรือของที่เรากำลังจะทิ้ง
๔. ต้องเชื่อกรรมและผลของกรรมที่ให้ทาน ว่าการให้ทานเป็นสิ่งที่ดี จะเกิดผลดีแก่ทั้งผู้ให้และผู้รับ

นอกจากนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังได้ตรัสแสดงว่า การให้ทานโดยเคารพ จะมีอานิสงส์อันยิ่งใหญ่ในภพชาติต่อไปอีก เช่น ถ้าได้บังเกิดในมนุษยโลก ไม่ว่าจะเกิดในตระกูลใดๆ จิตของผู้ให้ทานย่อมโน้มไปเพื่อบริโภคอาหารอย่างดี เพื่อบริโภคผ้าอย่างดี เพื่อบริโภคกามคุณ

^{๑๗} เวลามาสูตร อัง. นวก. มก. ๓๗/๒๒๔/๗๗๕

เข้าไปอยู่ในใจ

๕ อย่างดี แม้บริวารของผู้ให้ทาน คือ บุตร ภรรยา คนรับใช้ คนทำงาน ย่อมเชื่อฟัง ย่อมยินดีรับใช้ ด้วยใจจดจ่อ เหล่านี้คืออานิสงส์ ของ การทำทานโดยเคารพ

สัมภาวอุบาสกบรรลุอรหัตผล

ท่านผู้อ่านคงยังจำสัมภาวอุบาสก ผู้ซึ่งเป็นกัลลภกเดินทางไปกับ คณะพ่อค้า อันเป็นเหตุให้ปายาสีเทพบุตรต้องตามอารักขาเขา และ ปรากฏตนต่อคณะพ่อค้า ซึ่งพลอยได้รับอานิสงส์จากการตามอารักขา ของเทพบุตรด้วย

มีข้อมูลปรากฏในอรรถกถาเสริสสกวิมานว่า สัมภาวอุบาสกได้ บวชในพระพุทธศาสนาหลังจากมารดาบิดาของเขาล่วงลับไปแล้ว และ ในที่สุดก็ได้บรรลุอรหัตผล เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ชื่อว่า พระสัมภาวเถระ

สรุป

จากเรื่องปายาสีเทพบุตร อุตตรเทพบุตร และพระสัมภาวเถระ นอกจากเป็นการยืนยันเรื่องกฎแห่งกรรม โลกนี้ โลกหน้า คือตายแล้ว ไม่สูญแล้ว เชื่อว่าท่านผู้อ่านคงจะได้รับบทสรุปสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการ ที่ชัดเจน ลึกซึ้ง และกว้างขวางขึ้นอีกดังนี้ คือ

สัมมาทิฐิ หมายถึง ความเข้าใจซาบซึ้งในเรื่อง บาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ นั่นเอง

สัมมาทิฐิข้อใดบ้างที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้งเรื่องบาป-บุญ

เข้าใจ

สาระสำคัญของสัมมาทิฐิ ๔ ข้อแรก ก็คือ เรื่องทาน กับ ศีล
นั่นเอง ผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติตามหลักธรรมในสัมมาทิฐิ ๔ ข้อแรกนี้อย่าง
จริงจัง สม่ำเสมอ ไม่มีบกพร่อง จะเกิดความเข้าใจซาบซึ้งเรื่องบาป-บุญ
เป็นอย่างดี

สัมมาทิฐิข้อใดบ้าง ที่จะทำให้เข้าใจซาบซึ้งเรื่อง คุณ-โทษ

สัมมาทิฐิ ข้อ ๕, ๖ และ ๘ คือ เรื่องโลกนี้ โลกหน้า และโอป
ปาตักะ จะแสดงให้เห็นถึงคุณของบุญ และโทษของบาปอย่างชัดเจน เรื่อง
ราวของปายาสีเทพบุตร และอุตตรเทพบุตร ย่อมแสดงให้เห็นถึงผลบุญ
ที่ปรากฏในโลกหน้าของเทพบุตรทั้ง ๒ ส่วนบุญที่ปรากฏในโลกนี้ของ
เทพบุตรทั้ง ๒ ก็คือ บุญหรือผลของกรรมดีที่ติดไปกับใจ (คำว่า โลกนี้
ในบริบทนี้หมายถึงใจ) อันเป็นชนกกรรมนำให้ท่านทั้งสองได้ถือกำเนิด
ใหม่แบบโอปปาตักะ ในแดนสุคติ โลกสวรรค์

บุคคลสำคัญที่สุดที่จะต้องทำหน้าที่ ชี้เรื่อง บาป-บุญ คุณ-โทษ
ให้ลูกเข้าใจ ก็คือพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนให้ลูกเกิดความเข้าใจเรื่อง
บาป-บุญ คุณ-โทษ (สัมมาทิฐิ ข้อ ๑-๔) นี้จำเป็นต้องปลูกฝังอบรมกัน
ตั้งแต่เด็กๆ จนเกิดความเข้าใจซาบซึ้ง และเกิดศรัทธาตั้งใจปฏิบัติเป็น
นิสัย พระคุณอันยิ่งใหญ่ของพ่อแม่ ตามนัยของสัมมาทิฐิข้อ ๗ และ ๘
ก็อยู่ตรงนี้เอง ถ้าพ่อแม่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ ลูกก็อาจจะมองไม่เห็น
บุญคุณของพ่อแม่ด้วย แล้วลูกก็จะชื่อว่าไม่มีสัมมาทิฐิข้อ ๗-๘ รวม
ทั้งข้ออื่นๆ อีก

ส่วนเรื่องการมีมรดกให้ลูก มีเงินมีทองส่งลูกไปศึกษาเล่าเรียน
เมืองนอกเมืองนา ระดับปริญญาโท ปริญญาเอกนั้น ถือเป็นเศษๆ แห่ง

เข้าใจ

บุญคุณของพ่อแม่เท่านั้น ทั้งนี้เพราะลูกที่ไม่ได้รับการอบรมปลูกฝัง สัมมาทิฏฐิเป็นอย่างดีมาแต่เด็ก ๆ จากพ่อแม่ ถึงแม้จะมีการศึกษาทางโลกสูง ๆ ก็มีโอกาสมิเป็นมิจฉาทิฏฐิได้มาก เพราะการศึกษาในสถาบัน การศึกษา ต่างมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาชีพ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือ ทำมาหากิน ไม่มีการเน้นเรื่องสัมมาทิฏฐิ สถาบันเหล่านั้นหาว่าไม่รู้ ว่า คนเราแค่เพียงไม่เชื่อว่ามีโลกหน้า เขาก็ทำความชั่วได้ทุกอย่างเมื่อสบโอกาส

ในทางกลับกัน คนที่มีความเข้าใจซาบซึ้งในเรื่อง บาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ แม้ไม่มีดีกรีแสดงคุณวุฒิทางการศึกษา สูง ๆ ก็สามารถพาตนให้พ้นทุกข์ได้ชั่ววันจันทร์ อย่างเช่นสัมภวาอุบาสกที่เป็นเพียงกัลลภกกระจอกคนหนึ่ง

เพราะฉะนั้น สัมมาทิฏฐิข้อ ๗ และ ๘ ก็คือ พ่อแม่จะมีพระคุณอย่างยิ่ง ก็ตรึงการอบรมปลูกฝังให้ลูกเกิดความเข้าใจซาบซึ้ง เรื่อง บาป-บุญ คุณ-โทษ เป็นสำคัญ

สัมมาทิฏฐิข้อใดบ้าง ที่จะทำให้เข้าใจซาบซึ้งเรื่องประโยชน์-มิใช่ประโยชน์

ก่อนอื่นพึงเข้าใจว่าประโยชน์มีอยู่ ๓ ระดับ (ได้กล่าวแล้วในบทที่ ๒) คือ ๑ ประโยชน์ในชาตินี้ ๒ ประโยชน์ในชาติหน้า และ ๓ ประโยชน์อย่างยิ่ง

สัมมาทิฏฐิประการสุดท้าย (ข้อ ๑๐) ทำหน้าที่ชี้้นำให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้ง ในเรื่องประโยชน์-มิใช่ประโยชน์เป็นอย่างดี นั่นคือ ใครก็ตามที่มีศรัทธามั่นว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันต์มีจริง ย่อมพร้อมที่จะปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนทั้งมวล ซึ่งได้รับการถ่ายทอด

เข้าใจ

ผ่านมาทางพ่อแม่(สำคัญที่สุด) ครูอาจารย์ สมณพราหมณ์ ผู้ทรงภูมิรู้ ภูมิธรรม ตลอดจนการศึกษาด้วยตนเองจากคัมภีร์พระไตรปิฎก

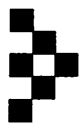
การปฏิบัติดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในชาตินี้ ดังมี สัมภาวอุบาสกเป็นตัวอย่าง ส่วนเทพบุตรทั้ง ๒ องค์ ย่อมเป็นตัวอย่าง อันดีของบุคคลที่ได้รับประโยชน์ในชาติหน้า สำหรับประโยชน์อย่างยืง นั้นหมายถึงการบรรลุมรรคผลนิพพาน ซึ่งมีสัมภาวอุบาสกตลอดจน พระอรหันตเถระและพระอรหันตเถรีจำนวนมากมายในพระพุทธศาสนา ผู้บรรลุนิพพานแล้ว เป็นตัวอย่าง

มิใช่ประโยชน์ หมายถึงอะไร

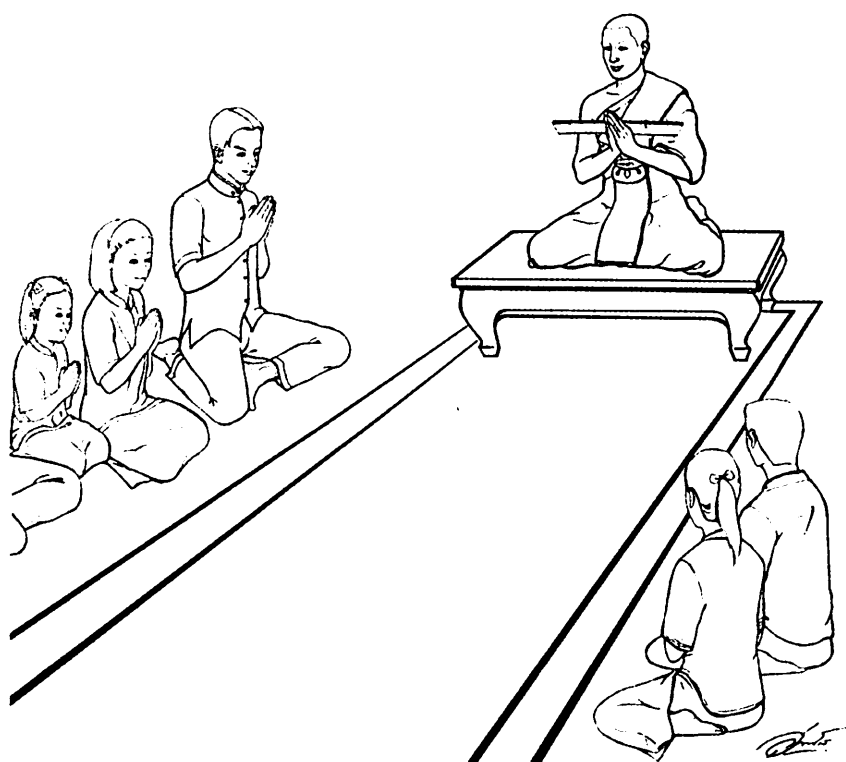
มิใช่ประโยชน์ หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้ง ๓ ดังกล่าว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเห็นเป็นมิจฉาทิฎฐิ บุคคล ที่เกิดความเข้าใจซาบซึ้งสัมมาทิฎฐิ ๑๐ ประการ ย่อมมีปัญญา รู้ชัดว่า พฤติกรรมผิดๆ ของผู้เห็นผิด มิใช่ประโยชน์ จึงละเว้นได้เด็ดขาด เพราะ นอกจากจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังมีโทษถึงขั้นต้องไปเกิดในทุคติ อันเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานสุดบรรยาย

อย่างไรก็ตาม พึงระลึกไว้เสมอว่า สัมมาทิฎฐินอกจากจะเป็น ความเข้าใจซาบซึ้งเรื่องบาป-บุญ คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ แล้ว ยังเป็นทางเพิ่มพูนบุญกุศลอย่างมากมายมหาศาล สุดจะนับ จะประมาณแก่ตนเองอีกด้วย

แล้วเราจะต้องทำอะไร คนไทยทั้งชาติจึงจะเป็นสัมมาทิฎฐิ ประเทศไทยจะได้พ้นจากภาวะวิกฤตเสียที

การปลูกฝังสัมมาทิฎฐิ

บทที่ ๕

การปลูกฝังสัมมาทิฐิ

โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ “ระดับชาติ” เร่งด่วน

ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ แล้วว่า สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวิกฤตในบ้านเมืองของเรา คือพฤติกรรมของผู้คนในบ้านเมือง กล่าวคือ ผู้คนโดยทั่วไปทุกระดับชั้นเป็นมิฉนาทิฐิ ต่างกันแต่มากหรือน้อยเท่านั้น การที่จะแก้ปัญหานี้ให้สัมฤทธิ์ผลได้จริง ก็ต้องแก้กันให้ตรงจุด ด้วยการปลูกฝังสัมมาทิฐิลงไปในจิตใจผู้คน ทั้งนี้เพราะเมื่อสัมมาทิฐิพัฒนาขึ้นในจิตใจของบุคคลแล้ว มิฉนาทิฐิที่เคยมีอยู่ย่อมจะอันตรธาน หายไป เปรียบเสมือนความมืดที่อันตรธานไป เมื่อดวงไฟสว่างขึ้น ฉะนั้น

จากธรรมเนียมบรรยายในบทที่ ๒ ท่านผู้อ่านย่อมได้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างความเห็นที่จัดว่าเป็น มิฉนาทิฐิ กับ สัมมาทิฐิ อย่างครบถ้วนแล้ว ความเห็นในส่วนที่จัดได้ว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งของมิฉนาทิฐิบุคคลก็คือ พวกเขาไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งโยงใยเกี่ยวพัน

เข้าใจ

ต่อเนื่องกับเรื่องโลกนี้-โลกหน้า และโอปปาติกะ ซึ่งมีความครอบคลุมไปถึงเรื่องนรก-สวรรค์อีกด้วย

สาเหตุที่ทำให้คนเราไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ก็เพราะไม่ศึกษา และปฏิบัติธรรม เพราะไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ก็จะไม่เชื่อเรื่องโลกนี้-โลกหน้า เรื่องโอปปาติกะ และเรื่องนรก-สวรรค์ อีกด้วย เพราะไม่เชื่อเรื่องนรก คนเราก็พร้อมที่จะทำกรรมชั่ว ทำผิดศีลได้ทุกข้อ ขนาดรู้ทั้งรู้ว่าการทำผิดกฎหมายบางเรื่อง มีโทษหนักถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต เขายังไม่เกรงกลัว ยิ่งกล้าทำผิดกฎหมายกันอยู่ดินดาสแล้ว ไยเขาจะต้องกลัวโทษทัณฑ์ในนรกที่เขาไม่เคยเห็นเลยเล่า และเพราะไม่เชื่อเรื่องสวรรค์ เขาก็มองไม่เห็นประโยชน์ของกรรมดีที่ทำแล้ว ว่าจะเกิดขึ้นแก่ตัวเขาได้อย่างไร เขาจึงไม่สนใจทำดี

อนึ่ง ทุกวันนี้การปลูกฝังอบรมผู้คนให้เห็นคุณค่าอันสูงส่งของสัมมาทิฐิ และโทษภัยร้ายแรงของมิจฉาทิฐิในสังคมของเรา ก็แทบจะไม่มีเลย หรือถ้าหากจะมีอยู่บ้างก็ไม่สมบูรณ์ ยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก ทั้งนี้เพราะการปลูกฝังสัมมาทิฐิเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของพ่อแม่ ซึ่งต้องฝึกอบรมลูกตั้งแต่ยังเป็นทารกแต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ปล่อยปละละเลย โดยมีสาเหตุหลายอย่างแตกต่างกันออกไป แต่ที่แน่ๆ ก็คือพ่อแม่เองก็เป็นมิจฉาทิฐิ

เชื่อมิจฉาทิฐิของพ่อแม่ย่อมแพร่กระจาย และตกทอดไปถึงลูกหลานโดยอัตโนมัติ จึงทำให้จำนวนมิจฉาทิฐิบุคคลเพิ่มมากขึ้นๆ ในลักษณะทวีคูณ เฉกเช่นการขยายพันธุ์ด้วยการแบ่งเซลล์ของเชื้อแบคทีเรีย ที่มีลักษณะทวีคูณ หรือเฉกเช่นการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วของผักตบชวา

เข้าไปอยู่ในใจ

ฉะนั้น ด้วยเหตุนี้แทนที่สถาบันครอบครัวจะเป็นแหล่งปลูกฝังสัมมาทิฐิที่มีประสิทธิภาพ กลับกลายเป็นแหล่งผลิตมิจฉาทิฐิบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพผลไป

ครั้นมาถึงสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ซึ่งควรจะเป็นแหล่งปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่เยาวชนรองจากบ้านก็หวังไม่ได้เลย เนื่องจากสาเหตุหลายประการ นับตั้งแต่มีนักเรียนจำนวนมากเกินกำลังครูอาจารย์ ที่จะคอยเฝ้าอบรมอย่างใกล้ชิด มีวิชาที่ต้องเรียนต้องสอนกันในโรงเรียนอยู่มาก ครูอาจารย์ที่มีภูมิรู้ภูมิธรรมพอที่จะสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ขาดแคลน ตัวครูอาจารย์โดยทั่วไปก็มีเชื่อมิจฉาทิฐิอยู่มากไม่น้อยเหมือนกัน หน่วยงานของรัฐที่กำลังดูแลการศึกษาของชาติเท่าที่ผ่านมา ก็ไม่มีนโยบายปลูกฝังสัมมาทิฐิแก่ครู และนักเรียนอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติให้แก่ประชาชนทั้งชาติอย่างเร่งด่วน มิฉะนั้นปัญหาสังคมจะทวีขึ้นมากมาย จนกระทั่งเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการพัฒนาประเทศโดยรวม

ลักษณะของโครงการ

โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติ ควรมีลักษณะอย่างไร

เนื่องจากโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิที่รัฐบาลจะพึงจัดขึ้นนี้ เป็นโครงการระดับชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ประชาชนทั้งชาติอย่างเร่งด่วน ดังนั้น หน่วยงานที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการนี้ จำเป็นจะต้องเป็นหน่วยงานระดับชาติที่มีความพร้อมด้านต่างๆ ในระดับ

เข้าใจ

กระทรวง อย่างน้อย ๓ กระทรวง โดยแบ่งงานกันทำหน้าที่รับผิดชอบ และขอความร่วมมือจากสถาบันสงฆ์

ตัวอย่างเช่น กำหนดมอบหมายให้กระทรวงวัฒนธรรม ดูแลรับผิดชอบในการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ผู้ใหญ่ ในสถาบันครอบครัว ทั่วประเทศ มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามอบายมุข อันเป็นต้นตอใหญ่ของมิชฌาทิฐิให้เข้มงวดยิ่งขึ้น และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ ดูแลรับผิดชอบในการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่เยาวชนในสถาบันการศึกษา ทุกระดับทั่วประเทศ การดำเนินโครงการของ ๓ กระทรวง จะอยู่ในลักษณะขอความช่วยเหลือด้านวิทยาการที่ทรงภูมิรู้ภูมิธรรมจากสถาบันสงฆ์ ส่วนประธานโครงการเร่งด่วนนี้จำเป็นต้องเป็นผู้นำแห่งชาติ คือ นายกรัฐมนตรีบัญชาการเอง

ทำไมประธานโครงการนี้จึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำแห่งชาติ

ทั้งนี้ก็เพราะโครงการนี้เป็นโครงการระดับนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตด้านสังคม จึงจำเป็นต้องมีการรณรงค์ ชักชวนน้อมนำประชาชนทั้งมวลในชาติ ให้ร่วมมือร่วมใจกันศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จึงจะสัมฤทธิ์ผล

ตามธรรมดาผู้นำของชาติย่อมเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของประชาชน โดยทั่วไป เมื่อผู้นำออกมาเชิญชวนชักนำประชาชนทั้งชาติ ให้ร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ พวกเขาจะให้ความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดี เพราะพวกเขาจะได้รับประโยชน์โดยตรง โครงการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล นับเป็น

เข้าใจ

ตัวอย่างอันดี ที่ประชาชนร่วมกันแสดงพลังสนับสนุนรัฐบาล

ตัวอย่างที่ชัดคือ โครงการประกาศสงครามปราบปรามยาเสพติด นั้น ถ้ามอบหมายให้รัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งเป็นประธาน โดยนายกรัฐมนตรีไม่ออกมารณรงค์ด้วยตนเอง ก็เชื่อเหลือเกินว่าประชาชนคงจะไม่ตื่นตัวเข้าร่วมสนับสนุนกันทุกหย่อมหญ้าซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้โครงการประสบผลได้อย่างรวดเร็วเกินคาด ดังที่ปรากฏ

โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิก็เช่นเดียวกัน คือเหมือนกับโครงการปราบปรามยาเสพติด ตรงที่เป็นโครงการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั้งชาติ แต่ทว่าการบริหารจัดการโครงการนี้จะแตกต่างจากโครงการปราบปรามยาเสพติดโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ จะไม่มีการตั้งข้อหาว่าใครทำผิดกฎหมาย ไม่ทำให้ใครต้องเสียผลประโยชน์มากมาย ถึงขั้นต้องล้างผลาญชีวิตใครๆ ให้เป็นตราบาปติดตรึงอยู่ในใจ เป็นโครงการที่จะยกระดับจิตใจคนไทยทั้งชาติให้สูงขึ้น ให้มีความสุขมากขึ้น ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดก็คือ เป็นโอกาสสั่งสมบุญกุศลของทุกคนที่เข้าร่วมโครงการ

ถ้ารัฐบาลออกมาชี้นำประชาชน ให้ตระหนักในความจริงที่ว่า トラบใดที่มีฉฉาทิฐิยังท่วมเมืองอยู่อย่างในขณะนี้ トラบนั้นรัฐบาลจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตต่างๆ ของชาติ แม้ปัญหายาเสพติดได้อย่างเบ็ดเสร็จ ถ้ารัฐบาลวางใจเมื่อใด ปัญหาก็กะปะทุขึ้นมาอีก เพราะประชาชนยังไม่รู้จักสร้างแสงสว่าง เพื่อขับไล่ความมืดที่ห่อหุ้มจิตใจของพวกเขาให้สูญสิ้นไป หรือแม้เพียงจางลง มิฉฉาทิฐิจึงพร้อมที่จะออกฤทธิ์ย้อนกลับกำเริบขึ้น เมื่อสบโอกาส

ถ้าผู้นำของประเทศออกมาชี้นำประชาชนให้เกิดโยนิโสมนสิการ

เข้าใจ

สามารถตระหนักในความจริงดังกล่าว พวกเขาก็จะตื่นตัวพากันศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อปฏิรูปตนเอง และพัฒนาสัมมาทิฐิขึ้นในตนเองได้อย่างมั่นคงถาวร ถ้าเป็นเช่นนั้น ความเหน็ดเหนื่อยกายใจ และงบประมาณที่รัฐบาลทุ่มเทเสียสละเพื่อกอบกู้วิกฤติของชาติ ก็จะมีปรากฏผลสำเร็จอย่างเบ็ดเสร็จทันตาเห็น เป็นความสุขความชื่นใจโดยส่วนตัวของรัฐบาล ขณะเดียวกันก็เป็นศักดิ์ศรีเกียรติยศ และความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ เรียกได้ว่า ได้กำไรเกินคุ้มทุนหลายร้อยเท่าทีเดียว

แนวคิดในการบริหารโครงการ

โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างไร

จากลักษณะของโครงการที่กล่าวมาแล้ว ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่าโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติอย่างเร่งด่วนนี้ จะต้องมีการบริหารจัดการโดย ๔ สถาบัน เป็นหลักสำคัญ คือ

๑. กระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่รับผิดชอบในการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่สถาบันครอบครัว

๒. กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำหน้าที่ควบคุมป้องกัน และปราบปรามอบายมุข

๓. กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษาทุกระดับ

๔. สถาบันสงฆ์ ทำหน้าที่ด้านอบรมศีลธรรม และจริยธรรม

สำหรับรายละเอียดและบทบาทของสถาบันทั้ง ๔ มีดังต่อไปนี้

เข้าใจ

๑. กระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรมจะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่สถาบันครอบครัว กลุ่มเป้าหมายของหน่วยงานนี้ก็คือประชาชนทั่วไป ที่มีได้อยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง

กระทรวงควรแต่งตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในระดับนโยบาย การบริหารจัดการและการติดตามผลการปฏิบัติโครงการโดยกระจายงานไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ รับผิดชอบดำเนินการอีกต่อหนึ่ง โดยต้องให้มีทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาว

วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ก็คือ เพื่อให้ประชาชนทั้งชาติมีสัมมาทิฐิอย่างสมบูรณ์ไม่บกพร่อง ดังนั้นเพื่อให้โครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง จึงใคร่เสนอแนวคิดบางประการในการบริหาร จัดการทั้งที่เป็นงานระยะสั้นและระยะยาวของกระทรวงนี้ ไว้ดังนี้ คือ

๑) เป้าหมายชีวิตอันดับแรกคือการสร้างบารมี ฝึกอบรมประชาชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า เป้าหมายสำคัญอันดับหนึ่งของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ คือ เพื่อสร้างคุณความดี ดังมีสำนวนว่า “เราเกิดมาสร้างบารมี” ทั้งนี้ก็เพื่อความหลุดพ้นในที่สุด ไม่ว่าจะอีกเมื่อใดก็ตาม ถ้าหลุดพ้นเมื่อใด ก็ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิด ผจญความทุกข์อยู่ในสังสารวัฏ ซึ่งรวมทั้งในโลกนี้ ดังที่ได้รู้ได้เห็นกันอยู่ และนับวันจะเลวร้ายลงเรื่อยๆ ความรู้ความเข้าใจสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการอย่างถ่องแท้ จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจเป้าหมายชีวิตอันดับหนึ่งนี้ได้โดยง่าย

เข้าใจ

๒) การประกอบอาชีพเป็นเป้าหมายชีวิตอันดับรอง ผิดกรอบม
ประชาชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า การประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตเป็น
เป้าหมายชีวิตอันดับสองรองลงมาจากการสร้างบารมี เนื่องจากทุกคนมี
ชีวิตอยู่ได้ด้วยปัจจัย ๔ ดังนั้นการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีวิตจึงเป็นหน้าที่
ของทุกคน ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพ และมีชีวิต
ยืนยาว เพื่อจะได้มีโอกาสสร้างบารมีได้มากที่สุด เพราะมนุษย์โลกคือ สุนัข
ที่เปิดโอกาสให้สัตว์โลกสร้างบารมีกันอย่างกว้างขวางไว้ขีดจำกัดและกาย
มนุษย์ก็เป็นรูปกายที่เหมาะสมที่สุดยิ่งกว่ารูปกายอื่นๆ ในการสร้างบารมี
เพราะฉะนั้น การบรรลุเป้าหมายชีวิตอันดับที่สอง ก็เพื่อส่งเสริม
สนับสนุนเป้าหมายชีวิตอันดับที่หนึ่งนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้การประกอบอาชีพของทุกคน จึงจำเป็นต้องเป็น
สัมมาอาชีพะ ไม่ใช่มิฉฉาอาชีพะ ไม่ใช่อาชีพที่ผิดศีล ผิดกฎหมาย นอก
จากนี้การทํากิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันก็ต้องไม่ผิดศีลไม่ผิดกฎหมาย
(การกระทำบางอย่างที่ผิดศีล ก็จะผิดกฎหมายด้วย เช่นการลักทรัพย์
การกระทำบางอย่างแม้ไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็ผิดศีล เช่น การดื่มสุรา)
มิฉะนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการสร้างบารมีของเรา

จากเป้าหมายทั้ง ๒ ข้อนี้ จึงสรุปได้ว่า ตลอดชีวิตของคนเรา
ทุกคนจะต้องทำแต่กรรมดี ต้องไม่ทำกรรมชั่วเลย ต้องไม่ผิดศีลเลย นี่
คือเจตนารมณ์อันแท้จริงของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และความรู้เช่นนี้
ก็มีอยู่เฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ไม่ปรากฏมีในศาสนาอื่น

การที่แต่ละคนประพฤติปฏิบัติแต่กรรมดี เพื่อสั่งสมบุญบารมี
แม้จะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลก็ตาม แต่ก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่

เข้าใจ

ไปถึงสังคมและประเทศชาติโดยรวมด้วย ทั้งนี้ก็เพราะจะไม่มี
มิชนาทิจนุติบุคคลมาก่อปัญหาวิกฤตขึ้นในบ้านเมือง

นอกจากนี้ บุคคลในรัฐบาล ในวงการเมือง ในวงข้าราชการ
และรัฐวิสาหกิจ ก็จะมีแต่คนใจซื่อมือสะอาด ปราศจากคนที่เป็นขยะของ
สังคม

ส่วนในภาคเอกชนก็จะมีเจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล ไม่มีผู้ประกอบการ
ที่แสวงหาความร่ำรวยบนความทุกข์ และความฉิบหายของผู้อื่น ด้วย
การเปิดแหล่งอบายมุขต่างๆ เช่น บ่อนการพนัน ร้านขายเหล้า ซ่อง
โสเภณีที่มีร้านอาหาร หรือสถานอาบอบนวดบังหน้า แหล่งคนกลางคืน
ในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการแสดงบันเทิงเรีงมย์ ที่มอมเมาประชาชน
ให้จมอยู่กับการมอมเมาและความฟุ้งเฟ้อ ที่ชักนำผู้คนไปก่อกรรมชั่ว

โดยสรุปก็คือ ถ้าไม่มีมิชนาทิจนุติบุคคล การพัฒนาบ้านเมืองย่อม
ดำเนินไปอย่างราบรื่น นี่คือนโยบายที่สังคมจะพึงได้รับจากสัมมาทิจนุติ
บุคคล

๓) สร้างนิสัยรักการศึกษาและปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชน การ
ที่คนเราจะสามารถละกรรมชั่วได้เด็ดขาด สามารถทำความดีได้อย่าง
ต่อเนื่อง รักษาศีลได้บริสุทธิ์บริบูรณ์ จำเป็นจะต้องมีการปฏิบัติเป็น
เครื่องพัฒนาปัญญา และหิริโอตตปปะ จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย จึงจะ
สามารถควบคุมกายใจให้ตั้งอยู่ในความดีได้โดยตลอด การปฏิบัตินั้นก็
คือการศึกษา และปฏิบัติธรรม

การศึกษาวรรณ อาจศึกษาได้ทั้งจากตำราพระพุทธานุสาสนา การ
ฟังพระธรรมเทศนาของพระภิกษุผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม การอภิปรายธรรม

เข้าใจ

ระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา เป็นต้น

ส่วนการปฏิบัติธรรม มุ่งประเด็นอยู่กับการปฏิบัติทาน ศีล ภavana เป็นกิจวัตรประจำวัน

บุคคลที่ศึกษา และปฏิบัติธรรมเป็นกิจวัตรประจำวัน สักระยะเวลาหนึ่ง ก็จะประจักษ์ในคุณค่าของกิจวัตรได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี จึงเกิดกำลังใจที่จะทำกิจวัตรเช่นนั้นเรื่อยไป ไม่ช้าไม่นานก็จะเกิดเป็นความคุ้น และจะพัฒนาขึ้นเป็นนิสัยรักการศึกษาและปฏิบัติธรรมในที่สุด

ถ้าผู้คนสามารถพัฒนานิสัยรักการปฏิบัติธรรมกันโดยทั่วไป ก็จะเป็นค่านิยมใหม่ขึ้นในสังคม

อย่างไรก็ตาม เมื่อเริ่มเปิดโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ภาครัฐควรเริ่มด้วยโครงการระยะสั้น เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามศึกษาและปฏิบัติธรรมตามสถานที่ต่างๆ ที่รัฐจัด หรืออยู่ที่บ้านของตน โดยศึกษาและปฏิบัติกับรายการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพพร้อมกันทุกช่อง ในเวลาที่เหมาะสมที่สุด ขณะเดียวกันก็แนะนำให้ประชาชนในแต่ละท้องที่สร้างเครือข่ายศึกษา และปฏิบัติธรรมกันเองในชุมชน หรือหมู่บ้าน เป็นโครงการระยะยาว เมื่อโครงการระยะสั้นสิ้นสุดลง โดยมีตัวแทนของคณะกรรมการโครงการของแต่ละจังหวัด และตัวแทนของคณะกรรมการกลางคอยให้กำลังใจ และติดตามผลเป็นระยะๆ

๔) พ่อแม่ต้องปลูกฝังสัมมาทิฐิให้ลูก ฝึกอบรมประชาชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า การปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แกลูกๆ นั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบสำคัญยิ่งของพ่อแม่ทุกคน มิใช่ปล่อยให้ เป็นภาระหน้าที่ของผู้อื่นหรือพี่เลี้ยง แม้ครูอาจารย์ที่โรงเรียนของลูก ผู้เป็นพ่อแม่พึง

เข้าใจ

ตระหนักเสมอว่า ตนมีลูกเพียงสองสามคน ถ้ายังไม่สามารถจะอบรมบ่มนิสัยลูก ให้เป็นคนดีมีสัมมาทิฐิได้แล้ว จะหวังให้ครูอาจารย์ที่โรงเรียนของลูก ซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมาก สามารถทำหน้าที่อบรมบ่มนิสัยเด็กๆ ได้ดีกว่าผู้เป็นพ่อแม่ของเด็กได้อย่างไร

ผู้เป็นพ่อแม่จะต้องได้รับการปลูกฝังอบรมให้เข้าใจว่าตนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการส่งเสริมผู้คนให้ไปสวรรค์ หรือผลักดันให้ไปลงนรก นั่นคือลูกจะเป็นสัมมาทิฐิหรือมิจฉาทิฐิ ล้วนขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ และการทำตัวเป็นตัวอย่างของผู้เป็นพ่อแม่เป็นสำคัญ

เพราะฉะนั้น ชายหญิงคู่ใด ก่อนที่จะตกลงปลงใจร่วมเรียงเคียงหมอนหรือร่วมหอลงโรงกัน จะต้องคิดให้ไกลไปถึงอนาคต คิดให้เป็นโครงการระยะยาว พิจารณาให้ละเอียด รอบคอบถึงความถูกต้องเหมาะสม และความพร้อมหลายๆ ด้าน ของทั้ง ๒ ฝ่าย นับตั้งแต่วัย การมีอาชีพ และมีการงานมั่นคง และความพร้อมในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิ หรือสัมมาทิฐิของแต่ละฝ่าย ความรู้ในการปลูกฝังอบรมลูกให้เป็นคนดี ความสามารถที่จะทำให้ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนกระทั่งปัญหาหลากหลายมากมาย ฯลฯ

เมื่อพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบแล้วถ้าเห็นว่า ยังไม่พร้อม หรือมีปัญหาบางอย่าง ก็ควรจะระงับการครองชีวิตคู่กันไว้ก่อน ต้องไม่ปล่อยให้อำนาจมาราคะชักนำให้ตัดสินใจอย่างมั่งง่าย ชนิดไปตายเอาดาบหน้าอย่างเด็ดขาด ดังที่คู่ครองในปัจจุบันมักจะคิดกันว่า ถ้าอยู่ร่วมกันไม่ได้ก็แยกทางกัน โดยไม่ได้คิดถึงปัญหาเลวร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ล่วงหน้า

เข้าใจ

การตัดสินใจในเรื่องการมีครอบครัว ถ้าผิดพลาดไปแล้ว ก็อาจจะต้องประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อนอย่างหนักหนาสาหัส ทั้งชีวิตนี้และชีวิตหลังความตาย ทั้งนี้เพราะความผิดพลาดนั้นอาจจะเป็นทางนำผู้เป็นพ่อแม่ หรือลูกไปสู่การทำความชั่วหลากหลายรูปแบบ ตกอยู่ในอำนาจมิชฌาติภูติ จนหมดโอกาสสร้างบารมี ถ้าเป็นเช่นนั้น เมื่อละโลกไปแล้ว ก็จะต้องไปสู่หูดตอย่างแน่นอน โดยไม่มีใครบอกได้นานเท่าไร อาจนานถึงหลายล้านหลายโกฏีปี หรือหลายพุทธันดร กว่าจะได้โอกาสกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ด้วยเหตุนี้การสร้างครอบครัวให้เป็นที่ยอบอุ่นแก่สมาชิกในครอบครัวทุกคน จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นโอกาสให้พ่อแม่ได้ปลูกฝังสัมมาทิฐิแก่ลูกอย่างสมบูรณ์แบบ

๔) ครอบครัวอบอุ่นเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ฝึกอบรมประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น

ทำไมความอบอุ่นในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ทั้งนี้ก็เพราะบุคคลที่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว จะเป็นคนมีความสุข เขาจึงพยายามถนอมความสุขนี้ไว้ โดยหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่จะเป็นการทำลายความสุขของครอบครัว หากประสบปัญหา เขาก็จะคิดแก้ไขด้วยโยนิโสมนสิการ โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ทั้งตนเอง และครอบครัว

ทำอย่างไรครอบครัวจึงจะอบอุ่น

บรรยากาศในครอบครัวที่จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกอบอุ่นนั้น อยู่ที่ความรักใคร่กลมเกลียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

เข้าใจ

ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทุกวัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เสียสละ และให้อภัยกันและกันระหว่างพ่อแม่ลูก

ครอบครัวใดก็ตามไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ถ้าสามารถสร้างบรรยากาศดังกล่าวให้เกิดขึ้นได้ ก็จะเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนเรารู้จักสร้างบรรยากาศดังกล่าวก็คือสัมมาทิฐินั่นเอง

ถ้าหันไปดูเยาวชนที่มีปัญหาในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาติดยาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหามีบุตรในวัยเรียนวัยรุ่น ปัญหาการตั้งครรภ์นอกสมรส ปัญหาอาชญากรวัยรุ่น ฯลฯ ล้วนเป็นเยาวชนจากครอบครัวที่มีปัญหาขาดความอบอุ่น และครอบครัวมีจรรยาบรรณเป็นส่วนใหญ่ เยาวชนจากครอบครัวที่มีปัญหาร้อยทั้งร้อยก็ว่าได้ ที่หันเข้าหาอบายมุข

คำว่า อบายมุข แปลว่า ทางแห่งความฉิบหาย หรือเหตุเครื่องฉิบหายมีอยู่ ๖ อย่างคือ ๑) ดื่มน้ำเมา (รวมทั้งสารเสพติดต่างๆ) ๒) เที่ยวกลางคืน ๓) เที่ยวดูการละเล่น ๔) เล่นการพนัน ๕) คบคนชั่วเป็นมิตร ๖) เกียจคร้านการทำงาน (ยอมเบียดเบียนผู้อื่น เพื่อความอยู่รอดของตน)

จากเรื่องอบายมุขทั้ง ๖ นี้ ท่านผู้อ่านคงจะมองออกว่า ทำไมอบายมุขจึงเป็นทางแห่งความฉิบหายและเรื่องที่จะฉิบหายอันดับแรกก็คือเศรษฐกิจส่วนบุคคล ซึ่งในที่สุดก็จะลามไปถึงเศรษฐกิจระดับชาติ

อนึ่ง ถ้ามีการทำอบายมุขบางอย่างให้ถูกกฎหมาย รัฐบาลจะมีรายได้จากภาษีเพิ่มขึ้นข้อนี้อาจเป็นผลดีเพียงส่วนหนึ่งต่อเศรษฐกิจระดับชาติ

เข้าใจ

แต่ก็ต้องไม่ลืมว่า ถ้าผู้คนในชาติจำนวนมากมีปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจาก
อบายมุขแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง

ปัญหาที่มีต้นเหตุมาจากอบายมุขนั้น ปรากฏให้เห็นเป็นปัญหา
เรื้อรังของบ้านเมืองมานานแล้ว นับตั้งแต่ปัญหาคอร์ปชั่น ปัญหาเจ้าพ่อ
ผู้มีอิทธิพล ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาฆาตกรรม ปัญหายาเสพติด
ปัญหาครอบครัว ฯลฯ ทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นปัญหาของผู้คนประเภท
มิชฌาติภูมิ ที่เข้าไปพัวพันกับอบายมุขทั้งสิ้น

ถ้าเปรียบเทียบมิชฌาติภูมิบุคคลเหล่านี้ เป็นส่วนผสมของคอนกรีต ก็
คงจะเปรียบได้กับหิน กรวด และทราย ที่สกรปรก ซึ่งไม่มีการชำระล้าง
ฝุ่นธุลีผงขยะ ที่คลุกเคล้าปะปนอยู่ ก่อนนำมาใช้งาน ถ้าเป็นผงซีเมนต์
ก็เป็นผงที่เสื่อมคุณภาพ ย่ำแย่เต็มที่ ถ้ามว่า ถ้าจะนำคอนกรีตซึ่งผสม
ด้วยวัตถุดิบคุณภาพต่ำเหล่านั้น มาสร้างอาคารบ้านเรือน อาคารหลังนั้น
จะมีความแข็งแรงคงทนได้อย่างไร พอตีพ้อร้ายเพียงแค่พายุพัดแรงๆ
อาคารคอนกรีตนั้นก็อาจจะพังครืนลงมากองอยู่ที่พื้นเบื้องล่าง

ข้อนี้ฉันใด ประเทศชาติก็ฉันนั้น ถ้าประเทศชาติของเรา มาก
มายไปด้วยมิชฌาติภูมิบุคคล ก็ย่อมจะล้มลุกคลุกคลานไปเรื่อยๆ จะไม่
สามารถพัฒนาให้ก้าวไกลไปได้เลย แม้จะมีรัฐบาลที่เป็นเอกภาพ และมี
ผู้นำที่เปี่ยมด้วยอัจฉริยภาพเพียงใดก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ การสร้างครอบครัวให้อบอุ่น จึงมีคุณค่าและความ
จำเป็นอย่างยิ่งทั้งโดยส่วนตัวของประชาชนเอง และโดยส่วนรวมระดับ
ชาติ เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของโครงการนี้ ใน
การปลูกสำนึกประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่ามหาศาล ของการสร้าง

เข้าใจ

ครอบครัวให้อบอุ่นด้วยความรักใคร่กลมเกลียวกัน เคารพ ยกย่อง นับถือ เกรงใจ เสียสละ ไม่มีความลำเอียง และมีความเอื้ออาทรต่อกันระหว่าง พ่อแม่ลูก ญาติพี่น้อง ตลอดจนสมาชิกทุกคนในครอบครัว

๖) ชาวพุทธมีหน้าที่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ฝึกอบรมประชาชน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่า ตนมีหน้าที่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิก พระพุทธศาสนานั้นแต่เดิมประกอบด้วยพุทธบริษัท ๔ กลุ่ม คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แต่ในปัจจุบันไม่มีภิกษุณี จึงเหลือเพียงบริษัท ๓

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงกำหนดเป็นพระวินัยให้ภิกษุ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบรรพชิตประกอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีวิตได้เพียงอย่างเดียว คือ การบิณฑบาต ทั้งนี้เพื่อให้ท่านมีเวลาศึกษาและปฏิบัติธรรมได้เต็มที่ แล้วนำความรู้อันประเสริฐที่ตนได้ศึกษาค้นคว้ามาสรุปประเด็นสำคัญ หรืออธิบายขยายความถ่ายทอดสู่อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งรวมเรียกว่าฆราวาส ให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ทั้งนี้เพราะฆราวาสยังต้องทำมาหากินเลี้ยงชีวิตเลี้ยงครอบครัว จึงมีเวลาศึกษาและปฏิบัติธรรมไม่มากนัก

กล่าวได้ว่า บรรพชิตและฆราวาส ต่างฝ่ายต่างแบ่งหน้าที่กันทำ โดยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เปรียบเช่นน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบกพร่องในหน้าที่ พระพุทธศาสนาย่อมได้รับความกระทบกระเทือน และถ้าทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน พระพุทธศาสนาก็จะล่มสลาย

เข้าใจ

เพราะฉะนั้น ญาติโยมทั้งหลายจำเป็นต้องทำหน้าที่อุปถัมภ์ค้ำชู พระพุทธศาสนา ส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลานให้เข้าไปบวชเป็นธรรมทายาท เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา トラบใดที่พระพุทธศาสนายังได้รับการทำนุบำรุง และมีผู้คนศึกษาปฏิบัติธรรม พระพุทธศาสนาก็ยังจะมีอายุยืนยาวสืบต่อไป ได้เป็นที่พึ่งของชาวพุทธและชาวโลกตลอดไป ผู้คนในสังคมก็ยังคงรู้จักสร้างบุญกุศลบาป กัลลวกร จึงตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิได้ อีกทั้งรู้วิธีทำให้ใสสว่าง จิตใจก็จะมีมิตมนด้วยอำนาจมิจฉาทิฐิ จึงไม่จำเป็นต้องแย่งกันกิน แย่งกันอยู่ แย่งกันใช้ ดังเช่นในสังคมของดิรัจฉาน ที่หาสันติสุขอย่างแท้จริงไม่ได้เลย

๗) เตรียมแผนการดำเนินงานและไสถัทศนุปรกรณ เนื่องจากโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐินี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาจิตใจประชาชนทั้งประเทศพร้อมกันและเร่งด่วน คณะกรรมการกลางต้องจัดเตรียมแผนการตลอดจนไสถัทศนุปรกรณชุดสั้นๆ สำหรับใช้ประกอบการปลูกฝังอบรม แจกจ่ายให้แก่ทุกจังหวัด สำหรับนำไปใช้ได้ทันที เช่น แผนการสัมมนาอบรมข้าราชการกลุ่มต่างๆ แผนการส่งเสริมสนับสนุนวัดในชุมชนต่างๆ ให้จัดกิจกรรมศึกษา และปฏิบัติธรรมสำหรับประชาชน หนังสือธรรมะที่ส่งเสริมการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ไสถัทศนุปรกรณชุดสั้นๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการ และเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนที่มาประชุม สัมมนา และแก่ประชาชนทางบ้านโดยทางโทรทัศน์

๘) การวางแผนจัดทำโครงการฯ การจัดทำโครงการฯ ตามแนวคิดทั้ง ๗ ข้อดังกล่าว จะต้องมีการปรึกษาหารือกับอีก ๓ หน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งกัน

เข้าใจ

๙) วิทยาการในโครงการควรมีทั้งบรรพชิตและฆราวาส ในส่วนการปลูกฝังที่เป็นเรื่องของฆราวาสวิสัย วิทยาการก็ควรเป็นฆราวาสที่ก่อปรด้วย ความรู้ความเชี่ยวชาญในส่วนที่เป็นการศึกษาและปฏิบัติธรรม วิทยาการ ก็ควรเป็นพระภิกษุ ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม

๑๐) การทำโครงการนี้ ต้องมีทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาว

ทั้ง ๑๐ ข้อนี้เป็นเพียงตัวอย่างของแนวคิดสำหรับการทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติ ถ้ารัฐบาลดำริจะทำโครงการนี้ ก็คงจะต้องมีแนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการมากกว่านี้อีก อย่างไรก็ตาม แนวคิด ๗ ข้อแรกนั้น จะมองข้ามไม่ได้เลยเป็นอันขาด

๒. กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่มีหน่วยงานด้านการควบคุมป้องกัน และปราบปราม

อบายมุข

คนเราโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่ยังมีสติปัญญาอ่อนด้อยอยู่ ถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอบายมุข ก็จะตกเป็นทาสได้โดยง่าย และยากที่จะกลับตัวกลับใจได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม ป้องกัน และปราบปรามเข้ามาร่วมโครงการฯ นี้ด้วย มิฉะนั้น การดำเนินงานของอีก ๓ หน่วยงาน ก็อาจจะมึอุปสรรคมากจนยากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์

๓. กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ ก็คือนักเรียน นักศึกษา

เข้าใจ

ทุกระดับ สิ่งแรกที่กระทรวงศึกษาจะต้องกระทำก็คือ จัดตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ

โดยเหตุที่กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติอยู่แล้ว ดังนั้น แทนที่จะจัดการปลูกฝังอบรมสัมมาทิฐิ เป็นโครงการระยะสั้นและระยะยาว ตามแบบที่จัดให้แก่ประชาชนทั่วไป ก็ควรจะจัดเฉพาะโครงการระยะยาวโดยผนวกเข้ากับการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (อันเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา) ซึ่งมีอยู่ในหลักสูตรวิชาพื้นฐานตั้งแต่ ป.๑ ถึง ม.๖ ในปัจจุบันแล้ว แต่จะต้องมีการพิจารณาว่า เนื้อหาสาระการเรียนรู้ของกระทรวงสอดคล้อง กับโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้อง ก็จะต้องปรับเปลี่ยนแก้ไขเพิ่มเติมบ้าง เพื่อให้โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

เพื่อให้โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิแก่เยาวชนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง จึงใคร่เสนอแนวคิดบางประการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ ในส่วนที่จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑) นักเรียนทุกระดับต้องเรียนรู้สัมมาทิฐิพร้อมกัน เนื้อหาสาระของธรรม ๑๐ ประการในสัมมาทิฐิ จะต้องนำมาจัดเป็นสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ และอาชีวศึกษา โดยบูรณาการเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ แต่ทว่าจะต้องทยอยเลือกหัวข้อธรรมใน ๑๐ ประการ มาจัดทำเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของนักเรียน เช่นในชั้นประถมศึกษาปีที่

เข้าใจ

๑ จัดให้เรื่อง “ทาน” (การแบ่งปัน) เป็นสาระการเรียนรู้สำหรับการศึกษาภาคต้น และจัดให้เรื่อง “การสงเคราะห์” เป็นสาระการเรียนรู้สำหรับภาคปลาย ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จะต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบสมมติภูมิทั้ง ๑๐ ประการ การจัดสาระการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้รับการปลูกฝังสมมติภูมิพร้อมกัน แต่ผลการเรียนรู้จะไม่เท่ากัน

๒) เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัย การจัดการเรียนรู้ธรรมชาติในสมมติภูมิแต่ละข้อ (ยกเว้นข้อ ๕, ๖ และ ๙) ควรเน้นในด้านให้เกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยของผู้เรียน ด้วยการแสดงออกในการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นครูอาจารย์ที่รับผิดชอบการเรียนรู้ทุกวิชา จำเป็นจะต้องคอยสังเกต และปลูกสำนึกนักเรียนที่ยังไม่พัฒนานิสัยของตนตามธรรมชาติในสมมติภูมิที่ได้เคยเรียนรู้ไปแล้วด้วย

๓) การเรียนรู้เรื่องใหม่ ต้องไม่ลืมเรื่องเก่า บุคคลที่จะได้ชื่อว่า มีสมมติภูมิสมบูรณ์พร้อม ก็เพราะมีความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับ สมมติภูมิครบทั้ง ๑๐ ประการ

อีกทั้งสมมติภูมิข้อใดที่นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงได้ ก็จะต้องรู้จักปฏิบัติสมมติภูมิข้อนั้นๆ ให้เป็นนิสัย ดังนั้นในขณะที่มีการทยอยจัดการเรียนรู้สมมติภูมิเรื่องใหม่เพิ่มขึ้น แต่ผู้เรียนก็ต้องปฏิบัติสมมติภูมิที่เคยเรียนมาแล้วด้วย เช่น นักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ กำลังเรียนเรื่อง “การสงเคราะห์” ในภาคการศึกษาที่สอง ก็จะต้องปฏิบัติตนให้ผู้อื่น และครูอาจารย์เห็นว่า เขามีนิสัยรู้จักการแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การไม่เอาเปรียบผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว ฯลฯ นั่นคือ ถึงแม้จะกำลังเรียนเรื่อง

เข้าใจ

ใหม่ แต่ผู้เรียนก็ต้องไม่ลืมเรื่องเก่า คือเรื่องทาน หรือการแบ่งปัน ซึ่งเคยเรียนแล้วในภาคต้น อีกทั้งยังจะต้องมีพฤติกรรมแสดงออกให้เห็นเป็นนิสัย ในขณะที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นด้วย ถ้าผู้เรียนคนใดยังไม่ได้พัฒนาสัมมาทิฐิข้อที่เรียนไปแล้วให้เกิดเป็นลักษณะนิสัย ก็เป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนนั้น ในการช่วยกันปลูกสำนึกให้เด็กเกิดความเข้าใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเสียใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสมและดีงาม

การเรียนรู้เรื่องใหม่โดยไม่ลืมเรื่องเก่าเช่นนี้ ในที่สุดเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้สัมมาทิฐิครบทั้ง ๑๐ ประการ (ในชั้นม.๖) ก็น่าจะพอมั่นใจได้ว่าเยาวชนเหล่านี้ คงจะตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิได้ในระดับหนึ่ง มีจิตใจแข็งแกร่งพอที่จะคุ้มครองป้องกันตน ให้พ้นจากการคิดทำกรรมชั่วอย่างร้ายแรง เช่น การเป็นฆาตกร การพัวพันกับยาเสพติดในลักษณะต่างๆ การประพฤติผิดทางเพศ การฉ้อโกงเพื่อหาเงินไปเที่ยวกลางคืน หรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขอย่างอื่น เพราะหิริโอตตปปะและโยนิโสมนสิการ ได้พัฒนาขึ้นในจิตใจของเขาแล้ว

๔) จัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับระดับชั้น เนื้อหาสาระแห่งธรรมในสัมมาทิฐิแต่ละข้อ ที่นำมาเรียนรู้ในระดับชั้นที่ต่างกัน จะต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น การเรียนเรื่อง “ทาน” ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จะมุ่งเน้นที่การพัฒนาลักษณะนิสัยของผู้เรียน และส่งเสริมแสดงพฤติกรรมในขณะที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น ยังไม่ต้องเน้นด้านวิชาการ เพราะผู้เรียนยังเยาว์อยู่

ส่วนการเรียนรู้เรื่อง “ทาน” ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อาจจะมุ่ง

เข้าใจ

เน้นให้ผู้เรียนไปค้นคว้าหาความรู้มาอภิปรายในชั้นเรียนกันอย่างกว้างขวางและสมบูรณ์แบบ นับตั้งแต่การให้คำนิยามของ “ทาน” ผลดีของ “ทาน” ผลเสียของการที่คนไม่รู้จักทำทาน การปลูกฝังลักษณะนิสัยให้รักการทำทาน การเชื่อมโยงความรู้เรื่อง “ทาน” กับธรรมะข้ออื่นๆ ที่เหลือในสัมมาทิฐิ ๑๐ ข้อ

ถ้าผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับธรรมะในสัมมาทิฐิ ทั้ง ๑๐ ข้อ มาอภิปรายได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ก็พอจะมั่นใจได้ว่า สัมมาทิฐิได้พัฒนาขึ้นในจิตใจของเขาแล้ว

๕) ต้องจัดการเรียนรู้เรื่องสัมมาทิฐิในระดับอุดมศึกษา การเรียนรู้เรื่องสัมมาทิฐิยังไม่ควรจบอยู่แค่เพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ เท่านั้น ควรจะมีการจัดการเรียนรู้กันต่อไปในระดับอุดมศึกษาด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้สัมมาทิฐิในวัยเด็กที่ผ่านมามีเด็กบางคนเกิดความเข้าใจไม่ถ่องแท้ และยังไม่เกิดเป็นลักษณะนิสัยอย่างแท้จริง ด้วยสาเหตุต่างๆ กันไป หรือแม้จะพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยแล้ว แต่ก็ยังไม่มั่นคงพอที่จะต้านกระแสกิเลสยุคโลกาภิวัตน์ ที่โหมเข้ามาทุกรูปแบบ ลักษณะนิสัยของเด็กๆ ที่พัฒนาขึ้นมาแล้วนี้ อาจเปรียบเสมือนต้นไม้ที่มีลำต้นเจริญเติบโตขึ้นมากแล้ว แต่กิ่งก้านสาขาก็ยังไม่ใหญ่แข็งแรงพอที่จะต้านพายุที่พัดกระหน่ำมาอย่างรุนแรงได้ ดังนั้น จึงควรจัดให้มีการเรียนรู้กันต่อไปอีกในระดับอุดมศึกษา แต่ว่าการเรียนรู้จะต้อง มีวิธีการที่พัฒนาขึ้นไปสูงกว่าในระดับมัธยม เช่น การหาข้อมูลจากพระไตรปิฎก การนำข้อมูลมาอภิปรายก็ควรสมบูรณ์แบบ ทั้งการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เป็นต้น

เข้าใจ

เหตุผลสำคัญยิ่ง ที่ควรจัดให้มีการเรียนรู้เรื่องสัมมาทิฐิ ๑๐ ในระดับอุดมศึกษา ก็เพราะนิสิตนักศึกษาในระดับนี้มีวุฒิภาวะสูงมาก พอที่จะทำความเข้าใจสัมมาทิฐิอย่างลึกซึ้งครบทั้ง ๑๐ ประการ มองเห็นคุณค่าและความจำเป็นในการพัฒนานิสัยของตนให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักธรรม เพื่อพร้อมที่จะก้าวออกไปสู่โลกแห่งการประกอบสัมมาอาชีพะ ในฐานะพลเมืองดีของสังคมและของชาติ ไม่ทำลายตน และทำลายชาติด้วยมิถุนาอาชีพะ ให้เป็นตราบาปไปตลอดชีวิตในโลกนี้ และยังคงส่งผลร้ายที่สุดจะบรรยาย ต่อไปอีกสุดแสนยาวนานในโลกหน้า

อนึ่ง อย่าได้วางใจว่า นิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โตๆ กันแล้วย่อมจะรู้จักแล้วว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควร ไม่ควร จึงไม่จำเป็นต้องมาตอกย้ำ ในเรื่องที่เคยเรียนจากชั้นมัธยมมาแล้ว

พึงระลึกไว้เสมอว่า ความรู้ทางโลกกับทางธรรมนั้นมีธรรมชาติที่แตกต่างกันมาก ความรู้ทางโลกนั้นถ้าเรียนเข้าใจดีแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเรียนซ้ำอีก บางเรื่องบางคนเรียนเข้าใจตั้งแต่เด็ก ก็จำได้ไปจนถึงวันตาย แต่ความรู้ทางธรรมนั้นไม่ใช่ แม้จะเรียนรู้เรื่องแล้ว เข้าใจแล้ว แต่ถ้าหิริโอตตปปะไม่มั่นคงแข็งแรงพอ คนเราทุกคนทุกเพศทุกวัย ล้วนมีโอกาสพ่ายแพ้ต่ออำนาจกิเลสที่ตั้งฐานทัพอยู่ในใจตนได้ทั้งสิ้น ไม่เช่นนั้น ก็คงจะไม่มีบุคคลที่มีตำแหน่งสูงส่งถึงขั้นรัฐมนตรียิ่ง ต้องจบชีวิตบั้นปลายอยู่ในทัณฑสถาน เพราะเรื่องการกินสินบาทคาดสินบนและเรื่องคอร์รัปชัน ดังที่เคยมีในประวัติศาสตร์ชาติไทยมาแล้ว หรือมิฉะนั้นพระเทวทัตก็คงจะไม่ตกนรกเพราะการทำอนันตริยกรรม ทั้งๆ ที่เป็นพุทธสาวกผู้ใกล้ชิดพระพุทธองค์

เข้าใจ

๖) จัดสาระการเรียนรู้ซึ่งส่งเสริมสัมมาทิฐิ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการได้ลึกซึ้ง จนสามารถพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยก็จำเป็นที่จะต้องจัดสาระการเรียนรู้ทางธรรมบางประการในการจัดการเรียนรู้ด้วย

หัวข้อธรรมที่มีส่วนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการ มีดังนี้

๑. กุศลกรรมบถ ๑๐ ควบคู่กับ อกุศลกรรมบถ ๑๐
๒. บุญกิริยาวัตถุ ๓ และบุญกิริยาวัตถุ ๑๐
๓. หิริโอตตปปะ
๔. สังคหวัตถุ ๔
๕. โอวาทปาฏิโมกข์
๖. ฌราวาสธรรม
๗. อิทธิบาท ๔
๘. พุทธประวัติ
๙. พระรัตนตรัย
๑๐. อริยสัจ ๔
๑๑. ประวัติพระมหาสาวกและพุทธสาวก
๑๒. เรื่องราวจากชาดก
๑๓. เรื่องราวจากธรรมบท

๑๔. เรื่องราวเกี่ยวกับโอปปาติกะ จากคัมภีร์พระพุทธศาสนา (ขุททกนิาย วิมานวัตถุ และเปตวัตถุ) สาระการเรียนรู้ทางธรรมเหล่านี้ ควรจัดเป็นการเรียนรู้โดยแบ่งเฉลี่ยลงในระดับการศึกษาต่างๆ ตาม

เข้าใจ

ความเหมาะสม

๗) โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิสำหรับบุคลากรและคณาจารย์
กระทรวงศึกษาธิการจะต้องจัดโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิสำหรับบุคลากร
และคณาจารย์ทั้งหมดในสังกัด ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑. มีแนวคิดในการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ให้แก่บุคลากรและคณา
จารย์เช่นเดียวกับการปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ประชาชน ดังกล่าวมาแล้ว

๒. คณาจารย์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมะต่างๆ ที่กำหนด
ไว้ในสาระการเรียนรู้แต่ละระดับชั้น (นอกเหนือจากสัมมาทิฐิ ๑๐
ประการ) เพื่อให้สามารถนำธรรมะเหล่านั้น มาบูรณาการกับวิชาในความ
รับผิดชอบโดยตรงของตนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

๓. อาจารย์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ธรรมะ
ที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้แต่ละระดับชั้นต่างๆ (รวมทั้งสัมมาทิฐิ ๑๐
ประการ) จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ถึงขั้นเชี่ยวชาญ เพื่อ
จะได้มีประสิทธิภาพ และศักยภาพในการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน
ผู้เรียน ในการแสวงหาแหล่งข้อมูลที่ต้องการเหมาะสม ตลอดจนสามารถ
ตัดสินใจและประเมินผลการทำกิจกรรมของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
ไม่ผิดพลาด

๘) การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาสำหรับการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการครองชีวิตให้มีความสุข การ
ศึกษาธรรมะ หรือที่เรียกว่าปริยัติธรรม ก็เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ
จะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง การปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญสำหรับฆราวาส
ก็คือ ทาน ศีล ภavana การปฏิบัติธรรมที่จะจัดขึ้นสำหรับผู้คน ส่วนมาก

เข้าใจ

ที่มาประชุมกัน ให้ทำได้อย่างพร้อมเพรียงกันเป็นประจำทุกวัน ตามเวลาที่กำหนดก็คือ การทำภาวนา ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องกำหนดเวลาให้ผู้เรียน และคณาจารย์สำหรับสวดมนต์ และทำภาวนาร่วมกัน ทุกๆ วัน ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็นลักษณะนิสัย และเป็นปัจจัยให้แต่ละคน ได้นำไปปฏิบัติที่บ้านอีกด้วย ถ้าทำได้เช่นนี้นักเรียน และผู้ปกครองก็就会有ความเข้าใจตรงกัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ที่รัฐบาลจัดขึ้นสัมฤทธิ์ผลได้จริง

ในอดีตที่ผ่านมาไม่นานนัก เคยมีผู้หลักผู้ใหญ่บางท่าน ซึ่งมีความรู้ภาคปริยัติธรรมไม่น้อย มีความรู้ทางโลกสูง มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยเป็นผู้มีเกียรติยศมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดี ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพราะมีอัจฉริยภาพในการทำงานหลายด้าน เคยมีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงถึงขนาดนายกรัฐมนตรีแต่เพราะเหตุที่ท่านขาดประสบการณ์ในการทำภาวนา ท่านจึงวิพากษ์วิจารณ์ว่า ถ้าคนไทยทั้งชาติมัวมานั่งหลับตาทำภาวนากัน แล้วประเทศไทยจะไปรอดได้อย่างไร

บรรดาผู้มีประสบการณ์ในการทำภาวนาอย่างได้ผล แม้ในระดับไม่สูงนัก ย่อมตัดสินใจได้เองว่า คำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ใหญ่ท่านนั้น ถูกต้องตามเป็นจริงหรือไม่

อย่างไรก็ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสรรเสริญว่า การทำภาวนามีอานิสงส์มากกว่าการปฏิบัติอย่างอื่นๆ ทุกประการ ดังที่ตรัสว่า

“...ภิกษุเข้าถึงปฐมฌาน...ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน...เธอย่อมโน้มน้อมจิตไปเพื่อญาณทัสสนะ ย่อมรู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่

เข้าใจ

ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว ก็อื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้
มี ดูก่อนพราหมณ์ ยัญ(การทำทานหรือปฏิบัติ)นี้แล ใช้
ทรัพย์น้อยกว่า มีการตระเตรียมน้อยกว่า มีผลมากกว่า
และมีอานิสงส์มากกว่ายัญก่อนๆ ดูก่อนพราหมณ์ ยัญ
สมบัติอื่นที่ดีกว่า หรือประณีตกว่ายัญสมบัตินี้ไม่มี” *

อาจจะมีผู้สงสัยว่า จุดมุ่งหมายของการทำภาวนาคืออะไร

แท้ที่จริงจุดมุ่งหมายของการทำภาวนามีอยู่หลายระดับ และจุด
มุ่งหมายระดับพื้นฐานประการแรกของการทำภาวนาก็คือ การรวมใจให้
เป็นหนึ่ง หรือการทำใจหยุดใจนิ่ง ไม่ให้ซัดส่ายไปคิดเรื่องต่างๆ ดังที่
เรียกว่า “สมาธิ” แต่ว่าสมาธิก็มีอยู่หลายระดับ

ถ้าผู้ปฏิบัติสามารถรวมใจให้เป็นหนึ่งหยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์กลาง
กายอย่างต่อเนื่อง ก็จะปรากฏความสว่างหรือดวงสว่างที่กลางใจ ซึ่ง
สามารถเห็นได้ด้วยใจ (มิใช่ด้วยตา) ของตนเอง ขึ้นต่อไปถ้าผู้ปฏิบัติได้
รับการสอนชี้แนะจากอาจารย์ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม ผลของการปฏิบัติก็
จะก้าวหน้าต่อไปอีก อันจะเป็นทางนำไปสู่การรู้แจ้งเห็นแจ้งสัจธรรม

อย่างไรก็ตามประสบการณ์ภายในแม้เพียงได้เห็นดวงสว่างที่กลาง
ใจนั้น มิใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้ปฏิบัติที่พ้นจากวัยเด็กไปแล้ว เนื่องจากใจ
มักจะซัดส่ายซุกซนเหมือนลิง ตรงกันข้าม ประสบการณ์ดังกล่าวนี้ เป็น
เรื่องง่ายเหมือนปอกกล้วยสำหรับเด็กๆ วัยอนุบาล และประถม เหตุที่
เป็นเช่นนั้นก็เพราะจิตใจของเด็กนั้นบริสุทธิ์ ไม่มีเรื่องราวต่างๆ เข้ามา

* กฎตันตสูตร ที. สี. มก. ๑๒/๒๓๔/๖๗

เข้าใจ

ในความคิดในความทรงจำมากมายอะไรนัก จึงสามารถรวมเป็นหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว และง่ายดาย

เพราะฉะนั้นทางโรงเรียนจึงควรจัดเวลาสำหรับการทำภาวนาของเด็กนักเรียนทุกๆ วัน โดยให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในระดับชั้นต่างๆ อย่าได้หลงเข้าใจผิดว่า ต้องรอให้เป็นผู้ใหญ่เสียก่อน จึงค่อยฝึกทำภาวนา เพราะผู้ใหญ่ทำใจหยุดนิ่งได้ยากกว่าเด็ก และเพราะความตายเป็นของไม่แน่นอน

ใจสว่างแล้วดีอย่างไร

เท่าที่ผ่านมาได้กล่าวถึงอานิสงส์ของใจสว่างไว้หลายครั้งแล้วในบทต่างๆ จึงขอกล่าวแต่เพียงสั้นๆ ว่า เด็ก หรือผู้ใหญ่ที่มีใจสว่างจะสามารถตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิได้เสมอ เยาวชนที่มีใจสว่างจะสามารถคุ้มครองป้องกันตน จากการเป็นเหยื่อเป็นทาสของอบายมุขทุกประการได้เด็ดขาด จะเป็นลูกแก้วของพ่อแม่และวงศ์ตระกูล มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง และจะเป็นคนดีที่โลกต้องการซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมืองต่อไป จะไม่มีพฤติกรรมเป็นขยะของสังคม ดังเช่นผู้ใหญ่จำนวนมากในสังคมทุกวันนี้

๙) ประสานความร่วมมือกับอีก ๓ สถาบัน การจัดการวางแผนโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิของกระทรวงศึกษาธิการ ควรประสานความร่วมมือกับองค์กร และสถาบันต่างๆ ด้วย ที่สำคัญมีอยู่ ๓ สถาบัน คือ สถาบันสงฆ์ กับอีก ๒ กระทรวง ดังได้กล่าวแล้ว

พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม จะมีบทบาทสำคัญที่สุดในฐานะ

เข้าไปอยู่ในใจ

เป็นวิทยากรทางธรรมของโครงการทั้ง ๓ ลักษณะ ที่กล่าวไว้ในข้อ ๗ และเป็นวิทยากรทางธรรมของนักเรียนนักศึกษาทุกระดับ ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าทางธรรมของคณาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา อีกทั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในด้านพิธีกรรมต่างๆ ที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการ ก็ควรส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียน และสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้ประสานความร่วมมือในกิจกรรมประเพณีปฏิบัติธรรมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ตลอดจนการพานักเรียน นักศึกษาไปช่วยพัฒนาบริเวณวัด เช่น การทำความสะอาด การปลูกต้นไม้ใหญ่ ปล่อยสัตว์ปล่อยปลาให้ดูสวยงามเพื่อจูงใจผู้คนในชุมชนให้สนใจเข้าวัดปฏิบัติธรรม แทนการไปถูกมอมเมาในแหล่งอบายมุขต่างๆ

ทั้ง ๙ ข้อนี้ เป็นเพียงตัวอย่างของแนวคิด สำหรับการทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิในส่วนที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ถ้ารัฐบาลดำริจะทำโครงการนี้จริง ก็คงจะต้องมีแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินการหลากหลายมากกว่านี้อีก

อย่างไรก็ตาม แนวคิดทั้ง ๙ ข้อนี้ จะเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันให้โครงการบรรลุนิติภาวะได้จริง

๔. สถาบันสงฆ์

สถาบันสงฆ์ในที่นี้มุ่งประเด็นอยู่ที่คณะสงฆ์ อันประกอบด้วยสงฆ์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากมหาเถรสมาคม ขึ้นมาเป็นคณะกรรมการกลางทำหน้าที่ประสานงานกับกรรมการกลางของรัฐ อีก ๓ กระทรวงในการ

เข้าใจ

จัดทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิ ซึ่งมีผู้นำแห่งชาติเป็นประธาน

สงฆ์ที่เป็นคณะกรรมการกลางนี้ ยังมีหน้าที่ประสานงานกับสงฆ์ในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อแนะนำให้สงฆ์ในแต่ละจังหวัดให้ตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นในจังหวัดของตน เพื่อประสานงานกับคณะกรรมการโครงการฯ ประจำจังหวัดของอีก ๓ กระทรวง เพื่อบริหารจัดการโครงการฯ ต่อไป

หน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญของสถาบันสงฆ์ ในโครงการนี้มีอยู่ ๒ ประการคือ ให้คำปรึกษาหารือในด้านการบริหารจัดการโครงการฯ แก่คณะกรรมการกลางของอีก ๓ กระทรวงประการหนึ่ง กับทำหน้าที่เป็นวิทยากรทางธรรมให้แก่โครงการฯ อีกประการหนึ่ง

เพื่อที่จะให้สงฆ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากรทางธรรมให้แก่โครงการฯ สามารถส่งเสริมสนับสนุนโครงการฯ ให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง จึงใคร่เสนอแนวคิดบางประการ ดังนี้

๑) สงฆ์คือพระอาจารย์สอนวิชาความเป็นมนุษย์ เป็นที่เข้าใจกันในหมู่ชาวพุทธโดยทั่วไป ตั้งแต่ครั้งโบราณกาลแล้วว่า สงฆ์มีสถานภาพเป็นผู้นำทางจิตใจของสังคม เนื่องจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดให้สงฆ์อยู่ในทิศเบื้องบน ดังที่ทรงแสดงไว้ในเรื่องทิศ ๖^๒ พระพุทธองค์ทรงยกย่องสงฆ์ไว้ในทิศสูงสุด และให้มีหน้าที่อนุเคราะห์ญาติโยม ๖ ประการคือ ๑) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓) อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม ๔) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๕) อธิบายสิ่ง

^๒ ลिंगคาลกสูตร ที. ปา. มจร. ๑๑/๒๖๖/๒๑๒

เข้าใจ

ที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ๖) บอกทางสวรรค์ให้

การที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องสงฆ์และมอบหมายให้สงฆ์ทำหน้าที่ดังกล่าว ย่อมหมายความว่า ทรงมอบหมายให้สงฆ์ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะพระอาจารย์ผู้สอนวิชาความเป็นมนุษย์ให้แก่ฆราวาส พร้อมทั้งสอนมนุษย์ให้รู้จักวิธีปฏิบัติตน เพื่อไปสู่สุคติโลกสวรรค์ หลังจากโลกนี้ไปแล้ว ซึ่งย่อมมีความหมายรวมถึงสอนวิธีปฏิบัติตนให้แก่ฆราวาสด้วย

ในอดีต สงฆ์ได้ทำหน้าที่นี้ด้วยดีตลอดมา คือการสั่งสอนของพระอาจารย์ส่วนใหญ่จะสมบูรณ์พร้อม ทั้งภาคปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่รู้หนังสือ แต่จากการฟังพระธรรมเทศนา และการปฏิบัติภาวนาก็ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับเรื่องบาป บุญคุณโทษประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ เกิดหิริโอตตปปะ คือละอายแก่ใจและกลัวโทษของการทำบาป กลัวตกนรก อยากไปสวรรค์ จึงพยายามระมัดระวังตัวจากการทำบาป ตั้งใจสร้างแต่กรรมดีเพื่อสั่งสมบุญ ด้วยการเข้าวัดฟังธรรมและปฏิบัติธรรม แม้บางคนจะต้องเลี้ยงชีวิตด้วยอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปาณาติบาต เช่น ทอดแห ลากอวน แต่ครั้นถึงวันโกนวันพระก็จะหยุด เพื่อไปรักษาอุโบสถศีลกันที่วัด นิยมการสร้างวัดวาอารามกันทุกชุมชนหมู่บ้าน ดังที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นวัดร้างและวัดที่มีอายุเป็นร้อยปี ซึ่งได้รับการปฏิสังขรณ์เป็นอย่างดีจำนวนมากมาย

ญาติโยมต่างเคารพ นับถือ เชื่อฟังสงฆ์และเทิดทูนไว้เหนือหัว ศิโรราบกราบแทบเท้าของสงฆ์ ในฐานะที่ท่านเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระ

เข้าใจ

รัตนตรัย และเป็นครูบาอาจารย์บอกทางสวรรค์ให้ ขณะเดียวกันต่างก็ตั้งใจบำรุงสงฆ์ด้วยประการต่างๆ เพื่อจะได้มีพระศาสนาไว้เป็นที่พึ่งที่ระลึกของตน และสืบต่อไปถึงรุ่นลูกรุ่นหลานเหลน

กล่าวได้ว่า การปฏิบัติของทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส อยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันและกัน คือฝ่ายบรรพชิตก็ได้อาศัยปัจจัย ๔ ของญาติโยมเพียงคนละเล็กละน้อย สำหรับบำรุงเลี้ยงสังฆาร่างกาย และมีเสนาสนะเป็นที่พักพิงอาศัยให้มีชีวิตอยู่เพื่อการศึกษา ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรม ฝ่ายฆราวาสก็ได้อาศัยบรรพชิตเป็นผู้เปิดประตูสวรรค์ และปิดประตูนรกให้

ถ้าหากขาดสงฆ์เสียแล้ว ญาติโยมในสมัยก่อนก็อาจจะไม่มีวันได้รู้ได้เข้าใจเรื่องสังสารวัฏ ไม่รู้วิธีปฏิบัติตนให้พ้นภัยในสังสารวัฏ และที่สำคัญคือ ไม่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในสภาพการณ์ปัจจุบัน แม้จะยังมีผู้คนในสังคมกราบไหว้พระกันอยู่ แต่ทว่าฆราวาสส่วนใหญ่ก็ไม่นิยมเข้าวัดปฏิบัติธรรม ไม่สนใจศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในหมู่ผู้คนที่มีความรู้ทางโลกกันสูงๆ ก็มีไม่น้อยที่เห็นว่าพระพุทธรศาสนาเป็นเรื่องพ้นยุคพ้นสมัย ยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นทั้งหญิงทั้งชาย จะไม่รู้แม้แต่ศีล ๕ จึงเป็นเหตุให้แต่ละคนมีพฤติกรรมทำทายนรกอย่างน่าเป็นห่วง

โดยสรุปก็คือ เพราะเหตุที่ไม่เข้าวัดปฏิบัติธรรม ผู้คนส่วนใหญ่จึงขาดhiriโอดตัมปะ ประพฤติผิดศีลกันอยู่ทุกวัน ในที่สุดปัญหาวิกฤตต่างๆ ก็เลยเลวร้ายลงอีก

ณ จุดนี้ จึงมีความคิดเกิดขึ้นว่า ถ้าสถาบันสงฆ์ยังทำเป็นใจเย็น

เข้าใจ

นั่งดูหม่อมิจฉาภิกขุ แสดงบทบาทไร้ศีลไร้ธรรมกันอยู่ โดยไม่ก้าวออกมายืนอยู่แถวหน้า เพื่อทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นทิศเบื้องบนอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ อีกไม่ช้าไม่นาน ทั้งบรรพชิตและฆราวาสต่างก็จะพียงซึ่งกันและกันไม่ได้ นั่นคือกาลอวสานของพระพุทธศาสนาได้มาถึงแล้ว

๒. สงฆ์มีหน้าที่ปลูกฝังหิริโอตตปปะให้แก่ญาติโยม หิริโอตตปปะคือความละอาย และความกลัวโทษของการทำบาป เป็นคุณธรรมสำคัญที่สุด ที่จะคุ้มครองตนมิให้ทำความชั่วต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หิริโอตตปปะจะพัฒนาขึ้นในจิตใจของผู้ใดได้ ก็เพราะเขาผู้นั้นเชื่อว่ากรรมดีกรรมชั่วมีผลจริง (คือเชื่อกฎแห่งกรรม) เชื่อว่ากำเนิดของตนในชาตินี้มีผลเกี่ยวเนื่องกับกรรมของตนในอดีตชาติ เชื่อว่าโลกหน้ามีคือตายแล้วต้องเกิดอีก ไม่สูญ เชื่อเรื่องโอปปาติกะ คือการไปเกิดใหม่ในสุตตคติโลกสวรรค์หรือในอบาย ด้วยอำนาจของกรรมที่ตนทำไว้เองในชาตินี้

หิริโอตตปปะในจิตใจของบุคคล จะส่งเสริมสนับสนุนให้เขาตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิได้ตลอดไป ดังนั้น การปลูกฝังหิริโอตตปปะลงในจิตใจประชาชน จึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสงฆ์ ทั้งต้องคอยหมั่นตอกย้ำอยู่เสมอ เปรียบเช่นการปลูกต้นไม้ซึ่งต้องคอย พรวนดิน ใส่ปุ๋ย รดน้ำ อยู่เสมอ มิฉะนั้นก็อาจจะเหี่ยวเฉา แคระแกร็น หรือยืนต้นตายเอาง่ายๆ เพราะฉะนั้น ในการเทศน์สอนอบรมประชาชนแต่ละครั้ง สงฆ์ อย่าลืมนึกว่าจะมีกุศโลบายอย่างไร จึงจะสามารถปลูกฝังหิริโอตตปปะลงในจิตใจผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ปัจจัยที่จะทำให้งานในหน้าที่ของสงฆ์สัมฤทธิ์ผล เป้าหมาย

เข้าใจ

ของการบวชคือการทำพระนิพพานให้แจ้ง นั่นคือจุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของการบวชเข้ามาเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้แก่ การทำพระนิพพานให้แจ้ง ส่วนจุดมุ่งหมายอย่างอื่นล้วนเป็นรองลงไป

ทำไมจึงต้องทำพระนิพพานให้แจ้ง

เพราะเมื่อทำพระนิพพานให้แจ้งแล้ว ก็หมดทุกข์ ไม่ต้องเวียนตาย เวียนเกิด ผจญทุกข์อยู่ในสังสารวัฏอีกต่อไป ทั้งนี้ย่อมมีนัยว่าเป้าหมายสูงสุดของการได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ก็คือการทำพระนิพพานให้แจ้ง (เป็นเป้าหมายในระดับที่สูงกว่าการสร้างบารมี) ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

การทำพระนิพพานให้แจ้งมีหลักปฏิบัติอย่างไร

หลักการทำพระนิพพานให้แจ้ง ถ้ากล่าวตามมรรคมืองค์ ๘ ก็คือ การปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา แต่ถ้าจะพูดให้เข้าใจง่ายๆ ก็คือการฝึกหัดขัดเกลากายวาจาใจของตนเอง ให้บริสุทธิ์สะอาดด้วยการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ซึ่งประกอบด้วยการรักษาศีล และการทำสมาธิภาวนาเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม กระบวนการปฏิบัติที่สมบูรณ์แบบนั้น ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

ปริยัติ หมายถึงการศึกษาพระธรรมวินัย ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติ

ปฏิบัติ มุ่งประเด็นที่การเจริญสมาธิภาวนา แม้ว่าการปฏิบัติจะประกอบด้วย การรักษาศีล และการเจริญสมาธิภาวนาก็ตาม แต่การรักษาศีลก็ต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาแล้ว ครั้นเมื่อหลับตาเจริญสมาธิภาวนา

เข้าใจ

ผู้ปฏิบัติก็จะมุ่งเฉพาะการทำใจหยุดนิ่งให้รวมเป็นหนึ่ง ณ ศูนย์กลางกายให้ได้

ปฏิเวธ หมายถึง สัมฤทธิผลของการปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่หลายระดับ นับตั้งแต่การบรรลุปฐมฌาน จนถึงจตุตถฌาน ขึ้นสูงขึ้นไปอีก ก็คือการบรรลุโคตรภูญาณ วิปัสสนาญาณระดับต่างๆ ซึ่งหมายถึงการรู้แจ้งเห็นแจ้งสัจธรรม และมีคำศัพท์ว่า ทิพยจักขุ หรือ ธรรมจักขุ

ปฏิเวธนี้เองที่จะเป็นปัจจัยสำคัญให้พระภิกษุเกิดความเข้าใจ พระปริยัติธรรมอย่างถ่องแท้ โดยสรุปก็คือกระบวนการปฏิบัติ เพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง ประกอบด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

อาจมีผู้สงสัยว่า กระบวนการปฏิบัติเพื่อทำพระนิพพานให้แจ้ง ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวของภิกษุแต่ละรูป จะมีความเกี่ยวข้องกับการเทศน์สอน เพื่อปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ญาติโยมอย่างไร

ตอบได้ว่า มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นมาก เพราะถ้าสงฆ์มุ่งศึกษาแต่ภาคปริยัติอย่างเดียว ขาดภาคปฏิบัติ หรือการปฏิบัติยังไม่เกิดผลเป็นปฏิเวธ ก็จะมีสภาพดังเช่นที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า “ใบลานเปล่า” นั่นเอง คือไม่เกิดความเข้าใจถ่องแท้ถึงกระบวนการอันสลับซับซ้อนแห่งการเกิดผลของกรรม ไม่รู้แจ้งเห็นแจ้งเกี่ยวกับเรื่องโลกนี้ โลกหน้า โอบปาทิเกะ นรก และสวรรค์

สงฆ์ที่ขาดประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว บางรูปนอกจากจะไม่สามารถพัฒนาหิริโอตตปะขึ้นในตนแล้ว ยังจะไม่สามารถปลูกฝังหิริโอตตปะให้แก่ญาติโยมอีกด้วย เพราะไม่กล้าเทศน์สอน หรือยืนยันเรื่องนรก สวรรค์ เปต อสุรกาย ซึ่งมีปรากฏอยู่มากมายในคัมภีร์

เข้าใจ

พระพุทธศาสนา ครั้นเมื่อถูกญาติโยมซักถามขอความรู้ บางรูปก็อาจจะตอบแบบเล่นสำนวนว่า สวรรค์อยู่นอก นรกอยู่ในใจ โดยไม่มีการอธิบายขยายความต่อ ซึ่งไม่แคล้วที่ญาติโยมจะต้องสรุปเอาเองว่า นรก สวรรค์ มีได้มีจริง

ใครก็ตามที่ไม่เชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ก็คือมิฉินาภิภูฏินั่นเอง เพราะฉะนั้นการที่สงฆ์ไม่กล้าเทศน์สอน หรือไม่กล้ายืนยัน เรื่องนรกสวรรค์แก่ญาติโยม นอกจากจะไม่สามารถปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ญาติโยมได้แล้ว ยังจะเป็นสัญญาณอันตรายที่บ่งบอกว่า พระพุทธศาสนากำลังจะอันตรายนไปจากสังคมไทยอีกด้วย

เพราะฉะนั้น ปัจจัยที่จะทำให้งานในหน้าที่ของสงฆ์สมบูรณ์ก็คือ ประสพการณ์ ในภาคปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ของสงฆ์เอง

๔. สงฆ์คือผู้ชี้โทษของอบายมุข พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงโทษของอบายมุขไว้กว่า ๒๕๐๐ ปีแล้วว่า อบายมุข คือตัวทำลายเศรษฐกิจ (ความเสื่อม ๖ ประการแห่งโมคชะ :- สังคาลกสูตร)

อบายมุขทำลายเศรษฐกิจอย่างไร

ใครก็ตามที่เข้าไปพัวพันกับอบายมุข ย่อมต้องใช้จ่ายเงินทองเงิน จำเป็นทั้งสิ้น ยิ่งถ้าเข้าไปพัวพันในวงการพนันด้วยแล้ว ยิ่งต้องเสียเงินเสียทองมากเป็นพิเศษ เพราะในวงการพนันนั้นโอกาสที่จะขาดทุนมีมากกว่าโอกาสที่จะได้กำไร ผู้ที่จมอยู่ในวงการพนันนั้นสิ้นเนื้อประดาตัวกันมามากแล้ว จึงมีสำนวนโบราณว่า “ไฟไหม้ หรือโจรปล้น ๑๐ ครั้ง ไม่เท่าเสียการพนันเพียงครั้งเดียว”

เข้าใจ

ใครก็ตามที่คุ้นกับการเข้าไปใช้บริการในสถานอบายมุขจะมีปัญหาเศรษฐกิจตามมาทั้งสิ้น ถ้าประชาชนในชาติมีปัญหาเศรษฐกิจแล้วเศรษฐกิจของประเทศชาติจะไม่ถูกกระทบกระเทือนได้อย่างไร

โทษร้ายแรงอีกประการหนึ่งของอบายมุขก็คือ อบายมุขเป็นวิสัยของมิจฉาทิฏฐิชน

อบายมุขเป็นวิสัยของมิจฉาทิฏฐิชนอย่างไร

ตามวิสัยของมิจฉาทิฏฐิชนนั้น เมื่อจะทำสิ่งใดก็ตาม เช่น ในการทำมาหากิน ก็จะมุ่งหารายได้บนความเดือดร้อนฉิบหายของผู้อื่น แม้เวลาจะหาความสุข ก็จะหาความสุขบนความเดือดร้อนฉิบหายของผู้อื่น หรือบางคนก็หาความสุข หารายได้ บนความเดือดร้อนฉิบหายของตนเอง เช่น ในเรื่องสุรายาเมา และยาเสพติด ผู้ขายก็หาประโยชน์บนความฉิบหายของผู้อื่น ฝ่ายผู้ซื้อผู้เสพ ทั้งๆ ที่รู้ว่าตนจะต้องเดือดร้อน เพราะพิษของสิ่งเสพติดนั้น ก็ยังยอมจ่ายเงินแพงๆ เพื่อซื้อมาเสพ

การเที่ยวกลางคืน ซึ่งในปัจจุบัน ไม่ว่าสถานบริการต่างๆ จะจัดฉากด้านหน้าเป็นอะไรก็ตาม แต่หลังฉากก็ไม่พ้นเรื่องขายบริการทางเพศ บรรดาผู้ชายที่ไปเที่ยวหาความสุขตามแหล่งอบายมุขเหล่านี้ ถ้าได้ฉุนคิดสักนิด แล้วถามตนเองว่า ถ้าหญิงบริการเหล่านั้น เป็นพี่สาว น้องสาว ลูกสาว ภรรยา หรือมารดาของตน ตนจะสนับสนุนให้พวกเธอ มีอาชีพเช่นนั้นหรือไม่ ถ้าคิดได้แล้วไม่ยากไปเที่ยวตามสถานที่เหล่านั้นอีก ก็แสดงว่าพอมีสัมมาทิฏฐิอยู่บ้าง

ในส่วนผู้ประกอบการ และผู้ขายบริการ (ที่เต็มใจ) ก็เช่นเดียวกัน

เข้าใจ

ถ้าได้คิดแล้วถามตนเองว่า การหาเลี้ยงชีพเช่นนั้น ตนจะยังมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์หลงเหลือไว้ในความภาคภูมิใจอยู่อีกหรือ โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ใช้วิธีซื้อหญิงมากักขังไว้ เสมือนหนึ่งว่าเธอเป็นสัตว์สำหรับใช้งานประเภทหนึ่งนั้นย่อมเป็นการแสดงให้เห็นมิฉฉาปฏิฐานในจิตใจ

อย่างไรก็ตาม ปู่ย่าตายายของเราก็มียุคหลักตัดสินใจว่า อะไรดี อะไรชั่ว อย่างง่ายๆ เพียงแค่เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอาใจเราไปใส่ใจเขา โดยพิจารณาว่า สิ่งที่เราทำกับเขานั้น ถ้าเขาทำกับเราบ้างเราจะชอบไหม ถ้าเราไม่ชอบ เขาก็จะไม่ชอบเหมือนกันนั่นแหละ

สำหรับเรื่องการพนัน การเล่นการพนันย่อมมิได้มีเสีย ผู้ที่เข้าไปเล่นการพนัน ไม่ว่าจะเล่นเป็นอาชีพ หรือแม้เพื่อความสนุกสันทนาการก็ตาม ล้วนแต่เตรียมตัวเตรียมใจไป “ได้” ทั้งสิ้น ไม่มีใครคิดจะไป “เสีย” นั่นคือเตรียมไปทำให้คนอื่นฉิบหายนั่นเอง แต่ก็ไม่แน่เพราะความฉิบหายอาจจะตกอยู่แก่ตนเองก็ได้ ดังมีตัวอย่างมากมายแล้วว่า บางรายถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว อย่างไรก็ตาม ในเมื่อสังคมออกมาชี้โทษของการพนันให้แก่ประชาชนแล้ว สังคมก็ควรมีการปราบปรามบรรพชิตบางรูปในสถาบันสงฆ์ให้เลิกพฤติกรรมที่ส่งเสริมฉันทิโยมให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันด้วย

เกี่ยวกับการเที่ยวดูมหรสพนั้น ในปัจจุบันนอกจากจะมีมหรสพตามสถานที่ต่างๆ แล้ว ยังมีมหรสพให้ดูกันได้ที่บ้าน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง คือรายการโทรทัศน์ และวิดีโออย่างหลากหลาย ซึ่งน่ากลัวอันตรายมาก เพราะเป็นการมอมเมาผู้ดูให้จิตใจไหลหลง กับเรื่องบันเทิงเรีงรมย์ที่กระตุ้นให้กิเลสกำเริบออกฤทธิ์ ฉุดระดับจิตใจให้ต่ำทรมานลง

อนึ่งมีผู้ให้ข้อสังเกตว่า มีรายการบันเทิงเรีงรมย์ทางโทรทัศน์ รวม

เข้าใจ

ทั้งสเปคตโฆษณาจำนวนไม่น้อย ซึ่งนอกจากจะไม่ส่งเสริมการปลูกฝัง
สัมมาทิฏฐิแล้ว ยังพยายามยั่วยุตมิจฉาทิฏฐิให้แก่ผู้บริโภครอีกด้วย
สิ่งนี้ย่อมแสดงว่าผู้จัดทำรายการก็มุ่งหารายได้จากความฉิบหายของผู้อื่น
เหมือนกัน สมควรที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบจะเข้าไปตรวจสอบแก้ไข
ปรับปรุง ให้เหมาะสมถูกต้องตามหลักธรรมด้วย

ในเรื่องการคบคนชั่วเป็นมิตรนั้น คงไม่ต้องสงสัยเลยว่า ใคร
ก็ตามที่ไปคบค้ากับคนชั่ว จะไม่เป็นมิจฉาทิฏฐิเหมือนกับมิตรของเขา

ส่วนในเรื่องความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่แน่นอนอยู่แล้วว่า คนขี้เกียจ
ทำมาหากินย่อมชื่อว่าทำลายเศรษฐกิจของตนเองโดยตรง และเพราะ
เหตุที่เขาจำเป็นต้องกินต้องใช้ เขาก็จะเอาเปรียบเบียดเบียนผู้อื่น นั่นคือ
หาความสบายบนความเดือดร้อนของผู้อื่น เขาจะเป็นคนดีมีสัมมาทิฏฐิ
ได้อย่างไร

จากที่พรรณนามานี้ คงจะพอเห็นแล้วว่า ใครก็ตามที่พัวพันเกี่ยว
ข้องกับอบายมุข จะต้องเป็นมิจฉาทิฏฐิชนทั้งสิ้น

ในบ้านเมืองเรา มีเรื่องอบายมุขสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานแล้ว
ทั้งที่ถูก และไม่ถูกกฎหมาย เป็นสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่เสพคุ้น ถึงขั้น
ที่เรียกว่าเข้าไปอยู่ในสายเลือดทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการพนัน
ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็ก ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ไม่ว่าจะเวลาเท่าไร ไม่ว่าจะเรื่องอะไร
ก็เป็นเกมพนันได้ทั้งสิ้น

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าสาเหตุที่บ้านเมืองของเรามากมายไปด้วย
มิจฉาทิฏฐิชน ก็เพราะอบายมุขนี้เอง

เข้าใจ

ถ้ามีการกำหนดให้อบายมุขที่เคยผิดกฎหมาย เป็นสิ่งถูกกฎหมาย เพิ่มขึ้นอีก เห็นว่ามีฉันทิฏฐิชนจะทวีจำนวนขึ้นอีกหลายเท่า ถ้าเป็นเช่นนั้นรายได้ที่รัฐหวังจะได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีผู้ประกอบการอบายมุข คงจะไม่คุ้มกับการที่รัฐจะต้องเพิ่มงบประมาณในการปราบปรามปัญหา อาชญากรรม และปัญหาผู้มีอิทธิพลที่จะเพิ่มขึ้นอีก เป็นแน่

ทั้งหมดนี้คือ ความหมายของอบายมุขเป็นวิสัยของมิฉันทิฏฐิชน

เพราะฉะนั้น สงฆ์ในฐานะที่เป็นครูอาจารย์สอนวิชาความเป็น มนุษย์ให้แก่ประชาชน จึงสมควรอย่างยิ่ง ที่จะต้องแสดงบทบาทในการ ชี้นำของอบายมุขให้แก่บ้านเมือง

๕) สงฆ์คือพระอาจารย์ผู้สอนภาวนา ได้กล่าวแล้วว่า ในโครงการ ปลูกฝังสัมมาทิฏฐิ ทั้งในกลุ่มประชาชน และนักเรียน นักศึกษาระดับต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการนั้น จะต้องมีการปฏิบัติ ทาน ศีล ภาวนา เป็น กิจวัตรประจำวัน

ในส่วนของการสอนปฏิบัติภาวนานั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสงฆ์ ทั้งนี้เพราะสงฆ์ ซึ่งได้รับมอบหมายจากสถาบันสงฆ์ให้ ทำหน้าที่เป็นวิทยากร ในโครงการปลูกฝังสัมมาทิฏฐินั้น ย่อมมีความรู้ ภาวปฏิบัติ มีประสบการณ์ภาคปฏิบัติสูงกว่าครูบาอาจารย์ที่เป็นฆราวาส โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สงฆ์ที่ทำหน้าที่เทศน์สอนเรื่องกรรม โลกนี้ โลกหน้า โอปปาติกะ นรก สวรรค์ นั้นย่อมจะมีประสบการณ์ในการทำ ภาวนาอย่างเชี่ยวชาญทีเดียว

สงฆ์ผู้เป็นวิทยากรที่ทรงภูมิรู้ภูมิธรรมเช่นนี้ ย่อมจะมีคุุโลบาย ในการสอน วิธีปฏิบัติภาวนาอย่างชาญฉลาด สามารถชี้นำผู้เป็นศิษย์

เข้าใจ

ทั้งหลายให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติภาวนาได้เป็นอย่างดี แม้จะยังไม่ถึงขั้นรู้แจ้งเห็นแจ้ง แต่เหล่าศิษย์ก็จะเกิดความเข้าใจสัมมาทิฐิ ๑๐ ประการได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ตรองเห็นคุณค่าของสัมมาทิฐิมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ตรองเห็นโทษของมิจฉาทิฐิได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงขั้นสามารถพัฒนาหิริโอตตปะหัมมันคง ไม่ลั้งเลสงสัย จึงเกิดปณิธานแน่วแน่ที่จะทำภาวนาให้ได้ทุกๆ วัน แม้จะต้องมีการะงู้อะงูกับการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัว ก็ต้องพยายามจัดสรรเวลาทำภาวนาให้ได้ พร้อมกันนั้นก็ตั้งใจทำหน้าที่กัลยาณมิตร ชักชวน น้อมนำให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวได้ปฏิบัติภาวนาร่วมกัน

อนึ่ง ในการสอนการปฏิบัติภาวนา (รวมทั้งการสอนภาคปริยัติธรรม) ถ้าพระอาจารย์ผู้ทรงภูมิธรรม บันทึกลงเสียงและภาพในขณะที่สอนลงในแผ่น CD หรือ MP3 แล้วมอบให้แก่สงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิตัวประเทศ สำหรับใช้เป็นสื่อทัศนูปกรณ์ ถ้าสงฆ์เหล่านั้นไม่พร้อมที่จะแสดงธรรมเอง ก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกและความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการทุกฝ่าย

ทั้ง ๕ ข้อนี้ เป็นเพียงตัวอย่าง แนวคิดบางประการสำหรับสถาบันสงฆ์ ในการเข้าร่วมดำเนินโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติของรัฐบาล ซึ่งมีผู้นำแห่งชาติเป็นประธาน ถ้ารัฐบาลดำริจะทำโครงการนี้จริง สถาบันสงฆ์ก็คงจะมีแนวคิด และหลักปฏิบัติในการเข้าร่วมโครงการฯ มากกว่านี้ อย่างไรก็ตาม เชื่อมั่นว่าแนวคิดทั้ง ๕ ข้อนี้ จะมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนให้โครงการขบรลวุฒญประสงค้อย่างแท้จริง

เข้าใจ

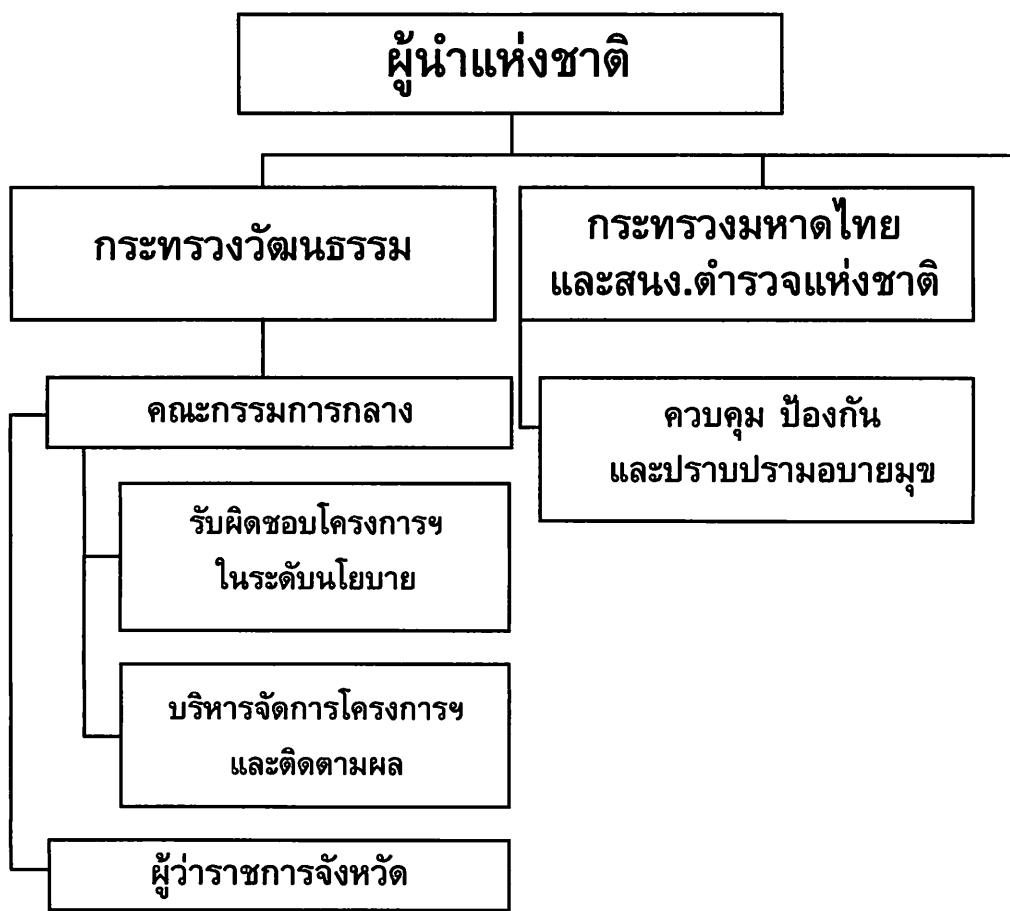
สรุป

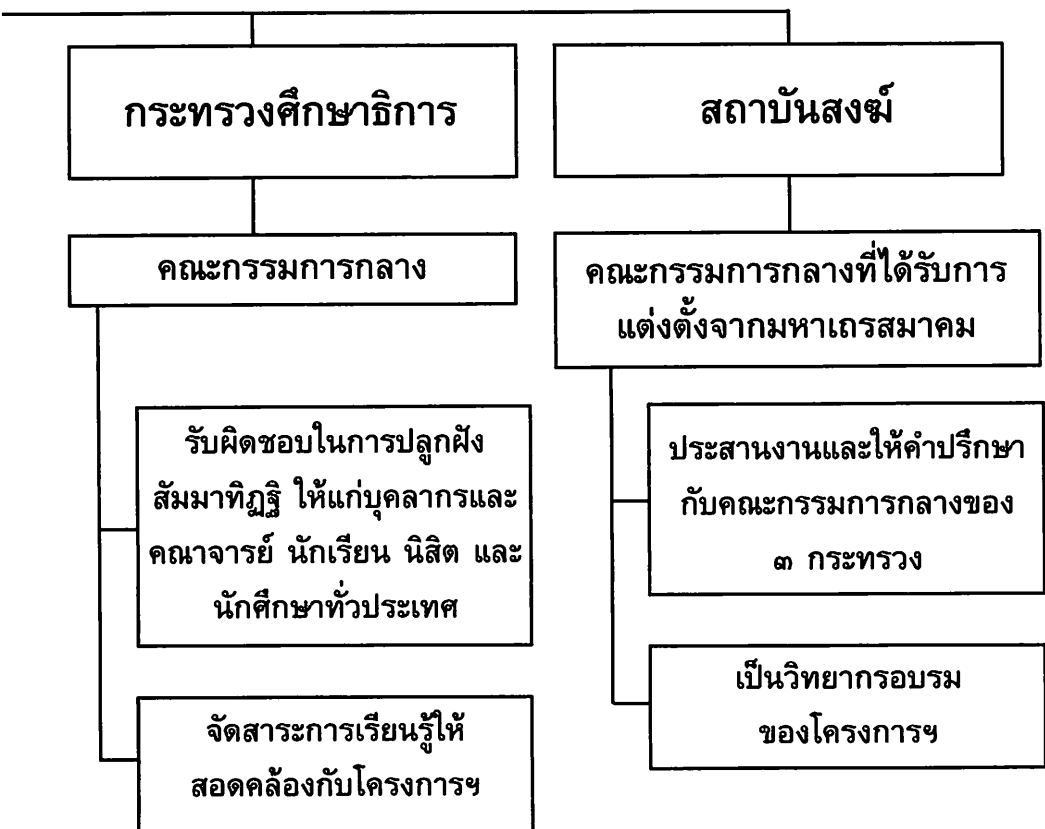
โครงการต่างๆ ที่รัฐบาลจัดขึ้นจะสำเร็จได้ด้วยดี ก็เพราะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนทั้งชาติ ถ้ามีประชาชนแม้ไม่มากนักไม่เห็นด้วย แล้วชวนกันออกมาต่อต้าน คัดค้านโจมตี โครงการเหล่านั้นก็จะประสบความสำเร็จได้ยาก หรือกว่าจะสำเร็จก็ยืดเยื้อยาวนานเกินกำหนด หรืออาจล้มเหลวไปเลย

สำหรับโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติแก่ประชาชนนี้ ถ้ารัฐบาลมีดำริจะจัดขึ้นจริงมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ชัดเจน เหมาะสม และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั้งชาติเข้าใจถึงเจตนารมณ์อันสูงส่ง และบริสุทธิ์ใจของรัฐบาล ประชาชนย่อมจะมองเห็นความปรารถนาดีของรัฐบาล และยินดีให้ความร่วมมือ เพราะผู้คนส่วนใหญ่ซึ่งยังมีสัมมาทิฐิอยู่ แม้จะไม่สมบูรณ์นัก ก็จะเข้าใจดีว่าประโยชน์ของโครงการนี้จะตกอยู่แก่ตน และครอบครัวอย่างแน่นอน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองและครูบาอาจารย์ย่อมจะพอใจและเบาใจขึ้นมาก ที่โครงการนี้จะช่วยให้พวกเขาเบาแรงลงในการดูแลอบรมบ่มนิสัยบุตรหลาน และเยาวชน ให้พ้นอันตรายจากกระแสกิเลสอันเชี่ยวกรากในยุคโลกาภิวัตน์นี้ที่ผู้คนมีค่านิยมในเรื่องความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย สُر่ยุยสُر่ร้าย ลอกเลียนแบบกันโดยไม่สามารถวินิจฉัยว่าสิ่งใดควร-ไม่ควร ดี-ชั่ว บุญ-บาป ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ ผู้คนต่างมีพฤติกรรมไม่ผิดกับพวกแมลงเม่า พอเห็นแสงไฟก็วิ่งร่าบิน เข้าหาทันที ผลที่สุดก็คือตายกันระเนระนาด เยาวชนในปัจจุบันก็หลงใหล ไปกับกระแสกิเลส ถึงแม้จะไม่ตายเหมือนแมลงเม่า แต่ภูมิคุ้มกันจิตใจของ

โครงสร้างโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติ (โดยสังเขป)

เข้าใจ

พวกเขาก็ถูกทำลายลง จนยากที่จะพัฒนาให้มีศักยภาพตามที่ควรจะมี และน่าจะมี

โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาตินี้ ถ้ารัฐบาลมีดำริจะจัดขึ้นจริง ก็เชื่อว่าจะประสบความสำเร็จได้ง่ายกว่าโครงการอื่นๆ ที่รัฐบาลกำลังทำอยู่ และคงจะไม่ต้องใช้งบประมาณ และบุคลากรของรัฐบาลมากมายนัก เพราะประชาชนคงพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออยู่แล้ว อีกทั้งจะได้ส่งทั้งแผ่นดิน เข้ามาช่วยเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ

อาจกล่าวได้ว่า การจัดทำโครงการนี้ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนสถาบันสงฆ์ ให้ออกมาทำหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมตามพุทธบัญญัติแล้ว ยังจะเป็นการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างตรงจุดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะธรรมะจะมีคุณค่า ก็ต่อเมื่อเข้าไปอยู่ในใจของผู้คน มิใช่อยู่ในคัมภีร์ และสถาบันสงฆ์นี้เอง ที่จะทำหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทธรรมะให้แก่ฆราวาส

ธรรมะยังเข้าไปอยู่ในใจของผู้คนได้มากเท่าใด สันติสุขในหมู่มนุษยชาติ ก็จะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

สาเหตุอีกประการหนึ่ง ที่เชื่อว่าโครงการนี้จะประสบความสำเร็จได้ง่ายกว่าโครงการอื่นๆ ของรัฐบาลก็คือ ไม่ต้องมีการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่ต้องเกรงว่าจะถูกฆ่าตัดตอน จะไม่มีความรุนแรงถึงขั้นที่เรียกว่าสงคราม เพราะไม่มีผู้ใดเสียประโยชน์อย่างหนัก อาจจะผู้ประกอบการเกี่ยวกับอบายมุขเสียประโยชน์อยู่บ้าง เพราะขาดลูกค้า แต่เขาก็ไม่สามารถจะจ้างมือปืนมาไล่ฆ่าใครได้ เมื่อกิจการของเขาอยู่

เข้าใจ

ของเขาอยู่ไม่ได้ เขาก็จะเปลี่ยนไปทำสัมมาอาชีพได้เอง โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเปลี่ยน กำลังเจ้าหน้าที่ไปตามไล่ล่าผู้ทำผิดกฎหมาย ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการจัดระเบียบสังคม ผู้ประกอบการเกี่ยวกับอบายมุขที่ทำผิดกฎหมายก็จะสูญพันธุ์ไปเอง เพราะสัมมาทิฐิชนจะช่วยกันจัดระเบียบสังคมได้เองโดยปริยาย นี่คือการแสดงพลังประชาชนอย่างสันติวิธี ในการปฏิรูป และพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ถ้าคราวใด ผู้นำรัฐบาลในฐานะประธานโครงการ จะไปตรวจเยี่ยมประชาชนที่เข้าร่วมโครงการนี้ ณ ชุมชนใด ก็จะได้พบแต่รอยยิ้มอย่างจริงใจ (ไม่เสแสร้ง) ของประชาชน ที่รู้สึกซาบซึ้งในความดีของผู้นำประเทศและรัฐบาล

เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นการยกระดับสภาพความเป็นอยู่ และฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในระดับรากหญ้า ตลอดจนข้าราชการชั้นผู้น้อยให้ดีขึ้นนั้น เปรียบเสมือนการรดน้ำที่โคนต้นไม้ เพื่อช่วยให้รากไม้สามารถดูดซึมธาตุอาหารจากในดินขึ้นไปหล่อเลี้ยงได้ทั่วลำต้น และกิ่งก้านสาขา ให้ผลิดอกออกผลมาเป็นอาหารเลี้ยงผู้คนได้ทุกระดับในชาติ

ดังนั้น จึงถือได้ว่าเป็นนโยบายที่ถูกต้องตามหลักธรรมชาติทีเดียว นับว่าเป็นนโยบายที่เกิดจากความคิดที่มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ และให้ความร่วมมือจากประชาชนทั้งชาติ

เพื่อเป็นการยืนยันให้ท่านผู้อ่านได้มั่นใจว่า รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายนี้มาถูกทางแล้ว จึงใคร่ขอยกหลักการแก้ปัญหาความยากจนและโจรผู้ร้ายในสังคม ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในครั้งที่ถือกำเนิดเป็น

เข้าใจ

พราหมณ์ปุโรหิตของพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่า พระมหาวิชิตราช
ประกอบการศึกษาด้วย

ต่อไปนี่ถือคำแนะนำของพราหมณ์ปุโรหิต^{*}

“พลเมืองเหล่าใดในบ้านเมืองของพระองค์ ชะมัก
เขม้นในกสิกรรม และโครัชกรรม พระองค์จงเพิ่ม
ข้าวปลูกและข้าวกิน ให้แก่พลเมืองเหล่านั้นในโอกาส
อันควร

พลเมืองเหล่าใดของพระองค์ ชะมักเขม้นใน
พาณิชยกรรม ขอพระองค์จงเพิ่มพูนให้แก่พลเมือง
เหล่านั้นในโอกาสอันสมควร

ข้าราชการเหล่าใดในบ้านเมืองของพระองค์ชยัน
ขอพระองค์จงพระราชทานเบี้ยเลี้ยง และเงินเดือนแก่
ข้าราชการเหล่านั้นในโอกาสอันสมควร

พลเมืองเหล่านั้นนั้นแหละ จักเป็นผู้ชวนชวย
ในการงานของตนๆ จักไม่เบียดเบียนบ้านเมืองของ
พระองค์

อเนกกองพระราชทรัพย์มีจำนวนมากจักเกิดแก่
พระองค์ บ้านเมืองก็จะตั้งมั่นอยู่ในความเกษม หาเสี้ยน
หนามมิได้ ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองจักชื่นชม
ยินดีต่อกัน ยังบุตรให้พื่อนอยู่บนอก จักไม่ต้องปิด
ประตูเรือนอยู่...

^{*} กฎตันตสูตร ที. สี. มก. ๑๒/๒๐๖/๔๘

เข้าใจ

...ครั้งนั้นแลพระเจ้ามหาวิชิตราชได้ทรงรับสั่งให้
พราหมณ์ปุโรหิตมาเฝ้าแล้วตรัสว่า ท่านผู้เจริญ โจรที่
เป็นเสียหนามนั้นเราได้ปราบปรามดีแล้ว เพราะอาศัย
วิธีของท่านและกองพระราชทรัพย์ใหญ่ก็ได้บังเกิดแก่เรา
บ้านเมืองก็ได้ดำรงอยู่ในความเกษม หาเสียหนามมิได้
ไม่มีการเบียดเบียนกัน พลเมืองชื่นชมยินดีต่อกัน
ยังบุตรให้พื่อนอยู่นอก ไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่”

ครั้นเมื่อ พระมหาวิชิตราชทรงประสบความสำเร็จอย่างงดงาม
ในการบริหารประเทศ ตามคำแนะนำของพราหมณ์ปุโรหิต จนทำให้
ได้พระราชทรัพย์เข้าคลังหลวงมากมายแล้ว จึงทรงดำริที่จะทำการบูชา
มหาัยญ เพื่อเป็นการบำเพ็ญบารมีของพระองค์ (การบูชามหาัยญในพระ
พุทธศาสนา คือการสงเคราะห์ผู้คนที่ยากไร้ประสบปัญหาความขาดแคลน
ด้วยการบริจาคทรัพย์สิ่งของต่างๆ ให้ มิได้มีการฆ่าสัตว์มาบูชาัยญ
ดังเช่นพิธีบูชาัยญตามลัทธิของพราหมณ์)

ในครั้งนั้น พราหมณ์ปุโรหิตได้ถวายคำแนะนำให้พระมหาวิชิต
ราชเชิญชวนเจ้าผู้ครองนคร อำมาตย์ราชบริพาร คฤหบดีผู้มั่งคั่ง
พราหมณ์มหาศาล (พราหมณ์ผู้มั่งคั่ง) ในราชอาณาจักรของพระองค์ให้
นำทรัพย์สิ่งของต่างๆ มาร่วมพิธีบูชามหาัยญ ครั้นแล้ว ก็ให้พระองค์
พระราชทานทรัพย์สิ่งของเหล่านั้นแก่ผู้ยากไร้ โดยมีเงื่อนไขว่า

“ผู้ที่จะมีสิทธิได้รับการสงเคราะห์ จะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติกุศล
กรรมบถ ๑๐ เท่านั้น ส่วนผู้ที่ประพฤติอกุศลกรรมบถ ๑๐ หมดสิทธิ”

เข้าใจ

ณ จุดนี้ย่อมมีนัยว่า การที่รัฐบาลจะทำโครงการสงเคราะห์ประชาชนในด้านใดก็ตาม ให้ได้ผลสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ประชาชนจะต้องเป็นคนดีมีสัมมาทิฐิ ถ้าสงเคราะห์มิฉฉาทิฐิชน ความสำเร็จของโครงการย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ เสมือนให้เงินแก่คนที่หิวโซไปซื้ออาหารกิน แต่เขากลับไปซื้อยาบ้ามาเสพ เขาก็ยังจะหิวโซต่อไปอีก ข้อนี้ฉันใดก็ฉันนั้น

ด้วยเหตุนี้ โครงการแก้ปัญหาต่างๆ ของรัฐบาล ถ้ายังขาดการพัฒนาด้านจิตใจ ถึงขั้นให้เกิดหิริโอตตปปะ และสัมมาทิฐิโดยเป็นโครงการต่อเนื่องระยะยาวแล้ว ความสำเร็จจากการแก้ปัญหาที่จะไม่ยืนานาน

โครงการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลนั้น แม้จะประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็วเกินคาดก็ตาม แต่ก็ปรากฏว่ายังมีผู้ลักลอบถูกจับรายวันอยู่อีก ที่น่าสังเกตก็คือ ผู้ที่ถูกจับในระยะหลังนี้ บางคนเคยเป็นผู้ค้าที่เข้าไปปฎิญาณสาบานตน ในพิธีที่ทางการจัดขึ้น ในขณะที่เริ่มรณรงค์โครงการว่า จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกอย่างเด็ดขาด

สถานการณ์เช่นนี้ย่อมฟ้องว่า มิฉฉาทิฐิชนนั้นไม่กลัวกฎหมาย เพราะฉะนั้น การบังคับใช้กฎหมาย การบำบัดรักษา รวมทั้งโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลจัดเสริมให้โดยขาดโครงการพัฒนาจิตใจให้เกิดความเข้าใจเรื่องบาป-บุญ อย่างแท้จริง ถึงขั้นเชื่อแน่ว่า นรก-สวรรค์ มีจริง ก็ยากที่จะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน แต่ถ้าสามารถปลูกฝังสัมมาทิฐิลงในใจผู้คนได้ คนเราย่อมรักตัวกลัววิบากกรรมในนรก ปรรณนาความสุขในสรวงสวรรค์ ย่อมจะสลัดมิฉฉาทิฐิออกจากใจได้ ดังที่พระยาปายาสี

เข้าใจ

ได้กระทำแล้ว โดยมีพระกุมารกัสสปะเถระเป็นผู้ชี้ทางสว่างให้

อย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะให้โครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาตินี้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน สามารถสืบต่อกันจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปสู่บุคคลรุ่นต่อไป โดยไม่ขาดสาย ก็ใคร่จะขอกล่าวถึง ผู้ที่จะพึงทำหน้าที่รับผิดชอบในการปลูกฝังสัมมาทิฐิ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้คนในสังคมปฏิบัติตาม ดังนี้

๑. การปลูกฝังเด็กๆ ให้มีลักษณะนิสัย รู้จักแบ่งปัน รู้จักการสงเคราะห์ผู้อื่น และบูชาบุคคลที่ควรบูชานั้น จะต้องเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้เป็นพ่อแม่ และครูอาจารย์ ดังนั้น ทั้งพ่อแม่และครูอาจารย์ควรจะได้ตระหนักอยู่เสมอว่า ตนควรจะมีวิธีปลูกฝังเรื่องเหล่านี้แก่เด็กๆ อย่างไร และจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กๆ ปฏิบัติตาม

๒. สำหรับบุคคลที่ควรบูชา เพราะมีคุณูปการต่อสังคมนั้น ทั้งครูอาจารย์ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนพึงมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้

๓. สำหรับเรื่องกรรม ควรจะเป็นเรื่องที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ต้องอบรมสั่งสอนในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กๆ แต่ความหมายระดับลึกซึ้งของกฎแห่งกรรมนั้น คงจะต้องเป็นเรื่องของการศึกษา และปฏิบัติธรรมกับสงฆ์ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม ขณะเดียวกันบุคคลในระดับสูงของประเทศ คือบุคคลในรัฐบาล และข้าราชการระดับสูงทุกฝ่าย จะต้องเป็นบุคคลตัวอย่างของสังคม เพื่อเป็นการยืนยันว่า ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว

เข้าใจ

๔. เรื่องโลกนี้-โลกหน้า เรื่องโอปปาติกะ นรก-สวรรค์ ทั้งพ่อ แม่ครูอาจารย์ ล้วนต้องอบรมสั่งสอนเรื่องเหล่านี้ให้คุ่นหูเด็ก ๆ ด้วย แต่ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในการให้ความรู้เรื่องเหล่านี้โดยตรง ก็คือสงฆ์

กล่าวได้ว่า ถ้าสงฆ์ไม่กล้าเทศน์สอนเรื่องนรก-สวรรค์ ก็เท่ากับไม่มีความพร้อมในการสอนสมาธิภาวนาให้แก่ประชาชน อีกทั้งไม่สามารถ ยืนยันความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ซึ่งมีปรากฏอยู่มากมายในพระไตรปิฎก ว่า มีจริงเป็นจริง

๕. สำหรับเรื่องพระคุณของพ่อแม่ นั้น ถ้าพ่อแม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีอย่างชัดเจน คือสอนให้ลูกทำดีอย่างไร พ่อแม่ก็ต้องทำดีอย่างนั้นด้วย ลูก ๆ ก็จะซาบซึ้งถึงพระคุณของพ่อแม่ได้เอง โดยไม่ต้องพร่ำพูดพร่ำสอนกันมาก

มีเรื่องที่ผมเฒ่าผู้แก่มักเล่าเป็นอุทาหรณ์ให้ได้ยินได้ฟังกันเสมอว่า เคยมีชายคนหนึ่ง เมื่อนำอาหารไปให้พ่อแม่ของเขากิน เขาก็จะใส่อาหารไว้ในราง (ทำนองเดียวกับรางใส่อาหารสุนัขหลายตัว) ครั้นต่อมา เมื่อชายคนนั้นเริ่มชราลง บุตรของเขาก็หาไม้หาคะปุมมาต่อเป็นราง ชายคนนั้นจึงถามบุตรของตนว่าเจ้าทำรางทำไม คำตอบของบุตรก็คือ “ผมจะทำเอาไว้ในรางอาหารให้พ่อกับแม่”

๖. สำหรับการปลูกฝังสัมมาทิฐิอันดับที่ ๑๐ นั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบของทุกคนในสังคม และแน่นอนว่าสถาบันสงฆ์ คือผู้นำอย่างชัดเจน กล่าวคือ เด็กจะต้องรู้ว่าตนควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อพระพุทธ

* เกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติต่อกันนี้ มีรายละเอียดอยู่ในเรื่องทีศ ๖ ในหนังสือ “คัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์” ซึ่งจัดทำโดยคณะศิษยานุศิษย์ของพระภิกษุญาณาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว)

เข้าใจ

ศาสนา ผู้เป็นพ่อแม่จะต้องรู้ว่าตนควรจะทำปฏิต่อพระพุทธรูปศาสนา
ขณะเดียวกันสงฆ์ก็ต้องรู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไรต่อญาติโยม ที่สำคัญ
คือ สงฆ์จะต้องรู้ว่าตนควรเข้ามาในพระศาสนา เพื่อทำพระนิพพานให้
แจ้ง

ถ้ารัฐบาลดำริจะทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติขึ้นเมื่อใด
ก็ใคร่ขอเชิญชวนผู้อ่านทุกท่านได้ร่วมมือให้ความสนับสนุนรัฐบาลกันอย่าง
เต็มกำลังสติปัญญาด้วย เพราะผู้ที่จะได้รับประโยชน์สูงสุดอันเกิดจาก
โครงการนี้ก็คือ ประชาชนทุกๆ คนเป็นประการแรก ซึ่งจะส่งผลดีให้
แก่ประเทศชาติและพระพุทธรูปศาสนา เป็นการต่อไป

ท้ายที่สุดนี้ คณะผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้หวังอย่างยิ่งว่า รัฐบาล
จะมีดำริทำโครงการปลูกฝังสัมมาทิฐิระดับชาติขึ้นในอนาคตอันใกล้
และเชื่อมั่นว่าจะเป็นโครงการที่ทำได้ง่ายกว่า ใช้งบประมาณน้อยกว่า
โครงการปราบปรามยาเสพติดหลายเท่า แต่ทว่าสามารถแก้ปัญหาได้
ครอบคลุมทั่วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพราะจิตใจของ
ผู้คนในชาติมีภูมิคุ้มกันสูง เสมือนหนึ่งปลูกฝีครั้งเดียว มีภูมิต้านทานไป
ตลอดชีวิต ทั้งไม่มีใครต้องทำบาปให้มือเปื้อนเลือด มีแต่ทุกๆ คนที่
เกี่ยวข้องในโครงการจะได้รับอานิสงส์เป็นบุญล้วนๆ ติดใจไปทุกภพ
ทุกชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลจะได้รับอานิสงส์สูงสุดในฐานะผู้รับ
ผิดชอบโครงการ

วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น

การฝึกสมาธิ สามารถปฏิบัติได้ง่ายๆ ทุกคน ดังวิธีปฏิบัติที่พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เมตตาสั่งสอนไว้ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุกเข่าหรือนั่งพับเพียบสบายๆ ระลึกถึงความดีที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนวนรากับว่าร่างกายทั้งหมดประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วนๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้ขวาจรดหัวแม่มือซ้าย นั่งให้อยู่ในจังหวะพอดี ไม่ฝืนร่างกายมากเกินไปไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลังตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตาหรือว่าขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์สบาย สร้างความรู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจว่า กำลังจะเข้าไปสู่ภาวะแห่งความสงบ สบายอย่างยิ่ง

๔. นึกกำหนดนิมิตเป็น “ดวงแก้วกลมใส” ขนาดเท่าแก้วตาตัว ไส

เข้าโพสใจ

สนิท ปราศจากราคีหรือรอยตำหนิใดๆ ขาวใส เย็นตาเย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลมใส่นี้ เรียกว่า บริกรรมนิมิต นึกสบายๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า “สัมมา อะระหัง” หรือค่อยๆ น้อมนึกดวงแก้วกลมใสให้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวทาง โดยเริ่มต้นตั้งแต่ฐานที่ ๑ เป็นต้นไป น้อมด้วยการนึกอย่างสบายๆ ใจเย็นๆ ไปพร้อมๆ กับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงใสและกลมสนิทปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วาง

เข้าใจ

อารมณ์สบายๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ หากดวงนิมิตนั้นเกิดอันตรายหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียตาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วนึกนิมิตนั้นขึ้นมาใหม่แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่น ที่มีศูนย์กลางกลางกาย ให้ค่อยๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับและเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณศูนย์กลางกลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็กๆ อีกดวงหนึ่งซ้อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็กๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อยๆ ใจจะปรับจนหยุด ได้ถูกส่วนของดวงกลมที่ทั้งใส ทั้งสว่าง ผุดซ้อนขึ้นมาจากกึ่งกลางดวงนิมิต ตรงที่เราเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ

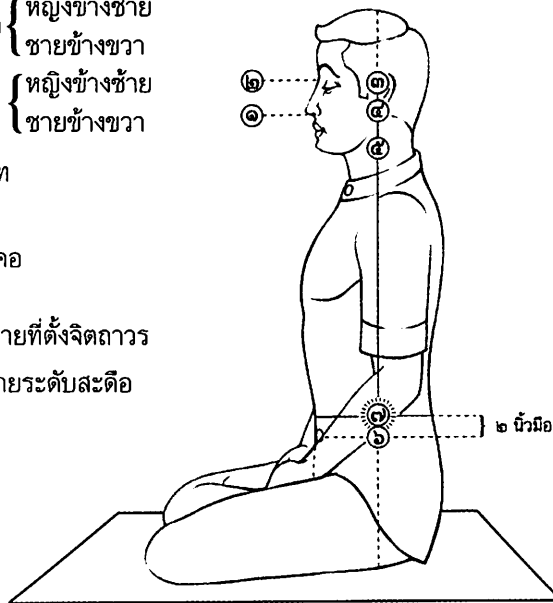
ดวงนี้เรียกว่า ดวงธรรม หรือ ดวงปฐมมรรค อันเป็นประตูเบื้องต้น ที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน การระลึกนึกถึงนิมิตหรือดวงปฐมมรรค สามารถทำได้ในทุกแห่ง ทุกที่ ทุกอิริยาบถ เพราะดวงธรรมนี้คือที่พึ่งอันเป็นที่สุดแล้วของมนุษย์

ข้อแนะนำ คือต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ ทำเรื่อยๆ ทำอย่างสบายๆ ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหนให้พอใจแค่นั้น อันจะเป็นเครื่องสกัดกั้นมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการปฏิบัติบังเกิดผลแล้ว ให้หมั่นตรึงระลึกนึกถึงอยู่เสมอ จนกระทั่งดวงปฐมมรรคกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับลมหายใจหรือนึกเมื่อใดเป็นได้ทุกที่

อย่างนี้แล้ว ผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จ และความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

- ฐานที่ ๑ ปากช่องจุมูก { หญิงข้างซ้าย
ชายข้างขวา
- ฐานที่ ๒ เพลาดา { หญิงข้างซ้าย
ชายข้างขวา
- ฐานที่ ๓ จอมประสาท
- ฐานที่ ๔ ช่องเพดาน
- ฐานที่ ๕ ปากช่องลำคอ
- ฐานที่ ๗ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร
- ฐานที่ ๖ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

เข้าประตูใจ

สมาธิละเอียดอ่อนก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ได้อีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. อย่าใช้กำลัง คือไม่ใช้กำลังใดๆ ทั้งสิ้น เช่นไม่บีบกล้ามเนื้อตา เพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็วๆ ไม่เกร็งแขน ไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตาม จะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. อย่าอยากเห็น คือทำให้เป็นกลาง ประคองสติมิให้พลออกจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่ากังวล ถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้นอุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ ไม่อาจจะเร่งเวลาได้

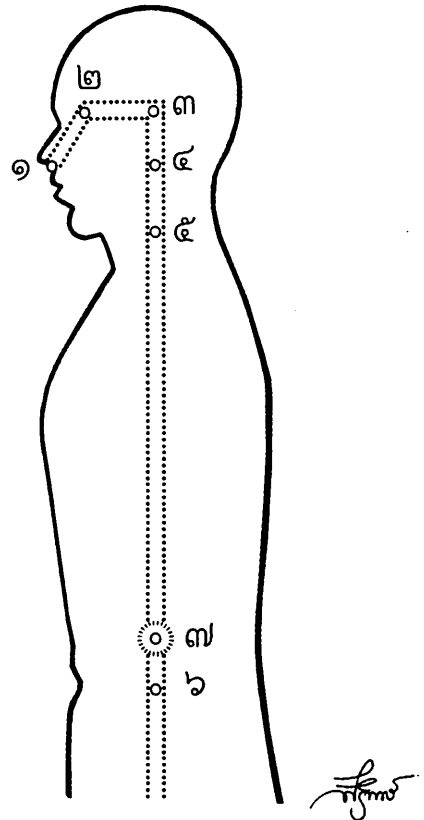
๓. อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพราะการฝึกเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายอาศัยการเพ่งอาโลกกสิณ คือกสิณความสว่าง เป็นบาทเบื้องต้น เมื่อเกิดนิมิตเป็นดวงสว่างแล้ว ค่อยเจริญวิปัสสนาในภายหลัง จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

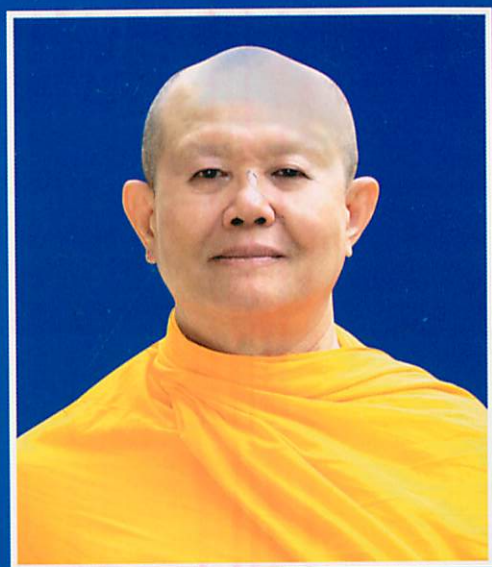
๔. เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายที่เดียว ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนาพร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใสควบคู่กันตลอดไป

๕. นิมิตต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด ถ้านิมิตที่เกิดขึ้นแล้วหายไปก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนาประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

เข้าใจในใจ

สำหรับผู้ที่น่าเบื่อพระพุทธรูป
ศาสนาเพียงเพื่ออารมณ์ระดับกาย
หรือเพื่อเป็นพิธีการชนิดหนึ่ง หรือ
ผู้ที่ต้องการฝึกสมาธิเพียงเพื่อ
ให้เกิดความสบายใจ จะได้เป็น
การพักผ่อน หลังจากการปฏิบัติ
หน้าที่การกิจประจำวัน โดยไม่
ปรารถนาจะทำให้ถึงที่สุดแห่งกอง
ทุกข์ ยังคิดอยู่ว่า การอยู่กับบุตร
ภรรยา การมีหน้ามีตาทางโลก การ
ท่องเที่ยวอยู่ในวัฏสงสาร เป็นสุข
กว่าการเข้านิพพาน เสมือนทหาร
เกณฑ์ที่ไม่คิดจะเอาดีในราชการอีก
ต่อไปแล้ว การฝึกสมาธิเบื้องต้น
เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็พอเป็น
ปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร
เมื่อชักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอๆ ไม่ทอด
ทิ้งจนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นประกอบรักษาดวงปฐมมรรคนั้น
ไว้ตลอดชีวิต และอย่ากระทำความชั่วอีก เป็นอันมั่นใจได้ว่า ถึงอย่างไร
ชาตินี้ ก็พอมีที่พึ่งที่เกาะที่ดีพอสมควร คือเป็นหลักประกันได้ว่า จะไม่
ต้องตกนรกแล้วทั้งชาตินี้และชาติต่อไป

สัมมาทิฏฐิ : ความเข้าใจถูก ๑๐ ประการ

หากเอา เข้าไปอยู่ในใจ ได้

ย่อมกลายเป็นอริยวินัยอันถาวรของมนุษย์
ที่มีอานุภาพสูงสุด สามารถปฏิรูปมนุษย์และสังคมได้